

NADIA GHULAM
AGNÈS ROTGER

SECRETUL
TURBANULUI
MEU

NADIA GHULAM
AGNÈS ROTGER

SECRETUL TURBANULUI MEU

Traducere din limba catalană
de Marius-Adrian Hazaparu

POLIROM
2021

Nadia Ghulam, Agnès Rotger, *El secret del meu turbant*
© Nadia Ghulam, Agnès Rotger, 2010
Translation rights arranged by Sandra Bruna Agencia Literaria, SL
All rights reserved
© 2021 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-8962-0
ISBN PDF: 978-973-46-8963-7
ISBN print: 978-973-46-8489-2

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © afalchi/Depositphotos.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

NADIA GHULAM s-a născut la Kabul în 1985. Familia ei a fost puternic afectată de războiul civil din Afganistan, dar, în pofida tuturor problemelor, Nadia a rămas pasionată de literatură și poezie. În prezent trăiește și studiază în Spania.

AGNÈS ROTGER s-a născut în 1973 la Badalona. Este scriitoare, editoare și jurnalistă, colaborând, între altele, cu revistele *Sàpiens* și *Descobrir Catalunya*. De asemenea, a condus editurile Pòrtic și Mina.

Mamei mele

NADIA GHULAM

Femeilor curajoase din familia mea

AGNÈS ROTGER

Mama mea țipă în timp ce înlătură, cu mișcări frenetice, bucățile de ipsos și de ciment care au căzut peste mine. Ochii ei plini de panică tot caută o pîlpîire de viață în corpul meu de 8 ani.

Tocmai a căzut o bombă peste casă. Iar ea se repede să stingă cu propriul corp flăcările care-l învăluie pe al meu, cu o îmbrățișare ce parcă ar putea să mă readucă la viață. Ignoră faptul că ea însăși se arde, că e grasă și nu prea agilă; ignoră fumul și dărîmăturile și mă trage de umeri din locul care, în cîteva secunde, ar fi putut fi mormîntul meu. Abia după ce mă vede scoasă de-acolo și după ce se asigură că încă respir o lasă puterile. Începe atunci să tremure necontrolat și să-mi repete numele ca și cum nu s-ar mai putea opri vreodată: „Nadia, Nadia, Nadia, Nadia”.

Aceasta va fi ultima oară cînd mama îmi va spune Nadia în casa noastră din Kabul. Cînd vom avea din nou o casă, eu voi fi bărbatul familiei.

Paradisul pierdut

Nu-mi plăcea să fac duș, însă mamei nu-i ardea de mofturile mele:

— Nu știi că pe fetițele care nu se spală le iau păduchii în timp ce dorm și le aruncă în rîu?

Povestea asta cu păduchii îmi crea atîta angoasă, că cedam în fiecare zi. O urmam pe mama pînă la baie, o lăsam să-mi scoată rochia și strîngeam tare pleoapele ochii în timp ce ea îmi turna o grămadă de șampon în cap și dădea cu apă ca să facă multă spumă, frecînd puternic cu degetele. Cînd spălatul era gata, urma ceva și mai rău: pieptănatul. Am avut dintotdeauna părul cîrlionțat – moștenire paștuni de la tata – și era o tortură cînd mama trecea cu pieptănul prin el ca să-l descîlcească. Ea cînta ca să-mi distragă atenția, iar eu repetam refrenul „au, au, au”. Formam un duet destul de comic.

Acasă nu aveam apă curentă, însă eram mereu foarte curați mulțumită sistemului nostru rudimentar, dar eficient de duș cu apă caldă. După ce scăpam, cu un oftat prelung, de ritualul de purificare zilnică, alergam pînă în grădină ca să mă întîlnesc cu Zelmai, care mă aștepta pitit între rodii și coconari. Uneori, cînd era cald, ne stropeam unul pe altul în pîrîul de acolo. Alteori ne jucam de-a vaccinatul bietelor broaște pe care le pescuiam. Grădina aceea atît de mare, plină de flori, plante și arbori, de

ascunzători și creaturi era universul nostru intim. Intram în casă când nu mai aveam încotro, când mama ne striga, pentru că grădinarul, unchiul nostru iubit Ayub, adusese deja pâinea caldă pentru micul dejun.

Noi, afganii, eram foarte mîndri de pâinea noastră, *naan*, care e plată, moale și aromată cum alta nu-i. Lui Zelmai îi plăcea s-o rupă și să moaie bucățile în ceaiul îndulcit, iar mie îmi plăcea să-l imit. Mîncam așezați pe covor, lîngă tata, în timp ce ne uitam la desene animate la televizor. În jurul nostru, mama nu mai prididea cu treburile: le dădea să mănînce celor două surori mai mici, ne pregătea nouă uniforme pentru școală, valiza pentru tata, prînzul... Curgeau apele de pe ea.

— Zelmai *jan*, ia spune, cît e radical din 39?

Zelmai *jan* („drag”) adopta o figură lipsită de expresie și se grăbea să-și îndese o altă bucată de pâine în gură, pentru că nu se vorbește cu gura plină. Tata îl veghea îndeaproape la învățătură, dar pe fratele meu, care era foarte dezghețat la minte, îl interesau mult mai mult filmele de la Bollywood decît matematica. Uneori mă învăța dansuri pe care le văzuse în filmele pe care le urmărea vineri noaptea la televizor. De fiecare dată el era un prinț indian puternic și atrăgător, iar eu îl priveam fermecată. Tata, dacă ne vedea, se supăra rău pe Zelmai, pentru că spunea că trebuia să învețe sau să muncească în loc să se joace cu o fetiță. Căci pentru asta îl înscrisese la școală și se înțelese cu prietenul și asociatul său Korban să-l ucenicească la prăvălia de covoare. Zelmai răspundea „da, da, tată *jan*”, însă, când eram singuri, îmi repeta mereu că nu avea nici un chef să se îngroape într-o peșteră întunecată, cum era prăvălia de covoare, și căuta orice scuză ca s-o poată șterge de-

acolo și să vină într-o fugă acasă, ca să asculte poveștile unchiului Ayub sau ca să se tolănească în fața televizorului.

Pe mine, în schimb, școala mă atrăgea. Era o încântare să am creionul și caietele mele, să am o colegă de bancă, pe care o chema Nadia, ca pe mine, și care-și purta părul prins în două cozi. Și amîndurora ne plăcea s-o auzim pe domnișoara Shikeba cum recita poezii din scriitorii persani antici, pe care n-aveam să le uităm niciodată:

Am o surpriză pentru tine,
primăvara a sosit,
grădinile sînt pline de trandafiri,
apa strălucește în rîu,
iar păsărelele își cîntă trilurile lor.

Dintr-odată, clopoțelul care anunța sfîrșitul orei destrăma vraja și toți o salutăm respectuos pe profesoară și o zbugheam spre casă. Eu rămîneam în curte ca să-l aștept pe Zelmai, pentru că cei mari terminau ceva mai tîrziu decît noi. De fapt, la cei 6 ani ai mei, eu eram cea mai mică din toată școala.

În primele săptămîni de ore, nu știam ce să fac ca să treacă timpul. În ziua aceea însă îmi luasem cu mine coarda, așa că am desfăcut-o și am început să sar în timp ce număram: „Unu, doi, trei... Unu, doi...”. Încă nu mă pricepeam la sărit, așa că mă împiedicam repede și în scurt timp m-am lăsat lipsită, foarte supărată. Cu o piatră am desenat un șotron pe pămînt și am jucat de cîteva ori. Ce plictisitor însă, de una singură! Într-un colț al curții se afla buticul domnului Fakir. Și el se plictisea și asculta radioul ca să treacă timpul și-i privea pe băieții care făceau gimnastică în aer liber. Îmi plăcea să-l pîndesc, pentru că mi se părea un personaj interesant, cu turbanul său răsucit și

zîmbetul fascinant, însă reuşeam mereu să evit ca el să mă ia în seamă.

Ghinion însă:

— Ce? Azi nu cumperi nimic de la mine? Domnul Fakir rîdea şi-şi arăta dinţii aceia ai săi care mă înspăimîntau puţin, cu nişte canini ascuţiţi ca ai unui vampir.

— Nu ştiu... ce ai azi, unchiaşule Fakir? îi răspundeam eu, deşi avea mereu aceleaşi chestii: nuci, fructe proaspete şi batoane de ciocolată.

Îi spuneam „unchiaş”, aşa cum li se spune în Afganistan tuturor bărbaţilor în vîrstă.

— Pentru tine, nişte fistic prăjit. Şi numai uite ce cireşe am... cum ți se par?

Eram sătulă de mîncat fistic ca să treacă timpul, însă cireşele păreau că-mi fac cu ochiul, curate, închise la culoare şi lucioase, în punguţe de plastic... Tata ne dădea zece afgani în fiecare zi şi de obicei făceam economii ca să-i cumpăr fratelui meu un zmeu, dar plictiseala şi foamea au învins, aşa că am cumpărat de amîndouă şi le-am mîncat în timp ce aşteptam.

Mai apoi s-au apropiat de mine Kholeda, fata unei profesoare de la şcoală, şi Shaqra. Erau mai mari decît mine, trebuie că aveau 12 sau 13 ani, şi le plăcea să se joace cu mine, de parcă aş fi fost o păpuşă. Mi-au făcut semn să mă aşez cu ele pe jos şi m-au întrebat dacă am fraţi. Le-am spus şoptit că pe fratele meu îl cheamă Zelmai. S-au uitat una la alta şi au izbucnit în rîs. „A, primul din clasa B! E foarte frumos, nu-i așa?” Am dat din cap că da, suspicioasă pentru că nu ştiam dacă rîdeau de mine. După aceea, Kholeda mi-a luat o cireaşă din pungă.

— Dă-mi mîna, Nadia, mi-a spus ea hotărîită. O să te facem foarte frumoasă!

Am scrutat împrejurimile, în caz că trebuia s-o iau la fugă; încă nu aveam încredere în cele două. Kholeda a mușcat puțin din cireasă și a strivit-o ca să iasă niște zeamă, de un roșu închis de parcă ar fi fost o picătură de sînge. Apoi mi-a făcut niște desene pe mîna cu cerneala cireșii, iar prietena ei a imitat-o. Cercuri și spirale care începeau în palmă și se încolăceau ca niște șerpi pînă la degete.

— Ia, gata ești! Ridică mîinile, ca să se usuce!

M-am supus fără să zic nici pîs. Kholeda avea același ton autoritar ca al mamei ei. O dată, cînd mi-a fost profesoară, a vrut să mă oblige să-i trag o palmă unei colege pentru că nu-și învățase lecția. Eu am refuzat și am început să plîng. În cele din urmă, am fost pedepsite amîndouă, trimise în ceea ce se numea „camera întunecată”, iar a doua zi tata s-a plîns („Cum se poate să tratați astfel o fetiță care încă nu știe care-i stînga și care-i dreapta?”). Directorul, care era prieten cu tata, și-a cerut scuze. Eu eram o privilegiată, pentru că, în mod normal, în Afganistan, cînd ești mică, îți iei multă bătaie.

Cînd domnul Fakir m-a văzut cu mîinile ridicate și pictate cu cireșe, a început să rîdă.

— Ce elegantă te-au făcut, Nadia! Parcă ești o mireasă cu henna pe mîini!

O mireasă! Vai, ce rușine... Am coborît brațele și m-am dus într-un colț al curții, ca să fiu singură. Auzeam rîsetele vînzătorului, care nu mi se păreau deloc amuzante, și muzica de la radioul său, care mă scotea din minți, și mi-am ascuns cît mai bine mîinile în pliurile fustei uniforme pe care, întrucît era neagră, nu riscam s-o pătez cu zeama de la cireșe.

Din fericire, Zelmai a ieșit de la ore în scurt timp, chiar în momentul în care am zărit apropiindu-se silueta înaltă și subțire a unchiului Ayub, cu a sa căciulă de miel, care venise după noi. Unchiul Ayub era mult mai mult decât grădinarul casei: ne iubea și avea grijă de noi ca și cum am fi fost propriii săi copii, deși probabil avea destul de mult de muncă cu cei nouă ai săi, care îl așteptau acasă.

— Mă duci pe umeri?

— Mai încolo, Nadia. Cum v-a mers la școală?

— Kholeda și prietena sa – știi la cine mă refer? –, fetele acelea mari, păi, mi-au pictat mâinile. Ne-au învățat o poezie despre primăvară, au certat-o pe Noria pentru că vorbea tot timpul și știi ce? am făcut puțin pipi pe mine. A fost vina domnișoarei, că nu mi-a dat voie să ies din clasă pînă cînd abia de mai puteam să mă țin, și știi că baia e la etajul de deasupra și mi-e greu să mă aplec și să-mi țin și fusta în același timp, și mereu pătesc așa... Mi-e rușine de mor cînd mă întorc în clasă, gîndindu-mă că cineva ar putea să vadă și să rîdă de mine. A, și știi că ne-au învățat și un cîntec nou? Și m-au întrebat dacă putem duce trandafiri de grădină de Sărbătoarea profesorilor, care va fi în curînd... Nu te superi, nu? Numai cîtiva, puțini...

Eu trîncăneam, trîncăneam și gesticulam și le arătam unde m-au pictat cu zeamă de cireșe și unde mă pătasem de pipi, le cîntam cîntecul, iar unchiul Ayub îmi reamintea că nu era bine să povestesc orice pe stradă vorbind așa de tare, deși îi mai scăpa cîte un zîmbet pe sub mustăți. Etnic tadjic, ca și mama, era un bărbat bun, timid și generos și avea o gingășie specială față de mine.

— Bine, Nadia, poți să te urci pe umeri. Și pune-ți bine eșarfa, copilă!

Uniforma școlară pentru fete era formată dintr-o fustă și o bluză negre și o eșarfă albă ce acoperea părul. A mea părea să aibă viață proprie, pentru că îmi cădea întruna. Unchiul Ayub mă ajuta s-o pun la loc și mă lua din nou pe umeri. Mă simțeam regina lumii acolo, sus, și, când vedeam o fată cunoscută de pe strada mea, afișam un zîmbet autoritar.

Școala era foarte aproape de casă, așa că am ajuns imediat. La poarta grădinii ne aștepta Ali, un băiat de-o seamă cu Zelmai, avînd în mînă o sticlă goală de Coca-cola de doi litri. Era unul dintre ucenicii de la atelierele și magazinele de pe strada noastră care de obicei veneau la noi în grădină după apă, deoarece ei nu aveau și le trebuia ca să pregătească ceaiul pentru ei și pentru clienții lor. Ali îi făcea comisioane mecanicului și era destul de simpatic. Uneori chiar rămînea să se joace puțin cu noi. Se pricepea grozav la jocul cu bile de sticlă.

Mama ne-a auzit venind și ne aștepta la intrarea în casă. Am traversat grădina fugind și țipînd pînă la ea. Eu eram atît de entuziasmată, încît mai mult m-am repezit la ea decît am îmbrățișat-o și mai că am făcut-o să cadă. Mama era masivă, mă cuprindea toată în îmbrățișarea ei și mereu emana un miros foarte plăcut de mîncare, de condimente, de ceapă, roșii și pătrunjel proaspăt.

— Spălați-vă și fuga să vă schimbați de haine, copii, că luăm prînzul îndată. Și nu țipați, că cei mici dorm.

Mi-am udat fața și mîinile dintr-odată în ligheanul cu apă și, fără să pierd vremea ca să mă usuc, mi-am scos fusta și bluza și mi-am pus un tricou pe care scria „Miami” și niște pantaloni de pijama din bumbac, scurți și ponosiți: uniforma de casă. Eram lihnită, ca de fiecare dată la amiază.

— Ce-avem la prînz, *madăr*?

Totul era aranjat pe sol, pe prosoape din material impermeabil, cu margarete desenate pe ele, care erau mîndria mamei. Mult mai practice și mai moderne decît cele ale unchiului Janaga și ale mătușii Delian, care, spunea mama, încă foloseau prosoape din material textil, ce trebuiau spălate mereu.

Zelmai a spus rugăciunea cu două secunde înainte de a ataca cu mîină de expert orezul cu carne și verdeață. Mama, în picioare lîngă noi – nu mîncă pînă cînd nu terminam noi –, a închis ochii disperată, murmurînd „Zelmai...”. Eu am început să mănînc ceva mai calmă, pentru că nu îmi plăcea s-o supăr pe mama. De fapt, mestecam foarte încet, ca să nu mi se formeze în gură cocoloașe din carnea aceea de miel pe care-l omorîsem acum două luni și pe care-l păstram uscat. Mestecam și mestecam, cu privirea-mi alergînd asupra bufetului, plin de suvenire și cadouri pe care le știam pe de rost.

— Crezi că tata o să dea o tură cu noi în mașina cea nouă în după-amiaza asta, *madăr*?

— Nici să nu-mi pomenești de mașină, Zelmai. Taică-tu e mîină spartă. Și acum verișoară-sa l-a întrebat dacă-i putem cumpăra o mașină de cusut. Nu-mi venea să cred. Și el i-a spus că da. Șase sute de afgani! Of, Dumnezeuule, ce-o să ne facem cu omul ăsta? Oare nu se gîndește la viitorul tău, fiule?

Zelmai zîmbea, cu gîndul la mașina cea nouă.

Verișoara aceea și familia ei coborau la Kabul numai cînd era nevoie să meargă la medic sau cînd aveau vreo treabă importantă. Cînd veneau, stăteau în casă, iar mama se enerva, pentru că făceau multe mofturi și, în schimb, spunea ea, nu erau tocmai niște aristocrați, ci niște țărani. Zelmai și cu mine

rîdeam o groază, pentru că, atunci cînd dădeam drumul la televizor, un obiect necunoscut la sat, femeile își acopereau repede fața, de teamă să nu le vadă bărbații care apăreau pe ecran.

Cînd am terminat de mîncat, mama ne-a trimis să dormim, lucru pe care amîndoi îl uram. De multe ori, Zelmai protesta, dar în ziua aceea l-am văzut surprinsă cum se îndrepta supus spre dormitor. Cînd a ajuns în dreptul meu, s-a înclinat spre mine și mi-a spus la ureche: „Mie nu mi-e somn. Ție?”. L-am privit fără să știu ce să fac. Mi-a tras una peste ceafă: „Ultimul care ajunge la rîu e un prost!”.

Sărbătoarea de fiecare vineri

Cînd eram mică, vinerea, ziua noastră de sărbătoare, casa mea semăna cu un restaurant. Prietenii tatălui – mereu măcar vreo șase – se alăturau unchilor și verișorilor pentru masa de prînz. În timp ce eu încă leneveam în pat, ajungea la mine mirosul piftelelor cu nuci și mirodenii, al orezului aromat, al pîinii prăjite cu zahăr... mi se părea că simt pînă și mirosul cremei de linte roșie cu iaurt, al prăjiturilor și al supei de legume.

Toate aceste mese pantagruelice erau pregătite de mama mea singură, care trebuia să se trezească devreme ca să amestece în oalele și tigăile de pe foc, pline cu ingredientele cumpărate de tata. Musafirii îi lăudau de fiecare dată talentul culinar – aveau ei un motiv să revină mereu –, dar de multe ori atmosfera caldă și plină de viață se destrăma cînd pleca și ultimul musafir, după o seară lungă de glume și jocuri de cărți. Mama îi reproșa tatălui munca pe care o implicau toate acele oște și în special cheltuielile. Tata însă n-ar fi renunțat la acele reuniuni pentru nimic în lume și din pricina asta nu era dispus să strîngă deloc cureaua.

Asta o știau bine și vînzătorii din cartier, care făceau tot ce puteau ca să-l stoarcă de bani. Măcelarul spunea: „Tocmai am primit un miel proaspăt, care o să-l încînte!”. Tata își imagina

deja ce succes ar avea în fața invitațiilor și îi cerea să-i pună jumătate deoparte: „Mai mult decît orice, păstrează-mi-l, da?”. N-o băga în seamă pe mama, care îi spunea că toată lumea îl lua de fraier. Nu voia să se mai certe cu femeia alături de care nu mai era fericit, ci doar îi poruncea să facă loc într-unul din cele două frigidere pe care le aveam.

Probabil că tata cîștiga mult. Noi numeam locul său de muncă pur și simplu „farmacia”, însă era mult mai mult de-atît. Tata era singurul din familie care plecase din sat. Ca toți băieții în perioada dominației sovietice în Afganistan, a făcut doi ani serviciul militar obligatoriu și a avut norocul să fie trimis la Kabul. Aici a lăsat în urmă analfabetismul, care era ceva obișnuit în zona sa, și, după încheierea stagiului obligatoriu, s-a înrolat voluntar pentru a-și putea plăti studiile. A avut noroc: ca soldat, a fost repartizat la infirmerie.

În cele din urmă, după ce a obținut și diploma, a fost angajat la Ministerul Sănătății. Cînd eram mică, el era responsabil cu distribuirea medicamentelor spre spitalele din toată țara. Era un exemplu pentru toată familia, a sa, a mamei și pentru vecini, care veneau mereu la noi cînd aveau o problemă de sănătate sau cînd nu le ajungeau banii. Nu refuza pe nimeni niciodată, iar asta era o sursă de tensiuni constante între el și mama.

Ca parte a muncii sale, tata trebuia să viziteze spitalele din toată țara, iar eu îl vedeam plecînd dimineața, foarte aranjat, în stil occidental, cu jachetă și cravată, haine care puțin mai tîrziu au devenit o raritate. Și, cum interacționa cu multă lume și avea un post bun, de foarte multe ori primea cadouri. Încet, încet, pereții casei au ajuns să fie acoperiți cu covoare țesute manual, pe care lui îi plăcea să le agațe ca obiecte de decor.

Revenind dintr-o călătorie din Rusia, un medic cu care făcea afaceri i-a adus un set de cupe de șampanie, care au sfârșit prin a fi expuse în vitrina din sufragerie, devenind unele din obiectele cele mai de preț. Mama le ștergea de praf în fiecare săptămână și le arăta mândră invitaților, dar nu le-a folosit niciodată: n-am văzut ca cineva să consume vreodată vreo picătură de alcool în casă. Ceaiul, sucurile Fanta și Pepsi erau singurul combustibil care puneă reuniunile în mișcare.

Tata pentru asta trăia: pentru acele întâlniri vesele și zgomotoase când putea s-o facă pe amfitrionul. Și, în ciuda a ceea ce spunea mama când se supăra, pentru a-și vedea fiul crescând și transformându-se într-un bărbat de ispravă. Dar toate acestea, fericirea acelor zile și visul prosperității, au luat sfârșit când a izbucnit războiul în orașul nostru.

Pentru mine, totul a început într-o vineri, când Amin nu mi-a dat mîna. Eu îl așteptam cu nerăbdare în fiecare săptămână, pentru că acel prieten al tatălui era preferatul meu. Mereu ne saluta pe Zelmai și pe mine cu o strângere de mînă exagerată și cu o jumătate de reverență, spunîndu-ne: „Domnule... doamnă...”, iar noi nu mai puteam de rîs. El și soția lui, care mie mi se părea la fel de fascinantă ca o actriță de cinema, erau mereu atenți, ne aduceau caramelle și nu uitau niciodată să ne întrebe cum ne merge. Din cauza asta, când au intrat în casă, în vinerea aceea din 1992, neliniștiți, ca și cum cineva era pe urmele lor, și m-au ignorat complet, am bănuir că ceva nu era deloc în regulă.

Cîteodată, totul părea normal și se auzea zgomotul cărților, aranjate din nou și din nou în mîinile jucătorilor; și sunetul semințelor de dovleac prăjite crăntănite; și „pff”-urile când cărțile primite nu erau suficient de bune sau „mmm”-ul care

voia să spună: „Las’ că vedeți voi!”. Acestea erau sunete cunoscute și liniștitoare, sinonime cu momentele relaxante între prieteni. Dintr-odată însă se instala o atmosferă stranie, iar adulții rămâneau tăcuți, fără să mai bată sau să mai aranjeze cărțile, fiecare cu motivele sale de îngrijorare. Sau începeau să vorbească între ei pe un ton serios, ignorând dacă noi, copiii, îi ascultam sau nu. Și prindeam din zbor comentarii pe care aș fi vrut să nu le aud. Ar fi trebuit să mă duc la joacă, dar nu puteam. Stăteam acolo ca trăsniță, fiind conștientă într-un fel că ceea ce nu le dădea pace celor mari era ceva pe punctul de a ne schimba viața.

I-am auzit pe tata și Amin, care se cunoșteau de ceva vreme, amintindu-și că s-au împlinit deja trei ani de când mujahedinii alungaseră armata sovietică ce ocupase Afganistanul timp de un deceniu. În loc să aducă pacea însă, au pornit un nou război civil. Singurul lucru care-i unise era obiectivul de a-i alunga pe invadatori – spunea tata –, iar acum luptau unii contra altora, pentru că fiecare dintre liderii lor dorea să preia controlul asupra țării.

— Devastează Kabulul, îl fac praf și pulbere, se plîngea Amin. Cumnatul și sora mea sînt deja în Pakistan, pentru că aici nu mai au nimic și au spus că nu vor să vadă cum le omoară copiii sau cum mor de foame. Au plecat a doua zi după ce au văzut cum le masacrau vecinii de-o viață chiar în fața casei lor, din pricina unui fleac. Și, Ghulam, vorbesc serios – a adăugat prietenul tatălui meu, mai sobru ca niciodată –, să nu ne mai amăgim: în curînd bombele vor ajunge pînă aici.

M-am uitat la tata, sperînd că o să spună „hai, Amin, nu exagera!” sau ceva de genul ăsta, dar a tăcut din nou și a închis ochii, dînd din cap aprobator.

Și a avut dreptate.

Casa, centrul lumii noastre, s-a transformat într-un loc periculos, pe care trebuia să-l părăsim când bombele cădeau prea aproape. La început, acei prieteni și rude care veneau des la noi în casă ne-au primit în ale lor. Treptat însă, războiul a început să-i disperseze pe oameni și de fiecare dată eram tot mai singuri. Vînzătorii nu mai păstrau pentru tata mieii cei mai fragezi, iar vinerile petrecute în refugiile pline de umezeală erau triste. Din cauza anxietății, mamei a încetat să-i mai curgă laptele cu care o hrănea pe sora mea mai mică. Într-o zi, profitînd de haosul de pe străzi, cineva a dat foc prăvăliei de covoare a tatălui meu. Proprietățile nu mai aveau nici o valoare, locurile de muncă erau nesigure, iar banii pe sfîrșite. Familia mea a trebuit să renunțe la unchiul Ayub, deși am mai păstrat legătura cu el o vreme. Lui războiul i-a distrus viața, și-a pierdut familia și arăta foarte îmbătrînit.

Cu toate acestea, încercam să ne păstrăm bunele obiceiuri și, de fiecare dată cînd puteam, invitam lumea la noi vinerea, cînd bombardamentele se îndepărtau de cartier. Femeile comentau cît de incomod le era să poarte burka, obiect vestimentar pe care nu-l mai purtaseră niciodată pînă atunci. Nu era încă obligatorie, însă multe femei au adoptat-o din proprie inițiativă sau, de cele mai multe ori, le-a fost impusă de soți în fața pericolului care le amenința. În acele vremuri, sechestrările și violurile erau frecvente și, ca să se protejeze, au început să umble acoperite. Mama a ajuns să folosească fustele – unele foarte scurte –, cămășile cu mîneacă scurtă și jachetele pe care le ținea în șifonier drept cîrpe. A trebuit să-și desfacă basmaua, pe care-i plăcea s-o poarte ca diademă, pentru a-și acoperi cu ea tot părul cînd ieșea din casă fără burka. Nimeni în afară de noi nu

mai avea s-o vadă cu cele două cozi lungi ale sale, de care era atît de mîndră.

Astfel s-au scurs lunile pînă cînd într-o noapte, după ce am luat cina în linişte cu mătuşa Shobobo şi nişte verişori ai tatălui, mama a spus că se duce după nişte caramelle. Eu am urmat-o în bucătărie, însă după aceea mi-am amintit că Zelmai cumpărase nişte benzi desenate noi şi m-am hotărît să mă duc să le răsfoiesc în cameră.

Dintr-odată totul a sărit în aer. Şi s-a făcut întuneric.

Infernul

Primul lucru pe care l-am văzut când m-am trezit au fost ochii înspăimîntați ai mamei, întunecați cum nu îi văzusem niciodată pînă în ziua aceea, înconjurați de riduri și cearcăne.

— Mmmm... Ammm...

Ce mi se întîmplase? De ce mă durea atît de tare gura și nu se înțelegea ce spuneam? Unde eram? Am mișcat cu greu capul pentru a privi în jur: stăteam întinsă pe o saltea pe jos, alături de multe alte saltele ocupate de băieți și fete, într-o încăpere ce semăna mai degrabă cu un culoar mare decît cu o cameră normală. Părea să fie un spital. Dar ce căutam eu acolo? Eram speriată, însă nu puteam întreba, căci corpul meu refuza să reacționeze. Iar din ochii mamei, fixați asupra mea, au început să curgă rîuri de lacrimi.

În aer era un miros greu și dens, un amestec de mîncare, medicamente, sînge și transpirație. De unde mă aflam, puteam vedea doar niște lucarne cu jaluzele. În atmosfera încărcată se auzeau și sunete: gemete, conversații și întrebări șoptite cu voce gravă, pe care eu le percepeam numai pe jumătate, cu urechea stîngă. Am pipăit-o pe cealaltă: era complet bandajată și simțeam o durere înțepătoare la cea mai mică atingere. Am lăsat mîna să-mi cadă pe picior. Am observat și că nici ochii nu mă ascultau. De durere, durere pură.

Mama mă mîngîia neconținut și-i tot mulțumea lui Dumnezeu cu un surîs întrerupt de oftături. Cîteva femei, rude ale celorlalți bolnavi, veneau să mă vadă, o îmbrățișau pe mama și plîngeau emoționate împreună cu ea, rugîndu-se să ne însănătoșim cu toții și ca războiul să se sfîrșească odată.

Război. Spital. Durere constantă. Vindecare. Cuvintele acestea se înlănțuiau în capul meu, care părea pe punctul de a exploda.

După ce hărmălaia aceea de oameni care rîdeau și plîngeau în jurul meu s-a împrăștiat, mama s-a liniștit și mi-a explicat ce mi se întîmplase: că deasupra casei noastre căzuse o bombă cînd nimeni nu se aștepta, exact în locul în care eram eu; că arsurile de pe tot corpul meu erau atît de grave, încît fusesem în comă șase luni; că mă veghease noapte și zi, îi suportase pe medicii și asistentele care-i spuneau să nu mai sper în van și trebuise să se lupte ca să mi se dea vreun medicament. Că niște colegi ai tatei obținuseră cu greu din India un remediu care nu se găsea în țară, iar mama îmi aplicase cataplasme pe care le prepara din plante medicinale, cu speranța că rănilor se vor închide. Și, Allah fie lăudat, au funcționat.

— Toți îmi spuneau că nu mai e nimic de făcut, ai fost într-o stare foarte rea. Eu însă am știut mereu, mereu că ai să-ți revii, Nadia.

Mama se elibera de tot ceea ce ținuse în ea atît timp, dar eu îi ascultam pe jumătate explicațiile, mai puternice decît puteam să îndur. În plus, îmi atingeam obsesiv corpul, ca să verific dacă totul era încă la locul lui. Mă concentram să-mi adun forțele ca să pot merge, pas cu pas. Orice mișcare era dificilă din cauza durerii și pentru că eram aproape toată bandajată, însă aveam la dispoziție tot timpul din lume.

În ziua aceea am început să fac un inventar al pierderilor. Am aflat că aveam arsuri grave la cap, la față, brațe, mâini și picioare. Însă ce era mai rău am aflat două zile mai târziu, când am reușit să fac rost de o oglindă. Vederea propriei mele fețe și a urechii stîngi, desfigurate de foc, m-au lăsat inițial perplexă, pentru că nu mă recunoșteam, iar mai apoi, copleșită.

Dintr-odată, eram prinsă într-un coșmar, iar amintirile despre jocurile cu Zelmai în curtea casei, pîrîl din grădina noastră, cireșele de la școală, toate au ajuns să pară dintr-un alt secol, dintr-o altă lume. Deși aveam doar 9 ani, pentru mine vârsta copilăriei se încheiase. Șederea în acel spital amărît și sordid, plin de chipuri contorsionate de durere, de țipete care ne vesteau că murise cineva era ca și cum căzusem într-un hău înspăimîntător.

Cîteodată mă întristam din cauza unor mărunțișuri. Îmi aminteam carnea, prăjiturile, orezul veritabil... Ce dor îmi era de mîncarea normală! Cît am stat în spital, deoarece arsurile mă împiedicau să deschid gura bine, iar mestecatul era foarte dureros, mama m-a hrănit ca pe un nou-născut: cu o linguriță îmi dădea lapte, terciuri, supă de orez foarte lichidă... Uneori, asta îmi dădea o stare de bine și mă făcea să mă simt protejată, însă alteori mă tortura amintirea alunelor tari care se spargeau între măsele, a biscuiților care făceau „cronț-cronț”, a senzației resimțite când mestecam o îmbucătură de stufat și gura îmi era inundată de gustul cărnii și al legumelor pe care mama le gătea atît de bine.

Nu mîncatul era însă cel mai rău lucru. Cele mai rele erau tăcerile și misterele care începeau să-și facă apariția. Lucruri pe care nu le înțelegeam. Viața pe care nu o mai recunoșteam. În ziua când m-am trezit la spital, și care pentru mama a fost una

dintre cele mai fericite din viața ei, eu am pășit în infern. Corpul meu mărunțel și sprinten de fetiță s-a transformat într-o carcasă. Și-mi va lua aproape douăzeci de ani nu ca să-l iubesc, ci pur și simplu ca să-l privesc fără să-mi vină să plîng.

Vulpea veselă

Am văzut mulți răniți liniștiți și tăcuți. Poate că se mulțumeau cu norocul pe care l-au avut sau poate că se resemnaseră și lăsau viața sau moartea să-și urmeze cursul ca și cum ei nu ar fi avut nici un cuvânt de spus. Nu era cazul meu. Eu eram supărată, corpul meu se transformase în dușmanul meu, iar mintea îmi clocotea de indignare. Nu mai puteam suporta durerea aceea intensă și nesfârșită; și poate că furia care mă măcina era chiar mai rea și reveneam mereu asupra unei întrebări care nu îmi dădea deloc pace: „De ce tocmai eu?”. Am renunțat de la o zi la alta să privesc spre viitor cu speranță.

Mama îmi spunea povești și îmi cânta cîntece ca să mă facă să uit și să mă liniștesc, pentru că disperarea aceea a mea îi rupea sufletul.

— Hai, iubirea mea, nu vrei să auzi povestea cu vulpea și lupul? Încerca mama.

De multe ori funcționa și eu mă opream imediat din suspinat și, încet, încet, mă lăsam purtată în lumea aceea în care cei buni ies mereu învingători. Îmi plăceau toate poveștile, dar în special cele cu animale, cu lupii ăia așa de nătărăi și acele vulpi poznașe și șirete care-și băteau joc de ei mereu. Mama îmi ștergea lacrimile și, profitînd de gest ca să mă mîngîie, își începea povestea:

— A fost odată ca niciodată o vulpe ce nu găsea nimic să vîneze. Era moartă de foame și, cu cît îi era mai foame, cu atît se supăra mai rău. Tot mergînd, a intrat într-o livadă foarte mare plină de pomi fructiferi. Erau meri, rodii, pruni...

Eu o priveam cu ochi lacomi și simțeam savoarea fructelor în gură.

— ...piersici, caiși, cireși... de toate. Și era atît de nervoasă de foame, încît a început să lovească trunchiurile arborilor cu labele.

„Hai, lovește cu putere”, gîndeam eu nerăbdătoare, identificîndu-mă complet cu personajul principal.

— Și-a făcut curaj și... zis și făcut. Cînd, după cîteva ore, a venit fermierul, a văzut că cineva i-a scuturat toate fructele, care putrezeau acum pe jos. „Cine-o fi fost?”, se întreba el.

Mama vorbea cu glas de bărbat supărat și, vai, ce mă mai făcea să rîd! Și astfel continua povestea și aveam să aflu șiretlicurile vulpii, care, ca de obicei, păcălea mai apoi un lup ce se învîrtea pe-acolo. Cunoșteam deja firul poveștii, însă mama adăuga în fiecare zi detalii noi, care mă țineau cu sufletul la gură și mă umpleau de emoție. O făcea pentru că era o mare povestitoare (adesea observam cum în salon se lăsa liniștea și ne dădeam seama că toți ceilalți, bolnavi și rude, formam publicul) și pentru că se temea de momentul „și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea-așa”. Eu plîngeam de fiecare dată cînd o poveste ajungea la sfîrșit, iar mama a devenit expertă în a prelungi, a varia și a născoci povești secundare... pentru că așa umpleam timpul și, cu puțin noroc, mă adormea în timp ce vorbea și, astfel, putea să rămînă cu finalul.

Deprinsese de mică arta de a spune povești, de cînd rămăsese orfană și a trebuit să se ducă să locuiască împreună

cu sora sa mai mare și familia ei extinsă. Muncea în casă ca o sclavă: la bucătărie, făcînd curățenie sau avînd grijă de nepoți, însă avea privilegiul de a putea asculta poveștile, poeziile și cîntecele pe care le spunea copiilor soacra surorii sale. În vremea aceea, cînd oamenii nu aveau televizoare, iar majoritatea nu știau să citească, era ceva obișnuit ca bunicile să-și ocupe mult din timpul lor cu spusul poveștilor și cu recitatul poeziilor, pe care copiii le învățau pe de rost, așa cum am făcut și eu la spital.

Nu toate erau povești populare, precum cea cu vulpea și lupul. Multe erau patriotice, inventate de persoane care trebuiseră să fugă din țară și sufereau de dor; de asemenea, frecvente erau și cele despre iubiri blestemate, niște tragedii teribile în care îndrăgostiții vorbeau în versuri și care ne făceau să plîngem în pumni. Erau pe gustul tuturor: știam bucăți din ele cuvînt cu cuvînt, cîntam cu toții cîntecele și urmăream aventurile povestite, ca și cum ar fi fost un film la cinema.

Mama era o povestitoare minunată, însă, dacă nu adormeam, mai devreme sau mai tîrziu rămînea fără povești sau fără putere, iar eu ieșeam din pielea vulpii șirete și redeveneam copila țintuită în pat.

— Vreau să mă joc, mamă! Vreau o păpușă! îi spuneam furioasă, din cînd în cînd.

Cu numai cîteva luni în urmă încă o mai aveam pe Nina Balerina. Mi-o făcuse tata și era din lemn, din acelea din care, dacă trăgeai în jos de un fir, mîinile și picioarele se ridicau. Și cu doar un pic mai mult timp în urmă – cînd viața era normală și dormeam întotdeauna în același pat, temîndu-mă doar de fantome și monștri inexistenți, și nu de bombe și mitraliere reale –, aveam mult mai multe lucruri. Prietenii tatălui meu

care călătoreau în Rusia – era culmea prestigiului – mereu se întorceau cu daruri pentru Zelmai și pentru mine. Îmi aduc aminte îndeosebi că o dată i-au adus un kalașnikov de jucărie fratelui meu, iar mie, o păpușă enormă care închidea ochii dacă o culcam. Mi se părea ceva magic și nu încetam s-o culc și s-o ridic, s-o culc și s-o ridic... Iar Zelmai o tot omora cu arma lui cea nouă.

Pe măsură ce violențele s-au înmulțit în jurul nostru, prosperitatea a dispărut treptat. Școala, munca, magazinele, partidele de cărți de vineri, jucăriile... pe toate urma să le pierdem. Când auzeam bubuiturile bombelor și focurile de armă aproape și trebuia să fugim în pripă de-acasă pînă cînd situația se liniștea, mama încerca să ia niște cearșafuri și un pic de mîncare, iar tata se neliniștea și îi spunea să se grăbească, pentru că nu aveam timp de pierdut. În timpul ăsta, eu mă gîndeam doar la un singur lucru: s-o iau pe Nina Balerina.

Nina Balerina s-a pierdut însă și ea.

Nasturi

Într-o zi, mama mi-a adus la spital doi nasturi și un fir de ață. A trecut ața prin ei, a făcut nod, iar eu, ținând firul întins, îi învîrteam. Dar acea singură jucărie a mea, care și-a făcut treaba de cîteva ori, era foarte fragilă: după cîteva zile, firul s-a rupt, iar unul dintre nasturi a căzut și s-a pierdut. Am plîns de parcă aş fi pierdut o colecție întreagă de păpuși Barbie. Iar mama mi-a promis că-mi va aduce un alt nasture.

Nu-i era deloc ușor. În primul rînd, pentru că hainele afgane tradiționale nu au nasturi și, prin urmare, nu putea lua nici unul de la haina ei sau de la cea a tatălui – toate hainele occidentale arseseră odată cu casa noastră – și, în al doilea rînd, pentru că mama nu avea cu ce să-l cumpere. Chiar și-așa, era hotărîtă să-mi facă pe plac. A ieșit pe stradă tot uitîndu-se pe jos, poate avea noroc să-i fi căzut cuiva vreunul. Și astfel, cu privirea-n pămînt, chinuindu-și ochii prin plasa densă a burkăi, a ajuns în centru, unde erau multe tarabe cu haine second-hand. Haine personale, vîndute sau găsite în case abandonate, cine știe... În acele grămezi se găseau pantaloni și cămăși în stil occidental, pline de nasturi. Totul era foarte ieftin, însă tot inaccesibil cuiva fără nici un sfanț. Ce putea face? Un singur lucru care, doar dacă se gîndea la el, o făcea să-i tremure genunchii și inima să-i bată mai tare.

Mama a trecut pe la cele mai aglomerate tarabe și s-a uitat la fețele vânzătorilor, în căutarea celui care părea o persoană mai bună sau mai neatentă. I se părea că toți o să-i ghicească intențiile numai văzînd-o. S-a liniștit însă: nu era decît o burcă în plus, fără chip, fără picioare tremurînde sau țepene. O fantomă între atîtea altele. Și-a ales obiectivul: o grămadă de haine foarte înaltă, în care mai scormoneau și alte persoane. Poate că, dacă se mișca repede, va trece neobservată. S-a apropiat și s-a aplecat. A ascuns sub burka o cămașă veche și a început să se lupte cu un nasture. Era bine cusut și nu voia să se desprindă. L-a dus la gură, ca să rupă ața cu dinții și atunci a auzit:

— Doamnă! Doamnă, ce faci? Mă furi?

Mama a simțit că-i îngheață sîngele în vene și în clipa aceea a dat drumul la cămașă.

— Nu, nu, frate, iartă-mă! Nu voiam să fur! Eu... eu doar voiam un nasture pentru fiica mea.

Vînzătorul a arătat-o cu degetul și un grup de oameni s-a apropiat ca s-o privească. Mama se simțea neputincioasă.

— Voiam doar un nasture pentru fiica mea, care nu are cu ce să se joace. Iartă-mă, frate! Te rog, nu anunța poliția, lasă-mă să plec. Nu am nimic, iar fiica mea are nevoie de mine.

În perioada guvernului mujahedinilor, poliția era violentă, coruptă și samavolnică, în sensul că, dacă ajungeai în mîinile sale, nu aveai parte de dreptate, ci de teroare.

Omul a încetat s-o mai arate acuzator cu degetul. Mama s-a întors pe jumătate, plîngînd, iar cercul de oameni care priveau s-a desfăcut ca să o lase să treacă. După ce s-a îndepărtat cîțiva metri, a auzit vocea vînzătorului:

— Hei, tu, soră, întoarce-te! Poftim! Un nasture pentru fiica ta!

Mama nu s-a întors și a iuțit pasul. Se simțea atât de umilită și de vinovată, că nu voia să-l privească încă o dată în ochi pe bărbatul acela.

Cînd a ajuns la spital, era descumpănită, cu ochii roșii de plîns.

— Să nu-mi mai ceri nimic, Nadia! Mama ta nu poate să fure. Fără jucării de-acum.

Moarte și demoni

Mama era mereu lângă mine. Le-a lăsat pe cele două surori mai mici în grija mătușii, iar tata continua să-și ducă traiul pe ici, pe colo împreună cu fratele meu Zelmai. Amîndoi se străduiau să facă rost de mîncare, responsabilitate care în Afganistan le revine mereu bărbaților, însă în vremea aceea era mai greu ca niciodată, pentru că nu prea aveam bani.

Într-o zi, au obținut de la un ONG un pachet de orez, unul de făină, unul de zahăr și puțin ceai: rația completă de primă necesitate, care în momentele acelea de debandadă era un adevărat lux. Au luat un taxi pentru a se întoarce la locuința în care stăteau în acele zile și, în timp ce vorbeau entuziasmați despre cît de norocoși fuseseră, șoferul a frînat brusc: era un control al poliției. Polițiștii care erau acolo – aparținînd facțiunii ce controla cartierul –, susținători ai comandantului Abdul Rashid Dostum, au aruncat o privire în taxi și, după ce și-au făcut semne din ochi, i-au indicat taximetristului să-i urmeze. Nu le-au dat nici o explicație, însă tata mirosise deja că nu erau de bine.

După ce au ajuns la cazarmă, oamenii lui Dostum i-au jefuit de tot ce aveau: alimentele, ceasul, banii, iar apoi au hotărît să-i omoare. I-au dus pe un cîmp din apropiere, unde se găsea un puț care emana o duhoare amețitoare, și, fără să stea pe

gînduri, l-au aruncat pe taximetrist acolo. Trebuie să se fi lovit zdravăn la cap în cădere, pentru că nu l-au auzit țipînd.

Așa cum îi condamnaseră impulsiv la moarte, ca și cum ar fi fost un capriciu, tot astfel au și scăpat, doar pentru că unul dintre bărbați a spus:

— Stai! Băiatul ăsta seamănă cu nepotul meu.

Iar această explicație atît de absurdă a fost suficientă pentru ca ceilalți să se oprească. Tatăl și fratele meu, îmbrățișați și înspăimîntați, nu puteau să se oprească din plîns.

— Valea! le-a poruncit unul dintre lideri. Dar vă avertizez că, dacă încercați să recuperați ce am rechiziționat de la voi sau dacă povestiți mai departe ce s-a întîmplat, vă omorîm.

Amîndoi au luat-o la fugă de acolo. Zelmai voia să uite totul cît mai repede posibil, dar tata îi repeta că voia să recupereze ce li se furase și să-l salveze pe taximetrist, dacă mai aveau timp.

Toată povestea s-a terminat cu bine, pentru că tata cunoștea pe cineva foarte influent care a acceptat să intervină. Nimeni n-a putut să-i tragă la răspundere pe acei bărbați, dar au recuperat ceasul și l-au scos pe bietul taximetrist din puț, care scăpase numai cu cîteva vînațai. În orice caz, era profund marcat de faptul că trebuise să petreacă multe ore plutind deasupra unei mase amorfe de carne umană în descompunere, victimele de dinainte ale acelor polițiști sălbatici.

Tata a întîrziat cîteva zile pînă să vină la spital după acest incident și era foarte afectat. Și dacă el era așa, oare cum făcea față un adolescent ca Zelmai? Mama suferea și nu înțelegea nici de ce fiul său nu venise s-o vadă, nici de ce nu aflase despre incident. Nu înțelegea nici de ce soțul său se enerva cînd ea îi vorbea despre asta și îi părea foarte ciudată explicația pe care tata i-a dat-o cînd a ieșit puțin din carapacea în care se

închisese: că băiatul fugise în Pakistan și că se va întoarce... Dar de unul singur? Și de ce nu spusese nimic despre planurile sale? Era măcinată de îngrijorare și, în timp ce îmi ținea mie companie în spital, din când în când observam cum mîna i se încheșta pe a mea.

Din acel moment, tata a căzut pradă durerii sale secrete și constante, iar firea a început să i se schimbe.

Într-o zi, când nu eram în spital, făcînd o pauză între tratamente, am mers să petrecem cîteva zile în Mazari Sharif, la casa unor rude ale tatălui. Era o căldură îngrozitoare, iar noaptea am urcat toți să dormim pe terasa de pe acoperiș, sperînd că acolo mai circula puțin aer. Am întins covoarele pe acoperișul din lut și ne-am culcat: mama lîngă sora mea mai mică, iar eu între mama și tata. Cum eram foarte obosită, am adormit imediat. După o vreme însă m-am trezit pentru că voiam să fac pipi și, în lumina clară a lunii, am văzut că tata avea un somn foarte neliniștit. Se foia, bîlguia și transpira foarte tare. Am vrut să-l trezesc din coșmar, așa că l-am atins pe spate și i-am spus încet:

— Tată, tată, trezește-te!

Dintr-odată a făcut ochii mari, înnebuniți și m-a prins cu putere de braț:

— Te-am prins! a strigat el tare și, ridicîndu-se, a încercat să mă arunce de pe terasă.

Eu strigam și plîngeam, mîinile sale mă răneau și eram foarte speriată. În cîteva secunde, tata parcă ieșise dintr-o transă. M-a îmbrățișat și a început să plîngă. Mă săruta și-mi uda obrajii cu lacrimile sale.

— Iartă-mă, iartă-mă! Am fost cît pe ce să-mi omor fiica! repeta el cu ochii spre cer.

Tata era disperat, conștient că răul acela care-l învenina punea în pericol viața oamenilor pe care-i iubea. Ne-a povestit ce visase – un mujahedin îl urmărea ca să-l omoare și tata mă confundase cu acesta. Am petrecut restul nopții auzindu-i pe el și pe mama mulțumindu-i lui Dumnezeu că, pînă la urmă, nu se întîmplase nimic, iar ei au tot încercat să potolească tremurul care-mi cuprinsese tot corpul.

A doua zi, odată cu prima rază de soare, tata a plecat să cumpere pîine caldă. A uns-o cu *alua* – o pastă dulce din ulei, făină și zahăr – și a împărțit bucăți din ea oamenilor care treceau pe stradă. A dăruii pîine cu *alua* e un mod tradițional de a-ți exprima mulțumirea după o încercare grea care s-a terminat cu bine. Într-adevăr, în noaptea aceea nu se petrecuse nimic iremediabil, însă toți deveniserăm conștienți – tata, în primul rînd – de faptul că ceva dinăuntrul lui nu era deloc bine. El, ca specialist în domeniul sănătății, știa că era o manifestare a unei boli mentale grave. Pentru restul, începînd cu soția sa, era un semn evident al unei posesii demonice.

Cînd foștii săi colegi de muncă au aflat că suferă de acele tulburări, s-au mobilizat ca să-l interneze într-un spital psihiatric. În India, deoarece în Afganistan nu era nici unul. Procedura decurgea într-un ritm bun, avea deja un loc rezervat într-un centru renumit și mai trebuiau doar biletele de avion... cînd o nouă schimbare de guvern le-a dat planurile peste cap. Astfel, tata a rămas în Kabul, împietrit, și, incapabil să-și mențină relațiile, în scurt timp a rămas și singur. Colegii și prietenii s-au îndepărtat de el și doar familia i-a rămas alături. Cu teamă însă, pentru că părea cu totul schimbat și, din cînd în cînd, reacționa violent. Voia să o lovească pe mama, voia să distrugă tot, țipa și insulta.

Noi nu știam ce să facem. Nu erau de nici un folos remediile pentru probleme de sănătate ușoare, ca cel pe care-l aveam împotriva înțepăturii de scorpion: citești niște versete din Coran, freci rana cu niște salivă și gata! Nu știu dacă scorpionii aceia erau foarte periculoși, însă leacul de obicei funcționa. În schimb, în cazul lui tata, nu puteam decît să ne ascundem și să ne rugăm încet pînă cînd trecea furtuna și redevenea omul abătut cu ochii pierduți. Era altul, dar măcar nu ne mai lovea. Mai mult era ca și cum n-ar fi fost.

Se dusesese vremea cînd Zelmai mă învăța cîntece pe care să i le cîntăm tatei cînd se întorcea de la muncă, acompaniați de un bidon pe post de tobă, cu el începînd să rîdă cînd vedea toată acea punere în scenă. Cînd m-am născut, tata a fost supărat, pentru că spera să mai aibă un băiat, dar cu timpul a învățat să mă iubească. Zilele acelea nu aveau să se mai întoarcă niciodată.

Viață de nomazi

Dacă s-ar fi făcut pariuri, mama s-ar fi îmbogățit, pentru că ea era singura care credea că eu voi supraviețui rănilor. Medicii, prietenii, cunoștințele și mai ales tatăl meu își pierduseră speranța de a mă vedea crescînd. Am revenit însă la viață în ciuda tuturor pronosticurilor și am început să lupt. Ca și cum mi-ar fi pus cineva ochelari de cai, din acel moment am început să nu mai privesc niciodată într-o parte sau alta, nici în urmă, nici în jos, ca să nu amețesc: numai înainte.

Totuși, dorința mea de a trăi nu era suficientă ca să mă fac bine. Mai era nevoie de un pat de spital, de timp și de multe tratamente. Problema era că nu mă aflam în Europa, ci în Afganistan, iar războiul nu părea să fie pe punctul de a se încheia.

Asta însemna nu numai că resursele erau puține, ci și că, adesea, spitalul în care eram devenea zonă de război. Cînd se întîmpla asta, deschideau porțile și trebuia s-o rupem la fugă într-un „scapă cine poate” dantesc, cu bolnavi și răniți, sonde, seruri și bandaje. Mai rău era că mulți dintre noi nu aveau o casă unde să meargă. Afară ne așteptau numai nesiguranța și un oraș sufocat de acel război civil din ce în ce mai sîngeros.

Astfel, timp de doi ani, în perioadele dintre internările în spital, am trăit în zeci de locuri diferite. La început mai aveam

rude care ne luau în casele lor. Treptat, toți verișorii mei, mătușile și unchii s-au alăturat puhoiului de oameni care fugeau pe la graniță (un sfert din populația țării). Atunci a trebuit să căutăm locuințele unor cunoscuți și, mai târziu, ale cunoscuților cunoscuților, pînă ce, în cele din urmă, a sosit și clipa în care ne-am refugiat din calea frigului și am mîncat ce se putea în prima casă care ne deschidea ușa. În ciuda lipsurilor mari, în zilele acelea se stabilise un cod al solidarității tacite între oamenii care supraviețuiau în oraș, și era firesc să oferi ajutor cui avea nevoie.

Eram mii cei care, în acele zile negre, deveniserăm vagabonzi în propriul nostru oraș, ocolind străzile mai periculoase și căutînd refugiu în zonele mai liniștite.

O asemenea perioadă a început într-o dimineață, cînd m-am trezit cu vestea pe care o mai primeam din cînd în cînd și de care ne temeam ca de diavol:

— Nadia, medicii spun că tocmai a avut loc o explozie foarte puternică aproape de cinematograful de aici, de lîngă noi, și că locul nu mai e sigur.

Știam foarte bine ce înseamnă asta: că trebuia să plecăm imediat. Eu mă ghemuisem într-un colț, încercînd să nu respir și să devin invizibilă, ca să nu fie nevoie să mă tîrăsc înapoi și-ncolo. Mama însă, resemnată deja, m-a ajutat să mă ridic și să mă încalț, s-a acoperit cu burka și într-un minut eram deja în stradă, lăsînd în urmă răniți care erau numai sînge și gemete. Spitalul mă aruncase din nou din vintrele sale și nu aveam altă soluție decît să hoinăresc pe străzi cu moralul la pămînt și cu durerea pulsînd în urechea lipsă și în tot corpul, amintindu-mi că aveam o mulțime de organe pe care mi-aș fi dorit să nu le fi avut niciodată.

Tot mergînd, am dat într-o stradă unde tocmai fusese un atac: erau morți peste tot. Dintr-odată, mama mi-a dat drumul la mîină și a luat-o la fugă, urlînd, oprindu-se în dreptul unui trup. Era al unui adolescent, căruia cineva îi acoperise fața cu un șervețel. Mama, gîndindu-se la Zelmai, despre care nu știa încă nimic, l-a îmbrățișat cu putere, urlînd și pătîndu-și burka cu sîngele băiatului.

— E fiul tău? a întrebat-o un bărbat în vîrstă. Te-ai uitat deja la fața lui?

O femeie a despărțit-o cu greu pe mama de băiat, dînd deoparte șervețelul. Grupul de oameni și-a ținut respirația, cu ochii fixați asupra ochilor mamei. Lumea parcă se oprise în loc.

— Nu e el.

Mama a lăsat băiatul jos, s-a ridicat dintr-odată și m-a luat din nou de mîină.

— Să mergem, mi-a spus plîngînd, Zelmai e în Pakistan și e bine, e bine...

Era foarte tulburată, și eu la fel. Amîndouă intuiam că Zelmai nu era în nici în Pakistan, și nici bine nu era.

Căutîndu-l pe tata

În ziua aceea ne confruntam cu o problemă nouă, ce începea să devină ceva obișnuit: nu aveam nici cea mai vagă idee unde era tata. Aveau să mai treacă cîțiva ani pînă să devină telefoanele mobile bunuri curente, așa că trebuia să apelăm la metode tradiționale ca să-l localizăm.

— Mă scuzați, întreba mama lumea care trecea, îmi puteți spune care sînt cartierele liniștite astăzi?

Cineva ne-a spus că în apropiere de grădinile parcului Baghe Bala, în cartierul nou Karte Parwan, putem sta liniștite. Adică în celălalt capăt al orașului: cel puțin o oră de mers pe jos într-un straniu pas de dans pe care toți a trebuit să-l învățăm – avansam cîțiva metri, un salt ca să nu cădem într-o groapă, un ocol ca să evităm un munte de dărîmături, un marș nebun atunci cînd ni se părea că lumea din jur devenea neliniștită, temîndu-ne ca nu cumva cineva să tragă, apoi din nou la pas, obosit, dar constant, ca să ajungem cît mai repede în siguranță.

Era deja miezul zilei cînd am intrat în parc. Mai fusesem aici o singură dată, în vizită la grădina zoologică. Acum spuneau că, din cauza războiului, multe animale muriseră de foame, altele se transformaseră în hrană pentru oameni cuprinși de disperare, iar altele încă umblau libere. Noi totuși nu am văzut nici un tigru și nici un urs panda. Singurul lucru pe care l-am

văzut era dezolarea: un loc altădată splendid, una dintre mîndriile Kabulului, era acum o fîșie de pămînt ars, arbori înnegriți și clădiri distruse. Din grădina botanică nu mai rămăsese nimic, din cîmpurile pe unde mama și tata se plimbaseră – mereu supravegheați –, ca multe alte cupluri care veneau la Bagh-e Bala ca într-un loc romantic. De asemenea, aici se făceau picnicuri în familie, iar vara se organizau concerte. Invitații oficiali ai guvernului și ai primăriei se cazau la o vilă din parc, iar cei care aveau destui bani puteau să ia masa la restaurantul care se afla acolo sau să-și aniverseze căsătoria în sala de petreceri. Mama își amintea de cărucioarele vînzătorilor de înghețată și de năut cu sos picant și de cinematograful din apropiere. De la ea mi-a venit ideea de a-mi imagina acel parc ca un loc fantastic, un spațiu ce simboliza libertatea care existase cîndva în țară.

Au rezistat doar blocurile cu apartamente moderne, din beton. Iar în spatele lor se înălțau orgolioși munții Hindukush. Din fericire, muntele nostru rezista cu atîta putere ca întotdeauna, ca și cum s-ar fi așteptat ca dintr-un moment în altul s-o ia pe drum în sus, pornind spre el, vreo furgonetă plină de hippy cu bărbi nu prea islamice, însuflețiți de fumul de hașiș cel mai celebru din lume. Așa ceva ar fi fost normal înainte, în anii 1960 și 1970, cînd tineri din toată lumea veneau aici atrași de o țară autentică, cînd străinii ocupau holurile mochetate ale hotelurilor și ciocneau cu vodcă adevărată. În copilăria mea, străinii păreau să fi dispărut – cel puțin, nu-i mai vedeam – și avea să mai treacă ceva timp pînă cînd jurnaliștii și membrii organizațiilor neguvernamentale să devină parte a peisajului nostru. Nu mai eram o atracție turistică, ci ne transformaserăm, încă o dată, într-un loc incomod pentru restul lumii, o monedă

de schimb politic, o excepție într-o lume care trăiește și călătorește, care face afaceri și vizitează muzee și ia masa la restaurante ca cel care funcționase în Bagh-e Bala.

Nu foarte departe de parc se afla și ceea ce căutam mama și cu mine: moscheea. Când credeam însă că puteam răsufla liniștite, am auzit sunetul înfiorător al bombelor. În spatele pânzei albastre care ținea captivi ochii mamei, îi simțeam larg deschiși. Mi-a strâns mâna pînă m-a durut și a tras de mine pînă am ajuns la prima casă care ne-a ieșit în cale. A început să bată la ușă și să strige: „Vă rog! Deschideți, vă rog! Am cu mine o fetiță, vă rog!”. Eu m-am ascuns în spatele burkăi ei, tremurînd, și m-am lipit de trupul ei, ținînd ochii strîns închiși. Mama bătea și bătea cu pumnii, însă nimeni nu i-a răspuns. Am mai încercat la altă ușă și apoi la alta. Strada se golise și simțeam foarte aproape același sunet din coșmarurile mele, un șuierat surd care se încheia cu un tunet. După puțin timp (secunde? minute?), am auzit zgomotul făcut de un zăvor tras și de o ușă deschizîndu-se, una mică, aflată ceva mai jos. S-a ițit chipul unui bărbat cu păr grizonant, care ne făcea semn cu mâna să ne apropiem repede. În ciuda rănilor mele și a greutății mamei, am zburat pînă acolo. Era o casă – casă, ca atunci cînd ne jucam de-a v-ați ascunselea. Odată trecute de ușă, am fost salvate. Bărbatul acela, care părea educat, dar cu ochii cuprinși de spaimă, ne-a condus în grabă la subsol. Fără să stăm pe gînduri, ne-am strecurat în patru labe în spațiul acela subteran, slab luminat de patru lumînări, iar ușa s-a închis în urma noastră. Ne-am prăbușit pe pămînt chiar acolo, ca și cum toate forțele ne-ar fi părăsit fix în momentul acela.

— Soră, ce faci pe stradă cu o copilă în toiul luptelor? a întrebat bărbatul.

Mama nu se putea opri din plîns și nu înceta să mă legene. Eu priveam în jur și, pe măsură ce ochii mi s-au obișnuit cu penumbra, am deslușit cinci sau șase adulți, același număr de copii și un nou-născut care, în mod surprinzător, dormea liniștit într-un colț. Și pe mine mă încerca o dorință irezistibilă de a dormi.

— E o nebunie să ieși pe stradă în tot pericolul ăsta... și cu o copilă după tine..., continua bărbatul să-i șoptească. Malia, adu niște apă pentru doamnă și pentru fată.

Nu am mai primit nimic toată ziua și toată noaptea. De asemenea, nici nu am vorbit cu nimeni. De ce să ne spunem povestea, care semăna atît de mult cu mii de alte povești pe care toți le auzeau zi de zi? Femei și copii răniți, neajutorați; oameni aflați în mijlocul bombardamentelor și care aveau nevoie de un adăpost; persoane disperate care nu aveau nimic de mîncare și de îmbrăcat, numai frică și tristețe... Nimic nou în Kabulul anilor 1990.

Casele afgane se construiau în mod tradițional cu acele subsoluri pentru a le izola și, prin urmare, umiditatea era crescută. Nu erau locuri proiectate pentru locuit, iar adulții nici măcar nu puteau sta în picioare, pentru că tavanul era foarte jos. Totuși, în timpul războaielor, acestea au găzduit foarte multă lume zile și nopți, persoane care adesea nici nu se cunoșteau, cum era cazul nostru de această dată, și care probabil nici nu aveau să se mai vadă vreodată. Conversațiile erau rare, la fel și mîncatul. Toată lumea îndura cu stoicism neajunsurile și mirosurile urîte, din cauza zilelor la rînd fără apă curentă. Proprietarul mai ieșea din cînd în cînd pentru a lua pulsul străzii, iar cînd situația părea suficient de sigură, ne scotea pe toți. Dacă era vorba de o oprire temporară, locuitorii

casei se alăturau și ei adesea oaspeților în căutarea unui nou loc de refugiu într-un cartier mai liniștit. Străzile erau pline de acele grupuri de necunoscuți care se uneau pentru a-și salva viața împreună.

— Putem ieși de-acum! Acum! a strigat bărbatul care ne deschisese ușa.

— Mulțumesc, mulțumesc mult! Dumnezeu să te răsplătească, a spus mama, cu ambele mâini în dreptul inimii, împingându-mă spre ușă.

Bărbatul nu se uita la ea. Avea grijă ca familia lui să iasă din ascunzătoare fără să piardă vremea, și avea cu el un sac cu puținul pe care-l aleseseră să-l ia cu ei.

Noi două nu ne-am alăturat grupului. Mama a hotărât să mergem în continuare spre sud, îndepărtându-ne de munți.

După o vreme în care ți-a fost foarte frică, simți o oboseală intensă, o stare de rău care ți se prinde de piele ca și cum ai avea febră. Frica te îmbolnăvește și nu te obișnuiești niciodată cu ea. Și astfel, bolnave, obosite, ținându-ne de braț una pe alta, am mers în liniște o bună bucată de drum, pînă cînd am ajuns într-un loc unde erau oameni pe străzi, circulau biciclete și mașini și mai erau și cîteva magazine deschise. Într-un loc unde viața părea străină de război. Ferindu-ne privirea de cuptorul dinspre care venea un miros de pîine caldă și de tarabele cu legume, care ne aminteau de cît de foame ne era, am căutat o moschee și am intrat. Erau vreo douăzeci de persoane ca noi, care se odihneau pe covoare și mîncău pîine și linte. Mama a făcut în așa fel încît să ne spălăm la fîntîna din curte și după aceea am obținut și de mîncare. Mai curate și cu burta plină, am vorbit cu mullahul și i-am spus că îl căutăm pe tata. Acesta era sistemul obișnuit în perioada în care toți eram nomazi care

fugeam din calea luptelor și care, din cînd în cînd, ne mai separam și ne mai pierdeam unii de alții. În asemenea cazuri, principiul de bază era: „Ne aflăm în moscheea dintr-un cartier sigur”. Dat fiind că eram într-un oraș atît de mare, e incredibil că de obicei acest lucru funcționa. În timpul rugăciunii, mullahul anunța: „Familia Shinwari îl caută pe Ahmed Shinwari”, de exemplu. Și de multe ori Ahmed însuși sau cineva care îl cunoștea auzea anunțul, iar familia se putea reuni. Dacă nu, cei care se aflau în căutarea cuiva puteau să aștepte acolo cît timp era necesar, avînd siguranța că se vor putea hrăni, grație alimentelor pe care vecinii i le aduceau mullahului și celor care duceau lipsă. Mai mult, moscheile erau locuri ideale pentru a te adăposti de frig, pentru că aveau un sistem tradițional de încălzire subterană, care făcea ca pardoselile să fie calde și aerul să aibă o temperatură plăcută, chiar dacă afară era zăpadă.

Am avut noroc în ziua aceea. O cunoștință de-a tatei, care știa unde era, l-a anunțat. Cît am așteptat, liniștite de-acum, mama a vorbit cu o femeie pe care o cunoștea din vedere, dar nu știa de unde s-o ia, iar eu am urmărit niște fetițe care săreau coarda. Nu m-am gîndit nici o secundă să le întreb dacă mă pot juca cu ele. Durerea și arsurile nu mi-ar fi permis oricum, în caz că fetele nu s-ar fi speriat de aspectul meu și m-ar fi acceptat, lucru realmente improbabil, avînd în vedere cum mă priveau. Nu mă puteam obișnui să fiu respinsă, iar fiecare privire răutăcioasă mă sfîșia în interior.

Tata a apărut după multe ore. Mie mi-ar fi plăcut să-l îmbrățișez și să-i povestesc tot ce ni se întîmplase, dacă în ziua aceea nu ar fi avut o privire stranie, ca și cum m-ar fi avertizat să nu mă apropiu. Mama i-a surprins privirea și ezitarea mea și,

cu o mină îngrijorată, m-a luat de mână și l-am urmat fără să spunem nimic.

Relația dintre tata și mama era dificilă. S-au cunoscut când mama i-a însoțit pe sora și nepotul ei la spitalul unde își avea tata biroul. Lui i s-a părut o fată hotărâtă și responsabilă și a fost de asemenea atras de privirea ei inteligentă și ștrengărească. Fără familia sa aproape, tata a avut nevoie de niște prieteni să meargă să-i ceară mâna pentru el. Au căzut de acord foarte repede și a așteptat cu nerăbdare ziua nunții. Soția lui însă nu urma să fie așa cum și-o imaginase. Era inteligentă și muncitoare, da, însă nu știa nici să citească, nici să scrie și nu o interesa deloc să aibă viață socială, să se îmbrace cu haine drăguțe și să aibă o viață activă în afara casei, așa cum făceau soțiile unora dintre colegii lui de serviciu. Și era mult prea religioasă pentru gustul lui. Tata se simțea foarte frustrat, iar mama nu suporta ca el să facă presiuni asupra ei ca să semene cu ceva ce nu era. Din această cauză, după numeroase certuri, el și-a concentrat toată energia asupra lui Zelmai, speranța sa. Și din când în când veghea și ca fiicele sale să o apuce pe un drum bun. Sau să nu fie ca mama lor, ceea ce era același lucru.

O tabără în pustiu

- Numele?
- Ghulam.
- Câți sînteți?
- Trei. Doi adulți și o fată.
- Veniți din Kabul?
- Da.

Bărbatul a continuat să noteze tot ce îi spuneam pe o hîrtie care era prinsă cu o agrafă ruginită într-un dosar metalic.

După aceea s-a uitat la o hartă pe care o avea întinsă pe masă, plină de dreptunghiuri desenate, linii, cifre și litere pe care nu le înțelegeam. A căutat cu degetul un punct și a notat acolo ceva cu un creion.

— Luați un pachet de-aici și vă puteți instala în cortul vostru, care e numărul 43, în sectorul C. Țineți minte: numărul 43. Dacă vreți apă, o puteți lua numai din sectorul C. Mai mult decît orice, nu încercați s-o luați de unde nu trebuie, de acord? Următorul! Numele?

Am ieșit din rînd. Mama s-a apropiat de un morman de pachete învelite în plastic etichetate cu acronimul Națiunilor Unite și a luat unul. Eu muream de curiozitate să-l deschid ca să văd ce conține. Trecuse atît de mult timp de cînd nu mai primisem un cadou de-adevăratelea! Înainte, la încheierea

Ramadanului și când se sărbătorea Eid al-Adha, toți copiii aveau jucării noi sau cel puțin o haină nouă pe care s-o purtăm când mergeam acasă la cineva ca să ne exprimăm felicitările sau când veneau prieteni sau rude la noi la masă. Ce emoționant era să smulgem hîrțile și să vedem ce ne-au cumpărat părinții!

A trecut însă ceva timp de când cadourile nu le fac părinții, ci organizațiile străine (Națiunile Unite, care mereu foloseau culoarea albastru, Semiluna Roșie și multe altele, cu acronime extrem de variate), și nu conțineau hainele cu broderii și paiete care ne plăceau atît de mult, ci ulei, făină, orez... Chiar și-așa, erau mereu bine-venite, iar noi, copiii, eram foarte mulțumiți când le primeam, deși stătuserăm ore în șir la coadă.

Pachetul acela plastifiat – am aflat puțin mai tîrziu – conținea patru cearșafuri, un ceainic și o oală de tablă, precum și un aragaz portabil foarte rudimentar pentru gătit, care funcționa cu benzină. Cu astea trebuia să trăim în acea enormă tabără de refugiați din apropierea Jalalabadului. Jalalabadul este o oază, un oraș prosper înconjurat de pămînt fertil, însă tabăra era situată suficient de departe încît nici să nu simți mirosul oazei: terenul pe care se întindea satul acela de corturi de campanie era deșert în toată regula. Adică pietre, praf, scorpioni, șerpi și un soare arzător, fără nici un copac care să-i mai îmblânzească razele.

Din momentul în care a intrat, mama a început să tînjească după Kabul. Îi venea greu să accepte tabăra aceea dolidă de inconveniente, se plictisea între vecinii care vorbeau numai paštu – o limbă pe care nu o cunoștea, chiar dacă era limba soțului ei – și suferea mult din pricina mea, deoarece căldura și lipsa de igienă îmi agravau rănilor de la o zi la alta, iar unele dintre ele erau încă deschise.

A făcut tot ce i-a stat în puteri ca să ne fie mai bine: a improvisat saltele umplînd cearșafurile cu haine vechi; a reușit să o aducă pe sora ei cu toată familia, inclusiv surorile mele mai mici, care erau la ea; a învățat să facă troc... însă nu s-a adaptat niciodată și visa mereu să se întoarcă în Kabul. Rezista numai pentru că știa că șederea în această tabără, la jumătatea drumului dintre Kabul și Pakistan, era temporară, pînă cînd aveam să izbutim ca eu să fiu tratată la prestigiosul spital din Jalalabad, pe care îl administra un ONG german. Spre deosebire de mulți alții dintre cei cazați în tabără, refugiați care se gîndeau numai la cum să iasă din țară, noi speram ca medicii să mă ajute, pentru a putea apoi să ne întoarcem în orașul nostru. Să părăsim orașul era o idee de neconceput, pentru că mama nu voia ca Zelmai să ne caute într-o bună zi în Kabul și să nu ne găsească. Tata tăcea.

Șederea în tabără nu a fost o chestiune de zile. Mai întîi a trebuit să învățăm cum funcționează tot, am făcut al nostru micul spațiu care ne-a fost repartizat, apoi am căutat să aflăm unde era spitalul, cum se putea ajunge și de unde puteam obține banii necesari ca să și mergem acolo. Totul era complicat și a presupus timp, a trebuit să întrebăm, să observăm cum procedau alții și să ne asumăm riscul de a încerca. Fără manual de instrucțiuni. E adevărat că fiecare sector în care era împărțită tabăra avea un reprezentant și că, probabil, una dintre responsabilitățile sale – teoretic – era să ofere informații, însă neîncrederea noastră față de oricine se afla într-o poziție de putere era profundă și nici măcar nu ne-am gîndit să discutăm cu el. Eram copii ai războiului, obișnuiți să avem singuri grijă de noi și să o luăm de la început.

Astfel, tot întrebînd în stînga și-n dreapta, am aflat că în tabără existau o școală, organizată de niște profesori refugiați, și o moschee, dar care încă nu avea pereți, fiind delimitată numai de cîteva pietre mari. Celălalt punct de interes era fîntîna despre care ne vorbise bărbatul care ne-a făcut înscrierea în ziua în care am ajuns. Acea fîntînă era un imens rezervor circular, cu patru robinete, cîte unul pentru fiecare sector, care era umplut periodic de pompieri. Cozile de la apă erau kilometrice și au devenit în scurt timp ocupația mea principală. Petreceam multe ore acolo, înaintînd centimetru cu centimetru, cu cele două bidoane de benzină, golite și spălate cu meticulozitate de mama în ziua în care le-am luat, aruncate din vreun vehicul care trecuse pe șoseaua de la marginea taberei. Eu stăteam la coadă și, cînd eram aproape de robinet, îi ceream cuiva s-o anunțe pe mama să-i lase o clipă pe tata și pe cei mici și să vină să mă înlocuiască, deoarece bidoanele pline erau prea grele pentru mine.

Se putea face rost de mîncare în două moduri principale: unul era să mergi la moschee sau la cortul reprezentantului de sector în ziua distribuirii rațiilor – de obicei, a doua zi după ce vedeam trecînd pe drum camioanele albastre cu literele UN –, iar celălalt era să cumperi de la tarabele din stuf improvizate în tabără de locuitorii din Jalalabad și din împrejurimi. În general, erau țărani care vindeau fructe și legume, lapte sau ouă – produse proaspete, un lux în acel loc unde cei mai mulți dintre noi ajunseserăm cu mîinile goale și, în principiu, nu aveam cu ce plăti. Pentru început, mîncam doar cele patru alimente pe care ni le dădeau Națiunile Unite.

În scurt timp însă am descoperit că făina pe care noi, refugiații, o primeam de la ONU, la fel ca și linte, uleiul,

zahărul și ceaiul, era o monedă de schimb acceptată de toată lumea. Astfel, de multe ori, mama ne reducea rația de pîine pentru a cumpăra alte produse de care aveam nevoie. De exemplu, uneori cumpăra iaurt pentru mine sau pentru surorile mele, care încă erau foarte mici – deși prețul era foarte mare: pentru un pahar de iaurt se dădeau la schimb trei de făină –, iar alteori făina era folosită și pentru a negocia obținerea altor obiecte de bază, precum haine, un polonic sau o perie. Pentru fiecare lucru, o pîine în minus. Dar nu ne plîngeam: pentru prima dată după multe luni, nu sufeream de foame. Și am ajuns chiar să creștem găini. Ce nu puteam rezolva ușor era problema combustibilului: pentru a obține lemnele de care aveam nevoie ca să facem focul trebuia să mergem pe jos două ore sub un soare arzător.

În acea tabără am dat peste oameni care mă respingeau, scîrbiți, din cauza aspectului meu. Bănuiesc că erau tulburați cînd îmi vedeau fața plină de cruste care sîngerau cu ușurință și capul, pe jumătate ars, descoperit. Într-o zi a trebuit chiar să îndur, fără să mă mișc de la coada pentru apă, cum niște băieți încercau să tragă la țintă cu pietricele spre gura mea deschisă din cauza rănilor. Aveam parte de aceeași ostilitate peste tot și a trebuit să trec prin momente de mare amărăciune. Cu toate acestea, viața în tabără îmi plăcea, pentru că acolo noi, copiii, aveam voie să alergăm care încotro. Noi chiar ne-am acomodat repede și nu tînjeam după Kabul, orașul plin de reguli și frică, de ziduri și bombe care puteau să le dărîme. Unii dintre noi au descoperit inclusiv o afacere în care m-am băgat și eu imediat: cotrobăiam prin împrejurimile taberei după bucăți de bombe căzute cu ceva timp în urmă și vindeam fierul în magazine din Jalalabad. Deși nu cîștigam mare lucru, ne străduiam

entuziasmați: orice bănuț era important pentru familiile noastre. Într-o zi însă, misiunea aceasta a căpătat o nouă semnificație pentru mine, când un băiat mi-a zis:

— Dar ce faci?

— Strâng fier, nu vezi? i-am răspuns surprinsă.

— Și ce faci cu el?

— Îl duc la Jalalabad, că acolo îl cumpără.

— Ce-ți veni? Nu-ți dai seama că ei îl duc în Pakistan și acolo fac și mai multe bombe care ar putea cădea peste noi?

Nici prin cap nu-mi trecuse. Mișcată, mi-am golit traista și m-am întors la cort. Îndepărtându-mă, l-am văzut pe acel copil adunînd fierul pe care tocmai îl abandonasem.

Spitalul din Jalalabad

În spitalul din Jalalabad am putut să intrăm la fel ca în orice alt loc: stînd la o coadă lungă cît o zi de post. Tata și surorile mele au rămas în grija unchilor mei, iar mama m-a însoțit: am luat un autobuz cînd încă era noapte, iar la șase dimineața eram deja la poarta spitalului... avînd zeci de persoane înaintea noastră.

Cînd, în cele din urmă, ne-a venit rîndul, infirmiera care evalua starea pacienților mi-a aruncat rapid o privire. Rănile mele, încă deschise, erau murdare. Jumătate din față și din craniu îmi erau arse, iar părul nu-mi creștea. Din bărbie îmi lipseau porțiuni de piele și mi se vedeau dinții și gingiile; în antebrațul drept aveam o gaură, iar focul îmi lăsase un deget lipit de palma dreaptă, așa că mîna îmi era aproape inutilă. Imaginea trebuie să fi fost îngrozitoare, pentru că infirmiera, deși era obișnuită să vadă răni de toate felurile, nu și-a putut ascunde înfiorarea și a hotărît să sară peste birocrație și să mă primească imediat ca să încep tratamentele.

Pentru mine, spitalul acela era ca un vis. Pereți curați, saloane de patru persoane cu paturi înalte, mîncare diversă, de trei ori pe zi. Păcat că erau foarte puține locuri față de atîția bolnavi și răniți și, între o operație și alta – mi-au făcut cinci –, trebuia să mă întorc în tabără la puțin timp după ce-mi

reveneam din anestezie, cînd medicii erau siguri că totul evolua bine. Și astfel trebuia să aștept următoarea operație, într-un cort prăfuit, în mijlocul unui deșert, bandajată ca o mumie și cu dureri, mîncînd în principiu pîine muiată în ceai. Medicii mi-au spus că trebuie să merg la spital în fiecare marți pentru tratament și pentru schimbarea bandajelor, însă asta era aproape imposibil date fiind situația mea familială și faptul că, pentru a lua autobuzul gratis – nu aveam cum altfel – depindeam de bunăvoința șoferului din tură. Și nu toți erau dispuși să mă ia.

Am avut parte de multă durere, dar și de ceva rar: laude. Medicii străini și infirmierele, care erau din țară, mă felicitau mereu pentru că eram o fată atît de curajoasă, care mergea singură la spital și reușea să-și țină în frîu lacrimile, în vreme ce majoritatea pacienților țipau fără rețineri, atît ei, cît și toate rubedeniile care-i însoțeau. Eu mă gîndeam că nu era deloc o dovadă de curaj, pentru că nu îmi folosea la nimic să plîng, atît timp cît mama nu era lîngă mine ca să mă consoleze. Micile mele progrese erau singurele care mă făceau să mă simt mai bine: reconstrucția obrazului, prin care fața mea a căpătat o formă mai normală, și separarea degetului pe care-l aveam lipit, ceea ce a făcut să mă mișc mai liber.

Îmi dădea curaj să văd că mă însănătoșeam de la o zi la alta și că puteam să mănînc sau să merg mai bine, însă nu-mi mai făceam iluzii că o să ajung să fiu ca înainte.

După operații și tratamente, mă grăbeam să mă duc să dorm în sacul pe care mi-l cususe mama din resturi de haine. În fiecare noapte mama mă închidea pe dinafară, ca și cum aș fi fost un sac de cartofi, ca să nu mă deranjeze nici un animal din multele care mișunau prin tabără. Acest așternut – care a

trebuit să fie lungit pe măsură ce am crescut – era atît de special, încît a devenit o atracție pe la care au trecut zeci de vecini din tabără.

Iar eu, în loc să fiu neliniștită pentru că eram închisă acolo, mă simțeam protejată și fericită.

Faringită și ouă jumări

N-am fost singura din familie care a gustat „luxurile”. Într-o dimineață tata s-a trezit în gemete. Eram obișnuite să se comporte straniu – uneori tăcea zile întregi, privind în gol, cu privirea pierdută, alteori voia să o lovească pe mama, iar alteori își făcea rău singur... –, însă în ziua aceea era altceva. A refuzat micul dejun și n-a vrut să se miște din pat. După un timp a început să tremure și să se plîngă că îi era foarte frig. Îi era frig, în acel deșert ce semăna cu un cuptor încins încă de la șapte dimineața! M-am apropiat de el puțin temătoare – nu știai niciodată cum putea să reacționeze – și i-am atins fruntea: ardea. Nu aveam nimic să-i dăm.

— Nadia, trebuie să mergi cu tata la spital.

Mama s-a uitat în cutia mare de tablă unde țineam făina, ferită de animale și de praf. Era un loc sfânt; era punctul cel mai important al cămării și, în același timp, banca noastră de economii. Din fericire, rațiile din partea Națiunilor Unite fuseseră distribuite cu câteva zile în urmă și aveam suficientă făină ca să cumpărăm biletele de autobuz și chiar și puțină mîncare proaspătă din oraș, care era întotdeauna mai ieftină decît cea de la tarabele pe care țăranii le ridicau în tabăra noastră. Mama a ieșit ca să „transforme” făina în bilete, iar cînd s-a întors, eu și tata eram pregătiți de excursie: el înfodolit într-o

cuvertură, de parcă am fi fost la Polul Nord, iar eu rugându-mă ca totul să meargă bine. Nu mă încînta deloc ideea să merg singură cu tata, dar nici prin cap nu-mi trecea să mă plîng.

Din fericire, diagnosticul a fost inofensiv: o simplă durere de gît. Nimic care să nu se poată trata cu un antibiotic obișnuit. Cînd am ieșit din spital cu flaconul de sirop pus bine în buzunarul de la cămașa lui tata, am răsuflat ușurată. Am trecut cu bine și peste asta! Tata era deja mai bine, mulțumită antipireticului pe care i-l dăduseră, și nu-i mai era nici frig, așa că puteam cumpăra în liniște tot ceea ce aveam planificat: patru ouă, o legătură de ceapă verde, o conopidă și o sticlă de ulei pentru lampa noastră. Și, cu toate acestea după noi, am pornit pe drumul de întoarcere.

Cînd autobuzul și-a deschis ușile în fața taberei, tata a coborît înaintea mea, deoarece eu am întîrziat o clipă ca să-mi iau plasa cu legumele și uleiul. În timp ce puneam piciorul pe pămînt, am auzit o lovitură foarte puternică. Aproape că mi-a stat inima-n loc cînd mi-am dat seama că tata fusese lovit, pentru că, din nou, traversase fără să se asigure. Puțin mai în față opriseră două mașini de lux, din care au coborît niște bărbați îmbrăcați elegant. Mi-au spus că erau gărzile fratelui guvernatorului din Jalalabad, aflat și el cu ei în mașină. Toți am dat fuga spre locul în care se opriese tata și l-am găsit plin de sînge și pe jumătate inconștient. Aproape că am leșinat și eu – de frică.

Bărbații din mașină s-au asigurat că nu e mort și au dat să-și continue drumul.

— Hei, încotro? Întoarceți-vă! am strigat eu cu lacrimi în ochi.

Bărbații s-au făcut că nici nu mă aud.

— Întoarceți-vă! Întoarceți-vă, ticăloșilor!

Văzînd că nu mă bagă în seamă, am făcut primul lucru care mi-a trecut prin minte ca să-i rețin: m-am întins pe șosea, în fața mașinii lor. Eram orbită de frică și senzația aceea mă făcea mai vitează. Sau mai inconștientă. Gărzile s-au amuzat văzînd că o mucoasă ca mine le ține piept. Și, în loc să-mi altoiască una ca să mă dau din drum, s-au hotărît să mă asculte. Ne-au luat în mașină. Eu am scos capul pe geam ca să-mi liniștesc inima înnebunită. Pentru o clipă m-am simțit puternică.

După puțin timp, tata și cu mine eram din nou în fața ușii de la Urgențe, la spital. Și pentru a doua oară în acea zi am putut răsufila ușurată. Sîngele de pe pieptul tatălui meu, care mă speriasse îngrozitor, era doar de la tăieturile – superficiale – făcute de bucățile de sticlă din flaconul de sirop, spart din cauza accidentului. În afară de asta, avea doar o mîină ruptă și niște vînatăi. În orice caz, se făcuse tîrziu, iar medicul l-a sfătuit pe tata să rămîină peste noapte la spital.

— Asta chiar nu, în nici un caz!

Medicul și infirmiera ne-au privit uluiți. Cum să refuzăm un pat curat, mîncare și medicamente? Aveam cumva un plan mai bun? Bineînțeles că era varianta cea mai convenabilă pentru tata – și cît mi-ar fi plăcut și mie! –, însă nu puteam să nu mă gîndesc la cît avea mama să sufere, dacă nu ne întorceam în noaptea aceea. M-am arătat mai încăpățînată ca un catîr, iar medicul n-a avut încotro și ne-a lăsat să plecăm: mai rău pentru noi!

Se întunecase deja cînd un bărbat și o fetiță, murdari și zdrențăroși, tata și cu mine, se întorceau acasă. De data aceasta nu mai aveam să risc și l-am prins de mîină chiar din momentul în care autobuzul a oprit și pînă cînd am ajuns la intrarea în

cort. După o zi atît de lungă și de cumplită, nu-mi doream altceva decît să mă bag în pat. Ultimul lucru pe care mi-l amintesc înainte să mă fure somnul e un miros de ouă jumări și ceapă verde.

Momentul adevărului

Am locuit în tabără mai mult de un an. Dar ceea ce câștigam datorită tratamentelor medicilor germani, care lucrau cu sprijinul Semilunii Roșii, pierdeam din cauza căldurii, prafului și mizeriei care îmi infectau rănilor. Și într-o zi mama s-a săturat: s-a hotărât să ne întoarcem în Kabul.

E interesant cum, în ciuda faptului că nu aveam nici locuință stabilă, nici școală, nici loc de muncă, viața aceea într-un oraș care era un haos ni se părea normală, aproape o rutină. Iar rutina includea, bineînțeles, vizitele frecvente la centrele de sănătate pentru a corecta efectele lipsei de medicamente, apă și săpun asupra corpului meu. Unele răni nu se vindeau deloc, iar după puțin timp m-am întors din nou la spital.

Mă pregătisem pentru neplăcerile anesteziei – somnul chinuit, starea de rău și orele de plictiseală –, însă ce nu bănuiam era că, în scurt timp, între acei pereți albi se vor rosti cuvinte care aveau să ne schimbe viața pentru totdeauna.

Era deja a opta oară când treceam prin sala de operații și urma să fiu iar bandajată din cap pînă-n picioare cu pansamente sterile sub care pulsau cicatricile pe care tocmai mi le cususeră din nou. Corpul îmi era extenuat, iar eu eram sătulă să tot sufăr. Mă însoțea doar mama, care a trebuit să se despartă

încă o dată de ficele sale mai mici. Un gând nu-mi dădea pace: „O să mor aici singură. De ce nu mai vine nimeni să mă vadă?”.

Tata a venit într-o zi, singur. Arăta foarte îmbătrânit și, în mod cert, nu mai era tatăl pe care-l cunoscusem. Am început turuiala:

— Tată, spune-i lui Zelmai să se întoarcă, te rog. Nu mă simt bine și mi-ar plăcea mult să-l văd.

Tata a rămas cu privirea fixată asupra mea, ca și cum își făcea curaj, și mi-a spus pe șleau:

— Nadia, Zelmai nu se mai întoarce. L-au omorât.

Cîteva secunde nu l-am crezut, încercînd să-mi dau seama dacă era o născocire de-a lui, pentru că de ceva vreme părea incapabil să susțină un discurs coerent. Dar nu părea să delireze. Mai degrabă părea că se străduia să nu plîngă. Îmi spunea adevărul. Fratele meu, eroul meu, prietenul meu, era mort!

I-am ascultat povestea fără să respir și, cînd a terminat, mi-a cerut:

— Să nu-i spui nimic mamei.

M-am lăsat pe pat. Am simțit un fior ca de gheață și o greutate ce-mi apăsa cu atîta putere în piept, încît nu puteam nici să clilesc. Eram paralizată, copleșită de veste, copleșită de mine însămi, și mi-am pierdut cunoștința. Cînd mi-am revenit, nu știu cîte ore mai tîrziu, am văzut că în locul în care stătuse tata era acum mama. Păruse un vis, însă durerea din piept mi-a amintit că nu fusese. Iar eu nu puteam să spun nimic... Acum eram cu adevărat singură, consolată doar de gîndurile mele la moarte: eu cu siguranță aveam să mor în ziua aceea sau în următoarea. Așa că nu merita să sufăr mult.

Zelmai însă era prea important ca să pot merge mai departe.

Pacea talibanilor

— Războiul s-a încheiat! Mujahedinii au plecat!

Vestea zbura ca vîntul prin spital. În sfîrșit, talibanii încetaseră focul. Gata cu luptele în stradă, cu corupția, cu nelegiuirile și cu frica de a te plimba de unul singur. Acum se puteau întoarce din exil prietenii și rudele de care ne era dor tuturor. Era anul 1996 și talibanii anunțau pacea în Afganistan. Și, ca să nu existe nici un dubiu cu privire la cine era la conducere, talibanii au îndrăznit să facă ceea ce mujahedinii nu cutezaseră: au intrat în sediul ONU, unde fostul președinte comunist, Najibullah, se refugia de patru ani, și l-au spînzurat. Pentru tatăl meu, care îl admira, a fost o lovitură puternică, iar mama mi-a povestit că plîngea cînd îl vedea la televizor, acasă la mătușa mea.

— Asta i-a pus sare pe rană, spunea îngrijorată mama.

Pentru ceilalți însă atmosfera era de sărbătoare. Părea chiar că și noi, răniții, ne simțeam ceva mai bine. Ne doream să ieșim pe străzi și să vedem țara aceea nouă pe care ne-o promiteau.

— Soraya, știi că s-a încheiat războiul?

Soraya era asistenta medicului meu, care era străin și avea nevoie de un interpret. Era foarte simpatică: preferata mea din tot spitalul. Spre deosebire de toți ceilalți, ea nu părea încîntată.

— Ce-i, Soraya? Nu te bucuri că e pace?

— Cum să nu, Nadia! Dar...

S-a apropiat de mine și cu voce scăzută a continuat:

— Va trebui să plec. Talibanii nu vor ca femeile să lucreze.

A fost prima care a stricat petrecerea.

În scurt timp a devenit clar nu numai că nu le dădeau voie femeilor să lucreze, ci și că le interziceau bărbaților medici să îngrijească femei. După Soraya și colegile sale, toate femeile ar fi trebuit să părăsească spitalul. Zi după zi, pe măsură ce soseau vești despre politicile noului guvern, neliniștea a început să mai taie din entuziasm. „Cică e obligatoriu ca femeile să poarte burka și bărbații să-și lase barba lungă.” „Cică femeile nu au voie să facă zgomot când merg și nici să rîdă în public.” „Cică sînt interzise muzica, dansul și filmele.”

La început, femeile au primit legile talibanilor ca un rău mai mic în comparație cu marele câștig ce părea să fie siguranța populației. Eu însămi văzusem într-o zi un taximetrist încercînd să o atace pe mama, iar pe tata întorcîndu-se fără pantaloni de la comisariat, unde se dusesse ca să ceară ajutor, din cauză că polițiștii îi furaseră totul. Credeam că orice e mai bine decît teroarea și războiul, însă nu puteam bănuî cît de mare avea să fie prețul.

Nu era o amantă, era tristețea

Absența lui Zelmai era o problemă de care ne împiedicam în orice situație. Secretul apăsa greu pe umerii mei, iar mama și tata, fiecare în felul său, trăiau în așteptarea lui.

Tata nu mă vizita aproape niciodată, petrecându-și zilele absorbit de propria durere. Mama îl aștepta la spital ca s-o mai înlocuiască din când în când, pentru ca ea să poată să-și vadă și celelalte fiice, însă el nu venea. Pînă la urmă, se ducea după el și, numai cît îl vedea, și exploda:

— Eu trebuie să fac tot! Mă lași singură!

— Nu pot să fac nimic! Las-o pe Nadia să moară! Nu pot s-o scot la liman cu trei fete și o nevastă!

— Nici nu mă gîndesc s-o las pe Nadia să moară! Dacă tu nu mă poți ajuta, să vină Zelmai.

— L-am trimis într-un loc.

— Unde e? Sînt mama lui, am dreptul să știu.

Tata scrîșnea din dinți și-i trîntea replica:

— Tu nu ai nici un drept.

Mama se întorcea la spital distrusă. Suferea din cauza lui Zelmai și se gîndea că, dacă soțul ei o trata așa de rău, atunci probabil că avea o amantă. Celelalte femei căutau s-o încurajeze:

— Ai răbdare. Așa sînt bărbații. Ai să vezi că băiatul tău este bine, iar soțul tău suferă fiindcă își face griji să nu pățească și băiatul la fel ca Nadia.

Ceva îi spunea însă mamei că fiul ei nu era deloc bine, iar asta o măcina într-atît, încît avea de-acum probleme cu inima. În cele din urmă, în toiul uneia dintre certurile lor aprige, tata i-a confirmat negrul presentiment.

Apoi ne-a povestit ce se întîmplase: la cîteva zile după ce ei și taximetristul fuseseră jefuiți, Zelmai a ieșit într-o după-amiază să cumpere fructe și nu s-a mai întors. Tata l-a așteptat toată noaptea, însă doar s-a neliniștit tot mai mult. A doua zi a bătut la pas cartierul întrebînd pe toată lumea, vînzători, cerșetori, taximetriști. Apoi a început să caute ceva mai departe, și tot nimic. Din cauza îngrijorării care-l mîncă de viu, a trebuit să se întoarcă în casa în care locuiseră înainte, împreună cu unchii și verișorii mei. Însă pînă să ajungă acolo, i-a ieșit înainte un bărbat care, foarte tulburat, i-a spus pe șleau:

— Frate, fiul tău a murit.

— Mort...

Bărbatul i-a povestit că îi recunoscuse cadavrul. Se pare că îl jefuiseră și îl împușcaseră nu foarte departe de casă. De două zile era abandonat în stradă, fără ca cineva să-l fi mișcat de-acolo. Tata l-a prins pe bărbat de gît, gata să-l ucidă pe mesager. S-a potolit însă, l-a lăsat să plece și i-a spus:

— Iartă-mă, te rog! Du-mă unde este fiul meu.

Tata s-a ocupat singur singurel de Zelmai. L-a dus la cimitir și l-a îngropat fără să anunțe pe nimeni din familie. A plîns în hohote pînă i-au secat lacrimile.

În acea zi a început să-și piardă mințile. Era scîrbit de lume, i se părea odioasă acum, că îi luase ceea ce iubea cel mai mult.

Nu voia să știe nimic de nimeni și s-a închis în sine, împietrit de disperare. Situația aceea i se părea de neconceput, astfel că s-a hotărât să încerce pur și simplu să o ignore.

Într-un fel, mama s-a simțit eliberată de o mare povară știind că Zelmai e mort. A cerut un singur lucru: să-i vadă mormântul. Acolo a plâns, a plâns și a plâns. Și astfel a putut să înceapă să-și vadă de viață în continuare. Și eu m-am simțit ușurată, pentru că Zelmai înceta să mai fie o fantomă printre noi, transformându-se într-o amintire tristă, dar iubită. Situația se clarificase: acum eram o familie din cinci persoane. Tata, mai pierdut cu fiecare zi; mama, care nu avusese niciodată responsabilități în afara gospodăriei; eu, care aveam doar 11 ani, și surorile mele Rosia, de 6 ani, și Orzo, de 4, care, de când căzuse bomba peste casă, acum doi ani, erau crescute de mătușa, fiindu-mi aproape ca niște străine.

Decizia

Am simțit că eu eram cea care trebuia să facă ceva și, într-o noapte, la puțin timp după ce mama a aflat de moartea lui Zelmai, am găsit o soluție care ar fi putut să ne ajute să ieșim la liman. Ea dormea sprijinită de patul meu de spital, iar frământarea mea – mă răsuceam ba pe-o parte, ba pe alta, apoi o luam de la capăt – a trezit-o:

— Nadia, nu dormi? Ce faci cu ochii deschiși?

Îmi chiorăiau mațele. În ziua aceea băusem doar puțină apă de orez, însă nu din cauza foamei nu dormeam. Mă chinuia un gând de mai multe zile, iar acum eram hotărâtă să iau taurul de coarne. Era momentul să iau decizii. Cu inima cât un purice, am spus:

— Trebuie să-ți zic ceva.

Mama și-a dat seama că subiectul era suficient de important încât să merite o conversație în crucea nopții. S-a ridicat gânditoare, oftând. A aruncat o privire în jur. În salon era liniște. În sfârșit, puteam vorbi fără să-și bage nimeni nasul.

— Mamă, nu putem trăi aici fără bani. Nu mă pot căsători, căci, cu arsurile astea pe tot corpul, nu dă nimeni doi bani pe mine... Zelmai nu mai este, iar tata nu poate să facă nimic. Așa că nu-mi rămîne decît să muncesc.

— Dar fata mea, ești încă o copilă! N-ai auzit că talibanii ne obligă să stăm în casă? Cum vrei să muncești?

— Va trebui să arăt ca un băiat.

Mama a rămas cîteva clipe fără cuvinte, apoi a spus hotărîtă:

— Nu.

În noaptea aceea am vorbit mult, în șoaptă. Ea refuza să mă lase să fac un lucru atît de periculos. Din moment ce nu era viabil ca eu să mă căsătoresc, mama a vorbit de posibilitatea de a o promite pe una dintre surorile mele. Am fi reușit să obținem niște bani, însă amîndouă știam povești îngrozitoare care începuseră în felul acesta. Ca cea a unei verișoare de 10 ani, care fusese promisă nu cu mult timp în urmă unui bărbat de peste 30 de ani, care n-avea un picior. În împrejurări normale, ar fi trecut cîteva ani pînă la căsătorie, timp în care fata să crească, însă acest bărbat a spus că o voia cît mai repede, pentru că nu avea vreme de pierdut pe timp de război. Țipetele și plînsetele acelei fete costumate în mireasă ne răsunau în urechi și ne dădeau fiori.

Nu puteam risca să se întîmple una ca asta. Mai mult, mama știa foarte bine, ca și mine că, dacă nu munceam, trebuia să cerșim și să suferim de foame. Așa că a fost ultima oară cînd s-a îndoit de această decizie. Acum, mai trebuia să găsim hainele potrivite și să ne asigurăm de complicitatea lui tata, care era imprevizibil, și a surorilor mele, pe care, fiind atît de mici, era greu să le convingem să păstreze un secret atît de important.

Cînd a ieșit soarele, mama și cu mine terminaserăm de vorbit, dar nici nu dormeam: am rămas amîndouă în tăcere, fiecare cu gîndurile ei. Din cînd în cînd, eram asaltată de tot felul de griji: dar dacă mă recunoaște cineva pe stradă? Ce-o să fac dacă vede lumea că nu-mi crește nici mustață, nici barbă?

Însă le alungam imediat. Tot ce aveam era ziua de azi. Problemele – o să le rezolv cînd o să apară. În plus, mă consolam la gîndul că, pînă la urmă, talibanii le vor lăsa pe femei să lucreze și după aceea voi putea redeveni eu însămi. Și speram că asta se va întîmpla cu mult înainte să ajung la vîrsta la care băieților le crește păr pe față.

Viață nouă

Primii care au plecat au fost medicii străini. Spitalul se golea.

— Azi te întorci acasă. Nu te bucuri?

Am privit-o în ochi pe infirmiera afgană, care avea un glăscior subțire și ridicol, ca-n desenele animate. Îmi zîmbea arătîndu-și dinții strîmbi și mă enerva că o făcea pe simpatica acum, cînd plecam, cînd toate plecam. Poate că n-am fost destul de amabilă cu ea cît am stat în spital, însă pe mine mă dureau toate și promisem și cea mai proastă veste din viața mea. Ea ce scuză avea că mă tratase ca pe un cîine jigărit?

I-am înfruntat infirmierei privirea pînă cînd i-a dispărut zîmbetul de pe față și nu i-am răspuns. Mama era lîngă mine, neliniștită, și, în cele din urmă, ea a fost cea care și-a luat la revedere repede și i-a mulțumit, privindu-mă cu coada ochiului, ca și cum se temea ca nu cumva, dintr-o clipă în alta, să sar la gîtul infirmierei. Aș fi făcut-o cu plăcere.

Cum putea să vorbească de speranță? Că mă întorc la care casă? Eram sătulă de spitale, însă cuvîntul „speranță” mi se părea găunos, aproape o jignire. Mai mult, începeam să descopăr surprinsă că îmi era foarte frică de externare, atît de tare, încît aproape – aproape – că preferam să mă întorc în infernul bine cunoscut al operațiilor decît să dau piept cu noua mea viață. Nu-mi mai puteam permite să stau ascunsă sub

cearșafuri și să plîng ore în șir nici din cauza durerilor interminabile, chinuitoare pe care mi le provocau rănilor, nici după copilăria mea, pe care mi-o furaseră într-un mod atît de brutal.

În acel salon de spital am împărțit multe lucruri și multe ore cu anumite persoane. Cea mai amuzantă era o fetiță rămasă oarbă din cauză că îi căzuse în cap un stîlp de electricitate. Ea și mătușa ei, care era foarte glumeață, ne făceau mereu să rîdem mult. Altele erau mai triste, ca cea căreia i se amputase un picior sau ca cea care se plîngea mereu din cauza durerii pricinuite de glonțul pe care-l avea în genunchi. Cel mai mult îmi era milă de Sarafshan: fusese promisă de la naștere, dar, după ce a crescut, a refuzat să se căsătorească cu băiatul care îi fusese ales, iar într-o noapte, familia lui s-a răzbunat pentru umilința provocată tăindu-i nasul. Această fată, care era din Nuristan, nu ne înțelegea limba și părea că se simte abandonată, deși mama ei era mereu lîngă ea.

Înainte să ne despărțim, chiar mama lui Sarafshan mi-a oferit de mîncare.

— Pe stomacul gol n-o să poți ajunge nicăieri.

Am savurat cartofii cu sos, striviți bine cu o furculiță, pe care mi i-a dat femeia. Ea și mama s-au despărțit plîngînd și urîndu-și noroc. Eu am privit-o pe fată ca să-mi iau rămas-bun, dar ea a întors capul într-o parte, supărată că o lăsam acolo. Printre bandajele care-i acopereau nasul reconstruit se zăreau doi ochi verzi plini de lacrimi. Nu aveam să ne mai vedem niciodată.

Mama a strîns cearșafurile și cele patru ustensile de curățat și de gătit pe care le avea acolo și am ieșit din spital, împreună cu tata, ca să mergem într-un loc anume. După ce am trecut de poarta spitalului, m-am oprit. Voiam să văd noul Kabul. Nu era

însă nimic care să anunțe o epocă mai fericită. Case distruse, biciclete, o mașină sovietică ce înainta zgomotos, băieți plini de praf și zdrențăroși, străzi pline de gropi din cauza bombelor și a anilor de indolență, scheletul unui hotel cu resturi absurde dintr-o reclamă Kodak... Am ridicat privirea căutînd un punct de referință, ceva cunoscut care să nu fi fost distrus de război, care să-mi arate că ceea ce îmi aminteam de dinaintea bombardării casei noastre era încă real, că nu îmi imaginam acel trecut fericit. Am găsit doar cerul albastru, rece, indiferent. Măcar dacă aș fi văzut vreun zmeu fluturînd... însă n-am văzut nici unul, pentru că talibanii, în nebunia lor, interziseseră și jocul cel mai iubit al copiilor din oraș. Al fratelui meu.

Dintr-odată, mama m-a tras de mîină, făcîndu-mă să țip. Cîteva femei cu burka s-au întors, tresărind.

— Ce faci? mi-a șoptit nervoasă prin țesătura care îi acoperea ochii. Să plecăm cît mai degrabă, înainte să se uite careva prea mult la noi.

Era un delict să stai locului și să te uiți la cer? Păi, din cîte auzisem, putea fi, avînd în vedere simțul umorului talibanilor care te-ar fi putut vedea în ziua aceea: orice putea reprezenta o ofensă la adresa lui Dumnezeu sau a gardienilor lui. Din fericire, nu era nici unul în apropiere. În orice caz, ce puteau găsi la noi? Un bărbat îmbătrînit înainte de vreme, cu privirea absentă, o fată mărunță, cu fața desfigurată de foc, și o femeie acoperită cu burka. Un grup aflat în ton cu aspectul jalnic al orașului.

Înainte, cînd mă gîndeam la ziua în care voi lăsa în urmă operațiile și mă voi întoarce acasă, nu puteam decît să evoc șezlongul pe care-l împărțeam cu mama și grădina unde i-aș fi revăzut zîmbetele lui Zelmai. În ziua aceea însă, pașii noștri

lenți și nesiguri ne-au purtat pe o altă stradă, departe de cea care mă văzuse crescînd.

— Să mergem acasă la mătușa, după cele mici, și să vedem dacă putem rămîne toți acolo o vreme, a spus mama.

Mătușa s-a arătat surprinsă cînd ne-a deschis ușa și ne-a întrebat ce căutăm acolo.

— Nu știm unde să mergem, a răspuns mama, luînd-o de mîini și ținînd privirea în pămînt.

Dintre cei șapte băieți ai mătușii, cei cinci care erau căsătoriți fugiseră. Cu ea mai locuiau unul care era bolnav și altul, tînăr, care se însurase recent și care era necăjit din cauză că îi plăcea să umble bărbierit, însă talibanii le impuseseră tuturor bărbaților barba lungă de-o palmă. Toți trei erau pe punctul de a se muta într-un apartament deținut de familia soției verișorului meu, unde credeau că vor fi mai în siguranță decît în casa lor.

— Îmi pare rău, draga mea! i-a spus mătușa mamei, flancată de cele două surori ale mele, însă în apartamentul în care mergem nu încăpem. Dacă vreți, puteți să rămîneți aici, în casă, iar astfel o să o și întrețineți.

Nu aveam alt loc unde să mergem, așa că ne-am instalat aici pentru cîteva zile, cît timp eu mă recuperam după ultima operație din spital. Mama însă se neliniștea, și eu la fel, cînd ne gîndeam că, dacă intrau hoți, nu puteam face nimic pentru a proteja casa și că pînă și mătușa o să ne-o reproșeze la întoarcere, Dumnezeu știe cînd.

Astfel, după trei zile, cînd mi se mai dezumflase fața, am lăsat în urmă și ultimul loc cunoscut și am pornit în căutarea unuia nou. Nu era ca dățile trecute, cînd căutam un refugiu temporar și orice găseam ni se părea bun. De data asta aveam

nevoie de un loc stabil, pentru toți cinci. Războiul deschis se sfîrșise. Prin urmare, am procedat așa cum făceau mulți dintre cei rămași în țară: îi întrebi pe locuitorii de pe o stradă care case sînt goale, o alegi pe cea care se află într-o stare mai bună, tragi un picior sănătos în ușă și o iei în primire.

Case părăsite erau cu duiumul. Fugind din calea războiului, mii de familii și le abandonaseră repede, luînd cu ele numai ce puteau căra. Unii le ceruseră părinților sau prietenilor să aibă grijă de casă, dar de multe ori și aceștia ajunseseră să emigreze în Pakistan sau în Iran, cînd nu au mai putut să îndure. Printre cei rămași, foamea era ceva la fel de normal ca jafurile din casele părăsite sau – în zilele norocoase – din magazinele recent abandonate, și nimeni n-ar fi îndrăznit să-i oprească.

Noi înșine fuseserăm victimele unei asemenea acțiuni desperate: la cîteva ore după ce a căzut bomba asupra casei noastre, cît timp eram la spital, cineva din cartier ne-a golit casa. Nu a lăsat absolut nimic, iar puținul pe care îl duceam acum în noul nostru cămin erau lucrurile primite de la alți vecini mai omenoși, ca să ieșim din impas, și cîtă mîncare am putut să luăm din casa mătușii. Restul trebuia să ni-l procurăm ca toți ceilalți: răscolind prin casele celor plecați. Proprietatea privată și legile care o apărau erau un lux pe care nu ni-l puteam permite. Nu ne puneam nici măcar o secundă problema că adevărații proprietari s-ar putea întoarce. Trăiam de pe o zi pe alta. Și trebuia să ne protejăm de frig și să mîncăm. În acea zi, în acea noapte. În acel moment. În vreme de război nu există ziua de mîine.

După ce ne-am tot învîrtit și am întrebat preț de cîteva ore, am găsit o casă mare, în stil tradițional: o construcție dreptunghiulară din lut, cu o curte interioară la mijloc. Avea

șase camere și totul era în stare bună, cu excepția bucătăriei, care arsese, și a ferestrelor, care nu mai aveau nici un geam intact: urmările tipice ale bombardamentelor. Aveam vecini în jur, fapt care ne plăcea: nimeni nu voia să trăiască singur. Am hotărât să rămânem acolo. În ciuda precarității, după ce am închis ușa, m-am simțit fericită, ca o fetiță cu pantofi noi. Trecuse atîta vreme de cînd nu mai avusesem o casă a noastră! Și, cum atacurile luaseră sfîrșit, cît timp proprietarii nu se întorceau sau nu găseam o locuință mai bună, ne puteam stabili aici. Am alergat încoace și-ncolo, explorînd fiecare colț, deschizînd fiecare sertar... Erau de toate, pînă și un radio mic.

Un lucru care ne dădea multă speranță era că în curtea interioară existau un puț și o grădină în care încă se mai găseau niște spanac și niște roșii. Am inaugurat noul nostru cămin mîncînd legume la cină, pe care le-am pregătit la un foc făcut în holul casei. Cum noaptea se lăsa frig, pentru că începuse toamna deja, am dormit toți grămadă în aceeași cameră.

A doua zi a început noua mea viață.

O viață inventată

Nu știam mai nimic despre băieți. Singurul pe care-l cunoscusem cu adevărat era regretatul meu frate Zelmai. Rîdea de mine pentru că mă considera plăpîndă și plîngăcioasă, dar mă proteja întotdeauna. Voia să fie ca starurile de cinema indiene: frumos, puternic, masculin, chipeșul cartierului. De asemenea, îmi amintea de tata, așa cum era înainte ca totul să se destrame. Era glumeț, dar serios și responsabil în același timp. Nu era prea religios, însă era corect și respectuos. Cum să mă prefac că semăn măcar cu unul dintre ei?

Pentru început, trebuia să mă desprind de fusta mamei și să învăț să înfrunt lumea de una singură. Trebuia să-mi creez o carcasă cît mai dură și să-mi reprim trăsăturile mai feminine. Nu puteam vorbi cu voce de băiat, dar o antrenam în așa fel încît să fie cît mai gravă și, mai ales, mi-am schimbat tonul înlocuindu-l cu unul mai imperativ, care să pară mai masculin. Cu timpul, am învățat să mă comport dur și nepolitic. Am descoperit că aveam limba ascuțită și nu ezitam să ameninț pe cineva care mă jignează; eram chiar în stare să trec la atac. Nu puteam să lupt corp la corp cu nimeni, însă știam să arunc repede cu pietre. Dacă observam că le e frică, mă simțeam ușurată. Poate că nu voi mai avea prieteni niciodată, însă era mai important să supraviețuiesc.

Toate acestea au presupus un proces lent și foarte dificil. Orice incoerență, orice neglijență a personajului meu putea să mă dea de gol, ceea ce era un pericol. Cît timp aveam să fiu băiat, oricît ar fi fost nevoie, nu puteam deloc s-o las mai moale, iar asta era îngrozitor de obositor. Groaznic.

În acea primă zi însă mă gîndeam doar la cum să învăț să port turbanul în așa fel, încît să nu-mi cadă niciodată (din acel moment nu mi l-am mai scos nici la somn). Pînza, de proastă calitate, de culoare maro, mi-o dăduse mama. Cînd mi l-a pus ea pentru prima oară, a fost ca un ritual. Adio fetei! Bun venit băiatului! Cît ne aflam între patru pereți – era prematur să spunem „casă” –, în siguranță, ne permiteam amîndouă să plîngem. Mama m-a sărutat pe cap ca și cum m-ar fi binecuvîntat și am ieșit pe stradă ca să testeze personajul meu.

Am găsit în scurt timp un grup de băieți care se jucau cu o minge din cîrpe. Cînd mi-au văzut fața și corpul bandajate, au lăsat mingea și au rămas cu privirea fixată asupra mea.

— De ce vă uitați așa? am sărit eu. Ce s-a întîmplat, nu știți că aici a fost război?

Băieții și-au ferit privirea, iar un bărbat care trecea pe drum a intervenit:

— Are dreptate băiatul ăsta. Cum te cheamă?

„Gîndește, gîndește!”, îmi ziceam mie însămi. Nu-mi trecuse prin cap să-mi inventez un nume de băiat și, în cele din urmă, l-am spus pe primul care mi-a venit în minte:

— Mă cheamă Zelmai.

Și astfel m-am ales cu numele fratelui meu. Și, fără să-mi dau seama, așa am omorît-o pe Nadia, readucîndu-l la viață în locul ei pe Zelmai. O decizie care la început m-a ajutat să-mi inventez un personaj, pentru că aveam amintirea fratelui meu ca model,

dar care, pe termen lung, s-a dovedit a fi copleșitoare, pentru că acel Zelmai pe jumătate inventat avea să rămână strâns lipit de trupul și de sufletul meu.

În acea zi, văzînd că înșelătoria funcționa, am îndrăznit să merg mai departe și le-am propus băieților de pe stradă:

— Vreți să veniți cu mine să vedem ce găsim prin cartier?

Toți au spus că nu, părinții nu-i lăsau să umble pe nicăieri de frică să nu calce pe vreo mină antipersonal. Așa că m-am dus singură să caut lucruri care ne puteau fi de folos în noua noastră casă. Unele străzi arătau ca niște muzee abandonate. Printre ruine găseai cîteodată și încăperi intacte și, dacă nu ar fi fost acoperite de praf, ai fi crezut că proprietarii plecaseră cu o zi înainte. Într-una din aceste încăperi am găsit un album de fotografii. M-am așezat pe jos și am început să-l răsfoiesc încet: o fată cu niște codițe foarte strînse mă privea serioasă cu niște ochi negri ca tăciunele; doi însurăței aveau fețe pierdute, înconjurați de o mulțime de oameni care rîdeau; un băiat cu mustață și niște tuleie, care trebuie să fi fost logodnicul, pozînd mîndru lîngă o mașină sovietică; o familie la picnic în apropierea unui rîu... Imagini ce ilustrau viața locuitorilor acelei case – însă putea la fel de bine să fie familia mea – înainte ca totul să explodeze. Mama îmi povestea că în copilărie mergea cu tatăl ei la concerte mari și că și-a păstrat obiceiul și în tinerețe, împreună cu grupul ei de prietene. Mergeau în excursii, dansau, iar unele au plecat la studii la universitate.

Am lăsat albumul unde l-am găsit, gîndindu-mă la ce s-o fi ales de toți oamenii aceia și simțind o oarecare nostalgie pentru viața aceea pe care eu nu o trăisem.

Am luat doar o geacă pentru sora mea mai mică și o carte pentru tata, care încă plîngea cînd își amintea că mujahedinii îi

arseseră toate cărțile în engleză pentru că erau „trădătoare”.

Primul loc de muncă

La început, schimbarea a fost foarte dificilă pentru noi. Când eram acasă, mama repeta ca pe o litanie „Zelmai, Zelmai, Zelmai”, indiferent ce făcea, iar eu mă obișnuisem să nu mai dau jos hainele de pe mine când mă duceam la culcare, nici măcar turbanul. Deghizată în băiat, nu dădeam lumii de bănuț în privința sexului meu, însă eram convinsă că, fără acele haine, toți își vor da seama imediat că de fapt sînt fată.

Cum nu aveam încredere în cei din familia mea, încercam să nu merg cu ei pe stradă și nici să împart spațiul cu alte persoane. Surorile mele păreau incapabile să uite că eu sînt Nadia, iar pe tata îl apuca din cînd în cînd obsesia de a-și aminti cît de drăguță e fiica lui cea mare... Cu cele mici am încercat de toate: le-am explicat cît de important e ca eu să fiu deghizată în Zelmai și, văzîndu-le cum gafau, le-am amenințat și chiar le-am și lovit... Nu mă costa nimic să fiu dură cu ele, deoarece, cînd le vedeam atît de delicate și de aranjate, cu părul lung pe care puteau să-l pieptene, cu urechile drăguțe în care-și puteau prinde cercei... atît de cocoloșite, atît de inutile... mă orbea invidia.

Și, cu scatoalce, au înțeles pînă la urmă că ele chiar nu aveau nici o soră în care să se poată încrede, pentru că eu eram capul familiei și mă comportam asemenea oricărui bărbat tradițional.

Ca niște fete bune ce erau, au înțeles că trebuie să mă asculte și să fugă din calea mea de fiecare dată când aveau cum. Știau și că mama era de partea mea. Pentru că erau foarte apropiate de mătușa mea, s-au îndepărtat tot mai mult de mama și de mine. Iar într-o oarecare măsură și noi le-am abandonat; aveam destule pe cap, nu mai voiam să știu nimic de surorile mele blege.

În scurt timp am ieșit să-mi caut de lucru. Exceptînd centrul, în Kabul încă existau multe zone agricole și nu foarte departe de noua noastră casă se găseau diverse proprietăți. Am intrat în una dintre ele și am cerut să vorbesc cu responsabilul locului. Era un bărbat tânăr, care m-a tratat cu multă amabilitate:

— Îmi poți oferi de lucru? Sînt foarte muncitor, provin dintr-o familie de țărani din Isomoli, am încercat eu să-l conving.

— Cum îl cheamă pe tatăl tău?

— De ce mă întrebi? Tatăl meu e un om foarte important! am început eu să mint, apărîndu-mă. Mai aveam multe de învățat, de inventat povești, însă în ultimul timp mă deprinsesem cu obrăznicia.

El se uita la corpul meu sfrijit și la bandajele mele foarte murdare. Bănuiesc că, pe bună dreptate, se îndoia de capacitatea mea de muncă.

— Și ce poți să faci, băiete?

— Ce mi se cere.

— Lasă-mă să mă gîndesc. Vino mîine ca să-ți dau ceva de lucru.

A doua zi am început să curăț de buruieni straturile de roșii și de vinete cu singura mea mîină funcțională și, la sfîrșitul zilei, m-am întors acasă epuizată, însă cu cinci afgani în buzunar. Mama, care spăla niște haine vechi găsite prin casă, cu care să

ne facă saltele și cearșafuri, mi-a spus să-i pun bine și să nu-i zic nimic tatei, pentru că mătușa îi dăduse niște bani înainte de a pleca și momentan îi cheltuiau pe aceia.

După două luni, m-am dus cu toate economiile mele la cumpărături în centru, însoțită de Fakir, un verișor cu handicap care venea deseori la noi acasă. La intrarea într-o carmangerie era legată o vițică, iar eu și Fakir ne-am îndrăgostit de ea și am hotărât s-o salvăm de la a deveni stufat. L-am rugat pe măcelar să ne-o dăruiască: i-am spus că vom avea grijă de ea și că-i vom aduce laptele pe care îl va da. La început, bărbatul ne-a explicat cu răbdare că nu poate să ne-o dea, pentru că ieșea în pierdere, dar că, dacă voiam, ne-o putea vinde. Am numărat banii pe care îi țineam în buzunar și mărunțișul pe care îl avea Fakir, însă nu ne apropiam nici de departe de suma pe care ne-o cerea.

Triști și descurajați, vărul meu și cu mine am plecat, însă nu mă puteam gândi la altceva, așa că ne-am mai întors de câteva ori. În timp ce mîngîiam vițica, măcelarul a ieșit afară.

— V-am spus și mai devreme. Plătiți și e a voastră.

— Muncesc la domnul Ali, n-aș putea să plătesc puțin câte puțin?

— Nu.

— Știi prăvălia de covoare din apropierea terenului de fotbal?

— Da, o știu.

— A fost a tatălui meu.

— Așa deci, ești bogat!

— Nu, n-o mai are!

— Și ce să-ți fac? Bietul om își pierde răbdarea.

Presupun că măcelarul a lăsat la preț și ne-a vîndut animalul numai ca să nu mai audă de noi. Și uite-așa ne-am întors acasă

cu buzunarele goale și cu vițica legată cu o sfoară, cătinel, cătinel. Mama era necăjită, pentru că se întunecase pînă am ajuns, dar, cînd a văzut vițica, s-a luminat la față, gîndindu-se la laptele și la carnea pe care le-ar fi putut da.

A doua zi am dus animalul la cîmp, l-am legat de un copac și, în timpul pauzelor de la lucru, i-am dat buruienile pe care le strînsesem. I-am dat să bea și laptele pe care îl primeam de la patron la micul dejun, iar eu am mîncat doar pîinea. La sfîrșitul zilei, cînd mă pregăteam să strîng buruienile, un bărbat mi le-a luat, lăsîndu-mă cu gura căscată. Am încercat să reacționez și i le-am cerut înapoi, însă el, fără să spună un cuvînt, mi-a tras una de am căzut la pămînt. Patronul mi-a auzit strigătele și a venit în fugă să vadă ce se întîmplă.

— Băiatul ăsta m-a insultat! a spus bărbatul. A insultat-o pe soția mea!

Nu-mi venea să cred. Îmi frecam falca, ce îmi ardea din cauza loviturii, și plîngeam.

— Se vede că n-a fost educat acasă. Cum se poate să mă insulte pe mine, bărbat în toată firea, care aș putea să-i fiu tată?

Am încercat în van să mă apăr. Domnul Ali m-a concediat.

— Nu ți-e rușine? Poți să pleci, azi e ultima ta zi de muncă. Valea!

De pe jos, dintre roșii, și apărîndu-mi fața cu mîinile, i-am văzut indignarea acelui bărbat puternic și corpulent, cu pielea negricioasă, ras în cap, cu șapcă și cu barbă de culoarea castanei, așa cum aveau mulți paștuni. Mi-a fost frică de privirea dură a ochilor săi verzi, nu am avut încotro și am plecat cu vițica spre casă, arzînd pe dinăuntru din cauza nedreptății ce mi se făcuse.

Cînd m-a văzut venind, mama m-a întrebat neliniștită:

— Ce s-a întâmplat? De ce plîngi?

— Vițica nu mănîncă, mamă!

— Nu-i nimic, omule! Are nevoie de puțin lapte, atîta tot! O să găsim, nu trebuie să plîngi pentru asta!

M-am obișnuit să-mi disimulez necazurile, așa cum ar fi făcut un bărbat. Nu povesteam cum mă puneau să muncesc ca un sclav, preferam să spun că-mi plăcea să lucrez în aer liber.

N-am îndrăznit să mă întorc vreodată pe terenul lui Ali, pentru că nu m-ar fi crezut. Dar și din cauză că mă amenințase că, dacă mă întorc, o să-mi rupă picioarele.

Pe pământurile domnului Bismillah

A doua zi am plecat de dimineață de acasă, ca de obicei, ca să nu bănuiască nimeni că rămăsesem fără muncă. Trebuia să găsesc urgent altceva.

Am tot dat ture printr-o zonă nu foarte departe de casă, plină de grădini, sperînd să găsesc pe cineva care putea avea nevoie de mine să dau o mîină de ajutor.

Și așa am ajuns, la prînz, pe un teren unde era un țarc cu animale, iar în apropierea acestuia, un tînăr de vreo 20 de ani, cu o figură plictisită, încerca să prindă pește dintr-o baltă, înconjurat de trei sau patru băieți care-l urmăreau. Nu foarte departe, un alt tînăr care culegea roșii și-a ridicat privirea auzindu-mi pașii cînd mă apropiam.

— Bună, am salutat eu.

Chiar în acel moment, una dintre vaci a scăpat din țarc. Probabil poarta nu fusese bine închisă.

— Salut, mi-a spus nervos cel care culegea roșii. Băiete, te rog, ajută-mă să prind vaca!

N-am stat pe gînduri și am fugit în spatele animalului. Am încolțit vaca imediat între mine și acel tînăr și am forțat-o să intre înapoi în țarc. Cel de la baltă nu s-a mișcat nici un milimetru, iar cel cu roșiile s-a uitat la el, bodogănind printre

dinți: „Jigodia asta nu face nimic, nu supraveghează și nu se mișcă nici dacă-l omori”.

— E fratele tău? am întrebat.

— Uose? Da, omule! I-ar plăcea lui! Ăla lucrează pentru noi. Mai fă-mi o favoare: mergi pînă la baltă și spune-i că-l cheamă Amid.

I-am transmis ordinul lui Uose, care mi-a răspuns ironic că a înțeles. Nu părea că se grăbește să-l îndeplinească. Cred că ne-am antipatizat din prima clipă.

După aceea am căutat o piatră mare și i-am dus-o lui Amid, care încerca să priponească vaca. Am profitat de ocazie și i-am povestit că tocmai plecasem de la o altă fermă pentru că acolo îmi spusese că vițica mea mînca prea mult.

— Păi, dacă vrei, poți s-o aduci să pască aici, s-a oferit el. Atîta timp cît nu calcă legumele...

În ziua următoare am și adus vițica, numai că l-am găsit doar pe Uose, care mi-a spus că, dacă vreau ca vițica mea să mănînce, trebuie să-l ajut.

— Smulge buruienile. Și nu pierde vremea, că, altminteri, vine stăpînul și n-o să ai timp să faci tot.

Am muncit cîteva ore bune în soarele arzător al verii, pînă cînd am văzut venind un domn care s-a uitat imediat la vițică. Era proprietarul.

— Ce bine arată vițica asta! O să fie o vacă bună, pentru că e o rasă excelentă. E a ta?

— Da, unchiule! Ieri, Amid mi-a spus că pot s-o las să pască aici...

— Uite cum facem: mîine pune și vițica ta cu celelalte animale ale mele. Aduni iarbă și le dai la toate să mănînce și poate o să te și plătesc puțin.

Și astfel a început munca mea într-un loc unde am stat patru ani.

La o săptămână de când lucram acolo, domnului Bismillah i s-a născut cel de-al optulea fiu, care pentru el a fost ca un miracol:

— Zelmai, nici nu știi cât de fericit sînt, mi-a spus fără să încerce să-și ascundă lacrimile, ceea ce m-a surprins. După moartea fiului meu Aziz, care era un băiat bun, amabil și generos, și pe care ni l-au omorît, mi s-a părut că nu mai putem avea un altul. Nevastă-mea e deja în vîrstă și, în mod normal, femeile în vîrstă nu mai pot face copii... Știi, nevasta mea e și mătușa mea... E sora tatălui meu vitreg, bărbatul cu care mama s-a căsătorit după ce a murit tata. Nu mai aveam nici o speranță, dar Dumnezeu a vrut să ne facă acest dar.

Din prima zi, domnul Bismillah mi-a arătat multă încredere. Și, cum bănuia că Uose nu era întru totul cinstit, a hotărît ca din acel moment să mă ocup eu de vînzarea legumelor către clienții din cartier. Dacă era nevoie, mă înlocuia fiul său Amid cînd se întorcea de la școală, la amiază.

Asta l-a înfuriat pe Uose, care s-a răzbunat punîndu-mă să fac muncile cele mai grele cînd eram singuri. Stăpînul nu prea era pe acasă, pentru că avea o slujbă de birou la Ministerul Energiei. Pînă să apar eu, Uose avea de cîștigat din comerțul cu legume: obișnuia să păstreze o parte din bani, iar cînd avea chef, îi propunea cîte unui băiat să-l plătească „în natură” într-un șopron de pe cîmp. Toate astea s-au terminat cînd am sosit eu, iar din cauza asta s-a hotărît să-mi facă viața imposibilă.

La început s-a limitat la a-mi da sarcini dificile, apoi a încercat să-mi strice buna relație pe care o aveam cu familia proprietarului. Iar în ziua în care a descoperit că mă

împrietenisem cu una dintre fice, Uasima, a îndrăznit să meargă și mai departe. Mi-a spus că data viitoare când fata va veni după legume, o va urmări și o va săruta pe gură, indiferent dacă ea va vrea sau nu, iar eu n-o să pot face nimic. Nu-i puteam scoate treaba asta din cap și, într-adevăr, când Uasima a venit să culeagă ce-i spusese mama ei, Uose a urmărit-o în timp ce se întorcea spre casă. Sîngele îmi fierbea de furie. Am pus mîna pe o seceră și m-am luat după el.

Cînd i-am găsit, el o ținea de mîini ca s-o poată săruta pe gură forțat. Fără să mă gîndesc la consecințe, i-am pus secera la gît și i-am strigat Uasimei să fugă acasă. Apoi am lăsat secera jos, deși încă îmi venea să-i tai gîtul.

Preț de o clipă am crezut c-o s-o pățesc, dar bănuiesc că a fost luat prin surprindere și s-a limitat la a mă amenința: „Zelmai, să nu crezi că asta se termină aici”. Furia mea s-a transformat degrabă în frică. Știam o grămadă de lucruri îngrozitoare despre el. Oare ce urma?

A doua zi, cînd coboram la cîmp, am auzit o conversație între Uose și patron: îi spunea că de fapt eu încercasem s-o sărut pe fica lui. Cum putea să fie atît de mîrșav? Am luat o piatră de jos și eram cît pe ce s-o arunc spre Uose, cînd domnul Bismillah m-a văzut:

— Ce vrei? S-o săruți pe fica mea și să-mi faci rău? Dacă e așa, mai bine pleacă, mi-a spus îndurerat, îndepărtîndu-se.

Nu eram dispus să plec capul și să mi se facă o nouă nedreptate.

— Unchiule, întreab-o pe fica ta ce s-a întîmplat. Eu nu vreau să fac nici un rău familiei dumatăle, nici s-o sărut pe Uasima. Și nu permit să se spună minciuni despre mine.

Și a funcționat: proprietarul a vorbit cu fiica lui, care i-a spus adevărul. A amenințat că-l va reclama pe Uose la poliția talibană, însă apoi s-a hotărât să-l ierte: tînărul locuia în apropiere și domnul Bismillah nu voia să aibă probleme cu vecinii. Așa că am fost nevoită să accept că nu trebuia să-l pierd din ochi pe inamicul meu. Mai rău: știam că mă urăște mai mult ca oricînd.

Foame

După acel incident, domnul Bismillah m-a văzut cu ochi și mai buni. Totuși, ce câștigam eu lucrînd pentru el nu era niciodată îndeajuns ca să putem uita de foame acasă. Iarna era perioada cea mai grea, pentru că nu puteam nici măcar să aduc legume, doar cîtiva cartofi din cînd în cînd și nimic altceva. Uneori, surorile mele se duceau acasă la mătușa, unde luau o masă sau două. Cînd se întîmpla asta, eu și mama fierbeam frunzele de conopidă pe care le culegeam la piața din Jalalabad. În mod normal, aceste resturi sînt pentru vite, însă noi le mîncam ca pe mangold. Mai mult, ne obișnuiserăm deja să mîncăm ce refuzau alții: îmi amintesc că, în timpul războiului, mama îmi dădea uneori banane pe care vînzătorii le aruncau pentru că erau prea coapte sau prea lovite. Încercam atunci să le mănînc fără să respir, bucurîndu-mă de textura lor moale și străduindu-mă să le ignor gustul puternic, aproape alcoolic.

Am avut probleme din cauza foamei constante. Într-o zi, cînd mama nu era acasă, vecinii ne-au adus o farfurie de năut făcut la cuptor, respectînd tradiția de a le oferi vecinilor o mică porție din ceea ce se gătește în casă. Eu sosisem de la cîmp sleită și moartă de foame și, fără să stau pe gînduri, am înfulecat toată mîncarea de năut, cu tot cu pîinea cu care venise. N-am

ținut cont de surorile mele, care erau și ele flămînde și plîngeau.

— O să te spunem mamei!

— Duceți-vă la dracu'! Eu muncesc toată ziua și trebuie să mănînc.

Mama s-a supărat foarte tare. Atît de tare, încît le-a scos pe micuțe afară și m-a bătut la fund cu o bucată de lemn. Eu plîngeam și strigam și-i ceream iertare, însă ea mă lovea din ce în ce mai tare. Rosia și Orzo, speriate de țipetele mele și de atitudinea mamei, care părea să nu se mai oprească, au dat fuga la vecini.

— De ce-ți bați copiii? Băiatul ăsta aduce bani în casă. Dacă nu poți să ai grijă de copiii tăi, la ce i-ai mai făcut?

Mama a încercat să se apere:

— Nu vă băgați, e familia mea!

Dar a lăsat lemnul și lacrimile au început să-i curgă pe obraji.

Dacă viața era foarte grea pentru mine, trebuie să fi fost la fel și pentru mama, care își pierduse toată familia, așa cum percepea ea situația: fiul moștenitor era mort, soțul își pierduse mințile, cele mici se îndepărtaseră de ea, iar Nadia ei dispăruse, transformîndu-se într-un „altul”, cum spunea mătușa: o persoană care nu era nici fată, dar nici băiat. În această adunătură stranie, mama mă susținea în calitatea mea de cap de familie, însă nici nu putea să renunțe cu totul la rolul său de mamă responsabilă... Nu era clar niciodată cine deținea puterea: uneori comanda ea, alteori comanda era la mine. De multe ori încercam s-o protejez, s-o feresc de suferința de a ști ce fel de viață duceam eu. Rar, foarte rar, se transforma în mama tradițională care își consolează fiica necăjită. Cînd cedam

și îi spuneam că nu mai pot, mă încuraja: „Ba poți! O scoatem noi la capăt!”. Atunci înțelegeam că îmi pot permite să fiu vulnerabilă și-mi lăsam capul pe pieptul ei, iar ea îmi mângâia obrazul și-mi ștergea lacrimile, spunându-mi:

— Am o fată, dar face mai mult decît șapte fii! Ai văzut că azi au venit vecinii ca să-i ajuti. Ei au doar niște tigri leneși, însă aici au venit să-l caute pe leul meu, care ești tu!

Cu coada ochiului verifica dacă mă făcuse să rîd, apoi îmi lua mîinile și le studia:

— Chiar ești un leu, să știi! Gata, hai, văd că nu ai avut timp nici să-ți tai ghearele!

Ce ușurare enormă simțeam cînd mama mă lăsa cîteva clipe să fiu o fetiță!

Totuși, în ziua aceea cu năutul, mama m-a tratat ca pe o răsfățată care nu fusese cuminte, iar pentru mine a fost o lovitură puternică.

La amiază, cînd m-am întors la muncă, vînătăile de pe tot trupul mă dureau atît de tare, încît nu puteam lucra. Eram tristă și rușinată de faptul că îmi lăsasem familia fără mîncare. Și mi-a trecut atunci prin minte s-o întreb pe soția domnului Bismillah dacă nu-mi putea da de mîncare zilnic. Nu aveam nimic de pierdut dacă întrebam...

Mi-a spus neîntîrziat că da, că nu era o problemă dacă făcea puțin mai multă mîncare în oala familiei. Și astfel, din acea zi, Uasima mi-a adus la cîmp, la prînz, un castron cu linte, supă de carne sau legume, orez, pîine... De îndată ce fata pleca, o tuleam cu castronul acasă, adăugam apă caldă, iar porția aceea pentru o persoană devenea mîncare pentru cinci.

Într-o zi, Uasima mi-a adus mîncarea cînd eram cu alți băieți din cartier care veneau să mă vadă uneori. N-am îndrăznit să

duc mîncarea acasă, pentru că mi-era teamă că băieții mă vor da de gol, și-am hotărît să o duc mai tîrziu. Am lăsat farfuria sub lujerii de vinete, iar la cinci, cînd m-am dus s-o iau, hămesită și suferind pentru familia mea care probabil mă aștepta, am găsit-o plină de furnici. A trebuit s-o arunc.

Nu m-am gîndit s-o întreb pe soția domnului Bismillah dacă putea să-mi mai dea puțină mîncare sau să-i spun pe șleau că duceam mîncarea acasă ca s-o împart cu ceilalți. Mama ne-a crescut inculcîndu-ne ideea că e mai bine să nu cerem nimic nimănui. Ea se străduia ca lumea să nu știe că noi sufeream de foame. Mai mult, refuza să renunțe la tradiția de a le oferi oaspeților ce avea mai bun în casă. În perioada în care nu aveam nimic, asta echivala cu a mă trimite să dau fuga la fermă ca să-i cer patronului un avans cu care să cumpăr cel puțin ceai și caramelle pentru a-i putea servi pe vizitatori.

Pe atunci m-aș fi luat la bătaie cu oricine pentru o bucată de pîine. Nu după mult timp însă, am renunțat să mănînc din proprie inițiativă.

Postul cel mare

Cînd am ajuns la fermă pentru prima dată, aveam doar 11 ani și nu făcusem niciodată vreo muncă grea. Una dintre primele mele responsabilități a fost să am grijă de animale și îmi amintesc că era un chin să le mîn din grajd în țarcul unde pășteau. Scăpau întruna, striveau plantele de cartofi, mînceau verzele, iar eu eram singurul vinovat. Totuși, doi ani mai tîrziu, le struneam bine de tot, căci învățasem cum și, întrucît crescusem, aveam mai multă forță. Într-o zi mi-am dat seama că, mergînd în urma animalelor, fiul patronului rămăsese pe loc privindu-mă.

— S-a întîmplat ceva? i-am luat-o eu înainte, defensiv.

— Zelmai, deja ești mai înalt decît mine!

Majoritatea băieților se simt mîndri cînd aud asemenea vorbe. Pentru mine însă era cel mai rău lucru care mi se putea spune. Disperată, m-am hotărît ca începînd din ziua aceea să nu mai mănînc. Astfel, poate rămîneam slabă și nimeni nu s-ar aștepta ca un băiețandru să aibă vocea groasă sau să poarte barbă, nu-i așa?

A doua zi, la prînz, domnul Bismillah m-a invitat să mănînc cu Uose la ei în casă.

— Mulțumesc, unchiule, dar nu pot. Postesc.

Uose s-a uitat la mine ca la un extraterestru. Patronul a rămas surprins, însă nu mi-a spus decât atât:

— Păcat, nevastă-mea a pregătit o mâncare de năut grozavă. Zelmai, chiar că o să ajungi în Rai. Și a plecat, lăsându-mă cu mâțele chiorăind. Uose a făcut un gest de dispreț și l-a urmat pe domnul Bismillah.

Acel post a durat jumătate de an. În toată perioada aceea, în care mîncam doar seara, ca să nu mor de foame, am fost mereu obosită, tristă și prost dispusă. Dacă cineva se interesa cu privire la problemele mele, îl respingeam cu asprime. Trebuia să fiu singură, nu-mi puteam permite să fiu privită prea insistent. Mi s-a uscat pielea și am început să sufăr de dureri de stomac și de cap care m-au ținut ani de zile, și toate astea degeaba. Doar pentru ca la muncă să mă considere un musulman habotnic.

Și astfel, relația mea cu Uose s-a deteriorat și mai mult – dacă era posibil așa ceva –, el nelăsînd să-i scape nici o ocazie de a-mi face un rău cît de mic. Și aproape că i-a reușit, din cauza părului meu. O vreme, mi-am păstrat sub turban singurul semn al cochetăriei mele: pe partea dreaptă a scalpului, unde pielea nu îmi arsese, părul a continuat să-mi crească la fel ca întotdeauna: negru, puternic și ondulat. Îl împleteam într-o cosiță și-l ascundeam sub turban. Într-o zi, cînd pînza mi-a căzut puțin pe spate, Uose mi-a văzut părul lung. Talibanii interziceau părul lung, așa că, deși încă nu mi se dezvăluise identitatea feminină, tot puteam primi o pedeapsă.

— Zelmai, ai părul lung!

M-am uitat în jur, căutînd o cale de scăpare. Nu foarte departe am văzut o femeie.

— Ei, drăcie, ia uite cum merge fata aia! Mă duc după ea! am improvizat eu. Trebuia să fug și, astfel, întăream ideea că sînt bărbat și, cu cît mai masculin, cu atît mai bine.

— Zelmai, ești nebun! Și ai părul lung! N-am de gînd să tac, o să suportî consecințele!

N-am pierdut timpul: m-am dus cu bicicleta acasă la mătușa mea și i-am cerut, cu un nod în gît, să mă tundă cît mai scurt. Lacrimile au început să-mi curgă înainte să aud foarfecele făcînd „clac” la rădăcina părului din cosița mea. Cînd m-am întors, cu turbanul pus intenționat aiurea, suficient cît să se vadă părul foarte scurt, m-am forțat să zîmbesc, mai ales văzîndu-l pe Uose, care mă aștepta alături de un bărbat. Era un cumpărător obișnuit al legumelor noastre, care nu-mi plăcea deloc, pentru că se spunea că era în relații foarte bune cu talibanii, un informator. Discutau amuzați și se uitau la mine. Fața pe care a făcut-o Uose cînd a văzut că părul lung dispăruse și că se făcuse de rîs a fost memorabilă. În momentul acela n-am mai zîmbit forțat.

Părea că pica pe care mi-o purta Uose creștea cu fiecare zi. Jocul său era foarte periculos și pervers. A încercat să mă șantajeze spunîndu-mi că-i va povesti domnului Bismillah că mă vedeam cu fetele lui – ceea ce era adevărat, chiar dacă doar ca prieteni –, iar mai tîrziu a încercat chiar să mă omoare, lăsînd să intre un cîine sălbatic în coliba în care dormeam din cînd în cînd. În cele din urmă, toată această situație m-a făcut să sufăr într-atît, încît m-am îmbolnăvit.

Nu mai aveam simțul realității, iar cînd vărul meu m-a găsit umblînd pe stradă ca o somnambulă, i-a fost clar că aveam nevoie urgent de un medic. Mama auzise despre un psihiatru care lucra în centru. Se temea că n-o să aibă bani de consultație,

însă nu putea să suporte ideea că, pe lângă tatăl meu, aveam să devin și eu o persoană instabilă, cu care nu se poate discuta. Îmi amintesc vag un hol auster cu o perdea la mijloc, în spatele căreia trebuiau să stea femeile; masa și scaunul de lemn; diploma agățată pe perete; bărbatul cu vocea groasă, îmbrăcat cu haine de stradă. Îmi spunea să-i povestesc ce mi se întâmplă, dar nu puteam să-i spun adevărul, pentru că mintea îmi era încetoșată și nu aveam încredere în nimeni. Nu ne-a luat nici un ban și i-a dat mamei niște pastile, spunându-i că e obligatoriu să le iau și mi-a făcut programare peste două sau trei săptămâni.

M-am refăcut. Când am revenit, mai mult ca să respect programarea, i-am povestit medicului despre stresul pe care mi-l provoca persecuția la care mă supunea Uose și despre sentimentul de respingere pe care-l trăiam din cauza arsurilor, fără să menționez nimic despre temerile mele profunde. El, văzînd că eram mai bine, a vrut să minimalizeze importanța situației și mi-a spus pe un ton complice:

— Fii mulțumit că nu ești fată! Atunci chiar că ai avea probleme!

Auzeam de multe ori acest comentariu care mă rănea profund, însă am rîs, ce să fac? Și dintr-odată, pe medic a părut că-l lovise inspirația. Cotrobăind printr-o cutie, mi-a spus:

— Vreau să-ți dau ceva, însă trebuie să păstrezi secretul.

Fără să bănuiască, acest psihiatru mi-a făcut unul dintre cele mai frumoase cadouri pe care le-am primit în viața mea: un walkman. Înăuntru era o casetă cu Ahmad Zahir, singura pe care am avut-o pentru multă vreme. Zahir era cel mai mare idol al tinerilor afgani și în special al tinerelor, care-l considerau foarte atrăgător. Muzica lui romantică ne făcea să visăm la lucruri pe care nu le puteam avea niciodată: un iubit sexy și

frumos, alături de care să spunem „sîntem noi doi împotriva lumii”, apoi să fim fericiți pentru totdeauna.

Din acel moment, el a fost forma mea preferată de terapie. La amiază, cînd lumea era la masă, îmi puneam căștile și apăsam *play* ca să evadesc puțin din realitatea muncii cîmpului și din restul lumii în general. Mă regăseam cu totul în cîntecele sale mai triste: „Sînt singur la poalele muntelui/ fără să știu nimic despre lume”, „Nu pot să fac nimic pentru dragostea mea/ pot doar să iubesc o sculptură”. Acest cîntăreț cu voce vibrantă parcă citea în inima mea. Viața mea era o minciună, nu puteam vorbi cu nimeni, nu puteam avea prieteni sau iubiți, eram condamnată la singurătate...

Ahmad Zahir, prost văzut de cei mai conservatori din cauza reputației sale de bărbat seducător și frivol, a murit în 1979 într-un accident de mașină mai mult decît suspect. A devenit astfel primul martir al muzicii pop afgane, iar mausoleul său, pe care au fost sculptate versuri din cîntecele sale – un loc de pelerinaj ce făcea concurență, sub aspectul devotamentului, celor dedicate sfinților islamului. Verișoarele mele erau fane înfocate ale lui Zahir și am petrecut numeroase momente în lungile seri de vară în familie ascultîndu-le cum îi cîntau melodiile. Le-am învățat pe toate și, datorită casetei pe care mi-o dăruise psihiatrul, mi le aminteam. Cu muzică, viața trecea mult mai ușor.

Frig de iarnă și de vară

Pe măsură ce am crescut, am învățat că nu merită să lupți împotriva a ceea ce este inevitabil. Drept urmare, am renunțat la acel post inutil și distructiv și am început să folosesc alte strategii prin care să nu atrag atenția asupra mea. Când băieților de vîrsta mea le-au crescut barba și mustața, eu am început să-mi pictez cu negru de fum o umbră sub nas. Astfel, puful moale pe care-l avem toate femeile părea mult mai consistent și nu i s-a părut ciudat nimănui.

Nu îmi puteam disimula însă la fel de ușor sîinii, care crescuseră, în ciuda precarității și a acelui post teribil. Singurul lucru pe care-l puteam face era să-i înfășor cu o pînză bine strînsă. Am folosit o cămașă mică, foarte strîmtă. Era dureros și nici nu-mi rezolva problema cu totul, din cauză că, oricît îi presam, sîinii nu dispăreau. Singura soluție era să-mi ascund formele purtînd mereu mai multe rînduri de haine, fie vară, fie iarnă. Astfel am adăugat un element nou la excentricitatea personajului meu, pentru că, inclusiv în toiul verii și la munca cîmpului, umblam înfofolită, motivînd de fiecare dată că mă simțeam rău și că îmi era frig.

De asemenea, trebuia să evit cu orice preț contactul fizic. Preferam să trec drept o persoană posacă și antipatică decît să-i

permit oricui să se apropie prea mult, darămite să mă îmbrățișeze, lucru firesc între bărbații afgani.

Nu aveam însă totul sub control. Proasta alimentație și lipsa de igienă pentru mult timp ne-au afectat pe toți. Mama avea nenumărate probleme cu dantura. Legea talibană le interzicea medicilor să trateze femei, iar femeilor să aibă un loc de muncă. În consecință, teoretic, femeile nu puteau beneficia de îngrijiri medicale. Totuși, din fericire, aplicarea legii era mai mult sau mai puțin strictă, în funcție de responsabilul de cartier. Cum eu eram în relații bune cu cei sub al căror control se afla zona în care locuiam, mama a putut să meargă la medic de câteva ori fără probleme.

Într-o zi am însoțit-o la dentist. Mama voia să o țin de mână, însă eu aveam mintea în altă parte: mă durea burta. Era o durere diferită de cea pe care o simțisem pînă atunci, însă n-am găsit altă explicație decît că era de la vreo mîncare și că aveam diaree, așa că am lăsat-o pe mama întinsă pe scaun și m-am dus la baie.

Mai să leșin cînd am văzut că îmi curge sînge dintre picioare. Cînd m-am transformat în băiat, mă temeam că fața mea o să li se pară oamenilor prea feminină. Îmi era frică și de clipa în care aveau să-mi crească sînii, mă îngrijora vocea mea subțire, precum și că n-o să-mi crească păr pe față. Ce nu anticipasem era menstruația, deoarece nici măcar nu știam că există. Așadar, în ziua aceea m-am gîndit că eram probabil foarte bolnavă. Nu prea știam de unde curgea sîngele, pentru că abia îmi cunoșteam corpul. Mi-era însă foarte clar că era ceva grav și că trebuia să discut cu cineva. Nu cu mama, pentru că în acel moment era ocupată să stea cu gura deschisă și, în plus, nu voiam s-o îngrijorez. M-am gîndit la una dintre verișoarele

mele, una dintre puținele persoane care îmi știa adevărata identitate. În ultima vreme, avea multă încredere în mine și-mi povestea tot felul de lucruri. De data asta, eu aveam să fiu cea care povestea un secret îngrozitor.

M-am urcat pe bicicletă și am pedalat, simțind cum hainele îmbibate de sânge mi se lipesc de șa, lucru care m-a îngrijorat și mai mult. Când am rămas singură cu verișoara mea, am izbucnit în plîns. I-a trecut sperietura când, printre sughițuri, i-am povestit ce mi se întâmpla.

— Nu ești bolnavă, stai liniștită! Nu-i nimic. Așteaptă-mă aici.

Vocea sa calmă m-a liniștit. Nu înțelegeam nimic, însă problema mea n-a părut s-o surprindă. S-a întors cu niște dresuri cu laba piciorului tăiată și cu o bucată de pansament. Primul meu absorbant. Mi l-am pus în timp ce ea mi-a explicat că povestea asta urma să se repete în fiecare lună și că, pentru a evita surprizele neplăcute, cel mai bine era să mă îmbrac în negru în zilele respective. Verișoara mea nu știa în toate amănuntele cum funcționează mecanismul menstruației, însă ce mi-a povestit a fost pentru mine ceva revoluționar. Am ieșit din casă gîndindu-mă la două informații care mă nelinișteau: sângele curge din vagin în fiecare lună și, din momentul în care începe să curgă, ești deja femeie și poți deveni mamă. Asta mă speria mai mult decît ideea de a fi bolnavă. Mă puneam în fața unei probleme foarte importante pentru viața mea ca băiat, un risc și un inconvenient în plus. Mă tulburau și ideea de sex și de maternitate. Nu voiam să știu nimic despre toate astea.

M-am întors în fugă la spital, unde mama mă aștepta foarte îngrijorată. Am improvisat o scuză, așa cum am făcut de multe ori. Nu aveam de gînd să-i spun vreodată că mi-a venit ciclul și

că știam deja ce înseamnă. Ea nu mi-a zis nimic niciodată sau poate prefera să nu știu nimic: această intimitate feminină era exclusă din relația noastră. Prin urmare, a devenit un secret: eu îmi confecționam absorbante din haine vechi, le spălam și le puneam la uscat noaptea, pe ascuns. Și, ca să țin evidența zilelor în care trebuia să-mi vină ciclul, făceam semne pe un zid al fermei unde lucram. Nu-mi era clar cum funcționează calendarul, însă știam că, atunci când se adunau 29 sau 30 de semne, sîngerarea revenea.

Nu era nimic de făcut. Voința mea nu avea nici un cuvînt de spus în evoluția de neoprit a corpului meu. Nu aveam cum să opresc ceasul.

Puțuri

În mediul în care lucram, lucrul cel mai obișnuit era să aud comentarii disprețuitoare la adresa femeilor. Iar eu, când auzeam spunându-se că fetele sînt slabe, nu știam dacă să încep să rîd sau să plîng. La 11 ani lucram la fermă, iar la 13 am început să lucrez la amenajarea de puțuri, scoțînd pămînt și cărîndu-l în găleți grele ca un mort pînă cînd apa subterană începea să țîșnească. Și asta ca o a doua slujbă. Nu am fost niciodată corpolentă, mereu am avut o constituție delicată, iar mîncarea și odihna pe sponci din acea perioadă nu m-au ajutat să capăt cine știe ce forță și energie. Nu aveam încotro însă și trebuia să accept toate slujbele de care dădeam, care nu presupuneau tocmai muncă de birou. Și, evident, m-am descurcat.

Unul dintre primii care mi-au cerut să-i amenajez un puț a fost domnul Osman – Comandantul, cum îi spuneam. Era un bărbat uscățiv, cu o barbă sură, lungă, zbîrlită și niște ochi mici și vioi, care venea deseori să cumpere legume de la ferma unde lucram. Eu și colegul meu de muncă Sheroga mereu spuneam că e bogat, însă probabil nu era, pentru că din cînd în cînd îl vedeam așezîndu-se lîngă patronul nostru, Bismillah, și curățînd morcovii de pămînt sau alegînd mazărea, ca să-și cîștige dreptul de a-și umple coșul. De fapt, Comandantului nu

părea să-i fie foame vreodată, mesteca mereu tutun și, neavînd copii, tot cîștigul trebuia să-l împartă numai cu soția lui. În Afganistan, majoritatea au de întreținut familii foarte numeroase și extinse și fiecare bănuț se împarte la multe burți, ca în cazul lui Sheroga, al doilea dintre opt frați. Sora lui mai mare rămăsese văduvă, iar cînd s-a recăsătorit, noul soț nu a acceptat să preia și responsabilitățile ei de dinainte de căsătorie, după cum se obișnuiește, așa că ea a trebuit să-și lase cei doi copii cu bunicii. În gospodăria aceea cu 11 membri intra un singur salariu, al lui Sheroga, care, la 25 de ani, se gîndea numai la cum să mai facă rost de bani.

Într-o zi, s-a gîndit la cum ar fi să-l înfieze Comandantul, ca să se poată bucura de toată bogăția pe care își imagina că o avea acesta, așa că a început să-l lingusească.

— Comandante, dumneata ești un bărbat de vază, un musulman a-ntîia. Eu te iubesc mult. N-ai vrea să aveți un fiu cît mai trăiți?

— Of, of, of, Sheroga, mie mi-ar fi plăcut să am un fiu, i-a răspuns bărbatul dînd ochii peste cap, dar ție ți-a ieșit și barba și toate cele. Ce te-ai face tu la noi acasă? Nu te-ai putea obișnui.

— Ba sigur că da! Aș putea avea grijă de soția dumitale, Comandante!

Greu de crezut, dar Comandantul stătea pe gînduri. Nu puteam permite ca Sheroga să profite de pe urma bietului bătrîn, așa că i-am dat planul peste cap:

— Comandante, eu chiar aș fi un fiu potrivit pentru dumneata.

Domnul Osman a părut că-și revine dintr-o vrajă. Uitase deja de ideea de a adopta un fiu. A întors capul spre mine și mi-a zîmbit.

— Da, cred că te prefer pe tine, băiete.

M-am umflat în pene de parcă tocmai primisem o medalie și am observat privirile ucigătoare ale colegului meu, căruia nu-i ieșise răbdarea.

La început, Sheroga a fost invidios pe bunăvoința arătată față de mine, însă treptat furia i-a trecut, iar el a continuat cu metodele sale obișnuite de a-și crește veniturile, care constau în a-mi cere verdețurile sau banii patronului administrați de mine, iar, dacă nu reușea să mă convingă – și nu reușea niciodată –, frații săi se serveau direct. Din fericire, nu era vorba de cantități mari și n-a ajuns niciodată să fie o problemă serioasă.

Într-o zi, un copil care alerga pe câmp m-a anunțat: „Te caută tatăl-tu!”. Din ziua în care m-a „adoptat”, mă luau peste picior de fiecare dată când venea domnul Osman, spunându-i „tată”. Iar el tot așa:

— Zelmaj, fiule, puțul de la mine de acasă a secat. Nu poți veni să-l repari?

— Bineînțeles, Comandante! Mă apuc când vrei. O să te coste numai cât o zi normală de muncă, două sute de afgani.

Nu știu cum am putut să spun suma asta, care era de patru ori cât diurna mea, cu atîta convingere și fără să mă pufnească rîsul. Recunosc: aș fi făcut aproape orice pentru bani. Acasă mereu o duceam greu...

L-am urmat pe domnul Osman pînă la locuința sa, aflată la cîteva minute de fermă. Soarele ardea, iar munca era dură, ceea ce l-a făcut pe tatăl meu fictiv să se mire că nu mă dezbrac înainte să mă apuc de treabă, cum ar fi făcut oricine altcineva. Hainele însă erau pavăza mea: fără două sau trei rînduri –

primul strîmt, celelalte largi –, sîinii m-ar fi dat de gol. Cît îi mai uram!

Am petrecut patru ore scoțînd nisip și pietre de pe fundul puțului – Comandantul, de sus, golea gălețile – și sperînd că dintr-o clipă în alta apa va începe să iasă din nou și că-mi va uda picioarele. Nici gînd însă, și aproape nu mai puteam de căldură și de oboseală. Dacă renunțam atunci, puteam să-mi iau adio de la cei două sute de afgani. Și aveam atîta nevoie de ei!

— Zelmai, fac o pauză ca să mă odihnesc, a spus dintr-odată domnul Osman. O să mă înlocuiască nevastă-mea aici, sus, bine?

Comandantul s-a îndepărtat și l-am auzit spunîndu-i soției: „Femeie, vezi să nu-i cadă găleata în cap!”. Și astfel mi-a venit o idee.

— Bună ziua, mătușă! i-am strigat eu de pe fundul puțului. Pregătesc acum o găleată de pămînt ca să o tragi.

Intenționat, am legat sfoara prost, iar cînd femeia a început să învîrtă scripetele, găleata a căzut lovindu-mă într-o laterală a capului. Am țipat ca din gură de șarpe, iar biata femeie, îngrozită, s-a dus după Comandant. Cred că s-a și împleticit în burka.

Am ieșit din puț gemînd, plină de nisip și noroi. Cred că i-am speriat, pentru că s-au hotărît să-mi plătească ziua întregă de muncă și să mă trimită acasă. Trucul meu funcționase, și totul cu prețul unei mici vînătăi în frunte.

Epilogul poveștii este primirea pe care mi-a făcut-o mama cînd, orgolioasă, i-am pus în mînă cei două sute de afgani. Erau mulți bani, atît de mulți, încît m-a tot întrebat cum făcusem rost de ei. I-am răspuns că n-are importanță, pentru că nu voiam să

știe că lucrasem într-un puț, muncă ce era considerată periculoasă.

— Deci i-ai furat!

— Nu, mamă, cum poți să spui așa ceva? N-aș fura niciodată, doar știi!

— Atunci, cum i-ai câștigat? Cum?

Tata, martor la toată scena, dar care părea să fie absent, tulburat din cauza sedativelor, s-a speriat de tonul vocii mamei, care uneori creștea.

A trebuit să spun adevărul.

— Vai, vai, Zelmai, de ce-mi faci una ca asta? Nu știi că e o treabă foarte periculoasă? Și dacă leșini și trebuie să te scoată din puț și descoperă că ești fată?

Am rămas fixînd-o cu privirea. Eram atît de obsedate de această posibilitate, că părea să fie cel mai rău lucru care mi se putea întîmpla. Îmi era mai frică de asta decît de moarte. Mă gîndeam la rușinea pe care urma s-o suporte mama și la pedepsele pe care le putea primi pentru înșelătoria mea. Asta ca să nu mai vorbesc de faptul că ar fi rămas fără nici o sursă de venit. Eu m-aș fi dus în ceruri – eram convinsă de asta –, însă de mama mea, aici, pe pămînt, cine ar fi avut grijă?

Cinematograf

Deși frica era prezentă mereu, într-o după-amiază m-am hotărât să-mi fac o mare – și riscantă – plăcere.

Aproape că a trebuit să mă ciupesc ca să-mi vină să cred: în mediul opresiv al talibanilor, în măruntaiele țării guvernate de legi puritane prin care totul era interzis – în special lucrurile care te pot face fericit –, răsuna muzică de Bollywood. Glasurile ascuțite ale cîntăreților, haine multicolore, șolduri mișcându-se nepăsătoare, ca și cum era posibil să redevenim fericiți. Nu puteam să-mi iau ochii de la acel ecran care făcea să-mi bată inima cu putere și care-mi spunea că ieșirile la cinematograf și distracție cu fratele meu nu fuseseră un vis. Filmele indiene, pline de cîntece stridente, povești de dragoste și lupte, existaseră cu adevărat. Pentru mine, ele întruchipau copilăria mea, anii păcii: fericirea. Și puteam să-i văd din nou.

Bineînțeles că aceste filme erau încă strict interzise. Cum să nu fie, dacă arătau femei cu chipul descoperit, care, pe deasupra, mai și rîdeau, dansau și se îndrăgosteau, și bărbați cu barba rasă, care nu erau nici soții, nici tații, nici frații lor, care dansau și ei și le seduceau? O colecție întreagă de infracțiuni care le-ar fi trimis în pușcărie sau direct la spînzurătoare... Însă, chiar și într-o societate atît de terifiantă, existau oameni care își asumau riscul de a sfida legea ca să-și cumpere o porție

de libertate pentru un timp, astfel că în Kabul se organizaseră clandestin cîteva cinematografe, o afacere riscantă, dar bănoasă.

De cînd un muşteriu al fermei mi-a adus la cunoştinţă (în şoaptă şi pentru că avea mare încredere în mine) că există aceste cinematografe, am mers de fiecare dată cînd am putut. De fapt, abia aşteptam să vină ziua de vineri – dimineaţa mă trezeam mulţumită, gîndindu-mă la momentul cînd mă voi uita la film. Asta şi cînd aveam de lucru – chiar dacă era zi de sărbătoare –, munceam cu bucurie şi, de îndată ce se putea, plecam inventînd orice scuză, ca să dau fuga în oraş.

Am cunoscut cîteva astfel de locuri, însă toate aveau în comun faptul că erau întunecate, murdare şi igrasioase, de multe ori amenajate la subsolul unor locuinţe private. Ecranul cinematografului era un simplu televizor pus pe o masă de sufragerie, existînd şi o draperie ce putea fi trasă în caz de musafiri nepoftiţi. Un spaţiu neplăcut şi incomod, care nu reducea cu nimic din entuziasmul publicului: o grămadă de bărbaţi fumînd ca turcii şi urlînd fără încetare. Îl încurajau într-un singur glas pe protagonistul care se lupta: „Dă-i mai tare! Mai tare!”, iar cînd băiatul şi fata se priveau plini de dorinţă, deveneau euforici şi ţipau entuziasmaţi.

Într-unul din locurile unde mergeam mai des, televizorul se alimenta de la bateria unui autobuz deţinut de proprietar. Şi nu era o surpriză cînd ecranul se stingea dintr-odată taman în toiul unei scene emoţionante. „Ooooooh”, strigam noi frustraţi. Proprietarul blestema: trebuia să aşteptăm să vină fratele lui cu autobuzul ca să schimbe bateria, şi toţi ne impacientam.

În ciuda sentimentului de comuniune pe care-l aveam cît dura filmul, pe cei mai mulţi dintre noi nu ne lega nimic în

afara faptului că ne întâlneam la aceste vizionări, apoi ne străduiam să menținem această distanță după ce ieșeam pe stradă. Nimeni nu avea încredere în nimeni, oricine te putea denunța, iar din cauza asta era mai bine să nu se știe nimic despre tine. Cîteva persoane stăteau de șase la intrare pe durata filmului, ca să dea de veste în caz că apăreau talibanii. Totuși, la plecare, cel mai sigur era să te prefaci că nu știi absolut nimic despre cinematografele clandestine. Nu-mi era prea greu să fac asta, pentru că nu aveam nici un chef să interacționez cu oamenii aceia, care mi se păreau sordizi, grosolani. Niște ratați cu care îmi era teamă să semăn odată cu trecerea anilor, dacă nu se ivea nici o schimbare.

Pe de altă parte însă, mă gîndeam că, dacă între tinerii din cartier circula zvonul că îmi riscam viața frecventînd asemenea locuri, nu era chiar atît de rău. Eram atît de obsedată să trec drept băiat, încît credeam că o proastă reputație mă avantaja și că era mai important să par dur și periculos. Astfel, îi lăsam să creadă că fumam hașiș (deși din cînd în cînd o făceam, cînd mă aflam într-un grup în care nu puteam să fiu mai prejos), mă adresam cu dispreț femeilor și lăsam să se înțeleagă, fără s-o confirm, că mergeam la unul dintre aceste cinematografe, ceea ce dădea bine la imagine. Preferam să cîștig respectul pe care-l are cel mai rău membru al familiei în fiecare casă, pentru că astfel nu îndrăzneau să-mi facă probleme.

Cu adulții preferam exact opusul. Jucam rolul unui băiat religios și plin de respect față de mama sa. Și-mi ieșea atît de bine, că mulți tați și bunici mă dădeau drept exemplu adolescenților din familie, cărora nu le venea să creadă ce auzeau.

Care dintre cei doi Zelmai eram de fapt? Voiam să cred că semănam mai mult cu al doilea, deși, ca toți adolescenții, de multe ori intram atît de bine în pielea personajului rebel, încît sîngele fierbea în mine de-adevăratelea, și presupun că tot eu eram și băiatul necizelat și uneori sălbatic. Dacă le-aș fi întrebat pe surorile mele, supărate pe felul în care le controlam, cu siguranță că le era foarte clar. Și poate și lui tata. Din momentul în care am început să mă îmbrac cu haine de băiat, am devenit responsabil de el, iar asta însemna că aveam grijă să se ridice din pat, să mănînce și îi aranjam barba, însă, în același timp, îmi revenea și rolul de a-l muștra cînd făcea ceva deplasat. De fapt, cînd o supăra pe mama, ea îl amenința spunînd: „Am să te spun lui Zelmai cînd se întoarce de la muncă!”.

Bucătăreasa talibanilor

Cu Amid, băiatul proprietarului terenului, nu mă înțelegeam. Poate că era invidios că tatăl său avea încredere în mine, însă cert e că, atunci când Bismillah nu era la fermă, el se purta de multe ori ca un despot, iar în ziua în care, după 14 ore de muncă grea, m-a lovit pentru că voiam să mă duc acasă, am hotărât să plec de tot. Putea să se ducă dracului de-acum.

În seara aceea nu am mâncat și, cu toate că dormeam cu mama, nu am vrut să-i povestesc nimic. În pat, simțeam că mă privește și plescăia îngrijorată, iar eu țineam ochii închiși, încercând să alung teama că n-o să găsesc repede un alt loc de muncă.

Când am auzit cotcodăcitul găinilor din vecini, m-am trezit speriată și, din instinct, mi-am atins turbanul: da, era la locul lui. Mă obseda în continuare gândul că ar putea să-mi cadă în timp ce dorm sau, și mai rău, când nu sînt acasă. Nu puteam lăsa garda jos deloc, iar când bănuiam că cineva mă privea ca și cum mi-ar fi descoperit identitatea, apucam repede, fără să-mi dau seama, briceagul pe care-l purtam mereu în buzunarul de la vestă. Nu ca să atac pe cineva, ci ca să-mi iau viața înainte să mi-o curme talibanii în cel mai rău mod posibil.

În ziua aceea de mai însă m-am băgat singură în gura lupului. După ce-am deschis ochii, m-am spălat repede, am

făcut rugăciunea de dimineață fără să mă lungesc prea mult, mi-am băut ceaiul încă fierbinte și mi-am mâncat pâinea în timp ce alergam spre centrul Kabulului. Obiectivul: piața Chowk, unde se adunau bărbații care căutau de lucru. Când am ajuns, deși era foarte târziu, mai erau vreo 20-30 de bărbați. Unii avuseseră noroc și negociau cu cei care căutau zilieri pentru o zi, două sau o săptămână. Discuțiile nu durau mult, pentru că erau puține locuri de muncă și multă foamete, iar, dacă nu cădeai de acord cu angajatorii, se găseau destui alții care să accepte condițiile, indiferent care erau ele.

Timpul trecea și piața se golea. Dintre cei care mai rămăseseră, majoritatea erau bărbați destul de în vîrstă... și eu, un băiețandru sfrijit și cu fața arsă. Nu-mi era deloc ușor, dar mă hotărîsem să găsesc de lucru, orice. Nu aveam de gînd să mă întorc acasă cu mîinile goale, cu atît mai puțin să-i cer de muncă fermierului. Dintr-odată am auzit:

— Căutăm un bucătar, avem nevoie de un bucătar!

M-am uitat să văd cine făcea oferta în paștu și-am înghețat: era un taliban, cocoțat pe o camionetă de tipul celor pe care le foloseau de obicei, o Toyota cu partea din spate descoperită. De data aceasta, nu era maniera clasică de a se afișa a talibanilor: șase bărbați aflați în spate, înarmați pînă-n dinți, privind amenințător în jur și înaintînd cu viteză mică, pentru a avea timp să-i ia la bani mărunți pe cei care ar fi făcut ceva ce nu li se părea corect – de la a fi o femeie care se plimbă singură pe stradă pînă la a-i privi în ochi. În dimineața aceea, camioneta era aproape goală, staționa în piață, iar kalașnikovurile se odihneau la spate în loc să ia la țintă lumea aflată în trecere. Aș putea spune că erau pașnici, dacă așa ceva e posibil. L-am văzut

pe unul dintre trecători tremurînd de frică. Nu însă și eu, hotărîta să mă îndrept spre ei.

— Eu!

Nu mai erau alți voluntari, așa că bărbatul m-a pus să urc în camionetă din mers, trăgîndu-mă de braț. A trebuit să strîng din dinți ca să-mi ascund durerea.

Odată ajunsă sus, m-a privit din cap pînă-n picioare și m-a întrebat bănuitor:

— Știi să gătești?

— Și-ncă cum! am răspuns.

— Și ce știi să faci?

— Păi... m-am gîndit care erau felurile de mîncare preferate ale paștunilor, pe care îi cunoșteam bine, pentru că era etnia tatălui meu, și le-am enumerat: supă de legume, supă de carne, dulciuri cu migdale și miere...

— Foarte bine, foarte bine!

Nu mi-a trecut prin cap să întreb cu cît mă vor plăti. N-am stat nici să mă gîndesc cum o să pregătesc vreunul din acele feluri de mîncare, eu, care nu fiersesem nici măcar un ou. Încercînd să nu-i privesc în ochi pe bărbații care mai erau în camionetă, am observat privirile celor rămași în piață, care cu siguranță se întrebau cărora dintre noi, mie sau lor, le surîsesse norocul în dimineața aceea. Dintr-odată, mi-am dat seama de cît de impulsivă îmi fusese reacția, și mi-au venit în minte toate acele povești despre abuzurile unora dintre talibani asupra băieților, însă era prea tîrziu ca să mai pot cumpăni.

Camioneta a huruit pe drumurile neasfaltate ale Kabulului preț de 15-20 de minute, timp în care cu o mînă m-am ținut ca să nu cad și cu cealaltă mi-am susținut turbanul, apoi s-a oprit în fața unei clădiri mari în stil tradițional, din chirpici, pe care

nu o știam. Paznicii ne-au deschis porțile și am parcat în curtea interioară. Când am intrat în casă, eram transpirată toată, și din cauza emoțiilor, și a rîndurilor mele de haine.

Bărbatul care mă racolase din piață mi-a spus că bucătarul lor de pînă atunci urma să fie mutat într-o altă tabără și de aceea aveau nevoie de o altă persoană. „Sîntem 30 aici și ne place să mîncăm bine”, a spus pe jumătate rîzînd, însă mie mi-a sunat a amenințare. Mîna mea se juca neliniștită în buzunarul unde aveam briceagul.

— Mi-ar plăcea să-l cunosc pe fostul bucătar, ca să știu cum face lucrurile, ce obiceiuri aveți voi...

Talibanul a stat pe gînduri o clipă.

— Așa e, îl chem să-ți arate unde sînt lucrurile și cum stă treaba. Astăzi vei lucra împreună cu el, iar de mîine te ocupi tu singur.

Bucătarul avea un aspect feroce. Barba îi atingea șorțul, iar ochii, conturați gros cu negru, erau atît de strălucitori, încît părea că plînsese. Rămasă singură cu el în bucătărie, m-am hotărît să-i spun adevărul pe jumătate:

— Unchiule, ajută-mă! Acasă sîntem foarte săraci și am nevoie de lucru. Te rog, învață-mă cum să gătesc, te implor!

M-a privit îndelung și în cele din urmă a spus:

— Bine. Așază-te și uită-te la mine cum fac, băiete, că mîine va trebui să fii la înălțime.

În buzunar, mîna mea s-a relaxat. Eram salvată.

Am petrecut toată ziua închisă în bucătăria aceea mare curățînd legume, jumulind pui și înregistrînd mental ce făcea bucătarul. La ora mesei, am putut să gust din felul de mîncare la a cărui pregătire ajutasem: nu era rău, însă mama gătea mult mai bine. Trebuia să mă gîndesc la o modalitate s-o fac să-mi

dea rețetele ei fără să-i spun pentru cine erau. Îi era frică de talibani și numai grija că lucram pentru ei ar fi putut s-o omoare. Când, în cele din urmă, bucătăria a rămas curată după pregătirea cinei, mi-au spus că pot să plec acasă. Ca plată, zece pîini. M-am uitat la paznic:

— Cum ajung acasă? M-au luat din piața Chowk, iar eu stau și mai departe!

Paznicul a vorbit cu bărbatul care mă luase dimineață, iar acesta a decis că mă vor însoți pînă în cartierul meu. M-au urcat într-una din camionetele parcate în curte, pregătite pentru patrulă, și le-am spus unde trebuie să mă lase. Și m-a văzut toată lumea sosind acasă așa, înconjurată de talibani, care m-au salutat cordial la despărțire. Printre vecinii care au rămas surprinși de noii mei prieteni sus-puși se afla și Bismillah, proprietarul terenului la care lucrasem pînă cu o zi în urmă. Nici n-a apucat să se întunece, că l-a și trimis pe fiul său să bată la ușa noastră. La plecare, i-am acceptat scuzele, cu promisiunea unui tratament mai bun și a unei plăți mai mari pentru ziua de muncă, iar în dimineața următoare m-am întors triumfător la fermă. Cu siguranță talibanii nu aveau să ducă lipsa unui bucătar de doi bani, iar eu, în mod cert, nu le voi duce dorul.

Hotărît lucru, Dumnezeu mă proteja.

La închisoare

Următoarea întâlnire pe care am avut-o cu talibanii n-a fost însă la fel de plăcută.

Îmi aminteam uneori de Amin, vechiul prieten al tatălui meu care-mi plăcea atît de mult, însă, la puțin timp după acea vineri cînd a venit la masă atît de apăsător de prezentimente rele, i-am pierdut urma. Am dat de el mai tîrziu, întîmplător.

În perioada în care locuiam în tabăra de refugiați, mama s-a dus într-o zi la un cizmar la Jalalabad. A reieșit că acela pe care îl găsisese lucrase ca inspector pentru guvern, în Kabul, ca și ea, și vorbea dialectul dari. Mama era încîntată că putea să vorbească în limba ei maternă despre Kabul și despre eventuale cunoștințe comune. Printre acestea, Amin. Cizmarul i-a povestit că prietenul tatei luptase în Jalalabad și că, din cauza unei explozii, rămăsese fără un ochi, iar șrapnelul îi făcuse o gaură în obraz. Inspectorul-cizmar i-a mai spus că Amin și familia sa locuiau în continuare în Jalalabad, unde el lucra ca mecanic.

Foarte încîntată, mama îi povestise lui tata, gîndindu-se că s-ar fi bucurat să-și regăsească prietenul – în sfîrșit, o veste bună! –, însă el n-a reacționat; nici măcar nu eram sigure că știa despre cine vorbeam. Chiar și-așa, l-am căutat și, după cîteva zile, ne-a invitat la masă la el acasă. Masa a fost foarte tristă. Tata se simțea incomod și, ca un copil mic, nu înceta s-o tragă

pe mama de braț, spunându-i să plecăm; ea i-a povestit tot ce ni se întâmplase, iar Amin a plîns fără lacrimi și strîmbînd din nas. Nici măcar eforturile soției sale, foarte amabilă, ca întotdeauna, n-au reușit să îndulcească situația. Am plecat în scurt timp, și mai amărîți ca la sosire.

După ce ne-am întors în Kabul, am pierdut legătura, pentru că nu am putut să le lăsăm vreo adresă sau vreun număr de telefon; nu aveam nici una, nici alta.

Din acest motiv, m-am mirat foarte mult cînd, într-o zi din timpul Ramadanului, în vreme ce lucram la ferma domnului Bismillah, un necunoscut a venit să-mi spună că Amin era la închisoare în Kabul și că avea nevoie de ajutor. Am bănuir că a reușit să dea de mine datorită verișorilor mei, care vindeau dulciuri în autogară și erau ușor de găsit. Tot ei trebuie să-l fi atenționat să nu întrebe de Nadia, ci de Zelmai.

Nu fusesem niciodată într-o închisoare. Am ajuns acolo cînd mullahul îi chema pe toți deținuții la rugăciunea de seară și am profitat de ocazie ca să mă rog și eu. După aceea, un paznic m-a întrebat pe cine caut. „Pe unchiul meu, Amin. E pe jumătate orb și are o gaură în obrazul drept”. Am fost însoțită pînă la „sala de vizite”: între cei dinăuntru și cei de afară era un zid scund din lut, cu gratii în sus. Cum nu eram prea înaltă, a trebuit să mă cațăr puțin ca să pot vedea ceva, fiind tot pe punctul să cad.

Cînd l-am văzut pe Amin, aproape că nu l-am recunoscut. De asemenea, și lui i-au trebuit cîteva clipe să-și dea seama de unde să mă ia, pentru că era prima dată cînd mă vedea travestită. Foarte slab și cu o barbă neîngrijită, Amin a făcut o grimasă care ar fi trebuit să fie un zîmbet:

— Mă bucur să te văd, Zelmai *jan*.

În timp ce înfuleca pâinea cu cartofi și curmalele, gustări tipice de Ramadan, pe care i le adusesem, mi-a povestit că a fost reținut când s-a dus în Kabul ca să ridice o comandă. L-au acuzat că ar fi lucrat cu materiale rusești la atelierul său, iar, dacă nu făceam nimic, avea să putrezească acolo. Mi-a cerut să-i caut pe frații săi ca să-l scoată de acolo, și să mă grăbesc, pentru că nu avea să mai reziste mult.

Chiar a doua zi l-am rugat pe domnul Bismillah să-mi dea liber și niște bani în avans, pentru că trebuia să-l ajut pe un prieten al tatei. Apoi am mers direct la autobuzul care mă ducea înapoi în Jalalabad pentru prima oară după șederea noastră în tabăra de refugiați.

Cînd am ajuns la adresa pe care mi-o dăduse Amin, i-am găsit familia sărbătorind căsătoria unui nepot, fiind pe punctul de a lua masa. M-am dus țintă în camera bărbaților și, pînă cînd n-am mîncat pe săturate, nu m-au lăsat să vorbesc. Am cerut apoi să discut cu unul dintre frații lui Amin și i-am explicat situația.

— Am văzut că întîrzie mult, însă ne-am gîndit doar că nu au ajuns piesele după care s-a dus...

Bărbatul era foarte neliniștit.

— Te rog să nu mai spui nimănui, să nu stricăm această căsătorie. Așteaptă aici, mă întorc îndată!

Fratele lui Amin, înfășurat într-un *patu* (un fel de manta) a ieșit în stradă și a revenit cu vești proaste:

— Au blocat șoseaua spre Kabul. Nu putem trece nici cu mașinile noastre, nici cu autobuzul.

— Ce mă fac? Mama nu știe că sînt aici, trebuie să mă întorc imediat acasă.

— Nu-ți face griji, că mi-a venit o idee.

Am făcut drumul înapoi însoțiți de doi prieteni într-o furgonetă încărcată cu conopidă, care ne acoperea, și nu ne-a oprit nimeni. Când am ajuns în Kabul, au oprit în piață, au descărcat conopidele – aveam conopidă peste tot – și, în timp ce doi dintre ei încercau să le vîndă, Salim, unul dintre prieteni, m-a însoțit pînă acasă.

Cînd și-a revenit după sperietura de a mă vedea întrînd în casă cu un necunoscut, mama i-a invitat pe prietenii lui Amin și pe fratele său să rămîna la noi cît timp se străduiau să-l elibereze. Au fost zile pline de forfotă și belșug: drept răsplată pentru ajutorul primit din partea noastră, acești bărbați ne-au umplut camera cu carne și alte alimente pe care nu le mai văzuserăm de ani de zile.

După trei zile, Salim și ceilalți au trebuit să se întoarcă la Jalalabad după niște documente care le-ar fi putut fi de ajutor în timpul procesului, iar eu mi-am luat angajamentul să-l vizitez pe Amin la închisoare cît timp ei erau plecați. Am reușit să mai ajung acolo doar o singură dată.

Atunci l-am văzut pe Amin și mai slăbit. Condițiile din închisoare erau foarte dure, iar el nu era un bărbat puternic, nici sufletește, nici trupește. Eu încercam să-l consolez, cocoțată pe zidul din „sala de vizite” ca să ne putem vedea, și îi povesteam snoave de pe vremea cînd eram mică și el venea la noi și stăteam la acele taifasuri interminabile. În timp ce depănam amintiri, mi s-a părut că aud că ora de vizite se sfîrșise, însă n-am dat importanță. Cel de-al doilea avertisment a fost însă mai contondent: m-au lovit cu un baston peste glezne, ceea ce m-a secerat la pămînt. M-am supărat atît de tare, încît în cîteva secunde am luat o piatră foarte colțuroasă, am

aruncat-o înspre talibanul care mă lovise și am luat-o la fugă spre ieșire.

Cum era de așteptat, bărbatul a început să mă înjure și să mă blesteme în timp ce mă urmărea, dar, din fericire, la poartă era plin de rude ale deținuților care se întorceau acasă și-am reușit să mă fac nevăzută printre ele. Odată ajunsă în stradă, un vânzător care m-a văzut alergînd mi-a făcut semn să mă apropii și mi-a arătat că puteam să mă ascund în spatele unui fotocopiator. Am stat ghemuită acolo o bună bucată de vreme, cu inima cît un purice, dîndu-mi seama de ceea ce tocmai făcusem. Totuși, pentru vânzător, nebunia mea iresponsabilă – de a arunca o piatră asupra unui taliban înarmat într-o închisoare – a fost o acțiune îndreptată împotriva opresorilor. Bărbatul a fost foarte încîntat că mă ajutase să scap și am plecat de-acolo ca un erou.

După cîteva zile, prietenii și familia au reușit să-l scoată pe Amin din închisoare. Primul lucru pe care l-au făcut a fost să vină la noi acasă ca să sărbătorim, cu prăjituri pregătite de mama. Cînd au plecat, camera noastră era din nou aproape la fel de plină ca pe vremea cînd tata și Amin încă rîdeau împreună.

Noua familie a Samirei

Liniștea n-a durat mult. Cîteva săptămîni mai târziu, în timp ce smulgeam buruieni, am văzut o femeie cu o burka albastră făcîndu-și loc printre tufele de la marginea straturilor. Îi era greu să înainteze și din cauza asta trebuia să-și ridice puțin pînza grea și densă. Cînd s-a apropiat de mine, am auzit un glas ascuțit adresîndu-mi-se: „Zelmai, frate!”. Era Samira, cea de-a doua fiică a proprietarului. Vorbea cu greutate, înecîndu-se în plîns. Mi-a venit s-o îmbrățișez, însă ar fi fost un gest de neiertat și foarte periculos, așa că pur și simplu i-am spus:

— Vrei să ne așezăm?

Ne-am așezat pe pămînt una lîngă alta, păstrînd însă o distanță prudentă în caz că ne vedea cineva. Ea își ștergea întruna lacrimile pe sub burka.

— Zelmai, poimîine mă căsătoresc și voi pleca foarte departe, în Pakistan... Și nu cunosc pe nimeni acolo. Voi fi atît de singură...

— Stai liniștită, cu siguranță au ales o familie bună pentru tine, iar eu o să vin să te văd cînd pot, promit!

Nu puteam s-o consolez. Era foarte puțin probabil s-o pot vizita și habar n-aveam cum erau socrii ei și nici restul familiei politice pe care va trebui s-o iubească și s-o slujească după nuntă. Am încercat s-o fac să se gîndească la altceva:

— Ce zici să mergem mâine în centru să-ți cumpăr cadoul din partea mea? Putem merge împreună cu sora ta Uasima.

Și-a șters nasul de muci și lacrimile. Am considerat gestul ei un „da”.

Mai târziu i-am cerut un avans tatălui ei, iar în ziua următoare ne-a dat voie la toți trei să mergem la cumpărături. Dacă ne oprea vreun taliban, aveam să spunem că eu eram fratele celor două fete. După ce ne-am tot uitat pe la tarabe, am găsit o haină din pînză roșie, strălucitoare și ți pătoare care i-a plăcut mult, și i-am cumpărat-o.

Distracția se terminase. Pe măsură ce ne apropiam de casa fetelor, buna noastră dispoziție se stinge și mergeam tăcute. Eu eram foarte tristă că-mi pierd prietena, așa că m-am dus direct în ascunzătoarea mea: lanul de porumb. Plantele erau atît de înalte, că mă ascundeau cu totul și acolo puteam să strig și să plîng fără să mă găsească nimeni, așa cum făceam atunci cînd mă simțeam rău. Iar o căsătorie era mereu o veste proastă, mai ales pentru fete. Mama spunea: „Femeile mor de două ori, în cele două dăți cînd se îmbracă în alb: în ziua nunții și în ziua în care părăsesc această lume”.

După ce m-am liniștit și am ieșit dintre plante, aproape că era să mă ciocnesc de Zarif, un vecin.

— Ce faci, Zelmai?

— Bine, mă grăbesc, i-am răspuns eu repede.

— Aoleu, Zelmai, mi se pare că ai cam întrecut măsura cu hașişul, prietene!

— Că ce? Nici nu m-am atins...

— Hai, lasă, pe mine nu mă păcălești, cu vocea asta așa răgușită și cu ochii atît de roșii!

— Află că te înșeli. Lasă-mă-n pace!

Noroc că Zarif n-a vrut să mă scoată din minți. Adevărul e că acuzația sa era credibilă. Din cînd în cînd, niște talibani din cartier mă invitau să fumez cu ei, la schimb cu ceaiul pe care mi-l dădea patroana la micul dejun. Eram foarte stresată la aceste întîlniri, însă nu mai puteam să mă sustrag, așa că participam în continuare.

Poate că în acele zile ale nunții Samirei mi-ar fi prins bine să fiu puțin amețită, însă n-am fumat. Domnul Bismillah mi-a lăsat în grijă grădina și animalele pe durata petrecerii. Asta m-a ajutat să alung tristețea, căci, cu atîta treabă, aproape că nu mai aveam timp să gîndesc.

Trebuie să recunosc că mai era ceva care-mi distrăgea atenția: Uasima. Fata cea mică a domnului Bismillah avea 14 ani, ca mine, și era frumoasă și veselă. Cînd munca devenea împovărătoare, cînd zilele erau lungi și plictisitoare, cînd mă simțeam copleșită, Uasima era ca o gură de aer proaspăt. Aproape în fiecare zi căutam să stăm de vorbă, ascunse în lanul de porumb, iar asta mă făcea să uit de probleme. Rîdeam mult, iar între noi era o legătură specială. Ea era în mod evident îndrăgostită de mine, iar eu... bănuiesc că și eu de ea, într-un fel anume. Vorbeam în secret despre cînd ne vom căsători. Eu știam, bineînțeles, că așa ceva e imposibil, însă era atît de tentant să-mi imaginez un viitor împreună cu ea, o familie fericită, încît în fața ei preferam să uit că sînt fată. Intram în pielea acelui Zelmai pe care îl inventasem, care crescuse în mine și pe care-l iubeam sincer.

În după-amiaza zilei în care Samira s-a căsătorit, am mers acasă la patroni sub pretextul de a returna ceainicul gol de la micul dejun. De fapt, voiam s-o văd pe mireasă și cum arată la față mirele. Chiar de la intrare am auzit cîntecele vesele și

sunetul de la tamburina femeilor. Mergînd pe hol, am simțit o mîină trăgîndu-mă puternic: era Uasima. Mi-am înăbușit un țipăt cînd am văzut că și-a dus degetul la gură cerîndu-mi să tac. Cu o nouă smucitură (din fericire, de brațul mai puțin ars), m-a tras într-o cameră goală și a închis ușa în urma noastră. Pe jos, pe covor, erau niște șervețele și farfurii cu mîncare de la nuntă.

— Uasima, îți mulțumesc foarte mult, însă am impresia că tu ar trebui să fii cu invitații, iar eu, cu vitele tatălui tău...

— N-o să se întîmple nimic cinci minute, stai liniștit! Mănîncă!

Uasima era mai frumoasă ca oricînd: purta o rochie lungă turcoaz, părul coc și bijuterii la gît și urechi. Se și machiase: pleoapele cu un verde crud, buzele aveau culoarea cireșii coapte. Mă privea cu ochi arzători, iar eu am început să transpir.

— Zelmai, te iubesc, mi-a șoptit.

Aproape că m-am înecat.

— Ar fi mai bine să plec, Uasima. Atît ar mai lipsi, să fim găsiți singuri aici.

Am stat de vorbă puțin, în șoaptă, însă mi-am dat seama imediat că Uasima pregătise pînă în ultimul detaliu această întîlnire și că nu era dispusă să renunțe ușor. Situația era foarte tensionată și nu-mi ieșea din cap că în orice moment putea să apară cineva. Așa că am sărutat-o pe obraz și i-am spus:

— Uasima, și eu te iubesc, însă trebuie să plec îndată. Nu mă ating de tine pînă nu ne căsătorim.

Uasima mi-a zîmbit și m-a luat ușor de mîină.

— Acum te iubesc și mai mult.

Încordarea dispăruse. Cu mișcări dibace, a făcut un pachetel din șervețele și mi l-a dat, ca să-l mănînc pe cîmp.

Am luat prânzul într-un loc relativ dosnic, pentru că nu voiam să vadă cineva festinul acela și să mă ia la întrebări. Inima încă îmi bătea repede, dar mă simțeam bine. Familia Uasimei îmi dăduse un loc de muncă și mă luase sub aripa sa. Cum spunem în Afganistan, mi-au dat „sare și apă”, iar cel mai mare păcat ar fi fost să le aduc o jignire. Pentru domnul Bismillah, eu și Uasima eram aproape ca frații. Și în ochii săi așa trebuia să fim în continuare.

Puțin mai târziu, colegul meu de muncă Lala („frate”) m-a întrebat foarte emoționat ce văzusem. Nu văzusem pe nimeni și nimic în afară de Uasima, însă am preferat să joc teatru:

- Of, of, ce femei! Ca niște îngeri!
- Nu purtau văl?
- Da’ de unde? Nu, aveau părul desfăcut.
- Și gîtul?
- Se vedea tot, umblau cu decolteu.
- Taci, taci, nu mai spune nimic...
- O fată m-a privit, cred că mă place!

Mi-a scăpat un chicotit, însă Lala era atît de tulburat, că nu și-a dat seama:

- Nu pot să ratez așa ceva!

Lala a lucrat din greu în ziua aceea. Seara, el trebuia să rămînă de pază la cîmp, iar eu să mă întorc la casa patronului ca să vorbesc cu el.

- Zelmai, mi-e frică să rămîn aici singur!

— Uite, facem așa: ne legăm de o sfoară amîndoi și, dacă ți se face frică, tragi și eu vin să te caut.

Am plecat cu sfoara legată la brîu.

La puțin timp după aceea, Lala a apărut și el în casa patronului, cu toată sfoara făcută colac. Odată ajuns, s-a apucat

să servească mâncare femeilor, sperînd că n-o să-i spună nimeni nimic. Domnul Bismillah l-a observat și i-a tras o săpuneală bună. După aceea, m-au căutat pe mine:

— Zelmai, mi-a spus domnul Bismillah, băiatul ăsta zice că l-ai trimis aici ca să servească.

— Nu-i adevărat, am răspuns încercînd să par serioasă. Lala, ți-am spus să nu te miști de la cîmp!

Cînd am ieșit din casă cu Lala, am început amîndoi să glumim:

— Ce fete frumoase, nu?

— Și ce sîni!

— O, da!

Călătoria în Pakistan

La două săptămîni după nunta Samirei a început Eid al-Adha, Sărbătoarea Sacrificiului. Aceasta durează trei zile, în care copiii primesc cadouri, lumea poartă cele mai elegante podoabe la întîlnirile cu familia și prietenii și peste tot se sacrifică animale, de obicei miei, iar carnea se împarte săracilor și celor mai apropiați. Este fără îndoială sărbătoarea preferată a tuturor celor de la mine din țară și seamănă cel mai mult cu un hram¹ sau cu Crăciunul, însă în acel an eu nu eram încîntată și nici patronul. M-am dus acasă la el și l-am găsit la fereastră, singur și abătut, bînd ceai. Mi-a observat imediat tristețea pe față:

- Zelmai, ce-ai pățit de ești așa de apatic?
- Sînt trist pentru că Samira e departe deja, unchiule.
- Da, băiete, și mie mi-e dor de ea. Tocmai mă gîndeam că o să merg cu cel mic, cu Ahmed, s-o văd.
- Vin cu voi, am spus fără să stau pe gînduri.

Mamei i-am spus pur și simplu că n-o să dorm acasă două zile și am făcut în așa fel, încît să nu mă privească în ochi, pentru că mi-ar fi ghicit entuziasmul. Eram atît de emoționată! Nu ieșisem niciodată din țară – abia dacă ieșisem din Kabul – și, în sfîrșit, aveam să văd cu ochii mei Peshawarul, un oraș de frontieră atît de cunoscut nouă, unde mii de refugiați trăiau ca-

n Afganistan, însă bucurându-se de libertățile pakistanezilor... Abia aşteptam s-o văd pe Samira, dar în acelaşi timp eram nerăbdător să ascult muzică, să văd magazinele pline şi femeile plimbându-se liniştite pe străzi sigure. Mai mult, voiam să ştiu drumul de ieşire din ţară, în caz că ne hotăram vreodată să plecăm.

Problema valizei a fost simplă: aveam doar două schimburi de haine, iar cele cu care eram îmbrăcată în acea zi erau foarte murdare şi miroseau a plante şi a animale. Prin urmare, nu le puteam pune decât pe celelalte. Şi, ca să port ceva pe deasupra, unica opţiune era geaca mea gri cu căptuşeală galbenă. Era veche şi rufoasă, însă nu aveam altceva de ales împotriva frigului din zilele acelea şi, de asemenea, împotriva posibilelor priviri îndreptate spre pieptul meu. Astfel, uşoară, fără nici un fel de bagaj, am pornit spre autogară, unde stabiliserăm să mă văd cu domnul Bismillah şi cu fiul său Ahmed, care pe atunci avea 2 ani. Soarele nici nu răsărise încă şi autogara viermuia de lume. Ahmed se smiorcăia deoarece voia o gumă de mestecat, iar mie îmi era milă de băieţii care le vindeau, pentru că erau la fel de săraci ca mine, însă mult mai disperaţi, dispuşi să cerşească sau chiar să fure în loc să-şi păstreze demnitatea, chiar dacă asta ar fi însemnat să sufere puţin de foame.

Printre toate strigătele vânzătorilor şi şoferilor care anunţau destinaţiile autobuzelor lor, am auzit pe cineva strigându-l pe patron. Era un băiat tânăr însoţit de o doamnă acoperită cu burka:

— Unchiule Bismillah! Ce noroc să te gălesc! Mă gîndeam să merg cu mama la Peshawar ca s-o vadă pe mătuşa. Nu cumva mergeţi tot la Peshawar? Dacă ar putea să meargă cu voi, aş economisi banii de călătorie...

Și astfel, doamna aceea, o rudă îndepărtată a lui Bismillah, s-a alăturat micului nostru grup. Dacă ne întreba cineva ceva, aveam grijă să părem a fi o familie unită, ca multe altele. La șase dimineața autocarul a pornit din loc.

Drumul a fost foarte lung. Șoseaua era într-o stare deplorabilă, distrusă de bombe și, colac peste pupăză, a plouat cu găleata o bună bucată de timp. După câteva ore de săltat pe scaun din cauza gropilor, am oprit în satul Surubi, unde existau câteva localuri improvizate unde se putea mânca. Lucru straniu, acestea se găseau lângă un mic lac înconjurat de verdeață, ce părea o oază în mijlocul munților pleșuvi și arizi.

M-am hotărât să nu mănînc. Aveam puțini bani în buzunar și voiam să-i păstrez în caz că găseam în Peshawar ceva ce să-mi placă. Patronul voia să mă invite, însă eu nu doream să plătesc el tot, așa că i-am spus că nu mă simt bine și că prefer să mă odihnesc. Am încercat să păcălesc foamea aruncînd cu pietricele în lac, unde erau două sau trei bărci pneumatice din care cîțiva bărbați încercau, fără succes, să pescuiască. A fost ca un fel de tortură, pentru că ajungeau la mine mirosurile a ceea ce păreau a fi chebap, supă de carne și chiar deliciosul pilaf kabuli, cu fistic, carne și stafide. „Cu siguranță, cînd ajungem, Samira îmi va da ceva de mîncare”, mă gîndeam eu consolîndu-mă.

La graniță foamea mi-a trecut dintr-odată. Autobuzul își termina cursa acolo și, după prezentarea pașapoartelor, trebuia să mergem pe jos pînă în partea pakistaneză. Problema era că nici eu, nici doamna nu aveam pașaport. Domnul Bismillah ne privea neputincios în timp ce trecea granița împreună cu fiul său. I-am făcut un semn cu mîna să stea liniștit, însă îmi bubuia

capul îngrozitor: trebuia să găsesc o soluție, nu aveam de gînd să mă întorc tocmai acum, cînd eram atît de aproape!

Mi-a căzut deodată privirea asupra băieților care duceau cu un căruț bagajele călătorilor afgani în Pakistan și înapoi. Și m-am hotărît să risc.

— Mătușă, ai 20 de afgani? Femeia mi-a făcut semn din cap că da. Hai atunci!

M-am înțeles cu un hamal să-mi lase căruțul în schimbul celor 20 de afgani, i-am spus femeii să se așeze și să se țină bine. Și-atunci am început să împing căruțul alergînd și strigînd: „Urgență! Urgență! Faceți loc!”. Nu m-am oprit și nici n-am privit în urmă. Pur și simplu am înaintat pe traseul hamalilor cu încrederea că nici un grănicer nu ar risca să-și părăsească postul ca să mă oprească. Am avut noroc.

Cînd am ajuns, printre privirile curioase și reținute ale oamenilor, domnul Bismillah a rămas cu gura căscată de uimire, iar doamna ne-a cerut să găsim puțină apă înainte să continuăm călătoria, pentru că i se uscaseră gîturile de frică.

La cinci după-amiază am intrat în Peshawar cu un alt autobuz. Ahmed adormise în poala tatălui său, cu fața lipicioasă de la trestia-de-zahăr pe care o ronțăise. Eu, în schimb, eram trează și priveam întruna în dreapta și-n stînga: femei fără vâl, afișe cu cîntăreți afgani, standuri cu casete și filme! Părea un vis. Am deschis geamul cît s-a putut, îndurînd aerul rece, ca să las să intre acel ceva după care tînjeam de cînd aveam 5 ani: muzica străzii. Eram înnebunită de bucurie și-i tot făceam semne domnului Bismillah – „uite, uite!” –, care zîmbea și el încîntat. Am început să fac calcule și să mă gîndesc dacă puteam, cu puținii bani pe care-i aveam, să cumpăr o casetă și

s-o trec granița în Afganistan. Îmi venea să iau tot cu mine, mă îmbătau toată acea libertate și toată acea bogăție.

În cele din urmă, ne-am luat rămas-bun de la doamna care călătorise cu noi și am ajuns la casa Samirei în timp ce ea își făcea rugăciunea de seară. Am așteptat-o puțin, apoi soacra sa i-a lăsat doar pe tatăl ei și pe Ahmed să intre s-o vadă. Eu tânjeam să o îmbrățișez, dar, bineînțeles, părinții soțului ei erau neîncrezători, pentru că nu vedeau în mine decât un băiat care nu face parte din familie. În cele din urmă, la insistențele Samirei, care le-a spus că noi crescuserăm împreună și că eu eram ca un frate pentru ea, au acceptat să ne salutăm. Bineînțeles, doar pentru o clipă și fără nici un fel de contact fizic, dar am fost fericită. Samira era foarte frumoasă, semn că nu-i mergea chiar rău în noua sa familie.

M-au condus apoi în încăperea bărbaților și, după puțin timp, au început să aducă platouri cu mâncare aburindă. De emoție, uitasem de foame, însă dintr-odată aceasta a revenit: trecuseră mai bine de 12 ore de când nu mâncasem nimic! A trebuit să împart un platou cu băiatul de lângă mine, cu patru-cinci ani mai mare. Eram necăjită deoarece nu voiam să vadă cât de murdare îmi erau mînele geții, dar nu puteam să o dau jos, pentru că mi-ar fi văzut forma pieptului, așa că am încercat să mănînc cât mai discret (în loc să mă arunc asupra grămezilor de carne și orez, după cum îmi cerea corpul). Totuși, acest băiat a insistat să mănînc pe săturate: „Nu fi timid! Mănîncă, mănîncă!”. Într-un final, m-am relaxat și m-am bucurat de atmosfera veselă și opulentă a casei. Când eram deja la ceai și desert, comeseanul meu, pe care mi-l prezentaseră drept Maruf, văr cu soțul Samirei, a anunțat:

— Ce bine că ați venit! Cum mâine este Eid al-Adha, o să tăiem o vacă și o să ieșim să împărțim carnea. Zelmai, în felul ăsta vei putea cunoaște puțin Peshawarul și mai ales cartierul nostru, care e sută la sută afgan.

Eram nerăbdătoare să mă plimb și mai ales să aud muzica. În casa aceea nu se asculta muzică, pentru că socrul Samirei era foarte religios și nu-i plăcea. Maruf însă mi-a șoptit la ureche: „Cînd unchiul meu va pleca mâine, ai să vezi ce casete am!”. Hotărît lucru, eu și cu acest băiat ne vom înțelege bine. După ce femeile au strîns masa, am întins saltele pe jos și ne-am pus la somn. În noaptea aceea am fost șapte și ne-am distrat foarte mult, pentru că cei doi bărbați mai în vîrstă sforăiau, iar băieții rîdeau. Mi-a plăcut atmosfera aceea destinsă, dar m-a făcut și să simt o oarecare nostalgie, pentru că în familia mea o pierduserăm, și poate pentru totdeauna.

A doua zi, la puțin timp după răsărit, a mai venit o rudă tînără, împreună cu care eu și Maruf am ieșit să dăm o tură. Cei doi băieți veniseră în Peshawar de foarte mici și erau acum în ultimul an de liceu. Păreau din altă lume, vorbeau despre studii și despre colegi de clasă. Eu îi ascultam numai pe jumătate, pentru că simțurile îmi erau concentrate asupra a ceea ce vedeam în jur. Totul îmi era familiar și în același timp îndepărtat: precum Kabulul cînd eram mică – clădirile în picioare, magazinele pline și muzica dragă mie răsunînd. Nu aveam destui ochi ca să pot vedea tot și să mă hotărăsc ce să cumpăr cu puținii mei afgani. În cele din urmă, am găsit un roman de dragoste, *Nashma din Shiraz*, despre care îmi aminteam că-l văzusem în casă cu mulți ani înainte. Cînd unchiul citea din roman cu voce tare, mama lăsa să se vadă că e scandalizată și spunea că e imoral, însă ce mai rîdeam pe sub

mustăți când protagonista se ducea la hamam, iar iubitul ei ofta: „Ce mult îmi doresc să fi fost o bucată de săpun!”.

Întrucît îmi era rușine ca băieții să mă vadă cu cartea – și în mod cert n-aș fi putut trece granița cu ea –, am căutat ceva ascuțit ca să-mi fac un buzunar secret în căptușeala gecii, s-o pot ascunde acolo. Am dus misiunea la bun sfîrșit cu o lamă de bărbierit veche și ruginită pe care am găsit-o pe jos. Bucuroasă nevoie mare, m-am alăturat din nou lui Maruf și celuilalt băiat, care nu știau unde dispărașem.

Am petrecut ziua bucurîndu-ne de Eid al-Adha, care făcea ca străzile să fie pline de sărbătoare. Vînzătorii făceau bani frumoși, exista și un tîrg cu atracții la fel ca pe vremea cînd eram mică și, tot ca atunci, băieții se jucau cu ouă fierte vopsite, specifice acestei sărbători. Toate urările erau de bine: „Eid mubarak rusa uanamas qabul” (Binecuvîntată sărbătoare, fie ca Dumnezeu să-ți primească rugăciunile și postul!), spuneau toți zîbind și dăruindu-le cîteva rupii copiilor ca să-și încerce norocul – poate cîștigau o mașină sau o casetă la tombola ce înveselea atmosfera cu muzica dată tare de mai că explodau difuzoarele.

Am văzut cum membrii familiei Samirei au tăiat o vacă, o demonstrație clară a statutului lor economic – puține familii își puteau permite să sacrifice un animal atît de mare –, apoi am ajutat la împărțirea cărnii între vecini, cunoscuți și necunoscuți. Seara am revenit și am luat parte la o masă pantagrueică cu mîncăruri din carnea animalului și cu numeroase alte feluri cărora de ani de zile nu le mai simțisem nici măcar mirosul.

Eram ca într-un vis, dar nu puteam zăbovi: dacă îmi mai amînam întoarcerea acasă, mama avea să sufere mult, așa că în

dimineața zilei următoare mi-am luat la revedere de la toată lumea, inclusiv de la Bismillah și de la Ahmed, care mai stăteau câteva zile, și m-am îndreptat spre stația de autobuz. Îmi propusesem să nu omit nici un detaliu al străzilor din drumul spre graniță, însă, după puțin timp, oboseala m-a înfrînt și am adormit.

M-am trezit cînd eram la intrarea în Torkham, oraș de graniță, un furnicar de oameni circulînd între taxiuri, microbuze și chioșculețe menite să ofere călătorului orice lucru de care ar putea avea nevoie. Și dincolo de acestea, imaginea de bun venit în țară era aceea a talibanilor care verificau bagaje și distrugeau tot ce li se părea imoral. Un element nelipsit era muzica: casetelor pe care le găseau le smulgeau banda, ca să le facă inutile.

Încîlceala de benzi magnetice fluturînd în vînt devenise, la fel ca steagurile lor albe, un simbol al controalelor talibanilor în orice punct al țării. Iar eu, de fiecare dată cînd aveam ocazia, le strîngeam. Benzi încîlcite, carcase sparte... le vîram repede în buzunar, iar odată ajunsă acasă, le supuneam unei intervenții chirurgicale minuțioase, pentru a salva ce se mai putea salva. Cu oja ieftină a surorilor mele lipeam centimetrii de bandă care mi se păreau a fi în cea mai bună stare și îi rulam cu răbdare într-o casetă mai mult sau mai puțin întregă. O puneam apoi la vechiul meu casetofon Toshiba, cumpărat la mîna a doua (sau a treia, sau a patra...) și apăsam emoționată butonul *play*. Rezultatul era, invariabil, o colecție de melodii care se întrerupeau în orice moment, un amestec de cîntece romantice și ritmuri stridente menite să te facă să dai din șolduri, îmbogățite cu cîte un „clic” și „clac” cînd cititorul de bandă al aparatului trecea peste picăturile de oja roșie, care mă obligau

adesea să derulez caseta cu degetul. Dar era muzică, iar muzica era libertate.

În Kabul eram mulți cei dispuși să facem aproape orice ca să ascultăm muzică. De fapt, acel Toshiba ca vai de capul lui îl cumpărasem de pe piața neagră, însă bine cunoscută în oraș, a casetofoanelor și casetelor la mîna a doua. Cum majoritatea aparatelor proveneau de la controalele talibanilor, acestea aveau nevoie de niște reparații ca să poată fi repuse în circulație. Cele mai multe aveau nisip peste tot, pentru că mulți le îngropaseră ca să le ascundă, și trebuiau curățate minuțios. În plus, în lipsa pieselor de schimb se folosea imaginația: dacă aparatul funcționa, însă avea o bucată din structură ruptă, atunci se vindea împreună cu o husă din pînză colorată făcută la comandă. Astfel, la același preț, aveam casete și radiocasetofoane personalizate. Tunate, cum s-ar spune.

În ziua în care m-am întors din Pakistan am avut noroc. Nu mi-au găsit romanul de dragoste pe care-l ascunseseam în geacă și, mai mult, am putut să-mi fac o mică colecție de casete încă utilizabile. În timp ce așteptam autobuzul care trebuia să mă ducă acasă, am auzit ceva spărgîndu-se aproape de mine și o femeie tot văicărindu-se, pînă cînd bărbatul care o însoțea a tras-o deoparte apucînd-o de braț. Ce tocmai se spărsese era o sticlută de ulei aromatic. Fără să stau pe gînduri, am început să mă dau cu el peste tot, eram gata să mă tăvălesc peste pata ce se făcuse pe jos. Eram foarte entuziasmată, pentru că nu mă dădusem cu parfum niciodată și, în plus, m-am gîndit că astfel puteam masca putoarea de transpirație. Mi-am dat seama însă imediat că fusese o idee proastă; în primul rînd, pentru că uleiul atrage praful și în scurt timp am ajuns mult mai murdară decît eram deja, și în al doilea rînd, întrucît, cînd am urcat în

autobuz, cineva a strigat: „Ce miros puternic de parfum de femeie!”. Coșmarul meu: cineva putea să pună lucrurile cap la cap și să mă deconspire.

Cînd autobuzul a făcut o oprire, am căutat o cișmea și am încercat să mă spăl, însă nu reușeam cu nici un chip: uleiul respingea cu încăpăținare apa, iar situația nu s-a îmbunătățit deloc. Singura soluție era să-mi cumpăr haine ca să mă schimb. Din această cauză m-am hotărît să cobor la Jalalabad, pe care-l știam destul de bine după perioada petrecută în tabăra de refugiați – știam unde să caut haine second hand la un preț bun. N-a fost ușor: șoferul autobuzului insista că trebuie să-i plătesc oricum drumul pînă la Kabul, dar eu voiam să-i achit doar cît costa pînă aici. În cele din urmă, am lăsat jumătate din banii pentru bilet și am luat-o la fugă. De ce nu se putea niciodată să fie simplu și pentru mine?

Ca să mă liniștesc și să-mi recapăt buna dispoziție, am căutat străzile unde se găseau vînzătorii de animale vii. M-am delectat privind la papagalii care vorbeau în coliviile lor – „Salaam! Salaam! Ai nasul mare!” – și nici nu mi-am dat seama cînd s-a făcut tîrziu. Trebuia să cumpăr haine și să găsesc un autobuz care să mă ducă acasă cît mai repede.

Pînă la urmă, am făcut drumul cînd era deja noapte și într-un mod destul de periculos: ca să economisesc banii pe care i-aș fi plătit în mod normal pe bilet, i-am cerut șoferului să mă lase să călătoresc pe autobuz. La început a refuzat, pentru că era prea riscant, însă într-un final a acceptat.

Cînd am ajuns în Kabul se întunecase de mult și mi-a luat ceva pînă să-mi revin din cauza frigului și a fricii pe care le-am tras rezistînd cu încăpăținare la hurducăturile ce puteau să mă arunce în orice moment într-un șanț. La ora aceea autobuzele

nu mai circulau și nu voiam să cheltuiesc bani pe un taxi ca să ajung acasă, așa că am început să alerg. Încălțările mele de cauciuc mi se prindeau în noroi, însă nu voiam să mă opresc. Când eram deja aproape de casă, câinii de la fermele din apropiere au început să se ia după mine și să mă latre. Am aruncat cu pietre după ei, așa cum mă sfătuisese mama de multe ori, și m-au lăsat în pace.

Când am ajuns acasă, mama a ieșit cu o lampă cu ulei și m-a văzut: foarte murdară, transpirată, epuizată. La puțin timp după aceea, ceva mai curată după ce m-am spălat cu apa pentru curățat vasele – care se refolosea de mai multe ori –, i-am povestit mamei aventura mea. Bucuria, banchetele și belșugul din Peshawar mi se păreau deja științifico-fantastice.

Cu toată oboseala, m-am apucat să aranjez benzile magnetice, mărturia acelei prime călătorii în străinătate.

- ¹. În original *festa major*, sărbătoare răspîndită în țările hispanice prilejuită de aniversarea protectorului unui oraș, de obicei un sfînt. *Festa major* durează mai multe zile, în care au loc procesiuni, spectacole stradale, concursuri de turnuri umane etc. (n.tr.).

Zelmai, mullahul

Unele zgomote din copilăria mea mi-au rămas întipărite în coșmaruri, ca acela pe care-l făceau bombele șuierînd și mai apoi explodînd, zi și noapte, din toate părțile, în timpul războiului civil. Cînd le auzeam era ca și cum o străfulgerare dureroasă îmi străbătea corpul, umplîndu-l cu o teroare electrică și paralizantă. Mai tîrziu, în perioada păcii instaurate de talibani, m-a pătruns un alt sunet îngrozitor: țipetele celor condamnați pentru furt, cînd talibanii le tăiau mîinile. O făceau în piețe sau pe foste stadioane, după o ceremonie ce simboliza un proces de judecată. Întrucît acest spectacol se voia a fi o lecție, în cazul în care publicul lipsea, oamenii erau aduși cu forța, iar uneori m-au obligat și pe mine să asist. Talibanii ieșeau ca niște cîini în căutarea prăzii și, dacă aveai ghinionul să te nimerești pe-acolo vinerea, după rugăciunea de prînz, te forțau să-i urmezi. Ne amenințau cu bastoane ca nu cumva să fim tentați să fugim, de parcă eram niște miei duși la tăiere. În ziua aceea jupuiau pe altcineva, însă în orice altă zi ne putea veni și nouă rîndul. Inima îmi bătea cu putere și-mi feream privirea cînd îi duceau în centrul pieței pe niște bieți nenorociți, cărora le tremurau picioarele, palizi de frică și implorînd îndurare. Dar talibanii, care se autointitulau „armata lui Dumnezeu”, aplicau fericiți și cu convingere legea talionului și,

după ce recitau fragmente din Coran și din sentința dată de un tribunal religios și militar, niște medici cu capetele acoperite le tăiau mâinile condamnaților cu niște cuțite mari, ascuțite. După câteva zile, în timp ce umblam cu bicicleta prin oraș, am văzut acele mâini, înnegrite deja, agățate de cabluri electrice ca să nu uităm niciodată ce ni se întâmpla dacă îndrăzneam să sfidăm legile. Începeam să tremur la vederea resturilor pe jumătate putrezite, pentru că îmi puteam închipui foarte bine suferința acelor bărbați. Pedalam cât de tare puteam, însă tremurul părea că se ține scai de mine.

Eram foarte supărată pe Dumnezeu. Cum e posibil ca Allah, o parte atît de importantă din viața noastră, să gireze atîtea nedreptăți și cruzimi? Dacă e adevărat că talibanii respectau legea divină, atunci voiam să renunț la ea.

Evident, așa ceva era de neconceput, cu atît mai mult în perioada aceea. Toți băieții eram obligați să asistăm la orele de religie organizate în moschee, instituția cea mai asemănătoare unei școli la acel moment. Cei mai mulți dintre noi ieșeam tot așa cum intraserăm – în cel mai bun caz învățînd să citim puțin din Coran, dar fără să fi înțeles ceva sau să ne punem întrebări. Eu însă îmi doream foarte mult să învăț.

În prima zi de școală m-am gîndit că n-am să reușesc. Cînd am intrat, am văzut mulți băieți împărțiți în trei grupe de vîrstă (cel puțin, unii erau mai înalți decît alții) și așezați în ordine. Toți aveau Coranul în față și-și mișcau ritmic corpul în timp ce citeau. Efectul general era un zumzet constant. Părea un stup plin de albine obediente, iar mullahul stătea pe jos în fața tuturor, ca și cum ar fi fost matca.

Eu nu știam nimic. Mama era o femeie foarte credincioasă, dar nu a avut timp să mă învețe prea multe. Mai mult, se

presupunea că eu sînt băiat, iar asta însemna că învățătura religioasă era un teritoriu pe care ea nu putea păși. Astfel, nu aveam altă ieșire decît să-i cer ajutorul mullahului dacă voiam să învăț să fiu un bun musulman. L-am studiat vreo cîteva zile, ca să-mi fac curaj și să-mi dau seama dacă e abordabil. I-am studiat gesturile, înfățișarea. Era bătrîn, purta o barbă albă foarte lungă și umbla îmbrăcat întotdeauna în alb din cap pînă-n picioare. Nu l-am văzut să certe sau să lovească pe cineva, era scump la vorbă și părea binevoitor. În cele din urmă, am îndrăznit să mă apropiu, deși numai băieții mai mari obișnuiau să-i ceară sfatul.

Stătea cu ochii închiși, ca și cum ar fi dormit, așa că i-am spus timid:

— Do... Domnule mullah, vă rog, aș dori să vă adresez o întrebare. Ce rugăciuni trebuie să spun cît mă spăl?

Cînd a deschis ochii, m-au surprins, pentru că păreau strălucitori, deși nu și-i avea conturați cu negru, așa cum făceau mulți credincioși. Mi-a zîmbit cu căldură, iar chipul i s-a luminat. Mi-am dat seama că am noroc. Era un bărbat conservator, însă nu și dogmatic, era înțelept și amabil, iar la întrebările mele, cu siguranță nepotrivite pentru un băiat de vîrsta mea, în loc să se supere – cum mă temeam –, s-a arătat încîntat să-mi fie maestru. Răbdător, m-a învățat cum să procedez și mă corecta cînd citeam sure din Coran. De asemenea, mi-a tradus multe fragmente din arabă în limba mea maternă, dari, și astfel am făcut și marea mea descoperire: așa cum bănuiam, Dumnezeu nu cere ca femeile care nu merg însoțite pe stradă să fie lovite, nu interzice să înalți zmeie, nu se opune ca oamenii să rîdă și să cînte și nici nu încurajează

violența. M-am convins că cel care spune pe dos e fie un ignorant, fie un om rău.

M-am împăcat cu Dumnezeu.

Îmi plăcea mult să studiez Coranul și nu era zi în care să nu merg la moschee, înainte de răsărit, ca să vorbesc puțin cu mullahul. Am ajuns să fiu una dintre persoanele în care avea încredere într-atît, încît unul dintre asistenții săi a devenit gelos. Se gîndea că-l voi lăsa fără privilegiile sale: un loc de dormit și posibilitatea de a păstra mîncarea pe care oamenii o duceau la moschee. Mi-a fost greu să-l conving că nu urmăream defel să-i iau locul. Eu voiam doar să învăț, să mă las pătruns de vocea plăcută și gravă a bătrînului mullah, care îmi dădea speranță...

Într-o zi, ieșind să cumpăr mîncare, am auzit un glas de băiat care striga:

— Mullah Zelmai, mullah Zelmai!

„Ce straniu”, m-am gîndit, „nu-l știu pe mullahul ăsta pe care-l cheamă ca pe mine”. Nici n-am apucat să întorc privirea ca să-l văd pe cel care vorbea, că am observat o mîină apucîndu-mă de umăr și m-am oprit. Era fiul vînzătorului de la care tocmai cumpărasem lîntea pentru masă:

— Mullah Zelmai, ai uitat restul, mi-a spus în timp ce îmi întindea niște monede.

— M... mulțumesc, băiete, am bolborosit eu, luîndu-le.

Mullah? Eu? A doua zi i-am povestit rîzînd mullahului meu. El însă n-a rîs.

— Toți știu că ești o persoană foarte religioasă și că am încredere în tine. Chiar știi mai multe lucruri din Coran decît majoritatea, Zelmai. Ce-ar fi să-mi dai o mîină de ajutor astăzi? Mi-ar plăcea să rămîi lîngă mine în timp ce țin rugăciunea de

dimineată. Mă dor genunchii și nu cred că pot să fac toate mișcărilor. Fă-le tu în locul meu!

Mi-am îndeplinit misiunea încredințată cât de bine am putut. Pentru mine era foarte emoționant să mă aflu în fața tuturor bărbaților și lângă mullah, și voiam ca el să fie mulțumit de mine. Cât a durat rugăciunea, m-am străduit să-mi păstrez o postură solemnă.

Mai târziu am ajuns să țin și cheia de la moschee și toate cele. Într-o zi însă, această încredere a avut consecințe nedorite. Eram la moschee, citind Coranul pe care mi-l cumpărase mullahul, când am văzut doi talibani apropiindu-se de el. Fără să ridic ochii din carte și fără să mă opresc din murmurat, am ciulit urechile:

— Mullahule, ai făcut lista bărbaților din cartier?

— Da, o am chiar aici.

— Păi, hai, spune-i asistentului tău să-i aducă pe toți la moschee pentru rugăciunea de dimineată.

— Asistentul meu are peste 90 de ani, nu cred că poate să mîne înapoi pe nimeni.

— Dar ai învățăcei, nu?

— Sigur că am.

Mullahul răspundea cu o parcimonie neobișnuită, de parcă ar fi vrut să tragă de timp sau să-i enerveze pur și simplu.

— Păi, cheamă cîțiva, hai!

— Bine...

— ...

— Zelmai! Hawad! Siddig!

Am ridicat ochii, prefăcîndu-mă surprinsă. Toți trei ne priveau, pe mine și pe ceilalți băieți.

— Veniți!

Am pus un semn în carte și m-am ridicat în picioare. Când m-am apropiat, unul dintre talibani mi-a pus un băț în mână și le-a dat câte unul și celorlalți.

— Mergeți în cartier să-i căutați pe bărbați și pe băieți, iar pe cei ce refuză să vă urmeze îi articulați bine la coapse. Noi venim din urmă, ca să nu îndrăznească nimeni să nu vă asculte.

M-am uitat la mullah, căutînd aprobare din partea lui, și am observat că privea în pămînt, ca și cum ordinul îl neliniștea.

— Bine.

Așa am ajuns în situația de a face politică religioasă ocazional. Înmarmat cu bățul în mână și cu o misiune atît de sfîntă, am putut să experimentez sentimentul îmbătător de a fi un Slujitor Oficial al lui Dumnezeu, al Binelui... și, de asemenea, al autorității. O vreme nu mi-a fost frică de talibani, iar oamenii nu îndrăzneau să mă disprețuiască pentru că eram sărac și aveam fața desfigurată. Voiam să cred că ce făceam era bine și, mai ales, îmi plăcea să observ respectul arătat de toată lumea. În sfîrșit, nu eram eu cel căruia îi era frică și chiar mi-am permis să mă răzbun altoindu-i cu bățul pe unii dintre băieții care rîseseră de mine. Și am început să întorc capul cînd cineva striga „mullah Zelmai”.

Bineînțeles că nu asta iubeam la Allah. Căutasem Dumnezeuul păcii, al dragostei și al dreptății și mă lăsasem sedus de ceea ce îl murdărea. Făceam parte dintre cei care îl impuneau cu bătaia, adică musulmanii vanitoși, autoritari și violenți. Nu voiam s-o recunosc, însă eram pierdută din nou.

De data asta, cel care m-a salvat a fost domnul Khalil, fratele patronului meu. Făcea parte dintr-o frăție sufită, o ramură mistică foarte veche a islamului care, deși nu prea era pe placul talibanilor – pentru că ieșeau de sub controlul lor și căutau

contactul direct cu Dumnezeu –, era tolerată, deoarece nu-i puteau nega puritatea religioasă.

Amid, fiul patronului, îmi povestea uneori despre comunitatea unchiului său și râdeam amândoi de practicile lor foarte ciudate. Amid imita sunetele guturale pe care le făceau la ceremonii:

— Gnnn, gnnn, gnnn! Parcă se îneacă!

Amid nu-mi plăcea, însă în acest caz eram de acord cu el și nu aveam încredere în oamenii care-și dedicau ore în șir ca să facă lucruri așa de ciudate.

Într-o dimineață, domnul Khalil însuși mi-a vorbit despre frăția sa. Era vară și mă angajase ca să-i păzesc un enorm munte de spice de grâu secerate de curînd. Voia să evite jafurile și căuta pe cineva care să stea de pază toată noaptea, ceea ce era periculos, pentru că pînă și cea mai mică scînteie putea să aprindă întregul munte de grâu într-o clipă și, chiar dacă plata era generoasă, nu se oferea nimeni. În asemenea cazuri știa deja că poate conta pe mine: eu acceptam orice angajament, fără să-mi pese de riscuri sau de orele nedormite. Aveam de dus mîncare acasă, acesta era singurul lucru care conta, iar cît îmi plătea pe lună nu ajungea nicicum. După război, viața se scumpise mult, iar eu aveam nevoie de asemenea misiuni speciale pentru bonusul pe care mi-l aduceau și pe care îl ceream în natură: un sac de grâu, o cutie de ulei, un pachet de zahăr sau puțină carne uscată de miel sau din vițica tăiată astă-iarnă. Încă era bine că pe vremea aceea nu invitam pe nimeni acasă, pentru că ar fi trebuit să ne rupem de la gură ca să supraviețuim.

Noaptea a fost liniștită și, dacă n-aș fi fost obosită, m-aș fi simțit chiar fericită: e plăcut să stai în aer liber în orele în care

pămîntul începe să se refacă după efectele soarelui dogoritor. Nu era nici cald, nici frig și mă relaxam privind stelele de pe cerul senin de început de iulie. Mai târziu, am văzut că domnul Khalil se apropia și am reluat paza. Ce voia oare la ora aceea? În mai puțin de-o secundă am trecut în revistă toate motivele neplăcute pentru care ar fi putut să-și lase familia acasă și să vină la mine în plină noapte: descoperise că sînt fată și voia să mă amenințe; îi plăceau băieții și voia să mă abuzeze... Eram atît de stresată, încît, după ce l-am salutat cît de corect am putut, l-am rugat să mă scuze pentru că trebuia să-mi fac rugăciunea.

Cu mîinile tremurînde, mi-am întins covorașul de rugăciune pe pămînt, la cîtiva metri de Khalil și am început să mă rog. De fapt, am pornit pilotul automat, pentru că trebuia să gîndesc. Ce voia acest bărbat? Ce puteam să fac dacă mă ataca sau mă deconspira?

Intențiile sale erau însă foarte diferite de temerile mele.

— Zelmai, ești un băiat foarte special. Mi-ai povestit că ești cel mai mic dintre patru frați și, cu toate astea, muncești din greu pentru familia ta. Ești o persoană foarte religioasă, te rogi și respecti postul fără să te oblige nimeni. Mai văd și că, în timp ce postești, muncești ore în șir și ești în stare să stai treaz nopțile...

Eu ascultam... Unde avea de gînd să ajungă?

— I-am vorbit despre tine maestrului meu din frăția noastră, *tariqa*. I-am povestit ce faci, iar el a spus că i-ar plăcea să te cunoască, deoarece e de părere că ești un băiat atins de Dumnezeu, un *baraqat*. De asta poți mânca și dormi puțin și munci mult. Faci lucruri miraculoase grație lui Dumnezeu.

Mi-am dat seama că Khalil mă privea cu venerație.

— Vino într-o zi la *tariqa*, te rog. Și, dacă ai vreodată nevoie de ceva, trebuie doar să-mi ceri.

— Nu, nu, nu am nevoie de nimic, i-am răspuns, cu obiceiul meu ton morocănos.

— Bineînțeles, bineînțeles, sigur că nu ai nevoie de nimic de la mine, pentru că Dumnezeu te apără. Să știi însă că te poți bizui pe mine oricând. Eu nu am fi...

Domnul Khalil s-a pus pe plîns, emoționat. Am început și eu să plîng. S-a uitat la mine, gîndindu-se că eram impresionată. Dar nu: eu nu credeam că sînt vreo sfîntă sau vreo înțeleaptă. Eram doar o puștoaică de 14 ani care avea un chef teribil, dureros aproape, să doarmă.

Casa lumînărilor

Din ziua aceea, domnul Khalil a început să mă salute cu o anumită deferență, de parcă împărtășeam un secret. Lucrul acesta le stârnea curiozitatea colegilor mei de la fermă, iar mie îmi provoca un mare disconfort. Nu voiam sub nici o formă să atrag atenția, nu-mi plăcea să mă trateze ca pe un fel de sfânt și nu mi-a trecut prin cap nici măcar o clipă să mă duc să-l cunosc pe maestrul său de la *tariqa*. Soarta a făcut însă ca pînă la urmă să mă duc, deoarece la puțin timp după discuția cu domnul Khalil, pe cînd ieșeam din moschee, m-am reîntîlnit cu un vechi coleg de muncă, ce s-a bucurat foarte mult să mă vadă și, după ce am stat de vorbă cîteva minute, m-a invitat să particip la adunarea de la *tariqa* sa. După ce m-am asigurat că nu e același grup ca al lui Khalil, deși împărtășeau aceeași filosofie, am acceptat invitația.

Vineri dimineață m-am dus la adresa pe care mi-a indicat-o amicul meu: o casă de lut, în stil tradițional, aflată în centru, care se pare că rămăsese intactă după război. Am bătut la ușă și mi-a deschis un bărbat cu fața foarte, foarte zbîrcită și fără prea mulți dinți.

— Bună ziua, domnule! Sînt Zelmai, un prieten al lui Massud.

— Bine ai venit, Zelmai! Intră, te rog!

Atingîndu-mă ușor pe umăr cu mîna sa osoasă, bărbatul m-a ghidat prin ceea ce păreau să fie camerele casei sale – o locuință simplă – pînă la o încăpere cu ușa închisă. A deschis-o și mi-a făcut semn să intru înaintea lui. Am mijit ochii instantaneu ca să pot vedea ceva în camera în semiîntuneric din cauza unor draperii roșii, destul de opace, care acopereau ferestrele. După ce vederea mi s-a obișnuit, am observat că era o încăpere nu prea mare, cu grinzile de lemn vizibile și podeaua acoperită de niște covoare care trebuie să fi fost frumoase cîndva. Pe pereți erau afișe cu fragmente din texte religioase și, poziționate strategic, am deslușit patru sau cinci lumînări – singura sursă de lumină artificială pe care am văzut-o –, a căror ceară picurase deasupra multor altor resturi de lumînări topite. Poate că erau încă moi, pentru că soarele abia ieșise, iar în încăpere încă se simțea mirosul dulce al cerii. Îmi plăcea să-mi înmoi degetele în ceara încă moale, însă n-am avut timp nici să mă gîndesc să fac asta, pentru că, de cum am intrat, cei patru bărbați care erau așezați pe jos s-au ridicat ca să mă salute cu zîmbetul pe buze. Îl cunoșteam doar pe Massud, cel mai tînăr din grup, însă și ceilalți m-au primit cu multă afecțiune, ca și cum ne știam de-o viață. Rînd pe rînd, mi-au luat palmele într-ale lor, mi-au urat bun venit și mi-au mulțumit că m-am alăturat lor. Mie, care eram obișnuită cu comportamentul necioplit de la fermă, căldura aceea mi-a ajuns la inimă. Parcă pășisem într-o altă lume și am știut imediat că mă voi simți în largul meu. Îmi era rușine să-mi amintesc cum rîdeam cu Amid de *tariqa*, spunînd că erau niște aziluri de nebuni.

După ce m-am prezentat, m-au invitat să stau între ei, în cerc. Am ascultat în liniște cum descriau senzațiile și viziunile pe care le trăiseră în timpul rugăciunilor nopții. Erau împreună

de la miezul nopții, când începuseră să-și spună ritmic rugăciunile, fără întrerupere, ca pe un fel de mantra budistă, iar asta îi făcuse să ajungă, după un timp, la o stare mentală care înlesnea trăiri și vise foarte speciale. Odată cu sosirea dimineții și după o masă menită să-i întremeze, când am ajuns eu era momentul să-și povestească experiențele: unul spunea că văzuse un bărbat îmbrăcat în alb care se apropia de el și emana pace; un altul era mișcat de faptul că se văzuse pe el însuși sîngerînd... Maestrul comunității – bărbatul care îmi deschisese ușa – interpreta înțelesul fiecărui vis. Unii povesteau lucruri realmente șocante, însă nimeni nu rîdea: toți îi ascultau pe ceilalți, în special pe maestru, cu un mare respect, iar după comentariile acestuia, păreau să se liniștească.

Îmi doream și eu o experiență așa de intensă, voiam și eu să mă simt, măcar o dată, că fac parte din toate acestea și l-am întrebat pe maestru dacă îmi permite să mă alătur lor în noaptea din joia următoare. El mi-a explicat că, de obicei, băieții trebuie să vină însoțiți de tată sau de un bunic și că, în orice caz, nu era indicat să-mi petrec noaptea întreagă rugîndu-mă, așa cum făceau ceilalți. Mi-a recomandat ca în ziua aceea să mă culc devreme și să vin la adunare la patru sau la cinci dimineața.

Să lăsăm inima să vorbească

Mama a tresărit când m-a simțit trezindu-mă la două jumătate. Cu o mîngîiere rapidă a liniștit-o pe sora mea cea mică, ce deschisese și ea ochii:

— Mamă, mamă, stai liniștită, nu se întîmplă nimic, i-am șoptit eu. Azi trebuie să plec la muncă mai devreme, însă mă întorc la ora obișnuită.

— Dar...

Nu voiam să-i spun unde mă duc, pentru că mă temeam că n-o să fie de acord. Aveam eu însămi îndoielile mele, căci, deși oamenii aceia mi se păruseră cumsecade, practicile lor încă mi se păreau stranii. Sufismul e o mișcare foarte veche, însă suficient de heterodoxă încât să-i sperie pe cei care, ca mine, au crescut într-o lume împărțită între bine și rău, credincios și ateu, ordine și haos. Totul era alb sau negru și ne era frică de tot ceea ce arunca o umbră de îndoială asupra acestor limite atît de clare. Putea fi păcat sau infracțiune – în acele vremuri, asemenea lucruri se confundau și nu știam unde se termină unul și unde începe celălalt – și, în egală măsură, ne era frică de pedeapsa lui Dumnezeu sau de cea a oamenilor, care, la fel, de multe ori erau unul și același lucru. Cu o vineri în urmă auzisem vorbindu-se despre a comunica cu Dumnezeu fără intermediari, despre cum să-l simți cu intensitate, despre pace

și despre dragoste. Nu auzisem vorbindu-se despre obligații, nici despre texte de învățat pe de rost, nu văzusem nici nuiiele, nici priviri furioase. Era o propunere de a trăi transcendența cu libertate, două cuvinte care te făceau să simți fluturi în stomac, de emoție și de amețeală în același timp.

Întrucât era atât de devreme, pe drum nu vedeai țiipenie de om, iar străzile distruse ale Kabulului păreau cu totul fantasmagorice la patru dimineața. Eu însă eram obișnuită cu acest aspect dezolant, iar în acea zi nu-mi stătea mintea decât la un singur lucru: eram pe punctul să trăiesc o experiență care poate că avea să-mi schimbe viața. Trebuia să regăsesc armonia cu lumea, cu mine însămi. Aveam socoteli neîncheiate cu Dumnezeu și cine știe dacă acea *tariqa* urma să mă ajute să le rezolv.

Maestrul mi-a deschis ușa, ca și cu o săptămână înainte. De data aceasta mi-a zîmbit, însă nu mi-a spus nimic în timp ce intram. Pe măsură ce ne apropiam de încăpere, auzeam sunetele grave și ritmice ale bărbaților care se rugau. Sunete joase, guturale, care m-au impresionat. În camera în care avea loc adunarea aerul era dens, încărcat și am avut senzația că am intrat într-un loc foarte vechi. Membrii grupului stăteau așezați pe jos și recitau fără întrerupere și cu ochii închiși mantra aceea ciudată. La fiecare „mmm” își duceau abdomenul și capul înainte, scoțînd aerul cu putere pe nas. Am pășit cu multă băgare de seamă ca să nu-i ating cînd am trecut pe lîngă ei, de teamă să nu-i deranjez. Păreau că se află foarte, foarte departe, pierduți în ei înșiși.

Maestrul mi-a făcut semn să-l urmez într-un colț al încăperii. Ne-am așezat față în față, afișînd o mină gravă. După două minute bune, am auzit:

— Zelmai, îți mulțumesc că ai venit. De ce ai revenit? Ce cauți?

— Caut să fiu mai aproape de Dumnezeu.

— Asta e foarte greu de obținut, nu cred că vei reuși.

— Ba da, sigur că o să pot.

— Zelmai, lucrul ăsta e foarte, foarte dificil.

— O să reușesc.

— Eu sînt un nimeni, dar pot să-ți povestesc experiența mea. Spune-mi ce vrei.

— Vreau să fiu bun. Vreau să nu mai simt furia și să nu mă mai port urît cu alții. Să nu mai țip la surorile mele și să nu le mai interzic orice, să n-o mai fac pe mama să sufere, să nu-mi mai doresc să le fac rău tuturor.

— Concentrează-te, închide ochii. Te poți conecta cu Dumnezeu, ca să-i ceri ce vrei. Dumnezeu este cu tine și peste tot.

Maestrul mi-a explicat că, pentru a atinge o stare de comuniune cu Dumnezeu, trebuie să repet mereu „Dumnezeu este unic, Dumnezeu este unic, Dumnezeu este unic”.

— Însă n-o rosti cu gura, ci cu inima. Astfel, cuvintele nu se aud, ci doar sunetul acela care țîșnește din interior.

El considera că această repetare nesfîrșită te face să te eliberezi pentru un timp de lumea materială și de grijile lumești și să poți merge mai departe, într-un plan spiritual. Exact ce aveau eu nevoie.

La început mi-a fost greu să mă concentrez. Îmi era teamă că n-am s-o fac așa cum trebuie și c-o să pierd ritmul. După o vreme însă, cuvintele au început să iasă de la sine și, brusc, am uitat să mai gîndesc. Parcă m-ar fi cuprins un somn ușor: auzeam sunetele scoase de ceilalți, care mă însoțeau, îmi

auzeam propriile sunete, însă am uitat de prezența lor, precum și de prezența mea și am simțit ceea ce trebuie să fi fost sufletul meu plutind ușor. Acel murmur hipnotizant, liniștitor dădea roade.

Dimineață, când am ieșit din casa aceea de lut pe care bombele o respectaseră, m-am simțit împăcată.

Cele nouăzeci și nouă de nume ale lui Dumnezeu

Lumea de afară continua să fie însă la fel de ostilă, iar starea de detașare mi s-a risipit repede. Dezamăgită, după o săptămână m-am dus să vorbesc cu maestrul.

— Sînt rău, maestre. Oamenii nu mă înțeleg, mă tratează cu răutate, iar cînd îmi fac rău, nu mă pot controla și îi atac cu amenințări, insulte sau pietre...

— Dumnezeu nu îngăduie să facem rău nimănui. Trebuie să răspunzi întotdeauna cu bunătate, iar cînd observi că fierbe sîngele în tine, amintește-ți că diavolul e de vină. Gîndește-te la Dumnezeu și oprește-te înainte să rănești pe cineva. Te-ar ajuta dacă ai repeta unul dintre numele lui Dumnezeu.

În islam, Dumnezeu are nouăzeci și nouă de nume. Fiecare este un atribut: Cel Iertător, Cel Milostiv, Cel Îngăduitor, Cel Drept, Cel Înțelept, Cel Iubitor... Sfatul maestrului era să aleg acel nume care se potrivea cel mai bine situației mele dificile și să-l rostesc cu convingere, pentru ca Dumnezeu să-mi dea puterea de care aveam nevoie:

— Zelmăi, dacă suferi din cauză că ești foarte sărac, nu lăsa diavolul să te facă să rîvnești la ceea ce au alții. Gîndește-te la *Al-Ghaniyy*, Cel Înstărit, și te vei simți mai bine. Cînd te simți

slab, gîndește-te la *Al-Qawiyy*, Cel Puternic, iar de crezi că ceilalți sînt egoiști, rostește *Ar-Rahman*, Cel Milostiv.

Mi-am făcut o armură din toate aceste nume. Ca și cum ar fi fost niște hapuri, le foloseam cînd vedeam că în mine cresc furia, tristețea, neputința... Dacă cineva mă trata cu dispreț, îmi alegeam repede flaconul și luam prima doză cu furie, cu disperare, pentru a para lovitura. După acest moment, lăsam cuvîntul să mi se topească în gură, din nou și din nou, pînă cînd sentimentele dăunătoare mă părăseau.

După acest prim maestru am mai avut și alții, în alte comunități nu la fel de mistice. Aceste comunități aveau în comun faptul că erau locuri unde toată lumea era binevenită și respectată, în care se credea într-un Dumnezeu iubitor care propovăduiește pacea. Am cunoscut bărbați înțelepți și m-am simțit acceptată, deși mulți dintre cei care frecventau asemenea locuri erau oameni cu stare, iar eu mă îmbrăcam ca un băiat sărac de la țară.

Din cînd în cînd, îmi permiteam să uit de neliniștile mele religioase și de responsabilitățile mele de cap de familie și mă purtam ca un adolescent. Profitam de zilele de vineri ca să mă joc cu porumbeii de acasă sau ca să ies la plimbare cu amicii mei și să spunem glume. Ba chiar în unele zile înălțam zmeie, profitînd de faptul că mullahii care controlau cartierul erau permisivi cu asta. Mai ales că le plăcea mult și unora dintre fiii lor și eram departe de centru... Nimic în comun cu întrecerile de pe vremea cînd eram mici, cu zmeie sofisticate, cu freamătul ce cuprindea tot cartierul și gloria învingătorului, dar măcar erau zmeie, iar noi eram tineri.

Al-Ghafur, Cel Iertător.

„Patru kile de iaurt”

„Patru kile de iaurt.” Acesta a fost primul enunț pe care l-am scris și unul dintre lucrurile care mi-au făcut viața mai frumoasă. Știu că ar fi fost mai normal să debutez cu un vocabular mai obișnuit, precum „mama”, „tata” sau chiar numele meu, cum fac copiii mici când încep să lege cuvinte, dar eu nu mai eram mică. Aveam 15 ani împliniți, iar sub obișnuitul meu munte de haine, corpul meu era deja de femeie.

În Afganistan, trei sferturi din populație este analfabetă, iar din această majoritate copleșitoare făcea parte și mama mea, care nu a învățat niciodată nici să citească, nici să scrie. Trăia cu cărțile tatei tot așa cum trăia cu vasele care ne decorau etajerele de pe pereți; erau niște obiecte care nu-i stârneau nici un fel de curiozitate. Mama se încadra și în majoritatea persoanelor care credeau că studiile îi aduc femeii mai multe probleme decât beneficii. Asemenea oameni cred că femeile din Afganistan oricum nu ies din casă nici măcar pentru cumpărături, o atribuție în mod tradițional masculină, și, prin urmare, nu au nevoie nici măcar să știe să citească etichetele, nici să compare prețurile și, bineînțeles, nu trebuie să învețe o meserie, pentru că nu vor lucra niciodată în afara locuinței. Pentru gătit, spălat și creșterea copiilor sînt suficiente învățăturile mamei, surorilor și ale soacrelor. Iar pentru restul

calităților femeii – să fie supusă și amabilă în fața soțului, eficientă pentru familie și invizibilă pentru restul lumii – nu e nevoie de nici o diplomă. După cum spunea mama, „dacă ni se spune că laptele e negru, atunci e negru”.

La noi în casă era destul de clar că Zelmai trebuia să se formeze, iar tata era exigent cu el și depunea toate eforturile necesare ca să-l determine să-și învingă lenea. Pe mine m-au dus la școală puțin din inerție, pentru că mergea fratele meu, însă am profitat din plin. Entuziasmul meu pentru școală a mobilizat-o pînă și pe mama, care încerca să-mi dea o mînă de ajutor, deși avea mai multă voință decît puțință, ceea ce-l făcea pe tata s-o ia peste picior.

Această etapă a școlarizării a durat puțin, fiind întreruptă de război, însă a fost destul cît să descopăr că îmi plăcea mult să învăț și că o făceam cu lejeritate. Pe măsură ce am crescut, am înțeles că a învăța era – mai mult decît o plăcere – o necesitate. Ca băiatul care eram, și mai ales ca femeia care voiam să fiu, trebuia să capăt o educație cu orice preț. Chiar să ajung la universitate, dacă se putea. Îmi aminteam adesea că tata obișnuia să spună că ignoranța bărbaților e cauza relelor și războaielor. La care aș adăuga: și a marginalizării și a înșelăciunii.

Cu toate acestea, vreme de mulți ani, școala mi-a fost inaccesibilă, iar oamenii care scriau, care aveau stilouri și foi, îmi cîștigau respectul numaidecît. Ce noroc pe ei să știe atîtea lucruri! Mă simțeam o ignorantă chiar și în fața celor șase prichindei care se adunau la fermă ca să se joace cînd ieșeau de la medresă, școala religioasă, singura permisă de talibani. Îmi spuneau Comandantul, iar eu încercam să-mi demonstrez autoritatea în fața lor, însă simțeam o invidie imensă pentru că

ei puteau să învețe, chiar dacă îi aveau ca profesori pe acei mullahi obtuzi. Când ajungeau la fermă, se grăbeau să-și scoată turbanul, alb sau negru, pe care erau obligați să-l poarte la școală, iar uneori, vinerea, îl transformau în coș în care țineau curmalele pe care le culegeam: eu, cocoțată într-un palmier, iar ei, jos, pregătiți să le strângă.

Îmi plăcea să-i întreb ce făcuseră în ziua aceea, iar din când în când îmi recitau rugăciunile pe care le învățaseră sau îmi citeau ceea ce scriseseră și, deși încercam să afișez o mină severă, ca și cum le-aș fi dat o lucrare de control, eram sfîșiată pe dinăuntru. Toți se plîngeau că învățatul e o bătaie de cap și îmi spuneau că eu am noroc că sînt toată ziua la fermă. Eu însă aș fi făcut schimb cu ei de o mie de ori. Duceam o viață foarte grea, iar uneori nu mai știam cum să fac față dificultăților fără să recurg la violență. Din acest motiv, băieții care veneau să mă vadă și să se joace la fermă îmi născociseră și o altă poreclă, pe lîngă Comandant: Domnul Nebun.

Într-o zi, Amid mi-a spus că venise în Kabul un verișor de-al lui care știa să scrie nume în engleză. Am fost extrem de emoționată. Când băiatul a venit la fermă, m-a salutat respectuos, deși umblam murdară și nu păream nici prea deșteaptă. L-am rugat să-mi scrie numele în engleză: „Zel-mai”. Băiatul s-a uitat la mîinile mele:

— Dar n-ai nici foaie, nici stilou! Cum vrei să scriu?

— Dar dacă îl scrii cu o piatră pe pămînt? După aceea o să-l copiez pe-o foaie.

Am împrejmuit cuvîntul cu pietre ca să-l protejez, însă când m-am întors de la casa patronului cu un stilou și o agendă, cineva îl călcase.

Maruf

Cel care m-a îndrumat definitiv către studii a fost o altă rudă a domnului Bismillah: Maruf, băiatul pe care îl cunoscusem în timpul călătoriei în Pakistan. Eu și el trăiam în lumi diferite: familia sa avea bani, iar el, care crescuse în Pakistan, era la liceu. Însă aceste diferențe nu au reprezentat un impediment, pentru că ne-am plăcut de la început și am devenit prieteni. Am fost foarte mîndră că o persoană cu studii, ca el, manifesta interes față de un biet muncitor ignorant, ca mine. Maruf nu era omul care să-și dea importanță.

După cîteva luni, cînd a intrat în vacanță, Maruf s-a întors în Kabul cu familia sa și m-a vizitat adesea. Amid era gelos pe prietenia noastră, iar eu eram geloasă pe Amid pentru că mergea la școală. Relația noastră era mereu dificilă, iar Maruf și-a dat seama de asta imediat.

— Nu știi cum mai suporti, îmi spunea, pe Amid și slujba asta. Aici ești exploatat.

Vorbea deschis, era liber și mă accepta așa cum eram. Asta era ceva nou pentru mine și-mi plăcea. A fost unul dintre acele momente cînd te apropii de o cotitură în viață, dar eu încă nu știam.

Maruf nu se dădea în lături să-și suflece mînele și să dea o mîna de ajutor la treburile cîmpului. Astfel, în timp ce lucram,

puteam sta la taclale ore în șir. Din acest motiv m-am îngrijorat când mi-a spus că tatălui său nu-i plăcea ca el să stea fără să facă nimic pe perioada vacanței și că de a doua zi urma să lucreze la magazinașul pe care-l deschisese pentru el. Nu eram dispusă să-mi pierd primul meu prieten adevărat și, când l-am auzit pe domnul Bismillah spunînd că noi o să le furnizăm iaurtul, m-am oferit imediat să mă ocup de transport. Am spus-o în treacăt, ca și cum nu mi-ar fi păsat, ba chiar un pic în silă, dar de fapt fierbeam de nerăbdare. Dacă patronul era de acord, puteam să plec de la fermă din când în când și să petrec timp cu Maruf... și departe de Amid. Din păcate, soția patronului nu făcea iaurt decît de două-trei ori pe săptămîină, când nu aveau invitați și nu le trebuia laptele vacilor.

În fiecare dimineață, prima mea sarcină era să duc cele două vaci, măgarul și cei patru miei, pe care patronul îi ținea în partea de jos a gospodăriei, la izlaz. Cum plecam foarte devreme, patroana îmi dădea mîncare la pachet: un ceainic plin, puțin zahăr și pîine. Și-așa plecam, avînd grijă ca animalele să nu se îndepărteze de drum și, în același timp, să nu vărs ceaiul. Era greu de fiecare dată, pentru că vaca era atrasă irezistibil de lanul de porumb, miei erau ca niște drăcușori și se lua la harță din orice, iar măgarul, când mă așteptam mai puțin, o lua la fugă în direcția opusă. Odată ajunsă, țineam animalele laolaltă cu mare dificultate și căutam să le dau ceva de mîncare. Când, în cele din urmă, erau priponite și cu mîncarea dinainte, puteam să caut și pentru mine un pietroi ca să mă așez și să mănînc în liniște.

Cu burțile pline, făceam drumul înapoi spre casa domnului Bismillah:

— Mătușă! Aveți iaurt astăzi pentru Maruf?

Dacă aveau, ziua mi se însenina, deși treburile care mă așteptau erau cel puțin la fel de grele ca păstoritul animalelor. Iaurtul trebuia dus într-un fel de găleată metalică și cîntărea mult. Îmi lua un sfert de oră să ajung la magazin și trebuia să mă opresc din cînd în cînd, din cauză că îmi amorțeau mîinile.

Cînd ajungeam, respirînd greu, mă întîmpina vocea veselă a lui Maruf: „A ajuns și prietenul meu Zelmai” și mă făcea să zîmbesc. „Cît iaurt îmi aduci azi?”

Iaurtul nostru de vacă, proaspăt, avea mult succes la magazinul prietenului meu. Îl turna într-un urcior mare pe care îl ținea pe o masă joasă și își servea clienții punîndu-le cantitatea dorită în pungi de plastic. De îndată ce lua în primire kilogramele de iaurt pe care le aduceam (trei, patru, cinci...), Maruf și le nota și făcea calculele.

Cînd el lucra, eu mă odihneam pe o sofa făcută din resturi de îmbrăcăminte și priveam în jur. Încăperea, cu pereți de lut, era mică. Tatăl lui Maruf, care era tîmplar, îi făcuse rafturi din lădițe pentru fructe, pe care ținea, frumos aranjate, pachete de biscuiți, smîntînă în cutii de carton adusă din Pakistan, zahăr, ceai, baloane... Cel mai mult îmi atrăgea atenția borcanul cu caramelle, deoarece îmi plăceau, dar e posibil să-mi fi plăcut și mai mult ce se afla în spatele lor: un aparat la care ascultam muzică atunci cînd nu era nimeni. Acest magazinaș era un mic refugiu, un loc unde mă simțeam foarte confortabil. Mi-am dat seama că alături de Maruf mă puteam relaxa, pentru că mă aprecia și nu mă judeca. Ce bine ar fi fost să pot fi eu însămi, fără minciuni!

Bombele se întorc

— Zelmai, știi ce-am auzit?

În ziua aceea, domnul Iosuf, un obișnuit al moscheii din cartier, mereu la curent cu ultimele noutăți, era puțin tulburat.

— Ei bine, că niște arabi au pus la pământ niște turnuri foarte înalte din America și că a murit multă lume.

— Vai!

Vestea se răspîndea ca fulgerul, însă pentru noi, care trăiserăm toată viața printre moarte și distrugeri, acest atac nu ne impresiona în mod deosebit. Habar n-aveam ce era al-Qaida, nu auzisem niciodată pomenindu-se de bin Laden și nu aveam nici o opinie despre politica internațională. Din această cauză, conversațiile noastre se îndreptau firesc spre ororile pe care le trăiserăm la persoana întîi și pe care le aveam întipărite în minte:

— Nu pot uita acea zi în care am văzut în fața casei mele, după o explozie, mîna unei femei, desprinsă de trup.

— Of... Și eu... într-o zi am trecut pe o stradă cu atît de mulți morți și răniți, încît pe jos curgea un șiroi de sînge.

— Ce-am văzut eu e mai rău... Încă am coșmaruri în fiecare noapte, nu vedeți ce cearcăne am?

Nu eram conștienți de magnitudinea conflictului și nu bănuiam nici pe departe că toate astea vor avea consecințe

directe asupra noastră. Ce treabă aveam noi în încurcătura asta dintre un bogătaş arab și Statele Unite?

În săptămînile ce au urmat, am auzit că Statele Unite vorbeau despre a ne reda libertatea și că talibanii se dădeau cocoși, însă erau îngrijorați. Eu, care nu văzusem niciodată un american și nu știam despre ce libertate vorbeau, îmi vedeam de-ale mele, fără să țin seama de toate aceste relatări ce mi se păreau foarte îndepărtate.

Treptat, am aflat că ponoasele pentru acel atentat urma să le tragă Afganistanul. Talibanii, care îl ascunseseră pe autorul atentatului, erau răufăcătorii istoriei și trebuiau să plece pentru ca americanii să se poată răzbuna, iar noi – se spunea – să putem trăi mai fericiți. Toate acestea mi se păreau foarte ciudate, însă erau reale: dovada a sosit sub forma bombardamentelor asupra centrului Kabulului.

În acest fel, exista probabil o schimbare de regim, pentru că în țara mea așa se schimbau guvernele: cu sînge.

Atacurile au fost îngrozitoare, din cauză că, spre deosebire de luptele din perioada mujahedinilor, erau coordonate din avion și nu puteam ști unde vor cădea bombe. Eram convinsă că de data asta n-o să mai scap și mă refugiam de cîte ori puteam la moschee, locul în care mă simțeam mai în siguranță. Tot aici primeam vești și instrucțiuni de urmat: să rezistăm și să ne rugăm. Într-o dimineață, mullahul ne-a anunțat că talibanii au cedat controlul, însă nu de frică, ci pentru a evita uciderea altor copii nevinovați. Cel puțin aceasta era versiunea oficială.

Și dintr-odată a reieșit că eram liberi.

În ziua următoare, strada arăta exact la fel, cu femei acoperite, copii jucîndu-se sau muncind, cu mașini făcute praf, cu animale și biciclete umblînd după cum putea fiecare. O mică

schimbare totuși: de la aprozarul din cartier răsuna... muzica! M-am apropiat și nu am putut rezista tentației de a face o observație malițioasă despre legea talibană care interzicea muzica.

— Du-te și denunță-mă la poliție, hai! mi-a răspuns vînzătorul de parcă l-ar fi înțepat o albină.

Mi-am dat seama că omul nu e zdravăn la cap.

— Dar muzica e de la radio, da? Nu eu am pus muzică!

Nu voiam să-l denunț, nici măcar nu știam unde, dar mi-am dat seama că amprenta gândirii talibane nu era atît de ușor de șters. Eram influențată de acea manieră de a acționa, ca majoritatea locuitorilor Afganistanului.

Era foarte straniu să ni se spună că, dintr-odată, regimul acela care părea atît de consolidat se sfîrșise. Bineînțeles, conducătorii au fugit, însă talibanii de rang inferior, ca unii dintre vecinii mei, pur și simplu și-au scos turbanele, au renunțat să-și mai contureze ochii, iar unii chiar și-au dat barba jos (alții nu, gîndindu-se că situația putea încă să ia o nouă întorsătură). La scurt timp, mulți dintre ei umblau deja pe străzi în uniforma noilor forțe armate afgane.

Schimbările s-au petrecut foarte lent și timid. Țara se înviora după ce scăpase din acea încorsetare, însă înfloreau de asemenea corupția și nesiguranța, iar cîteva femei au îndrăznit să renunțe la burka. Sistemul polițienesc prinsese rădăcini și nu era ușor să nu-ți mai fie frică.

La fermă a venit să facă cumpărături Hassan, un bărbat din cartier care, ca fost funcționar, trăise parțial în ascunzătoare și suferise mult în perioada talibană. A sosit într-o mașină scumpă și cu un zîmbet pînă la urechi.

— S-au încheiat cinci ani de închisoare, Zelmai. Sînt foarte fericit. Dacă ai nevoie de ceva, orice-ar fi, trebuie doar să-mi spui.

Ca să-mi îndeplinească dorința, în loc de o mașină luxoasă aș fi avut nevoie de o lampă magică.

Totul rămîne la fel

Încet, încet, au început să se deschidă școlile, universitățile și internet café-urile, cultura nu a mai fost clandestină, soseau străini și ne deschideam în fața lumii: se simțea un aer proaspăt. Sentimentele mele față de schimbarea politică erau însă contradictorii. Talibanii fuseseră cei care mă obligaseră să trăiesc în minciună, dar o parte din mine refuza să accepte noua situație.

Adevărul e că, băiat fiind, nu întâmpinam nici un fel de problemă în acea societate cu norme rigide, dar previzibile. Dacă evitai conflictele cu autoritățile, nu aveai parte de surprize neplăcute. Talibanii țineau sub control corupția, abuzurile și nesiguranța orașelor. Eu învățasem cum să-i abordez, iar atunci când reușeam să-mi controlez spaima de a fi descoperită, mă simțeam ca peștele în apă.

Talibanii au venit la putere când aveam 11 ani și au plecat când aveam 17. În tot acest timp eu am crescut, îmi aminteam cu greu cum fusese viața mea înainte și nu știam ce așteptări să am de la viitor. Ce trebuia să fac acum? Personajul pe care-l adoptasem provizoriu era parte din mine deja și nu puteam pur și simplu să schimb hainele de băiat cu cele de fată. Mă cunoștea multă lume și nu puteam să spun „începînd de acum sînt Nadia”. Asta ar fi presupus să rup toate relațiile, să-mi

pierd slujba și să mă condamn direct la ostracizare, dacă nu la ceva și mai rău.

Ca Zelmai, viața mea avea valoare. Zelmai era o persoană demnă de toată considerația, avea opinii, putea să dea o mână de ajutor, avea un loc în societate. Și era liber să facă ce vrea. Trebuia acum să renunț la toate astea? Trebuia să port vâl, să mă închid în casă, să am grijă de familia mea și să nu mai pot avea nici un cuvânt de spus? În Afganistan, femeile sînt ființe inferioare și supuse. Refuzam pur și simplu să fiu și eu la fel.

Trebuia să continui să mă prefac, poate pentru totdeauna.

Literă cu literă

Într-o zi, i-am cerut lui Maruf să mă lase să scriu numărul de kilograme de iaurt pe care le căram. Cu mare dificultate am desenat pînă la urmă un trei. Strîmb și enorm. Și pe dos.

Maruf se holba la mine. Mi s-a făcut rușine, dar dintr-odată mi-am dat seama că nu rîdea de mine, ci că mă privea fără să mă vadă, ca și cum ar fi fost cu mintea în altă parte.

— Zelmai, de ce nu te înscrii la școală?

Școala, visul meu. În ultimul timp, noul guvern populariza constant ideea ca lumea să facă școală. Cum însă? Unde? Ce trebuia să fac? Mă puneau în clasă cu cei mici? Cu băieți sau cu fete? Maruf mi-a alungat îndoielile:

— Am să te ajut eu. Hai, înapoi la treabă și să nu spui nimic nimănui, da? Vorbim despre asta cînd vii data viitoare.

Am străbătut drumul pînă la fermă de parcă aș fi zburat. Eram atît de fericită, încît m-am surprins cîntînd.

— Zelmai, ce faci? Ce cînti? m-a întrebat Uose, care mă auzise.

— Ce vorbești, nătărăule! Îmi spun rugăciunea!

Din acea zi, de fiecare dată cînd mergeam la prăvălie, Maruf mă învăța puțin să citesc și să scriu, pentru ca atunci cînd voi fi început școala să fiu niscaiva pregătită și să nu fiu pusă împreună cu cei mici. Și astfel într-o zi am reușit să scriu „patru

kile de iaurt”, primele mele cuvinte. Mi s-a părut că am făcut un pas enorm spre libertate. Puteam deja să citesc etichetele, indicatoarele de pe străzi, cărți... a fost ca și cum nu văzusem niciodată bine și, dintr-odată, mi-am pus ochelari. Lumea nu mai arăta la fel. Sau eu fusesem cea care se schimbase?

Cum era iarnă, nu aveam prea multe de făcut: în afară de hrănitul animalelor, mai trebuia doar să fac curățenie în grajduri, să pun așternut uscat și să duc bălegarul la câmp. Întrucât zilele erau liniștite, patronul nu se plîngea dacă petreceam mai mult timp acasă la Maruf.

Mi-ar fi plăcut să pot exersa și noaptea, însă nu aveam decît o lampă cu ulei, care făcea o lumină chioară și pe care, colac peste pupăză, o voia toată lumea. Așa că am ajuns să ne culcăm odată cu găinile, imediat ce se lăsa întunericul, ceea ce era greu, în special iarna, cînd nopțile păreau că nu se mai sfîrșesc. Într-o zi, ne-am spus că nu mai puteam continua așa și că trebuia să facem rost de lumină mai bună. Mama mi-a spus să am răbdare, pentru că o lampă ne costa mai mult decît ne puteam permite, însă răbdarea mea se terminase. Mă deprima atîta întuneric.

Ca să cumpăr o lampă, m-am gîndit să-i propun mătușii să mă lase să-i fac curat în casă. Avea o locuință mare și-i plăcea să arate mereu lună. Mi-ar fi fost recunoscătoare dacă îi scuturam covoarele, o muncă grea și neplăcută, pentru că erau pline de praf. Eu nu aveam decît lampa în minte și cum aceasta putea să schimbe după-amiezile la noi în casă.

Cînd am terminat, mă așteptam ca mătușa să-mi dea vreo două parale, însă ea pur și simplu m-a condus pînă la poartă și mi-a mulțumit zîbind. M-am simțit ca o proastă. Eram frustrată și îmi venea să plîng. În cele din urmă, deși știam că

mama se va supăra, i-am cerut mătușii banii de care aveam nevoie. N-a cedat din prima, însă într-un final mi-a promis că mi-i va da într-o săptămână.

Cînd, în sfîrșit, am cumpărat noua lampă, am pus-o în mijlocul camerei mele, așteptînd să se facă întuneric ca să o aprind; eram foarte nerăbdători și stăteam cu ochii ațintiți pe fereastră, ca să vedem cînd se lasă noaptea. Am luat un chibrit și din cînd în cînd o întrebam pe mama:

— O aprind?

— Încă nu, încă se vede.

— ...dar acum?

— Încă nu!

În ziua aceea, lampa cea veche a făcut o pauză, iar noi ne-am strîns cu toții în jurul celei noi. Mama o privea contemplativă, eu scriam, iar surorile mele desenau în caietele pe care le cumpăraserăm. A fost ca o zi de sărbătoare.

Sesiune dublă

Foamea de filme era atît de mare, încît la cîteva zile după căderea talibanilor s-a redeschis o sală de cinema, una adevărată, Shahr-e Nau, care s-a umplut pînă la refuz chiar de la prima proiecție. Abia așteptam să-i văd pe actorii mei de la Bollywood supradimensionați pe ecran și apoi să pot comenta filmul la ieșire fără frică și voiam să le propun unor amici ai mei și ai lui Maruf să mergem cît mai degrabă. Bineînțeles, pentru un punct de atracție atît de important al Kabulului erau necesare multe măsuri de siguranță, pentru a se evita intrarea în cinematograful a unui potențial atentator. În zilele acelea, atentatele erau frecvente, urmărind să destabilizeze noul guvern. Probabil că erau agenți de securitate care îi percheziționau pe spectatori în căutare de arme, lucru extrem de riscant pentru mine. Prin urmare, am stabilit cu prietenii mei să mergem la cinema la prînz și, fără să le spun, m-am hotărît să merg mai devreme la o proiecție, ca să văd dacă risc să fiu descoperită. Dimineață m-am postat în fața sălii. Stînd la coadă, am început să transpir: după cum mă temeam, un bărbat corpulent și înarmat se asigura că toate persoanele care intrau o făceau cu bune intenții. Din fericire, controlul nu era prea riguros și nu presupunea pipăitul în partea din față. Eram salvată.

Nu mai fusesem niciodată într-un cinematograf adevărat. De fapt, pînă cu o zi în urmă nu ştiusese exact nici ce era, pentru că, deşi existau săli de cinema şi înainte de regimul talibanilor, părinţii mei nu obişnuiau să meargă la film şi nu m-au dus nici pe mine. Maruf, care chiar mersese o dată în Peshawar (pe ascuns, pentru că tatăl său nu era de acord, din motive religioase), mi-a făcut un rezumat, ca să nu rămîn prea impresionat: „Locul este foarte mare, plin de scaune şi e şi foarte întuneric. Să nu-ţi fie frică!”. Nu mi-a fost frică deloc; m-am delectat cu filmul. Iar după-amiaza eram din nou în faţa sălii, cu Samim şi Sharif. Amîndoi erau extrem de entuziasmaţi, deşi crescuseră în Pakistan, la fel ca Maruf, şi nu fuseseră atît de privaţi de imaginea marelui ecran, cum fuseseră cei rămaşi în ţară. Ei pălăvrăgeau însufleţiţi, iar eu mă nelinişteam pe măsură ce ne apropiam de intrare. Dacă agentul de pază îmi observa sîinii şi mă dădea în vileag de faţă cu toată lumea?

După vreo zece minute, mă aflu din nou în faţa aceluiaşi bărbat care mă controlase dimineată. M-a recunoscut imediat:

— Măi să fie, băiete, ţi-a plăcut filmul atît de mult, încît ai revenit în aceeaşi zi?

M-am răţoît la el, agresivă:

— Ce tot spui acolo? Nu te-am mai văzut în viaţa mea!

M-am întors către prietenii mei şi am dat ochii peste cap, ca şi cum le-aş fi zis: „Omul ăsta nu e în toate minţile, nu-l băgaţi în seamă”. Din fericire, nebunul acela n-avea vreme de stat şi nici chef de scandal, aşa că n-a insistat. Am plătit, pentru a doua oară în acea zi, cei 50 de afgani intrarea. În sală, în timp ce lumea începea să aplaude şi să bată din picioare în ritmul muzicii, eu am tras adînc aer în piept, răsufînd uşurată.

La școală

Progresam repede cu învățatul literelor și așteptam cu nerăbdare să încep școala. Când a venit primăvara, la radio au început să se difuzeze anunțuri ale guvernului prin care familiile erau încurajate să-și înscrie băieții și fetele la școală. Sosise momentul! Maruf mi-a scris chiar el cererea de înmatriculare, care începea așa: „Eu, Zelmai, fiul lui Ghulam, solicit înscrierea la această școală”. Totul era perfect, cu excepția faptului că nu voiam să mă înscriu la școală cu numele Zelmai, care e nume de băiat. Voiam să învăț ca fată. Pentru asta am cumpărat o coală albă de hîrtie – nu aveam deloc în casă – și am încercat să copiez exact textul pe care îl scrisese Maruf, schimbînd însă „Zelmai” cu „Nadia”. Am fost foarte atentă, însă literele îmi ieșeau strîmbe, greșeam și, în cele din urmă, am rupt foaia, iar a doua zi a trebuit să cumpăr alta și s-o iau de la capăt. De data asta a fost ceva mai bine, am îndoit-o cu grijă și am pus-o într-un plic maro și am lăsat-o pe marginea patului.

În dimineața următoare, imediat ce m-am trezit, am căutat plicul din priviri. Îmi pusesem atîtea speranțe în această bucată de hîrtie! După ce am luat ceaiul, am pus plicul în buzunarul de la vestă – puțin mototolit, dar nu mult – și m-am dus cu bicicleta la școala pe care o alesesem. Se spunea că e o școală bună și,

aproape la fel de important, dacă nu mai mult, se afla suficient de departe de casă, încât să nu mă tem că cineva m-ar fi recunoscut. Pe străzile mele, deocamdată și poate pentru totdeauna, trebuia să fiu în continuare Zelmai.

Am văzut de departe o mulțime de tați și mame care vorbeau între ei în mici cercuri, precum și fete extrem de aranjate sub vălurile lor școlare albe, care alergau entuziasmate încoace și-ncolo. Eu priveam emoționată de pe cealaltă parte a străzii, stînd încă lîngă bicicletă și încercînd să nu atrag atenția: voiam să fiu acolo, să fiu și eu una dintre acele fete fără griji, pe punctul de a intra la ore.

În scurt timp, această iluzie s-a transformat într-o decepție amară.

Am așteptat răbdătoare ca elevele să intre în școală și părinții să se împrăștie, ca să mă pot apropia. Odată ce s-a lăsat liniștea, a venit și momentul să merg să mă înscriu.

După ce am trecut de ușă și am intrat într-un hol, am văzut o profesoară: fără burka și cu buzele rujate! Nu mai văzusem de secole o asemenea femeie: ce drăguță mi s-a părut! În schimb, ea nu a părut la fel de fascinată de prezența mea: fața i s-a schimonosit de frică și a scos un țipăt, apoi a luat-o la fugă spre o sală de clasă.

— Așteptați puțin, vă rog! am strigat.

Zdrang! A închis ușa imediat și m-a lăsat singură, sîngele înghețîndu-mi în vene. Treaba nu era bună, nu era bună deloc. Cum nu știam ce să fac, am rămas nemișcată în hol vreme de cîteva minute, care mi s-au părut ore, pînă cînd am văzut ușa deschizîndu-se încet, cît un lat de palmă, în spatele căreia am zărit-o pe profesoară, care voia să verifice dacă mai eram acolo.

Am profitat de ocazie și m-am apropiat repede, temîndu-mă să nu închidă din nou ușa:

— Vă rog, vă rog! Vreau să vorbesc cu dumneavoastră, vreau să învăț!

Nu știu dacă de frică sau de milă, femeia a deschis ușa puțin mai mult. Am încercat să mă pun în locul ei și să mă uit la mine: un băiat îmbrăcat ca un țăran sărac și neîngrijit, cu fața descărnată din cauza arsurilor, care-și face apariția la o școală de fete. Un posibil terorist, ca cei care omorau oameni zi de zi în toată țara. Singurul lucru care nu se potrivea era faptul că eu plîngeam.

M-am apropiat, încercînd să-mi țin în frîu emoțiile care mă copleșeau:

— Vă rog!

— Așteaptă.

Femeia a dispărut din nou, iar eu am așteptat, și am așteptat, și am tot așteptat nerăbdătoare, pentru că nu știam cum o să se termine toată povestea. După o bună bucată de vreme, m-au dus în biroul directoarei, unde era și secretara.

— Ce vrei, băiete?

— Vreau să învăț. Sînt... sînt fată.

Directoarea tăcea gînditoare. Secretara se arătă bănuitoare:

— Și de ce te îmbraci ca un băiat, ai? Ce vrei de fapt? Cine ești? De ce te deghizezi în fată?

Eu repetam mereu același refren: vreau să învăț, vreau să învăț, sînt fată și vreau să învăț la o școală de fete. Nu făceam deloc progrese și nu mai puteam îndura atacurile, așa că în cele din urmă m-am dat bătută:

— Vreau doar să învăț. Dacă nu vreți să mă primiți, plec.

— Păi, pleacă, a răspuns secretara cu un aer victorios.

Directoarea, impasibilă, n-a spus nimic.

M-am dus la fermă, cu ochii umeziți de plîns. Cu puțin timp înainte să ajung, mi-am șters lacrimile și, văzîndu-l pe domnul Bismillah, am reușit să-i spun ferm că renunț la slujbă.

— Nu se poate, Zelmai, ești ca un membru al familiei... Astăzi pari foarte supărat, dar o să-ți treacă. Așteaptă să te liniștești înainte să iei decizii, bine?

— Nu, îmi pare rău, dar m-am hotărît. Trebuie să-mi schimb viața.

Mi-a fost greu să nu o iau la fugă cînd am ieșit din casa care mă adăpostise și mă hrănise atîta amar de vreme. Nu regretam decizia luată, însă eram foarte tristă pentru că lăsam în urmă oameni pe care-i iubeam foarte mult, care deveniseră o a doua familie pentru mine.

Cu libertatea nou-dobîndită care, în momentele acelea, îmi părea un gol imens, m-am dus la mormîntul unui sfînt, Ali Malang. Aflat pe o colină, liniștit, puțin frecventat de lume, acest loc era unul dintre refugiile mele preferate cînd voiam să fiu singură și să mă afund în gînduri. Ajunsesem aici atît de tensionată, încît, după ce m-am așezat sub un copac, nu m-am putut gîndi la altceva decît la faptul că-mi doream să fiu lăsată să mor chiar acolo.

La ce bun atîta efort și suferință? Îndurasem dureri fizice și emoționale inimaginabile, care mă văduviseră de o copilărie fericită și lipsită de griji; mă abandonasem pe mine însămi ca să-mi pot hrăni familia; înșelasem zeci de persoane cu suflet bun ca să-i protejez pe cei pe care-i iubesc, iar acum, cînd se ivea posibilitatea să ies la lumină, eram refuzată.

Am închis ochii și am căutat să mă liniștesc, în timp ce așteptam ca toate suferințele mele să ia sfîrșit. Moartea mi se

părea o idee foarte ademenitoare.

O conversație însă mi-a întrerupt șirul gândurilor: niște bărbați, aflați nu foarte departe de locul unde eram, vorbeau despre lucrurile pe care tocmai le furaseră. Dintr-odată, m-am gândit că poate vor să bea apă din izvorul de lângă mine și mi s-a făcut frică. Pesemne că mă agățam de viață mai mult decât îmi imaginam, pentru că de teamă să nu fiu rănită, am uitat și de ideea sinuciderii.

M-am întors acasă obosită, însă hotărâtă să merg mai departe. Și, nu știu cum, m-am surprins gândindu-mă cu speranță la tăcerea directoarei. Nu puteam să mă dau bătută.

A doua zi m-am întors la școală și am așteptat să se termine orele, la prînz, ca să merg direct în biroul în care fusesem cu o zi mai devreme. Îmbrăcată cu haine băiețești, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, i-am înmînat cererea. Surprinzător, directoarea mi-a spus:

— Ia povestește-ne! Tu vrei să înveți împreună cu fetele?

— Evident. Sînt fată.

— În cazul ăsta va trebui să te îmbraci ca o fată.

— Dar dumneavoastră de ce vă pasă cum mă îmbrac?

Îi păsa. Iar pentru mine era un punct sensibil și nu m-am mai putut abține:

— De ce faceți atîta reclamă ca oamenii să studieze, ca după aceea de fapt să nu poată? De ce nu vreți să mă ajutați?

Am lovit cu putere într-o masă de sticlă, care a cedat și s-a spart. Și eu îmi simțeam sufletul sfărîmat în bucăți și, printre lacrimi și muci, am lansat o tiradă de amenințări neputincioase:

— Dacă nu mă lăsați să învăț, o să vă omor, n-o să las nici un copil să învețe, voi fi răul răilor! Dacă încep iar să le fac

probleme altora, o să fie doar din vina voastră, că nu m-ați lăsat să învăț!

Eram pe picior de plecare, ștergându-mi fața cu colțul turbanului, când am simțit mîna directoarei pe umărul meu.

— Așteaptă!

M-am așezat pe un scaun și mi-a explicat că îmi dă voie să învăț, dar se teme că, dacă familiile elevelor vor crede că un băiat studiază cu ele, o să le retragă de la școală.

— În cazul ăsta, n-o să vin la ore, ci doar la examene.

— Foarte bine, atunci. În felul acesta n-o să fie nici o problemă.

Și astfel am revenit la școală, la opt ani de la momentul când o abandonasem forțat.

Caiete și biciclete

Am avut mult noroc. După un examen de stabilire a nivelului la care eram, am fost înscrisă în ultima clasă primară, alături de șapte fete, adolescente ca și mine, care nu numai că m-au acceptat, ci au devenit și prietenele mele. Învățam, dar și râdeam mult împreună: am ajuns chiar să jucăm și fotbal în clasă, stîrnind praful de pe jos, căci nu existau podele...

Colegele mele proveneau din familii înstărite; în perioada în care talibanii au interzis educația în rîndul femeilor, unele au studiat cu profesori particulari – două dintre ele erau fiice de profesor –, iar altele au mers la școală în Pakistan. Numai eu învățasem singură, fiind și singura care nu avea bani să-și cumpere caiete. Mi le făceam singură, tăind și legînd hîrtie folosită pentru confecționarea pungilor, care se vindea la kilogram. La început, profesorii se uitau reticenți la acest material atît de rudimentar, însă în scurt timp le-am cîștigat respectul, pentru că luam note foarte bune – colegele mele făceau mereu fotocopii după notițele mele – și mă străduiam să scriu temele îngrijit și citeț.

Faptul că prietenele mele erau bogate avea și avantaje. Mi-am cizelat maniera de a vorbi, care era grosolană, ca a tuturor celor care lucrează la cîmp. Am cunoscut lumi care îmi erau foarte îndepărtate, precum cea a lui Susan, care vorbea engleza,

visa să se mărite cu un străin blond cu ochi albaștri și adora muzica Shakirei; sau cea a lui Mariam, a cărei mamă era farmacistă – opusul mamei mele – și care își permitea tot felul de luxuri, precum televizor în camera ei, alimentat cu energie electrică, atât de rară în vremea aceea în casele oamenilor.

Asta m-a ajutat și pentru că, în perioada aceea în care îmi mergea atât de bine la școală, sufeream foarte mult din cauza situației economice de acasă, iar ele îmi ofereau cornul pe care ni-l dădeau la școală în fiecare zi. Erau prea obișnuite cu pâinea albă ca să accepte altceva. Iar pentru mine și pentru familia mea, să primesc zilnic șapte cornuri în loc de unul era un mare ajutor. Timp de multe zile, a fost singura noastră mâncare.

Pentru prima dată, eram inclusă într-un grup de fete, deși eu eram un membru extravagant, ceea ce mă făcea foarte fericită. Când ieșeam însă de la școală și înlocuiam năframa albă cu turbanul, reveneau problemele: în timp ce prietenele mele mergeau să ia o masă pe cinste, apoi să-și facă siesta uitându-se la videoclipurile difuzate de MTV-ul indian, eu luam niște înghițituri de pâine în timp ce căutam de lucru după-amiaza. Cel mai ușor găseam să repar puțuri și, prin urmare, în fiecare zi ajungeam la școală obosită, cu dureri și bătăături în palme, din cauza cărora îmi era greu să scriu.

Mariam, dulce și timidă, una dintre prietenele mele cele mai bune, și-a dat seama:

— Cum se face că ești atât de obosită, Nadia?

— De la atîta învățat...

Mariam s-a uitat neîncrezătoare la mine – nu aveam teme prea multe –, m-a prins de mîină, iar eu am sărit în sus de durere.

Nu voiam ca ea să-mi știe problemele, însă a insistat să afle cum îmi petreceam după-amiezile.

— De ce nu renunți la puțuri și nu te apuci să vinzi ceva? E și mai puțin periculos, și mai puțin dur.

— Mda... Mi-ar plăcea să am un atelier de reparat biciclete, pentru că mă pricep la asta, dar deja o să mă întrebi de unde o să scot bani ca să cumpăr spațiul și materialele...

A doua zi, Mariam a venit la școală puțin mai târziu, când toate ne aflam deja în bănci și profesorul tocmai intrase. M-a privit cu un zîmbet radios și mi-a făcut un semn cu mîna, prin care voia să-mi spună că trebuia să stăm de vorbă mai târziu. Când, în sfîrșit, s-a terminat ora, mi-a spus:

— Mama mea vrea să-ți dea banii ca să-ți deschizi atelierul. A spus să treci pe la noi pe-acasă, ca să stea de vorbă cu tine.

Casa lor era ca un palat. De cînd am intrat în hol și am văzut televizorul mare deschis pe un post cu desene animate, nu mi-am mai putut lua ochii de la el. M-aș fi așezat pe canapea, alături de surorile lui Mariam, însă n-am îndrăznit.

— Nadia, mă asculți?

— Da... nu, mulțumesc, nu vreau bani, am răspuns hipnotizată de imagini și fără să dau atenție propunerii pe care mi-o făcea mama prietenei mele. Drept urmare, a închis televizorul, serioasă (fetițele aproape că nici n-au îndrăznit să protesteze), forțîndu-mă să mă uit la ea.

— Nadia, o să-ți fac un împrumut ca să-ți poți deschide atelierul. Îmi vei înapoia banii cînd vei putea.

Am acceptat.

În zilele următoare am bătut străzile căutînd din ochi un loc potrivit pentru afacerea mea. L-am găsit pe o stradă largă, pe unde treceam în fiecare zi în drum spre școală: era o tarabă din

lemn foarte simplă, aflată sub un copac de care era agățat un anunț cu mesajul „de vânzare”. Zona era comercială și cu vad bun: mașini, autobuze, biciclete, măgari, vaci și oameni formau un rîu pestriț curgînd neîncetat. Erau destui potențiali clienți.

A trebuit să duc numeroase tratative cu proprietarul, care avea și el un magazinaș cu obiecte la mîna a doua (mobile, covoare, aparate de radio), însă în cele din urmă ne-am pus de acord și am semnat un document pe care l-am improvisat chiar acolo. Devenisem, aproape fără să-mi dau seama, proprietară și antreprenoare. Am fugit acasă și am strîns tot ce mi s-a părut că putea fi de folos la atelier: o șurubelniță, o cheie franceză, un lighean de tablă în care să pun apă ca să pot verifica dacă o roată e spartă și o lădiță pe care clienții să se poată așeza cît timp așteaptă. Singurul lucru pe care l-am cumpărat a fost o pompă de umflat roțile, o treabă foarte grea. Firma, „Reparăm biciclete”, am pictat-o cu un penson și cerneală pe o bucată de carton dintr-o cutie pe care am găsit-o în stradă.

În prima după-amiază nu am avut nici măcar un client și m-am demoralizat. Dacă n-o să reușesc? Din fericire, cîțiva băieți din trupa mea de la fermă îmi țineau companie.

— Stai liniștit, Comandante! Mai mult ca sigur că în scurt timp o să te îmbogățești!

A doua zi am cîștigat cinci afgani amărîți umflînd două roți, din care a trebuit să scad ceaiul pe care i l-am oferit clientului (l-a adus unul dintre băieți de la ceainăria din colț). Măcar am putut inaugura pompa.

A treia zi am avut prima sarcină decentă: un tînăr mi-a lăsat bicicleta sa nouă, care trebuia dată cu vaselină. M-a ajutat unul dintre „ucenicii” mei, Rasolla, iar în cîteva ore am pus-o la punct. Clientul a fost foarte mulțumit de promptitudinea mea și

de treaba făcută și am reușit să bag în casă 200 de afgani. În ziua aceea, Rasolla s-a ales cu primul său bacșiș.

M-am lăsat purtată de euforia de moment și m-am hotărât să investesc ce-mi mai rămăsese din împrumutul de la mama lui Mariam într-un curs de caligrafie. Într-o țară în care calculatoarele încă sînt mai mult o raritate (ba și electricitatea este luxul unei minorități), să scrii frumos contează mult și reprezintă un avantaj important în CV dacă vrei să obții anumite slujbe.

Aveam o oră de caligrafie pe zi și îmi plăcea mult, iar în scurt timp mi-am dat seama că am talent. Nu era și cazul lui Khalil, băiatul care stătea lângă mine. Bietul de el transpira încercînd să scrie cuvintele: nu era punctul său forte. În schimb, se pricepea de minune să meșterească la biciclete. Mi-a spus asta într-o zi, după ore, într-un moment providențial pentru amîndoi. L-am rugat să mă învețe și pe mine cîte ceva, însă el a avut o idee mai bună:

— Ce-ai spune dacă am deveni asociați? Tu te-ai putea ocupa de atelier după ce ieși de la școală, ca și pînă acum, iar eu aș putea lucra dimineața. Așa, am avea deschis tot timpul și n-o să pierdem nici un client. Pot să aduc scule care o să ne prindă foarte bine. Iar cîștigul îl facem pe din două. Cît despre mecanica bicicletelor, o să te învăț una-alta, iar, în schimb, tu o să mă înveți caligrafie. În felul ăsta, o să economisesc banii pentru curs. Tocmai m-am căsătorit, nevasta e însărcinată și sîntem foarte strîmtorați...

Khalil s-a dovedit a fi un partener de afaceri excelent. Cîstit și muncitor, a devenit în scurt timp nădejdea atelierului și, ca să fiu corectă, trebuie să spun că el era cel care aducea majoritatea cîștigurilor, dar nu s-a plîns niciodată. În orice caz, atelierul

aducea bani cît să menținem afacerea pe picioare, însă n-am reușit niciodată să-i restituim împrumutul mamei lui Mariam.

Bicicleta

După cursul de caligrafie, am început să merg la niște cursuri gratuite de engleză, datorită intervenției prietenului meu Maruf, care părea hotărât să facă din mine o persoană educată. Profesorul și proprietarul acelei mici academii era prietenul său Waiss.

După primul curs, avînd capul calendar de atîta *I am, you are, he is, she is*, fermecată de noutate și de speranțele pe care mi le dădea – lumea de afară funcționa în engleză și eram hotărâtă s-o înțeleg –, Waiss a venit să stea de vorbă cu mine.

— Cum ți s-a părut ora? Mai vii?

— Da, și-ncă cum, mi-a plăcut mult, mulțumesc...

— Unde locuiești, Zelmai?

În alte circumstanțe, întrebarea m-ar fi pus în gardă. Preferam să nu las urme nicăieri, era mai sigur. Dar Waiss era prieten cu Maruf, nu avea nici un sens să mint sau să mă eschivez. Așa că i-am răspuns și am trăit un sentiment de ușurare nebănuit, dat de faptul că aveam încredere în cineva.

Waiss locuia în același cartier ca mine și mi-a propus să ne întoarcem acasă împreună, fiecare cu bicicleta lui. Pe drum, el înainta cu precizie, dar eu eram zăpăcită și nesigură și trebuia să mă opresc de multe ori ca să nu mă izbesc de cineva. Lui i-am spus însă că mă opream ca să nu-l depășesc. Adevărul e că

nu prea îmi convenea să recunosc că nu știam încă foarte bine să merg pe bicicletă, deși o aveam de ceva vreme și era, de departe, bunul meu cel mai de preț.

Am cumpărat-o impulsiv într-o zi în care mă supărasem – ca să mai schimb motivul – pe fiul patronului de la fermă. Mă lovise pentru că scăpasem vacile și, înfuriată și umilită, luasem hotărîrea să-l las baltă din nou. Eram încrezătoare că atunci cînd domnul Bismillah va afla, mă va ruga să mă întorc, ca în ziua în care am lucrat ca bucătăreasă pentru talibani. Prin urmare, nu m-am oboșit să-mi caut altă slujbă: am luat banii dați de Amid pentru ziua respectivă și am pornit spre centru. Tot mergînd, am trecut pe strada unde stau cei care vor să-și vîndă bicicleta. Și dintr-odată mi-a fost foarte clar că-mi iau și eu una. În Kabul, bicicleta e cu siguranță principalul mijloc de transport, pentru că foarte puțină lume are mașină; fără îndoială că avea să-mi prindă foarte bine ca să mă pot deplasa și, de asemenea, să urc și eu puțin pe scara socială.

Am negociat din răspuțeri și am obținut un preț bun pentru o bicicletă frumoasă, gri metalizat, care, ca toate celelalte, avea în spate o șa în plus pentru un pasager. Vînzătorul mă încuraja să merg cu ea în probă, însă m-am prefăcut că o examinez și m-am declarat mulțumită pe loc.

Am mers pe lîngă ea, simțindu-mă în al nouălea cer. Cînd am ajuns acasă, am auzit strigătele amicilor mei de la fermă: „Uau, Comandante! Ai bicicletă! Arată-ne cum merge!”. În timp ce se apropiau în fugă ca s-o admire, m-am aplecat și am desfăcut ventilul camerei, ca s-o dezumflu. Astfel, aveam o scuză bună să nu urc pe bicicletă în fața acestor băieți pe care-mi plăcea să-i impresionez. Nu mai urcasem pe nimic cu roți de pe vremea cînd îmi dăruise tata o tricicletă, în copilărie, și-mi era teamă să

nu mă fac de rîs. În schimb, ei, care erau mult mai mici, știau să meargă pe bicicletă fără probleme.

A doua zi m-am trezit cînd încă era întuneric și am ieșit să exersez pe străzile pustii. Ca să urc pe bicicletă m-am folosit de o piatră mare și am încercat să-mi coordonez picioarele și mâinile ca să înaintez puțin. Nu m-am gîndit că e așa de greu: am căzut de zeci, de sute de ori înainte să reușesc să-mi mențin puțin echilibrul. Cînd s-a făcut ziuă, aveam genunchii juliți și bicicleta puțin avariata, dar eram deja în stare să pedalez fără să cad. Problema era că încă aveam dificultăți cu plecatul de pe loc și, mai ales, nu știam cum să cobor. M-am întors în centru, spre terenul de fotbal, apoi am revenit ca să mă duc la treabă, iar pe drum l-am făcut să cadă pe un bărbat care ducea o cutie cu banane și m-am ciocnit și de o doamnă, însă nu-mi puteam permite să mă opresc și astfel am scăpat de plîngerile și insultele lor. Mă simțeam fericită!

Cînd am ajuns aproape de fermă, l-am căutat pe domnul Bismillah, n-am avut încotro și a trebuit să mă opresc cît de bine am putut.

— Ei, Zelmai, cum se face că azi ai întîrziat la muncă?

— Nu v-a spus Amid? Îmi pare rău, unchiule, însă ieri s-a purtat foarte urît cu mine și m-a lovit. În condițiile astea, nu vreau să mă întorc.

— Omule, nu pleca! Ce dobitoc de fiu pot să am! O să vorbesc cu el, dar tu stai! Intră în casă, ia-ți o cană de lapte și poți să rămîi la masă.

În timp ce vorbeam, a apărut și Amid, iar tatăl i-a aruncat o privire furibundă.

— Amid, mîine Zelmai se întoarce la muncă la noi, iar lucrurile trebuie să se schimbe. Ai văzut ce bicicletă are?

— Da... Felicitări, Zelmai!

Totul s-a terminat mai bine decît sperasem.

În zilele următoare m-am ocupat de decorarea bicicletei pînă la ultimul detaliu: am lipit hîrtie lucioasă, i-am atașat o panglică verde ce flutura cînd pedalam repede și am cumpărat inclusiv un claxon ce scotea niște sunete care nu le plăceau vecinilor din cartier, dar care pe mine mă încîntau. Claxonam și toată lumea știa că venea Zelmai. Pentru iarnă mi-am confecționat niște „lanțuri” pentru cauciucuri din niște șnururi de plastic, ca să pot înainta prin zăpadă. Bicicleta mea era inconfundabilă.

Cu timpul am învățat să duc și pasageri și le însoțeam deseori pe verișoarele mele la medic, luam cu bicicleta cunoștințe care așteptau autobuzul sau care nu-și permitteau să plătească un taxi. Ajunsesem să iau cu mine pe bicicletă chiar și două persoane.

Ani mai tîrziu, cînd pedalam alături de Waiss, mi-am dat seama că aveam un mod foarte grosolan de a merge cu bicicleta. M-am hotărît să îmbunătățesc și acest aspect.

Vine și iubirea

În a doua zi de cursuri de engleză m-am îndrăgostit. Când am intrat în sala de clasă cu pereți de beton, m-am așezat pe singurul scaun liber. Lângă mine stătea un băiat care nu fusese la cursul dinainte. După glasul moale cu care mi-a răspuns la salut, primul lucru la care m-am gândit a fost că e foarte timid.

Cum eram obișnuită cu bătăria bărbaților, atitudinea lui mi-a atras atenția și, prefăcându-mă dezinteresată, l-am studiat cât am putut de bine. Era chipeș, subțirel, cu pielea foarte albă, nasul cârn și ochii mari și expresivi. Era foarte aranjat, cu pantaloni bleumarin și cămașă azurie, călcate la dungă. Un blazer îi mai lipsea... Mâinile, în schimb, nu erau cele tipice băieților de familie bună, precum ale lui Maruf, ci erau noduroase, ca niște mâini muncite. Nu părea să se priceapă nici la engleză, deși făcea eforturi. Era puțin mai mare decât mine, care tocmai împlinisem 17 ani.

Când s-a terminat cursul, Weiss mi-a făcut cunoștință cu Ajmal, prezentându-mi-l ca pe un prieten al său și al lui Maruf. Au glumit între ei, apoi Ajmal și-a întors privirea spre mine și mi-a spus surîzând:

— Ce frumos scrii!

M-a uns la suflet.

Cîteva minute mai tîrziu, cînd ne aflam în drumul nostru accidentat spre casă, Weiss mi-a povestit că Ajmal avea o cizmărie împreună cu fratele său, muncea mult și din această cauză nu prea îi rămînea timp pentru studiu, iar el îi dădea o mîină de ajutor. Mi-a mai spus și că vinerea se întîlneau și cu un alt prieten ca să dea o tură prin oraș sau ca să bea ceva și că, dacă voiam, mă puteam alătura lor. Am răspuns că da, încercînd să-mi ascund emoțiile.

A rămas să ne întîlnim chiar în vinerea aceea, după rugăciunea de prînz, în fața unei moschei în apropiere de academia de engleză. Acolo l-am cunoscut pe cel care lipsea din grup: Afzal. Simpatice, inteligent și glumeț, era cel mai bun dintre toți la învățătură, cu excepția lui Maruf, care era mai mare decît ceilalți. Cînd nu era la ore, se ocupa de croitorie într-un atelier pe care îl împărțea cu cel care îl învățase meșteșugul.

Ca și ceilalți, se îmbrăca după moda occidentală: jeanși și cămașă, cu părul îngrijit și tuns foarte scurt, fără nimic pe cap. Eu, în schimb, eram ca întotdeauna, cu haine ponosite închise la culoare și cu turbanul care-mi încadra fața, ca oamenii umili sau ca cei de la țară. Nu mă simțeam în largul meu, însă ei nu păreau să-și dea seama de asta, iar Maruf a venit cu o propunere:

— Mergem să mîncăm un hamburger?

Din instinct, m-am gîndit la afganii pe care-i cîștigasem în ziua aceea și am început să născocesc o scuză ca să nu merg cu ei.

— Fac eu cinste, vă eram dator, a continuat Ajmal.

Am mers cu Afzal, într-o Corolla albă, una dintre cele patru mașini pe care le avea, pentru că tatăl său era patronul unei mici firme de taximetrie. Dintre toți, numai el avea permis de

conducere, însă ceilalți (cum am făcut și eu mai târziu) aveau în portmoneu o copie a acelui permis, pe care fiecare își lipise fotografia și astfel mergeau cu mașina fără probleme. Dacă se întâmpla să ne oprească un polițist, o luam ca pe o simplă taxă: plăteam mita cuvenită și ne vedeam în continuare de drum. Nu era cazul să ne îngrijorăm pentru altceva.

Nu mai fusesem niciodată într-un fast-food. De fapt, din ce-mi aminteam, nu mîncasem niciodată un hamburger și-mi era imposibil să-mi amintesc cînd intrasem ultima oară într-un restaurant, asta dacă o făcusem vreodată. După episodul cu arsurile, nu prea puteam să intru în localuri, pentru că oamenii nu aveau încredere în mine. Mă necăjea gîndul că paza de la fast-food, nelăsîndu-mă să intru, o să mă umilească de față cu noii mei prieteni, însă totul a mers strună.

Gașca aceasta de băieți bine îmbrăcați și bine hrăniți, veseli și fără griji erau bine primiți peste tot și, deși nu înțelegeam de ce, mă incluseseră și pe mine. Nu vorbeam ca ei, nu mă îmbrăcam ca ei, nu aveam aceleași griji și, cu toate acestea, am devenit un membru în plus al grupului.

Nu știu ce-au văzut la mine, însă mi-e foarte limpede că mie mi-a plăcut de ei: mi-au dezvăluit un nou mod de a trăi, unul bazat pe solidaritate, fără prejudecăți, reproșuri sau obligații, unul în care fiecare putea conta pe sprijinul celorlalți. Nu m-au întrebat niciodată de ce am trupul plin de arsuri, așa cum mi se întâmpla mereu, și nici nu s-au luat de mine pentru că nu mă îmbrăcam la modă. L-au acceptat din prima clipă și fără rezerve pe acel Zelmai care eram – și în același timp nu eram – eu. Dacă cineva îndrăznea să se uite urît la mine, îi aveam pe prietenii mei care să mă apere. Pentru prima dată, făceam lucruri normale pentru vîrsta mea și nu mai eram singură.

Și uite-așa, pentru simplul fapt că umblam cu Maruf, Waiss, Ajmal și Afzal, am încetat să mai fiu invizibilă, iar oamenii au început să vadă dincolo de turbanul și de pielea mea pocită. Încetul cu încetul, am putut să intru în locuri în care pînă atunci mă opreau la ușă și m-a surprins să dau peste oameni care vorbeau amabil cu mine și fără grimase. Una dintre aceste persoane era un farmacist, prieten al lui Ajmal, pe care îl vizitam deseori, ca să bem și-un ceai. Eu, care nu aveam voie niciodată să intru în farmacie, eram acum primit cu zîmbete și invitat să iau loc pe un scaun comod. Stăteam acolo minute bune, ascultîndu-i cum vorbeau despre medicamente și boli cu atîta plăcere, încît parcă vorbeau despre dragoste.

Mă uimea în continuare educația pe care o primiseră. Waiss și Ajmal, deși erau prieteni apropiați de-o viață, se adresau unul altuia într-o manieră foarte respectuoasă și formală. Îmi venea greu să cred că nu glumeau: mereu o făceau. De zece mii de ori pe zi ieșeau din gura lor cuvinte precum „mulțumesc”, „te rog”, „tu primul”, „profesore”... Nu știam dacă să rîd sau să iau notițe, dar situația era atît de diferită de cea de la mine de acasă, unde lucrurile nu se făceau cu atîta ceremonial...

Și prietenii mei au descoperit o lume nouă datorită celor povestite chiar de mine din prima zi în acel fast-food. Printre înghițituri de Pepsi, pe fundalul muzicii extraordinare a unui film bollywoodian care se auzea de la un televizor din local, i-am făcut să rîdă vorbindu-le despre renghiurile pe care ni le jucam pe vremea cînd lucram la cîmp. Pentru ei, ceea ce trăisem eu era aproape exotic și am fost fericită cînd mi-am dat seama că nu aveau o atitudine disprețuitoare, ci dimpotrivă, îmi cereau să le povestesc și alte aventuri.

În timp ce eu le admiram educația, ei se bucurau să-mi asculte relatările despre conversațiile pe care le aveam cu Lala la cîmp. Una dintre muncile noastre obișnuite – cea mai detestabilă – era să adunăm fecalele de la toaletele din împrejurimi pentru a le folosi ca îngrășămînt. Trebuia să le încărcăm într-un cărucior, iar de multe ori ne stropeam. Ca să facem haz de necaz, ne spuneam că fecalele sînt „bombe”, iar stropii, „șrapnele”: „Ce zici, Lala? Cu cîte șrapnele te-ai ales azi? Cîte bombe ai adunat?”. Pentru noii mei prieteni, asemenea povești venind de la un ars ca mine erau umor negru, însă așa conversam noi, cei care nu primiserăm o educație bună.

Știam că nu pot să le povestesc tot. Și, fiind forțată să-i mint în chestiunile esențiale, le ofeream deci o versiune edulcorată a vieții mele de zi cu zi, pentru că nu voiam să li se facă milă de mine: în loc să le spun că sufeream de foame, le spuneam că nu cîștig mare lucru, dar că am mîncare din belșug. De asemenea, i-am făcut să creadă că am mai mulți frați care cîștigă bani – o minciună frecventă –, dar că prefer să lucrez pentru că nu vreau să fiu povara nimănui. Mi-am creat imaginea unui băiat independent, cu idei proprii, dispus să facă eforturile necesare ca să obțină ce dorește, iar astfel le-am cîștigat respectul, mai ales că ei depindeau toți în mare măsură de părinții lor.

Ne întîlneam de cîte ori puteam, însă erau locuri în care nu aveam cum să-i însoțesc, precum băile publice. Prietenilor mei le plăcea să meargă acolo împreună, dar eu le spuneam că nu-mi plac pentru că mi se par murdare și că prefer să mă spăl acasă. Într-o zi însă am riscat și i-am însoțit la o baie privată. Diferența consta în aceea că nu e în stilul băilor arabe, cu un spațiu comun mare, ci are dușuri individuale. La fel ca ei, am plătit la intrare pentru un săpun și o mănușă de baie. Odată

ajunsă în cabina mea, nu-mi venea să mă dezbrac, de teamă ca unul dintre prietenii mei să n-o facă pe-a prostul și să se uite la mine din cabina de alături. Mi-am ridicat doar pantalonii, ca de afară să mi se vadă picioarele goale, și mi-am udat părul.

M-am simțit mai mult rău decît bine la baia privată atunci, însă după aceea am mers în fiecare săptămînă, avînd grijă mereu să evit orele în care mă puteam întîlni cu prietenii din grup. Cînd puteam, mă duceam acolo chiar înainte de a mă întîlni cu ei ca să mergem în vreun loc, ca să-și dea seama că tocmai făcusem duș. Un gest în plus prin care încercam să-mi reafirm „masculinitatea”, ca atunci cînd trăgeam puțin de cortina de la fast-food care separa băieții de fete, ca să aud rîsetele zgomotoase și admirative ale prietenilor mei și protestele fetelor.

Însă ceea ce mă entuziasma cu adevărat era să surprind privirea lui Ajmal ațintită asupra mea.

Gimnaziul

În anul acela totul s-a schimbat. Pentru prima dată am citit admirația în ochii celorlalți: în ai profesorilor și ai colegelor de clasă, în cei ai noilor mei prieteni. Iar asta mi-a dat puterea să continui, în ciuda dificultăților cu care mă confruntam încă pentru a pune o pâine – cinci, de fapt – pe masă în fiecare zi.

În noiembrie, când se termină anul școlar în Kabul, mi-au dat diploma, iar după vacanța de iarnă am început gimnaziul într-o școală din cartierul liniștit și prosper în care locuia prietena mea Mariam. Când am intrat în clasă în prima zi, toate fetele au fugit afară țipând isteric. Unele dintre ele mai și plîngeau: „E un demon în școală!”. Profesoara, în loc să calmeze spiritele și să mă ajute, a exclamat:

— Cine a lăsat să intre în școală o persoană cu asemenea arsuri? Asta dăunează sănătății psihice a elevelor!

Directoarea a auzit hărmălaia și, speriată, a vrut să afle ce se întîmplă. Verdictul ei a fost necruțător:

— Pleacă, pleacă, bagi oamenii în sperieți!

Mă simțeam de parcă eram Frankenstein, un monstru înfiorător. M-au lăsat puterile și, descurajată, am ieșit din școală, tîrșîindu-mi picioarele și tînîndu-mi cum puteam caietele pe care mi le confecționasem cu atîta speranță.

Am revenit a doua zi fără prea multe speranțe că situația avea să fie mai bună. Ca să evit circulația, am intrat direct în clasă, fără să asist la ceremonia care se derula în fiecare dimineață în curtea școlii și mi-am petrecut tot acest timp rugându-mă ca de data asta să fiu acceptată. Nu s-a întâmplat așa: au ieșit din nou țipând, de parcă erau jupuite de vii și spunând că nu mă vor acolo. Cu lacrimi amare, le-am cerut să rămână în clasă, pentru că o să plec eu. M-am prăbușit pe coridor. Mai multe fete m-au înconjurat, pline de o curiozitate morbidă, în timp ce eu plîngeam necontrolat, simțindu-mă atât de pierdută și de obosită... Deodată, mi-am dat seama că cineva mă îmbrățișa. Era mătușa prietenei mele Mariam, una dintre profesoare, care mă recunoscuse. Foarte emoționată, le-a povestit tuturor despre mine, precizând că sînt o persoană bună și inteligentă. Fetele au început să-și plece privirile, iar eu, să-mi recapăt puterile încetul cu încetul. După cîteva minute, grupul de gură-cască s-a dispersat, iar atmosfera s-a liniștit. Lîngă mine rămăsese doar o fată, care m-a încurajat și mi-a oferit prietenia ei. Era dintr-o clasă mai mare și, în mod curios, se numea tot Mariam.

Din acel moment, am putut intra în clasă oarecum liniștită. Colegele mele se străduiau să nu intre în contact cu mine, însă măcar nu fugeau înspăimîntate cînd mă vedeau intrînd în clasă. În scurt timp, au observat că sînt inofensivă, că nu vreau decît să învăț și s-au obișnuit cu prezența mea. În curtea școlii era însă o cu totul altă poveste. Acolo aveam parte în continuare de respingerea foarte dură pe care o trăisem în primele două zile. Fetele țipau și o luau la fugă cînd mă vedeau apropiindu-mă, iar dacă mă vedeau bînd apă de la cișmea, ele n-o mai făceau, ca și cum aș fi fost ciumată.

Această perioadă a fost una dintre cele mai dure din viața mea. Parcă cineva îmi spunea: „Ce, credeai că problemele tale au luat sfârșit și că totul va fi bine? Ce-a fost în capul tău?”. Era ca și cum, odată cu sfârșitul anului anterior, care fusese atât de blînd, mi se terminase și porția de fericire. Acum trebuia să revin la ce mi se cuvenea: să lupt ca să obțin iertarea pentru nu știu ce păcate pe care nu le comiseseam. Făcusem un pas înainte, iar acum făceam doi înapoi. Îmi pierdeam orice speranță.

La șase luni de la începutul acestui an nefast, am trăit una dintre cele mai umilitoare situații, la ora de fizică.

Cînd a intrat profesoara, ne-am ridicat toate în picioare, cum se obișnuiește, apoi ne-am așezat înapoi pe scaun. Profesoara însă mi-a făcut semn.

— Tu, ridică-te!

Vă rog, nu din nou. Nu puteam să trec neobservată nici măcar o zi?

— Aceasta este o școală de fete, știi deja. Dacă vrei să rămîi, trebuie să demonstrezi că ești fată, pentru că nu te credem. Dezbracă-te!

Parcă mi-ar fi tras un pumn. De fapt, începeam să simt o durere acută, însă nu în corp, ci în inimă.

— Nu pot să fac asta, îmi pare rău. Nu pot să mă dezbrac în fața tuturor.

Șaizeci de perechi de ochi ațintiți asupra mea, șaizeci de chipuri nerăbdătoare, iar în mintea lor, dilema: o va face sau nu?

— Prefer să mă las de școală decît să mă dezbrac în fața tuturor.

— În cazul ăsta, poți să pleci.

Mi-am strîns lucrurile și am luat-o spre ușă, în timp ce – miracol! – auzeam niște colege reproșîndu-i profesoarei modul în care mă umilise.

Mă simțeam neputincioasă. Dacă aș fi fost Zelmai, aș fi putut s-o lovesc pe această doamnă necruțătoare, însă, pentru că eram Nadia, nu puteam s-o fac. Iar furia și neputința mă epuizau.

Profesoara a ieșit afară după mine, dar nu pentru a-și cere scuze. Tonul ei era mult mai împăciuitor, poate din pricina protestelor clasei mele, și mi-a făcut o propunere:

— Ce zici dacă ne scrii un rezumat al vieții tale? Voi face copii și astfel toată lumea va ști clar de ce umbli deghizată și ce s-a întîmplat cu corpul tău.

Nu mă încînta deloc ideea că textul meu putea ajunge la cineva care mă cunoștea ca băiat, descoperind astfel adevărul. Trebuia să-mi mențin viața dublă, însă nu puteam nici să refuz, așa că în acea noapte am scris patru rînduri pe o foaie de hîrtie, spunîndu-mi foarte pe scurt povestea.

Minciuna n-a ținut: colegele de școală nu și-au schimbat atitudinea de la o zi la alta, însă după o săptămînă profesoara m-a căutat foarte entuziasmată:

— Nadia, știi cine a fost la mine la cină vinerea trecută? Un prieten de-al soțului meu, care este regizor...

De ce îmi spunea asta?

— ...iar cînd i-am spus povestea ta și i-am arătat foaia pe care ai scris-o, a vrut foarte mult să te cunoască.

Îmi era teamă. Situația îmi scăpa de sub control și-mi era foarte frică. Ea insista să mă întîlnesc cu el, dar i-am spus că nu vreau să vorbesc despre asta sub nici o formă și am rugat-o să nu spună nimic despre mine.

Cîteva ani mai tîrziu am aflat că se lansase un film care amintea puțin de viața mea. Mi-a povestit prietenul meu Waiss, ca fapt divers:

— Știi că s-a făcut un film despre o fată afgană care umblă deghizată în băiat?

Inima mi-a tresărit, însă am reacționat imediat:

— Ne ia de proști regizorul ăsta? Dacă cineva ar face așa ceva, ne-am da seama imediat! Ce, fata aia nu are sîni?

— Evident, evident...

— E ficțiune, cum sînt filmele de la Bollywood, am încheiat eu subiectul. Dacă aș vedea o fată deghizată în băiat, aș ști din prima clipă.

Am ajuns acasă transpirată de nervi și fără nici un chef să mă uit la filmul care conținea atît de multe lucruri despre mine. Se numea *Osama*¹ și urma să cîștige o grămadă de premii internaționale. Avea însă un final dramatic.

¹. Film din 2003 al regizorului Siddiq Barmak, cîștigător al mai multor premii, printre care Globul de Aur pentru cel mai bun film într-o limbă străină (n.tr.).

Străinii

Pentru noi, Europa și America erau o altă planetă. Tot ceea ce ținea de Pakistan, de Iran sau, chiar mai departe, de India era un teritoriu necunoscut, misterios și atrăgător. Străinii care veneau ne priveau cu neîncredere și, în același timp, plini de curiozitate și respect. De aceea, dacă unul dintre ei era interesat să intre în vorbă cu noi, ne simțeam onorați, pentru că asta ne diferenția de ceilalți, însă ne cauza și probleme cu poliția și cu unii vecini. Am trăit pe pielea mea toate aceste lucruri, pentru că, fără să vreau, le atrăgeam atenția multor jurnaliști care vizitau Afganistanul în căutarea unor subiecte de presă senzaționale. De multe ori, mă anunțau profesoarele de la școală. Părea că eram la modă printre străini și am ajuns să mă simt ca femeia cu barbă de la circ – ultimul lucru pe care mi-l doream.

Eram în timpul orei de științe când am auzit pași pe hol și vocea entuziasmată a secretarei care-mi rostea numele. Mi-a căzut pixul din mână. O luam de la capăt.

Femeia a bătut la ușă și a intrat grăbită, fără să aștepte vreun răspuns:

— Domnișoară Nur, poate ieși Nadia? Au venit niște străini s-o vadă.

Secretara s-a uitat la mine cu ochi curioși și toată clasa și-a ațintit privirea asupra mea, în timp ce eu mă ridicam fără grabă. Aceeași placă: străini, toți numai un zîmbet, care veniseră să-mi facă poze și să mă întrebe despre viața mea. La început acceptam de fiecare dată, deoarece încă credeam că erau oameni importanți, înțelepți, bogați și celebri... că erau o rasă superioară și trebuia să le fim recunoscători pentru simplul fapt că se arătaseră interesați de noi. Nu-mi trecea prin cap că printre ei puteau să fie și ignoranți, nemernici sau profitori. Când îmi puneau întrebări, credeam că erau sincer interesați de cazul meu. Când îmi făceau poze, credeam că le vor pune în albumul foto personal, așa cum aș fi făcut eu, orgolioasă. Încet, încet, am aflat că majoritatea străinilor care voiau să mă vadă erau jurnaliști, oameni a căror misiune era să arate lumii întregi fotografiile pe care mi le făceau și să spună tuturor povestea mea. Mă mințeau cu nerușinare, îmi spuneau ce voiam să aud, avînd complicitatea totală a profesoarelor mele, care o făceau pe-a reprezentantele mele fără să le-o cer și pe-a interpretele – încă nu știam engleză –, fiind mai interesate să apară ele în poze decît să mă protejeze pe mine. „Stai liniștită, zice că n-o să povestească nimănui și că pozele o să le vadă numai familia lui...”

Cînd am înțeles ce urmăreau jurnaliștii, am renunțat să mai intru în joc cu bucurie. Nu îndrăzneam să-i las baltă, însă le ceream să mă lase în pace și plîngeam ca o mireasă. Pe unii lacrimile mele îi înflăcărau și mai tare, pentru că adăugau dramatism pozelor, și nici nu se sinchiseau să nu mă mai fotografieze. Colegele de clasă încă mă priveau cu invidie, deoarece li se părea foarte important că eram căutată de străini. Era inutil să încerc să le schimb părerea.

Am cunoscut bărbați și femei din multe țări. De asemenea, trebuie să fi apărut în multe reviste și ziare pe care nu mi le-au trimis niciodată. Aceste experiențe m-au făcut să devin conștientă de cât de important este să dețin controlul asupra poveștii vieții mele. Ei câștigau bani de pe urma mea? În cazul ăsta, corect era să-mi primesc și eu partea. Însă odată cu descoperirea valorii mele, mi-am dat seama și de faptul că străinii nu erau dispuși s-o recunoască. Impunerea unor condiții de către mine – o creatură pierdută într-un colț de lume de unde nu avea să iasă niciodată – li se părea lipsită de sens și inacceptabilă. Ei erau de părere că trebuia să mă consider plătită și răsplătită cu notorietatea pe care mi-o ofereau, însă mie asta nu-mi folosea la nimic. Dimpotrivă, mai degrabă îmi făcea probleme. Nu aveam dreptul să aspir la același nivel de demnitate și de bunăstare ca și ei. Și făceau cu imaginea mea ce n-ar fi îndrăznit niciodată să facă cu cea a vreunui vecin din orașele lor bogate.

În scurt timp au ajuns să mă cunoască nu doar jurnaliștii, ci, din cauza indiscreției profesoarelor mele și a prietenilor lor, povestea mea a ajuns și la urechile reprezentanților unei organizații numite WIFW. Eu, care mă simțeam foarte independentă datorită muncii mele, în ciuda greutăților și a oboselii, a trebuit să mă împac cu ideea că a te lăsa ajutat nu e întotdeauna ceva rău.

Febră și culori

Trecuse ceva timp de când purtam o hîrtiuță în buzunarul de la geacă. Atunci când o lua la spălat – mai degrabă la frecat deasupra cazanului de tablă plin cu apă și săpun –, mama puneă pe o etajeră tot ce găsea prin buzunare. Când geaca se usca, acele lucruri (patru afgani, o bucățică de pîine uscată și hîrtiuța) reveneau la locul lor în buzunare. Cred că bucățica aceea de hîrtie, cît o foaie dintr-un caiet de matematică, a stat acolo luni de zile. Nu făceam nimic cu ea, însă nu voiam s-o arunc, în caz că mi-ar fi fost de folos vreodată. Mi-o dăduse o profesoară de la școală, iar eu, de frică și din orgoliu (oare de ce voiau mereu profesoarele să-mi aranjeze viața?), am împăturit-o și-am îndesat-o în buzunar fără să mă uit la ea. Știam ce era scris acolo: numele unui ONG, adresa, numărul de telefon și numele coordonatoarei. Eu nu aveam însă încredere în ONG-uri, pentru că în tabăra de la Jalalabad am văzut cum ajutoarele internaționale se dădeau pe bani, în timp ce văduve și orfani fără nici un fel de resurse mureau de foame.

Însă în vara anului 2003 m-am hotărît să despățuresc hîrtiuța. Totul a început când mă pregăteam să merg la școală, cum făceam în fiecare zi. Soarele era sus pe cer, însă îmi era foarte frig și mă simțeam slăbită. M-am dus clătinîndu-mă după bicicletă, iar când am intrat în clasă, prietena mea Mariam și-a

dat seama imediat că ceva nu e în ordine. Mi-a pus mîna pe frunte:

— Nadia, arzi! Ce-ai pățit?

— Nimic, nimic, stai fără grijă!

— Du-te acasă imediat, bine?

— Da, da, Mariam, mă duc acasă, stai liniștită.

Eram atît de obișnuită s-o țin pe-a mea, că nici măcar nu mi-am ascultat prietena. Trebuia să mă duc să-mi caut de lucru; poate să sap la un puț sau poate ca ajutor pe la vreo casă care se reconstruia. Atelierul de biciclete mergea prost în ultimul timp și mi-ar fi prins bine ceva în plus.

Am mers în piața unde se găseau muncitorii cu ziua, însă a fost în van. Tremuram, răsuflarea îmi era fierbinte și începea să mă doară tot corpul. Voiam numai să mă întind și să închid ochii, care mă ardeau, și nu mai puteam gîndi limpede. Știam foarte bine ce am: malarie. Și știam bine pentru că mă îmbolnăveam de două sau trei ori pe an. Toți cei care lucram în aer liber și fără nici un fel de protecție eram adesea un festin pentru țîntării care poartă boala. A trebuit să mă întorc acasă, așa cum am putut și fără nici un afgan pe care să i-l dau mamei.

Odată ajunsă, cînd frigurile au încetat, am început să transpir și toate hainele îmi erau leoarcă. Mama mi-a dat niște schimburi curate (celelalte pe care le aveam) și s-a apucat de spălat. Ca întotdeauna, lucrurile din buzunare au poposit pe etajeră. Dintr-odată, mi-am ațintit privirea asupra aceluiaș bilețel pe care nu voisem să-l arunc: parcă mă striga. M-am gîndit că m-aș descurca la o slujbă la care stai așezat, într-un loc închis, chiar și bolnavă. Și am adormit.

A doua zi, ignorînd rugămințile mamei, care mă implora să rămîn ca să mă odihnesc, m-am urcat pe bicicletă și am pornit

spre centru. Minteă îmi era încetoșată și lentă și nu aveam decît o singură dorință: să beau un suc foarte proaspăt. La tonetele de pe trotuare, sticlele de suc de rodie și de cireșe, făcut în Iran sau în Pakistan, așteptau să fie scoase din paturile lor confortabile de gheață. Tînjeam după gustul lor dulce și acidulat atît cît trebuie, însă nu-mi puteam permite să cheltuiesc nici un bănuț. Uneori, luam pe ascuns cîte o bucată de gheață și o lingeam lacomă. În acea zi m-am hotărît să beau niște apă dintr-unul din sifoanele cu căni de aluminiu legate de ele, pe care unii vînzători le puneau la dispoziția tuturor. Îmi era atît de sete...

Într-un tîrziu, am reușit să ajung la sediul acelui ONG. Era foarte departe de casă și mă simțeam atît de obosită, de parcă escaladasem munții Hindukush. Picioarele au început să-mi tremure tot mai tare cînd am văzut că la intrarea în clădire erau doi agenți de securitate cu niște fețe fioroase. Era sufocant să trebuiască să mă cert mereu doar pentru a demonstra că nu sînt vinovată cu nimic...

Cuprinsă de febră și de îngrijorare și gîndindu-mă cum să-i conving pe cei doi să mă lase să trec, am adormit rezemată de bicicletă. M-a trezit o conservă goală pe care niște copii au aruncat-o în mine, crezînd probabil că sînt drogată sau nebună... Din fericire, nu m-a rănit, pentru că turbanul a amortizat impactul, dar, în schimb, m-a trezit. Era momentul să intru. Le-am întins hîrtiuța celor doi portari, cu toată hotărîrea de care eram în stare atunci, și le-am spus sec:

— Dați-i-o lui Simin!

— Care Simin? Aici lucrează multă lume, mi-au răspuns ei, reticenți în a-i oferi unui bărbat informații despre o femeie.

— Aveți aici numărul ei de telefon.

După cîteva minute, portarul s-a întors însoțit de două femei care m-au invitat să intru. Odată obstacolul depășit, am trecut printre cei doi agenți de securitate simțindu-mă victorioasă, însă imediat ce m-am văzut înăuntru, m-am apucat de plîns, slăbită și pe jumătate leșinată.

— O, Doamne! O, Doamne! Ce-o fi cu băiatul ăsta? Să-l ducem repede înăuntru, am auzit în surdină.

Niște mîini m-au ținut și m-au ajutat să merg pînă într-o încăpere mare și luminoasă, unde m-am lăsat pe un scaun. Pereții, de un galben spălăcit, păreau văruiți recent; masa părea și ea destul de nouă, iar pe perete... o etajeră plină de agende. Cu siguranță ajunsesem într-un loc unde erau bani.

— Eu... eu..., am bolborosit.

— Taci, taci! Și nu te mișca încă.

Nu era nevoie să mi-o spună de două ori: mă simțeam atît de sfîrșită, încît nu puteam nici să mișc un deget.

Cea care-mi vorbise era coordonatoarea, cea pe care o anunțase Simin. Avea vreo 40 de ani, era înaltă și vorbea cu siguranța celui care se confruntă zilnic cu situații dificile. În schimb, fetele care mă primiseră mă priveau în continuare derutate, de parcă le aterizase un OZN sub ochi.

— Ajutați-o să se ridice și aduceți-i un suc proaspăt de portocale, ca să-și revină. Apoi vă rog să ne lăsați singure.

Agende, suc și amabilitate. Aș fi putut trăi acolo tot restul vieții.

— Știi deja cine ești, Nadia. Profesoara ta mi-a vorbit despre tine.

Coordonatoarea a fost foarte grijulie și m-a liniștit. Mi-a povestit că WIFW este o organizație care sprijină femeile

victime ale războiului din întreaga lume prin intermediul unor ajutoare financiare și ateliere ocupaționale.

Încercam să o ascult și să nu mă las distrasă de sunetele care se auzeau din restul clădirii: conversații, râsete și, mai ales, zgomot de tocuri. Toc! Toc! Toc! Mi se păreau atît de vesele sunetele astea, cu atît mai mult cu cît mă gîndeam că pe tocuri mergeau femei cu capul descoperit... Văzusem asta la școală și acum aici: poate că, într-adevăr, libertatea revenea încet-încet și în Kabul...

I-am spus repede povestea mea, pe care ea o știa în linii mari, și i-am cerut să mă ajute, ca să nu fiu nevoită să mă întorc la munca la cîmp. Mi-a răspuns imediat că mă va include într-unul dintre programele sale și că totul se va rezolva. M-am întors să privesc în jur, unde totul era foarte curat și plăcut. Fereastra dădea în curtea interioară, plină de trandafiri și cu o fîntînă în mijloc. M-aș fi simțit ca și cum aș fi cîștigat premiul cel mare la loterie dacă nu aș fi știut, la cei 17 ani ai mei, să nu mai cred în povești cu zîne. Și mai ales dacă nu m-ar fi durut tot corpul din cauza blestematei de malariei... Așa că, în loc să sar în sus de bucurie, am spus doar „Mulțumesc mult!”.

— Pentru nimic. Îți explic cum stau lucrurile: avem grupe de 15 pînă la 20 de femei care au trecut prin experiențe asemănătoare cu a ta. Se întîlnesc și-și povestesc ce li s-a întîmplat, iar o consilieră le ajută cu sfaturi. Fiecărei femei i se repartizează o „prietenă” din Statele Unite, care îi trimite în fiecare lună 15 dolari.

Asta nu m-a încîntat absolut deloc.

— Nu vreau să-mi împărtășesc povestea cu alte 20 de femei. Mulțumesc, dar am plecat.

Cu gesturi amabile, însă ferme, nu m-a lăsat să mă ridic de pe scaun.

— Nu înțelegeți situația prin care trec!

M-a asigurat că povestea mea nu va ieși din acest loc și în cele din urmă m-a convins: am acceptat. Ca dar de bun venit, mi-a dat doi litri de ulei de gătit, un pix și ceva ce m-a făcut cea mai fericită: o cutie de creioane colorate și trei agende cu foi mari. Am lăsat să se vadă că le priveam cu jind.

Cînd am ieșit din clădire, uitasem deja de întîlnirile cu femeile, de prietenele americane, de dolari și de sucul de portocale: aveam în minte doar amintirile de cînd eram mică și desenam împreună cu Zelmai, umplînd foi la rînd cu tot felul de forme, fără să bănuiesc că o să vină și ziua în care creioanele vor fi pentru noi un obiect de lux. Eram atît de emoționată, încît, în loc să mă duc acasă sau la ore, am căutat un colț liniștit, m-am așezat pe jos și am început să desenez cu toate culorile, zîmbind încontinuu.

Bijuterii

— Mamă, știi ceva? O să am o prietenă din străinătate care o să-mi trimită bani.

Mama s-a uitat atent la mine, ca să se asigure că nu cumva delirăm din cauza malariei.

— Sînt bine, mamă! Uite ce mi-au dat!

I-am arătat uleiul, agendele și toate celelalte lucruri și i-am propus să vină cu mine la sediul WIFW, asigurînd-o că o să-i placă oamenii de acolo, care poate or s-o ajute, punînd-o în legătură cu o colaboratoare din America de Nord.

— Despre ce vrei să vorbesc cu o străină? Ia treci și fă curat în hulubărie, că taică-tu spune că-l deranjează mirosul de-acolo.

Discuția cu mama se încheiase și nu reușisem s-o conving. M-am uitat la tata, cum stătea așezat pe jos în aceeași stare de apatie din ultimele luni, și nici măcar n-am mai încercat să stabilesc un contact vizual cu el. M-am dus să scot găinațul de la porumbeii pe care-i creștea, fără să mai adaug nimic.

La prima întîlnire la WIFW am re trăit o scenă cunoscută: deoarece umblam îmbrăcată ca întotdeauna, femeile care erau așezate pe jos în cerc s-au speriat cînd am intrat.

— Liniștiți-vă, e Nadia, e fată, a explicat profesoara.

Nu m-am simțit deloc bine în timpul acestei întîlniri. Nu eram dispusă să împărtășesc nimic unor persoane străine, care

ar fi putut să-mi dezvăluie secretul, și cu atît mai puțin unor femei pe care le știam din vedere de la mine din cartier. Profesoara ne-a învățat noțiuni de igienă, însă mi se părea absurd, pentru că mă gîndeam: „Cum să ne spălăm dacă nu avem săpun? De-am avea din nou duș și șampon, ca atunci cînd eram mică!...”. Cînd am îndrăznit s-o spun cu voce tare, n-a făcut decît să-mi recomande să am răbdare. Răbdare! Mare sfat și ăsta...

I-am cerut profesoarei să le spună celorlalte să nu mă salute dacă mă văd pe stradă, pentru a nu atrage atenția asupra mea, însă în zadar. Chiar din prima zi, cînd mă îndreptam hotărîtă spre bicicletă și fără să privesc în urmă, două colege m-au întrebat unde merg. Nu se mai putea face nimic.

Teoretic, trebuia să particip în fiecare săptămînă la două întîlniri, dar după prima experiență, n-am mai mers acolo decît o singură dată. Mă duceam însă la începutul fiecărei luni, ca să-mi iau cei 15 dolari. Dar a trebuit să-i scriu o scrisoare de mulțumire – care practic mi-a fost dictată – acelei „prietene” despre care știam doar cum se numește și unde locuiește: Christina, Chicago.

Lucrurile nu mergeau cum trebuie. Nici întîlnirile nu mă ajutau – ba dimpotrivă! – și nici banii pe care mi-i trimitea străina dintr-un alt capăt de lume nu aveau să-mi rezolve problemele. Am vorbit cu coordonatoarea, care mi-a propus să intru în programul de pregătire pentru a învăța să confecționez bijuterii, ca să se justifice mica leafă pe care o primeam.

Și așa am început să lucrez la sediul WIFW. Dar exista o problemă: „mica leafă” era mai mult decît mică – era derizorie. La început nu mi s-a părut chiar atît de rău să primesc 15 dolari pe lună, pentru că învățam un meșteșug nou și nu trebuia să-i

dedic decît două ore în fiecare zi. Cînd însă am devenit ajutorul profesorului, sarcină care presupunea să fiu mult mai multe ore la sediu, am sperat ca salariul să crească proporțional cu timpul petrecut de mine acolo, dar asta nu s-a întîmplat. Iar 15 dolari lunar pentru o slujbă adevărată era un abuz.

Nu am fost o elevă model în cadrul atelierului, pentru că, atunci cînd găseam oferte de muncă mai avantajoase, nu-l mai frecventam, însă chiar am învățat multe lucruri acolo și toți spuneau că am talent la prelucrarea pietrelor. Îmi plăcea să văd cum scot din acele bucăți mici de rocă brută ametiste sau peruzele care urmau să ajungă în coliere sau în cercei eleganți. Aceste pietre călătoreau mult: din rocile afgane, de unde erau extrase, în Pakistan, unde erau vîndute, iar de acolo se întorceau în Afganistan, pentru a fi tăiate și transformate în bijuterii.

Nu eram singurul ajutor al profesorului Said. Mai erau o doamnă foarte conștiincioasă, mereu necăjită pentru că trebuia să le asigure hrana fiilor săi și insista că trebuie să ne revendicăm drepturile, și o fată tînă care mă fascina, pentru că era opusul meu: fină și arogantă, atunci cînd se sinchisea să-și facă apariția, era mereu machiată și purta o mică eșarfă elegantă care-i acoperea părul perfect și pieptănat la modă. Din cînd în cînd o auzeam spunînd: „Nu pot să fac asta, pentru că o să mi se strice unghiile!”. Era o prezență atît de neobișnuită, că nu ne puteam supăra pe ea și-i permitem să se ocupe de sarcinile mai delicate.

Profesorul Said – căsătorit și cu o grămadă de copii – încerca să flirteze cu ea, iar ea îl lua peste picior, spunîndu-i că seamănă „leit, leit” cu un actor indian... Datorită ei, rîdeam pe cînte și uneori primeam de la Said caramelle cu lapte, pe care le

cumpăra la kilogram și care ne plăceau atît de mult, că mai și șterpeleam cîte una cînd nu ne vedea.

Nu era numai un fleac: în această perioadă sufeream mult de foame. Cînd ajungeam la WIFW după ore, toată lumea de acolo mînca. Simțeam mirosul de carne ieșind din bucătărie, însă nu aveam dreptul să mănînc acolo, pentru că nu făceam parte din personalul angajat. A trebuit să mă mulțumesc cam întotdeauna cu bucata de pîine pe care o căram în buzunar, sperînd să-mi surîdă norocul ca cineva, deja sătul, să-mi lase restul său de mîncare.

Se știa că profesorul Said lua 500 de dolari pe lună, iar eu, care primeam doar 15, aveam uneori probleme să-mi ridic pînă și banii aceștia, din cauza casierului organizației, un tip arogant căruia îi plăcea să mă umilească. Eu mă înfuriam și începeam să-l ameninț cu ce-mi venea mai rău la gură: de obicei, îi spuneam că-i voi detona o bombă sub scaun. Presupun că și-a dat seama repede că n-o să fac nimic de genul ăsta, însă atunci, în furia de moment, dacă mi s-ar fi pus în mînă o bombă, aș fi detonat-o fără să clipesc.

Am petrecut patru luni învățînd să tai pietre și să confecționez coliere ce se vindeau după aceea pe internet, pînă cînd mi-a ajuns. Întîi, directoarea mi-a spus că nu mă mai poate plăti, dar în ziua următoare mi-a comunicat că s-a răzgîndit și mi-a mărit salariul la 100 de dolari. Nu am întrebat-o ce s-a întîmplat, însă am ieșit din biroul ei avînd vedenii. Am înțeles totul cîteva zile mai tîrziu, cînd ne-au anunțat că la Kabul sosise coordonatorul internațional al organizației cu sediul în Statele Unite, care voia să stea de vorbă cu muncitorii.

Și așa am continuat să lucrez la WIFW. La început, 100 de dolari mi s-au părut o avere. Am cumpărat niște draperii roșii,

asortate cu covorul, decorînd pentru prima dată ferestrele casei. Am cumpărat și o baterie mică pe care o foloseam la vechiul radiocasetofon și ca să încarc lanterna cu ajutorul căreia puteam umbla după lăsarea întunericului. Mama a putut să-și recondiționeze rochia de casă și să-și cumpere niște încălțăminte mai comodă decît sandalele de plastic din piață. Și am hotărît să recondiționăm și saltelele, pentru că ne trezeam cu dureri de spate: trebuia să cumpărăm bumbac cu care să înlocuim bucățile de haine vechi din ele. Dar pentru asta trebuia să facem economii.

De asemenea, am început să cumpăr ulei vegetal pentru dieta mamei, care suferea de inimă, și m-am obișnuit să cumpăr carne o dată pe săptămînă, dar numai pentru ea: noi, ceilalți, trebuia să mîncăm în continuare untură de proveniență incertă – care era grețosă –, iar carnea doar o miroseam (încă visam uneori acele mîncăruri delicioase din copilărie, cînd zece sau douăsprezece persoane puteam mîncea pe săturate).

Aveam să înțelegem în scurt timp că era imposibil ca familia noastră să iasă din sărăcie cu salariul meu. Într-adevăr, casa noastră cu două încăperi era mai primitoare, iar mama mîncea puțin mai sănătos, însă nu puteam să bem lapte des, iar eu aveam nevoie de un rucsac care să nu fie plin de găuri. Și de niște pantofi ca să-i înlocuiesc pe cei pe care-i aveam și care, fiind de foarte proastă calitate, s-au rupt și a trebuit să-i leg de picioare cu niște cîrpe... În plus, nu după mult timp, au apărut și cheltuielile adevărate.

Casa de la munte

Nu după mult timp am avut parte de o vizită neașteptată. Sau, mai bine zis, o vizită pe care o așteptam, dar la care preferam să nu ne gândim: cea a proprietarelor casei.

De la ele am aflat povestea familiei care locuise în ceea ce fusese casa noastră în ultimii ani: un cuplu cu un băiat și trei fete. În timpul războiului au fost nevoiți să-și caute, ca toată lumea, un refugiu temporar cîta vreme în cartier aveau loc conflicte armate. În perioada în care stăteau la subsolul casei unei mătuși, părinții și băiatul s-au dus într-o vizită scurtă acasă, ca să mai ia niște păături și mîncare. Fetele i-au tot așteptat, însă cei trei nu s-au mai întors: o bombă îi omorîse pe toți. Și, așa cum se întîmplă în poveștile afgane, răul nu s-a încheiat aici: cînd ele s-au dus să-i caute, a mai căzut o bombă, care a rănit-o pe cea mai mică dintre ele, fiind nevoie să i se amputeze un picior. În ciuda tuturor celor întîmplate, mie mi s-a părut o fată foarte drăguță, veselă și simpatcă. Vorbind cu ea, care era foarte recunoscătoare pentru că îi întreținusem atît de bine locuința, am uitat că era în cîrje și că nu putea merge bine.

Totuși, ea n-avea să uite niciodată și, ani mai tîrziu, cînd surorile sale mai mari s-au căsătorit și ea a rămas singură în fața perspectivei de a îmbrătrîni ca sclavă a mătușii sale tiranice și nesuferite, s-a hotărît să se spînzure în garaj.

Odată cu întoarcerea celor trei surori, noi a trebuit să ne căutăm alt loc. Încet-încet, oamenii reveneau din exil și era imposibil să găsim în cartierele din centru o casă în care să ne instalăm. Nu aveam bani de chirie, așa că am fost nevoiți să ne mutăm în afara Kabulului, la poalele muntelui. Pe atunci, în această zonă nu erau drumuri amenajate, magazine și transport public; existau doar case răzlețe, construite în pustiul sterp și prăfos.

Mutarea în „casa de la munte”, cum îi spuneam noi, s-a făcut repede, pentru că nu aveam multe acareturi de cărat. Singurul lucru greu a fost să mă despart de toate animalele pe care le creșteam ca să obținem niște bani în plus. Pe lângă un câine, aveam zece porumbei, un miel, un vițel, un șoim, un canar și doi papagali. De ceva timp transformaserăm în grajd o cameră pe jumătate distrusă, iar când aveam nevoie de bani, vindeam unele dintre animale la *kaftar foroshe*. Acesta era un bazar pestriț și vesel, plin de magazinașe din lut și vânzători ambulanti, unde vocile negustorilor se amestecau cu strigătele animalelor de tot felul. Era greu să mergi pe-acolo fără să te împiedici de vreo gîscă sau fără ca un măgar să te lovească cu coada, dar această îngrămădeală de oameni și animale îmi dădea o stare de bine.

Banii de la WIFW și din vânzarea animalelor s-au dus repede, deoarece casa de la munte era foarte deteriorată și a trebuit să o reparăm ca să putem locui în ea: a trebuit chiar să angajăm un muncitor ca să ne ajute.

Ne-am dat seama în scurt timp că una dintre cele mai mari neplăceri era nu numai că nu aveam apă curentă în zonă, ci și că cea mai apropiată fîntînă era foarte departe, în luncă. M-am gîndit că aș putea să car apă în loc să cresc animale, iar după

cîteva zile le distribuiau deja vecinilor apă în canistre de benzină. Era o muncă grea, ceea ce nu mă speria, însă primeam foarte puțini bani. Trăiam în continuare în sărăcie, dar nu eram dispusă să renunț la studii.

Și atunci l-am cunoscut pe binefăcătorul meu.

Protectorul german

Totul a început cînd Mariam, fata care mi-a fost alături în prima mea zi la gimnaziu, mi-a povestit că-i vorbise unchiului ei, care îi era ca un tată, despre mine, iar el îi spusese că vrea să mă cunoască. La puțin timp după aceea m-au invitat la ei acasă. La fel cum mi se întîmplase și cu prietena mea Mariam de la școala primară, am fost șocată de ceea ce am văzut. Și tot ca atunci, am găsit pe cineva care se încăpățîna să mă ajute. În acest caz, unchiul Gani. După ce a vorbit cu ea, i-a cerut să-l vizităm la birou, într-o centrală electrică. Eu cunoșteam zona: cînd eram mică, mergeam des pe-acolo, la niște rude. Mi-a fost teamă de la început că cineva m-ar fi putut recunoaște, făcîndu-mi astfel necazuri, dar, din fericire, nu s-a întîmplat așa, iar în cele din urmă m-am bucurat că m-am dus, pentru că am putut să văd că o reconstruiseră după ce războiul făcuse totul bucăți.

Unchiul Gani era inginer și lucra ca asistent și traducător pentru domnul Hans, un director german care venise în Afganistan cu afaceri. Eram intimidată de acest străin, bătrîn deja, serios și formal, care părea că dă mereu ordine. M-am limitat la a-i răspunde la întrebări, pe care mi le traducea unchiul Gani, fără să înțeleg ce caut acolo.

Formalitățile și interviul s-au încheiat repede. Unchiul Gani mi-a făcut semn că era momentul să mulțumesc și să-mi iau la

revedere. După ce-am ieșit din birou, mi-a explicat că germanul îi ceruse să mă însoțească la cumpărături.

Și iată-mă într-un taxi cu mătușa lui Mariam, care avea un portofel plin de bani de cheltuit pentru nevoile mele în magazinele din centru, unde în mod normal nici nu mă lăsau să intru. Părea ireal. Am cumpărat turbane pentru tata și pentru mine, pantofi, precum și haine pentru mine, pentru mama și pentru surorile mele. Luată de val, am îndrăznit să cer și un ceas. Nu mai purtasem ceas de mult, însă cele pe care le avusesem erau foarte simple și se stricau des. Totuși, soția unchiului Gani mi-a tăiat elanul:

— Poate data viitoare.

Nu-mi era clar care fusese înțelegerea sau dacă avea să mai existe o dată viitoare, însă m-am hotărât să mă bucur de acel moment. Am fost fericită mai ales când am ajuns acasă și i-am arătat mamei o geantă mare plină de haine care ni se păreau de lux.

În ziua următoare m-am întors să-i mulțumesc domnului Hans. Mi-a făcut din ochi și, cu un zîmbet foarte discret, mi-a spus:

— Știi că nu ai ceas.

Pentru o clipă mi-a fost frică să nu-mi reproșeze că abuzez de generozitatea lui, însă în loc de asta am văzut, cu ochii cât cepele, că își scoate ceasul de la încheietura mâinii, i-l dă secretarei și-i spune să-l ducă la ajustat, ca să-mi vină mie bine cureaua.

Și așa, dintr-odată, soarta a părut că mi s-a schimbat. Nu se știe din ce motiv, Hans se hotărîse să mă ajute fără să ceară nimic în schimb și fără nici un fel de rețineri. Nu mi-a dat niciodată bani peșin: îi dădea unchiului Gani, care îi administra

în funcție de nevoile mele. Am putut să cumpăr scaune, pentru ca mama, care avea probleme grave la genunchi, să stea comod. Nu ne-au mai lipsit niciodată mâncarea și medicamentele, iar mai târziu am reușit chiar să plecăm din casa inconfortabilă de la munte, pentru că domnul Hans ne-a închiriat o altă într-o zonă mai bine conectată, unde a aranjat să ni se construiască un puț cu cișmea în curtea interioară, spre invidia vecinilor.

Ajmal

Ajmal nu se descurca foarte bine cu școala, iar scrisul său urât îi crea probleme cu profesorii. Eu îmi doream nebunește să mă aflu în preajma lui și din acest motiv m-am oferit să-l meditez la caligrafie săptămînal.

— Zelmai, îmi spunea Ajmal, cînd o să mă însor, tu o să-mi scrii invitațiile, că, dacă nu, te omor, ai înțeles?

Între noi totul se trăia cu intensitate.

Nu lucram întotdeauna. Uneori beam ceai și inventam afaceri cărora să le punem bazele împreună. Să creștem miei, să deschidem un internet café... Visam că ne vom îmbogăți și că ne vom simți bine amîndoi.

Visurile erau însă una, iar realitatea alta: foame și sărăcie. Deși îmi mergea mai bine ca niciodată, uneori tot simțeam că am ajuns la capătul puterilor. Și, în cele din urmă, toată fericirea pe care o simțeam mi-o dădea o dragoste care nu avea nici un viitor. Nici măcar prietenii nu aș fi putut să mi-i păstrez pentru totdeauna, pentru că, mai devreme sau mai târziu, minciuna mea ne-ar fi despărțit.

Mi-am dat seama că nu mai puteam continua așa după o vizită cu mama la medic, care ne-a reamintit că are probleme cu inima și că trebuie să mănînce mai bine. Așa că, atunci cînd un cunoscut mi-a cerut să mă ocup de niște terenuri în

Kandahar, am acceptat. Nici dragostea, nici prietenia nu aveau să-mi dea mîncare sau medicamente pentru părinți.

În aceeași zi m-am dus să le dau vestea celor din gașcă, iar Ajmal a spus dezamăgit:

— Nu poți să pleci! Și eu ce fac? N-o să mai putem fi împreună!

„Cum se poate să fie atît de trist, dacă nu știe că sînt fată?”, mă întrebam, emoționată.

— Ajmal, hotărîrea e luată deja. Poimîine plecăm. Acolo o să-mi pot întreține familia și n-o să trebuiască să dau explicații nimănui.

Ca să-mi iau rămas-bun, Waiss ne-a invitat să petrecem noaptea la el acasă, lucru pe care nu-l făcuserăm niciodată și pe care mi-l doream și nu mi-l doream deopotrivă. Cel mai mult mi-era teamă că aveau să-și dea seama cine sînt și tocmai de aceea i-am cerut mamei ca, după două ore, s-o trimită după mine pe sora mea Rosia, sub pretextul că mama se simte rău și că are nevoie de mine.

Și astfel am luat cina împreună, am băut ceai, iar Rosia tot nu venea. Ne-am așezat ca să ne uităm la televizor, dar nici o Rosia! Eram foarte îngrijorată, însă nu puteam să spun nimic, iar atunci cînd Waiss a propus să întindem saltelele, n-am avut încotro. M-am nimerit să dorm lîngă Ajmal, ceea ce făcea totul și mai complicat. Sufeream cu adevărat gîndindu-mă că poate Rosia a pățit ceva, sufeream din cauză că Ajmal era atît de aproape de mine, că nici nu puteam respira. A fost o noapte atît de încărcată de emoții, încît simțeam că inima mi-e pe cale să explodeze.

A doua zi, imediat ce a răsărit soarele, m-am grăbit spre casă, toată un pachet de nervi și moartă de somn din cauză că

nu închisesem un ochi. Am aflat că Rosia nu venise de frică să iasă pe întuneric. Era cât pe ce s-o strîng de gît! Am uitat însă repede de asta: mă gîndeam numai la fiecare minut petrecut lîngă Ajmal. Atît de frumos, atît de amuzant, atît de dulce... și atît de afectuos cu mine. Cum era posibil?

În aceeași zi, m-am dus să închei înțelegerea pentru terenurile din Kandahar. Pe drum nu mă puteam stăpîni să nu zîmbesc gîndindu-mă la prietenul meu, dar zîmbetul mi-a dispărut imediat ce am ajuns la casa cunoștinței mele:

— Zelmai, îmi pare foarte rău, dar se pare că tata a arendat deja terenurile de care ți-am spus. Iartă-mă, te rog!

Parcă mi-ar fi turnat cineva în cap o găleată cu apă rece. Trebuia să revin la viața complicată din Kabul.

În acea după-amiază, Ajmal m-a surprins din nou:

— Sînt atît de fericit că rămîi! Nu-ți face griji pentru nimic, tu vezi-ți de studii și eu te ajut cu ce pot.

Cît mi-ar fi plăcut să-l strîng în brațe!

Din fericire, gașca nu părea să-și dea seama de relația noastră atît de specială: totul decurgea foarte firesc. Ne vedeam aproape în fiecare zi pentru a învăța – cînd nu făceam caligrafie, exersam la engleză și, dacă nu, ne ajutam la matematică sau la ce era nevoie – și, de asemenea, ne întîlneam ca să dăm o tură prin oraș sau să ne distrăm. Într-o zi eram împreună cu toții, stînd de vorbă în stradă, în fața magazinului de haine al prietenilor noștri Nazad și Naqil, cînd ne-am dat seama că era momentul pentru rugăciunea de la amiază.

— Hai, Zelmai, facem *jamad*? Ne rugăm chiar aici, iar tu ne ghidezi, bine?

— Bine, hai, așezați-vă!

La fel ca mullahii, m-am așezat în spatele celor trei prieteni ai mei, mi-am acoperit fața cu mâinile și am rostit cuvintele de început: „Allah akbar”. Uneori, după acest moment, ei mă luau peste picior și dispăreau sau mă ascundeau eu în timp ce ei stăteau aplecați atingând pământul cu fruntea, neavînd cum să mă vadă. Totuși, de data aceasta eram serioși cu toții. Și am avut noroc, pentru că, atunci cînd am terminat și m-am întors, am văzut că, pe lîngă gașca mea, mai erau vreo 20 de persoane care îmi urmaseră exemplul. Printre acestea, un înalt funcționar din oraș și un mullah din alt sat, care nu ajunsese la timp la moschee și care, spre surprinderea mea, m-a felicitat. Această întîmplare a făcut înconjurul cartierului și mi-a sporit prestigiul.

Pe mine mă interesa ce credeau Ajmal și ceilalți despre mine.

Știu că mă vedeau ca pe un personaj nițel extravagant, cu toane și uneori morocănos, dar, în ciuda a toate, mă iubeau. Știau că vreau să păstrez anumite secrete, precum vîrsta mea. De obicei, le spuneam că sînt cel mai mic dintre ei, întrucît mă gîndeam că așa nu se mirau de faptul că încă nu-mi ieșise barba și că nici nu mi se schimbase vocea. Totuși, din cînd în cînd voiam să scot în evidență că nu eram nici un puștan, cum s-a întîmplat în ziua alegerilor.

În noiembrie 2004, cînd eram împreună cu Ajmal pe bicicleta mea, el mi-a spus:

— Ei, Zelmai, sînt adult deja! Și știi ce? Am votat. Ta-da! Uite! Ajmal mi-a arătat carnetul de alegător care i se dăduse la secția de votare.

— A, da! am spus eu mimînd indiferența, mă duc și eu azi să votez.

Ajmal a început să rîdă:

— Cum vrei să votezi dacă nu ai 18 ani încă? Nu ți-a dat nici un tului pe față!

— Ei, asta-i o vrăjitorie de-a mea! Dar adevărul e că eu chiar am 18 ani, am răspuns, rîzînd forțat.

Atinsese un punct sensibil. Mă obseda ideea că trebuia să fac cumva să votez și eu și să obțin un carnet ca cel al lui Ajmal, care să demonstreze că nu sînt un puști.

N-a fost simplu. Întîi am căutat o secție de votare unde nu era prea multă lume și unde controlul la intrare nu părea amănunțit. Apoi m-am dat cu pămînt pe față și am intrat cu hotărîre.

— Hei, încotro? m-a întrebat în limba dari un bărbat.

I-am răspuns în paștu:

— Scuze, nu te înțeleg. Mi s-a spus că trebuie să vin aici și să votez...

Ideea mea era s-o fac pe niznaiul.

Trei sau patru reprezentanți de la secția de votare au început să discute dacă să mă lase să votez sau nu, pentru că păream foarte tînăr. Unul dintre ei, care vorbea paștu, m-a întrebat cîți ani am, iar eu i-am spus că 19. Nu le venea să creadă.

— Am și familie și tot, am adăugat.

Dezbaterea continua. Cel care vorbea paștu a comentat că în comunitățile paștu rurale lumea se căsătorește devreme. În cele din urmă au convenit să mă lase să votez.

— Pașaportul, te rog.

— Cum? Ce *paspot*?

Am oftat, resemnat.

— Uite ce e, moi degetul în această cerneală, îți lași amprenta pe hîrtie și gata!

După aceea mi-au dat o foaie plină de poze și nume de candidați, precum și un marker ca să bifez pe unul acolo, în fața lor. Sub privirea tuturor, am făcut o cruce în dreptul lui Hamid Karzai. Adevărul e că mi-era indiferent cine cîștiga.

O oră mai tîrziu intram triumfător în casa lui Ajmal ca să-i arăt carnetul meu de alegător. Cred că, mai mult decît să-mi confirm vîrsta, i-am demonstrat că sînt încăpățînat și că obțin tot ce îmi propun.

El știa că sînt foarte orgolios și că uneori e mai bine să-mi facă hatîrul, ca să nu mă simt prost. De exemplu, deoarece știa că deseori saream peste cină ca să pot respecta programul zilnic de studiu și de muncă, atît de încărcat, căuta pretexte ca să mă duc la el acasă:

— Zelmai, te rog, îmi poți da și mie notițele de astăzi de la mate și engleză? Nu reușesc să înțeleg.

Cînd mă duceam la el, de obicei mă aștepta cu o omletă.

Tandrețea sa era dezarmantă, iar visurile sale mă mișcau. Își imagina că într-o bună zi, mătușa sa care trăia la Londra avea să-i propună să locuiască la ea și, odată instalat acolo, avea să-i ceară să vin și eu. Eu încheiam visul gîndindu-mă că, odată la Londra, i-aș putea spune lui Ajmal că sînt fată și că aveam să rămînem prieteni buni... Nici nu îndrăzneam să-mi imaginez că noi doi am fi putut fi mai mult de atît.

Făceam eforturi să vorbesc cu el despre fete, să-l întreb care-i plac, să-l fac să creadă că și eu pusesem ochii pe vreuna, să-mi imaginez cum vom continua să ne vedem și după ce vom avea nevastă și copii. Însă toate acestea îmi făceau rău și eram neliniștită cînd eram lîngă el. Cînd ne salutăm, ne dădeam mîna

și ne atingeam pe spate, iar acest contact mă ardea. Voiam mai mult: doream să-l mângâi și nu puteam, iar asta mă făcea să mă simt neputincioasă pînă la lacrimi.

Mama mă avertizase în privința dragostei și, mai ales, a căsătoriei, două lucruri care, în Afganistan, de obicei nu au nimic în comun. Adevărul e că știam sute de cazuri de cupluri nefericite care nu se puteau căsători și de soți care nu se puteau nici măcar vedea, și în toate aceste cazuri cea care suferea cel mai mult era, de departe, femeia... Totuși, mă îndrăgostisem de Ajmal pînă în măduva oaselor. El mă aprecia, mă făcea să mă simt specială, îmi oferea optimism și fericire. Și putere ca să pot îndura comentariile bine intenționate ale mătușilor mele, care spuneau că „Nadia o ajută pe mama ei pentru că nu se poate căsători” și îmi făceau oferte: „Dacă vrei, cînd mama ta va muri, te putem lua la noi”. Nu vedeau în mine o persoană capabilă, cu personalitate și cu dorința de a ajuta, ci doar un om mutilat și fără perspective.

Uneori mă lăsam contaminată de viziunea mătușilor mele și-mi imaginam că pe viitor va trebui să le cer surorilor mele sau altor rude să mă lase să trăiesc în casa lor, ocupîndu-mă în schimb de gospodărie. Apoi reacționez și-mi spun: „E absurd. Nu trebuie să mă căsătoresc sau să mă aciuez pe lîngă cineva ca să ies la liman. Sînt o persoană inteligentă, care poate trăi foarte bine și singură!”. Ajmal mă ajuta să cred în mine. Îl iubeam nebunește.

Și simțeam că, în mod inexplicabil, sentimentul era reciproc.

Dacă tu nu mănânci, nu mănânc nici eu

Într-o seară, după ce am ieșit de la ora de engleză, Ajmal mi-a spus că încă nu mîncase.

— De ce? l-am întrebat.

— Pentru că m-am gîndit că tu nu ai mîncat încă. Dacă tu nu mănânci, eu nu am poftă de mîncare. Dacă tu nu bei, eu nu am chef să beau.

A doua zi am putut cina acasă, iar cînd am văzut că mama pregătise mîncarea preferată a lui Ajmal – cartofi cu sos –, m-am hotărît că, dacă el nu poate să mănînce din ea, nici eu n-aveam s-o fac.

— Ce tîmpenie! îmi reproșa mama. Cînd o să vină Ajmal, o să-i dăm și lui o porție, nu te îngrijora!

Însă îmi pierise pofta de mîncare și nu mi-a revenit pînă a doua zi la amiază, cînd l-am revăzut pe Ajmal și am putut mîncă împreună. În ziua aceea ne-am împărtășit sentimentele, care ar fi scandalizat pe oricine, pentru că era vorba despre doi băieți:

— Zelmai, m-a durut capul toată ziua, însă acum, că sîntem împreună, tocmai mi-a trecut.

— Și... și pe mine, Ajmal.

Am ieșit în stradă, mirați de această ciudățenie, am poștit o sticlă de Pepsi și ne-am plimbat clătinîndu-ne și rîzînd, ca și

cum am fi fost beți. Am continuat să ne facem destăinuiri din ce în ce mai intime:

— Când mă duc la culcare, sînt trist pentru că nu ești și tu cu mine.

Iar eu rîdeam încontinuu, plesnind de fericire.

A doua zi, la patru dimineața eram deja în fața casei lui, ca să mergem împreună la moschee să ne rugăm. Înainte să ne despărțim ca să meargă fiecare la școala lui, am stabilit să luăm cina acasă, împreună. Mama nu se simțea bine și, drept urmare, l-am rugat pe Ajmal să cumpere carnea și să o aducă.

— Zelmai, cu turbanul ăsta al tău și cu rucsacul ăsta, parcă ai fi din al-Qaida.

— Ce tot spui?!

Ajmal a plecat în grabă, rîzînd.

Întreaga zi a fost o cursă contracronometru. Eram foarte emoționată gîndindu-mă la multele ore pe care aveam să le petrecem împreună: după-amiaza, cina și după aceea drumul pînă la el acasă, pe bicicletă.

Însă iluziile s-au destrămat cînd am ajuns acasă și am văzut că el nici nu era acolo, nici nu adusesese carnea, după cum stabiliserăm. Mă lăsasem luată de val prea tare?

Inițial, nu mi-am dat seama că mama nu m-a întîmpinat la ușă, ca de fiecare dată, salutîndu-mă bucuroasă. În ziua aceea am găsit-o stînd cu spatele la mine, făcînd ceva ce nu puteam vedea. Am lăsat rucsacul și am început să vorbesc despre cină, cînd ea a schimbat subiectul, fără să se întoarcă spre mine:

— Zelmai, tu ești o persoană foarte religioasă, nu-i așa?

— Știi bine că da.

— Dumnezeu ne dăruiește, tot Dumnezeu ne ia.

M-am apropiat.

— Ce se întâmplă?

Mama își ascundea chipul înecat în lacrimi.

— Ajmal a avut un accident.

— Ha, am început eu să rîd, ce scuză proastă ca să întîrzie azi! Ajmal și glumele lui!

— Nu, mi-a răspuns ea foarte serioasă. Și s-a rănit foarte tare la picioare.

Eu o țineam pe-a mea:

— O să-l ajut, nu-i nimic. Mă duc la el acasă!

Am ieșit din casă fericită, gîndindu-mă că în scurt timp o să fiu alături de el.

În fața casei sale se găsea o mulțime neobișnuită de oameni, iar cînd am ajuns, am avut senzația că toți s-au oprit din ce făceau, privindu-mă pe mine.

— Ce este? Ce s-a întîmplat?

Nici n-am avut timp să gîndesc, că un văr al lui Ajmal mi-a spus dintr-un foc:

— Ajmal a murit în această dimineață. Te-am așteptat, însă, cum nu mai veneai, a trebuit să-l ducem la cimitir.

— Nu!

Timpul s-a oprit în loc.

Mai tîrziu mi-au povestit că la șapte dimineața, încărcat cu carnea și roșiile pe care le cumpărase și pe care i le ducea mamei sale, fusese lovit de o mașină. Ce absurd, ce monstruos! Mi-l imaginam pe Ajmal pe jos și roșiile rostogolindu-se pe stradă. Însă nu mai era întins pe șosea, ci în mormînt, pentru că spitalele nu aveau frigidere mortuare în care să-i păstreze pe decedați, așa că a trebuit îngropat de urgență.

Am pornit spre cimitir: aproape o oră pe jos. Parcă înnebunisem: pe drum m-am tot oprit și am luat în pumni,

rupîndu-mi unghiile, pămînt și praf pe care mi le-am pus în cap, ca și cum voiam eu însămi să fiu îngropată. Am rămas fără glas, însă am urlat și am plîns în mine, îmi pierdusem mințile, m-am tot împiedicat, mi-am pierdut pantofii... Cînd am ajuns, groapa era deja acoperită, iar deasupra, flori. Era plin de lume. Îmi aminteam de ziua în care Ajmal mă însoțise la mormîntul lui Zelmai. Mă ajutase să așez două pietre paralele ca semn că acolo se odihnea un bărbat și fixaserăm împreună parul cu batistă verde, ce simboliza că persoana fusese un *shahid*, adică o victimă inocentă a războiului. Ne-am rugat în modul tradițional, privindu-ne mîinile ca pe o carte deschisă și rugîndu-l pe Dumnezeu să-i ierte pe cei morți.

În acea zi Ajmal fusese cel îngropat și alți prieteni au fost cei care au trebuit să mă ducă acasă. La trei dimineața m-am trezit. Mi-am amintit zbuciumată de cele întîmplate și m-am întors singură la cimitir. Și atunci am putut să plîng. Am plîns pentru Ajmal, iar lacrimile mele au rupt baierile sufletului încărcat pînă la refuz de toate lacrimile pe care nu le vărsasem niciodată pentru Zelmai. Am plîns rîuri de lacrimi, fluvii, mări. Am plîns pentru toate durerile mele. A doua zi dimineață rudele lui Ajmal m-au găsit adormită deasupra mormîntului, încleiată în clisa lacrimilor mele curse pe pămînt.

Nu-mi amintesc deloc cum am ajuns acasă. De fapt, nu știu nici măcar cum am respirat în zilele care au urmat. Înghețase viața în mine, în străfundul inimii mele. Mama mi-a povestit că vreme de cinci zile am fost ca o păpușă de cîrpă, fără voință, fără conștiință. În a șasea zi am revenit la viață, însă numai ca să cad pradă unei dureri insuportabile. Mă simțeam de parcă fusesem trimisă din senin pe o planetă aflată la mii de ani-lumină, unde nu cunoșteam pe nimeni și nimic. Prietenii

veneau să mă vadă, îmi aduceau mîncare, mă îmbrățișau. Eu îi respingeam însă pe toți. Îi loveam, îi dădeam afară cu urlete. Nu mai rămăsese loc pentru nimic altceva în afara durerii mele.

Renunțasem la luptă, sperînd să mor cît mai repede. Însă o profesoară de la școală care a venit să mă viziteze s-a hotărît să se împotrivească: i-a spus mamei că trebuie să mă vadă urgent un medic și să mă ducă la spital imediat. Pînă acolo m-au însoțit chiar ea și unchiul Gani. La spital m-au burdușit cu sedative și li s-a atras atenția celor din jurul meu să nu-mi lase la îndemînă lucruri cu care aș putea să-mi fac rău. Au căutat să mă trateze și pe cale spirituală: m-au dus la mormîntul unui sfînt, ca să se roage pentru mine. Eu, complet drogată, nu puteam să gîndesc și nu-mi amintesc nici rugăciunile, nici lacrimile lor.

În acele zile, unchiul Gani mi-a fost ca un tată: suferea din cauza mea și nu m-a lăsat singură nici o clipă. Într-o zi mi-a spus să urc în mașină, că avea să mă ducă la biroul domnului Hans. Am urcat ca un mieluşel: mi-era indiferent dacă mă duce acolo sau în orice alt loc din lume.

Domnul Hans m-a primit foarte serios, poate mai serios decît de obicei. Nici n-am apucat bine să ne așezăm de o parte și de alta a mesei din biroul său, că m-a și întrebat:

— Mi s-a spus că nu te simți bine. Ce-i cu tine, draga mea?

I-am spus că viața mea nu mai are sens de cînd a murit prietenul meu Ajmal.

— Soluția nu e să mori și tu.

N-o spunea nici scandalizat, nici îndurerat, nici îngrijorat, cum erau toți ceilalți cărora le dădusem același răspuns, ceea ce m-a făcut să-l ascult cu atenție.

— Hai să-ți povestesc ceva.

Și domnul Hans mi-a povestit că în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când rușii au intrat în Germania, unde locuia, i-au omorât tatăl în fața sa și au luat-o cu ei pe mamă. El și sora lui n-au mai văzut-o niciodată...

— ...însă atît eu, cît și sora mea am mers mai departe, am făcut școală și-am răzbătut. Și asta trebuie să faci și tu.

Mi-a spus-o așa cum vorbea el, sec: a fost aproape ca un ordin. Și, pentru a doua oară, intervenția lui a fost hotărîtoare. M-a făcut să mă simt mai puțin singură. Mă privea cu ochi fermi și fără să mă compătimească: înțelegea ce mi se întîmplă și nu voia să mă dau bătută. Mă ajuta, cu condiția ca și eu să mă ajut.

Domnul Hans luase decizia de a nu mă lăsa să mă izolez din nou și mi-a oferit un telefon mobil, acestea fiind de-acum destul de ieftine – de fapt, am fost ultima din gașca mea care a căpătat unul. Nu sunam pe nimeni, însă puteam fi sunată și astfel oamenii se asigurau că sînt bine.

Mă gîndeam mult la Ajmal: în fiecare zi, în fiecare clipă. Îi vizitam familia și, cum mă cunoșteau foarte bine, mama sa a uitat de reguli și, văzîndu-mă atît de afectată, a plîns mult împreună cu mine, fără ca măcar să-și acopere chipul. Într-o zi, tatăl lui Ajmal m-a întrebat dacă pot să-l ajut să scrie invitațiile pentru comemorarea lui Ajmal. Și lui, ca și mie, îi reveneau încontinuu în minte conversațiile cu fiul său, momentele de rîs, tot ceea ce trăiserăm împreună... și îmi amintesc că Ajmal îi spusese că scriu foarte frumos și că stabiliserăm să-i scriu invitațiile de nuntă.

— Acum că nu se va mai căsători, sînt sigur că i-ar fi plăcut foarte mult să-i scrii tu invitațiile pentru comemorare.

Sarcina mea era să trec destinatarul pe invitații, care erau tipărite deja. Am acceptat fără să stau pe gânduri, însă mi-a fost extrem de greu să citesc de o sută de ori numele lui Ajmal lângă cuvântul „decedat”. Am încercat să scriu foarte frumos, însă cerneala s-a întins peste literele din toate invitațiile din cauza lacrimilor mele.

Prin aceste scrisori rudele și prietenii erau invitați să-și împărtășească durerea: în fiecare vineri, timp de 40 de zile, ne-am întâlnit ca să citim din Coran și să mâncăm împreună, așa cum spune tradiția. Pe Ajmal îl iubea multă lume, iar aceste ceremonii au fost pline de oameni. Treptat, ne-am luat cu toții rămas-bun. În fiecare dintre cele 40 de zile, frații săi au dus unei familii necăjite o porție de mâncare din cele care i-au plăcut. În acest ritual nici un detaliu nu a fost trecut cu vederea: erau oferite o farfurie cu mâncare, desert, un pic de sare sau de zahăr, ceai, șervețele... În a doua săptămână, de această sarcină m-am ocupat eu, în locul surorii lui Ajmal. Plîngeam disperată în timp ce ofeream alimentele care ar fi trebuit să fie pentru iubitul meu, dar mi se părea că, într-un fel, făcînd lucruri pentru el, îl mai păstram puțin lângă mine.

Restul lumii nu mă interesa defel.

Prietenii mei însă nu erau dispuși să mă lase să mă prăbușesc și au așteptat luni în șir pînă am fost pregătită să mă las ajutată, ca să încep să ies din prăpastie. În tot acest timp mi-au adus în continuare mâncare, m-au îmbrățișat și mi-au îndurat cu stoicism respingerea, fără să renunțe.

Ashraf și Afzal s-au gîndit într-o zi că, dacă îmi cer să fac niște ore de caligrafie cu ei, cum făceam cu Ajmal, n-aș putea să-i refuz. Întîi m-am opus, însă cum ei deja îmi anticipaseră reacția, mi-au făcut situația mai ușoară: „Tu doar dă-ne teme și

apoi ni le corectezi, de acord?”. A trebuit să accept și, astfel, au scos la iveală o luminiță de speranță pe care, cu tenacitate, au cultivat-o.

La orele de caligrafie – m-au convins în cele din urmă să fac și ore cu ei – se prosteau ca să mă facă să rîd sau ca măcar să ies puțin din starea mea de tristețe. Și nu s-au mulțumit cu atît – după cîteva ore, Afzal suna la ușa casei mele cu o nouă propunere, știind că mă va forța să ies și să uit de griji:

— Mă duc la cimitir, vii cu mine? Poți să uzi dudul, am apă în mașină.

Noi, afganii, spunem că înainte să mori, trebuie să plantezi un dud și să construiești un pod, pentru că în felul acesta actele de caritate nu se termină niciodată. Ajmal nu avusese timp s-o facă, așa că am plantat eu dudul pentru el, lângă mormîntul său.

Prietenii mei au reușit să mă scoată din izolare.

În căutarea paradisului

S-a întâmplat când domnul Hans mi-a comunicat că și-a încheiat treburile în Afganistan și că se reîntoarce la el în țară. Mi-a spus că mi-a lăsat bani pentru studii, că mi-i va administra unchiul Gani, care îl va ține la curent cu evoluția mea. Nu mi-a spus însă și despre câți bani era vorba. Nu știam pentru cât timp o să-mi ajungă, iar faptul că domnul Hans nu mai era aici mă neliniștea puțin.

Am renunțat să mai merg la micul meu atelier de reparații pentru biciclete. Mai lucra doar Khalil, care, după ceva timp, a cumpărat partea mea din afacere. La școală nu reușeam să rețin nimic, nu puteam să-mi stăpînesc nevoia de a plînge și m-am hotărît s-o abandonez. S-a întâmplat însă ceva neașteptat: niște colege s-au organizat ca să mă ia de acasă și să mă ducă în fiecare zi la școală – nu acceptau ca eu să renunț la studii. Și profesorii, la rîndul lor, s-au solidarizat și au insistat să nu renunț. Aproape fără să-mi dau seama, trecusem de la a fi un monstru înspăimîntător la a fi o colegă acceptată și chiar iubită. Toată lumea mă știa, și nu numai din cauza aspectului meu, ci și pentru că luam note bune și că făcusem doi ani într-unul după meditații intense în timpul vacanțelor precedente.

Mă descurajam însă deseori, iar în acele momente îmi plăcea atmosfera tihnită a moscheii mele; acolo eram liniștită și

puteam să gîndesc. Într-o vineri, după rugăciune, am rămas să citesc din Coran. Aproape de mine, un bărbat necunoscut îşi spunea rugăciunile cu mătăniile în mînă şi din cînd în cînd mă privea cu coada ochiului, ca şi cum încerca să mă măsoare. Nu după mult timp s-a apropiat şi mai mult şi a făcut un gest prin care mă întreba dacă se poate aşeza lîngă mine. Am ridicat din umeri în semn de „fă ce vrei, eu îmi văd de ale mele”. Am continuat să citesc încercînd să-l ignor, pînă cînd nu am mai putut şi, absentă, am închis cartea. În acel moment, el, care tăcuse, mi s-a adresat:

— Eşti tînăr şi religios. Dumnezeu îţi va dărui tot ce vrei.

Vocea sa era profundă, caldă, senină. L-am privit: avea în jur de 40 de ani, o barbă lungă şi neagră şi purta şapcă. Avea un aspect obişnuit, dar care, nu ştiu de ce, mi se părea atrăgător. Poate datorită ochilor săi inteligenţi şi frumoşi care mă priveau cu interes. Fără să-mi dau seama, am început să-i vorbesc despre tristeţea pe care o simţeam după moartea lui Ajmal. „De cînd a murit nu am chef de nimic. M-am săturat de lume şi n-o să mai ies niciodată din moschee.” M-a ascultat mult timp. Chiar înainte să plece, l-am întrebat de ce venise aici, dacă nu era din cartier. Îşi căuta fratele. „Sînt ajutor pentru mullahul acestei moschei, poate îl cunosc”, i-am spus eu, bucuroasă că pot să-l ajut. El însă a respins oarecum această posibilitate: „Nu cred că îl cunoşti, dar mulţumesc...”.

Bărbatul a revenit şi în zilele următoare şi după rugăciune am continuat să vorbim. Părea realmente interesat să mă cunoască, iar eu mă simţeam în largul meu să-i povestesc multe lucruri.

Îmi plăcea atît de mult de el, încît voiam să-l cunoască şi prietenii mei. Îi spuneam „omul cel bun”. Doar Waiss a fost de

acord să vină cu mine să-l vadă. M-am dus la el într-o vineri, la patru dimineața. De îndată ce am sunat la ușă, a și apărut, cu fața umflată de somn. După rugăciune, le-am făcut cunoștință celor doi prietenii ai mei și ne-am așezat la vorbă. Dintr-odată, mullahul s-a apropiat de noi și a început să strige la necunoscut:

— Tu, afară de-aici! Pleacă!

Eu și cu Waiss am făcut niște ochi cât cepele.

Ce-l apucase pe mullah, un om mereu prudent și calm? Cum să dea afară din moschee pe cineva și, mai mult, pe o persoană atât de pioasă? „Omul cel bun” s-a apărut:

— N-am făcut nimic!

Dar mullahul se pierduse cu firea și tremura de furie:

— Lasă-i în pace pe băieții ăștia! Pleacă sau le spun totul!

Am ieșit toți trei, foarte afectați. Eu nu înțelegeam ce-l făcuse pe mullah să-și piardă cumpătul chiar așa și eram foarte supărată pe el pentru că provocase o situație atât de violentă.

A doua zi n-am mai avut nici un chef să revin la moschee, însă am ieșit din casă de dimineață, ca de obicei, gândindu-mă la tot ce se întâmplase. În apropierea moscheii l-am zărit pe acel bărbat spunându-și rugăciunile. Am simțit o undă de emoție, iar el, la rîndul său, mi-a surîs, ca și cum mă aștepta. Ne-am așezat pe jos și am început să discutăm. Eu i-am spus cât de îndurerată și de rușinată mă simțeam din cauza celui pe care-l consideram maestrul meu. El n-a vrut să dea importanță incidentului. Eram confuză, însă în același timp atât de fascinată să fiu lângă el, încît nu mai puteam să mă gândesc la mine. Discursul său aducea mult cu cel al talibanilor, dar spunea că nu este unul dintre ei și, cum nu avea turban și, mai ales, nu semăna deloc cu talibanul tipic, ignorant și sălbatic, ba dimpotrivă, absorbeam tot ce-mi spunea. I-am ascultat opiniile cum că

sistemul e corupt, iar cei complici la acest sistem vor ajunge în iad...

— În schimb, spunea el convins, celor care mor în numele lui Dumnezeu li se vor deschide porțile raiului; li se vor ierta 70 de păcate și 70 de rude le vor fi mântuite. Imaginează-ți, Zelmai, ai putea să-l vezi din nou pe prietenul tău Ajmal!

Să-l văd pe Ajmal, să fiu iertată... toate astea îmi sunau ca o muzică îngerească. Două zile mai târziu am trecut din nou prin fața moscheii, unde mă aștepta mullahul: „Zelmai, intră, te rog!”. Glasul era cel dintotdeauna, măsurat și gânditor. Regreta că provocase acea zarvă, dar fusese nevoit să procedeze astfel:

— Știi, Zelmai, bărbatul acela nu e nici musulman, nici nimic altceva. E un wahhabit¹, caută oameni care să-i omoare pe alții și pentru a se reveni la un regim precum cel al talibanilor.

Mullahul mi-a deschis ochii, însă i-am spus că stabilisem să mă văd cu bărbatul respectiv vinerea următoare și am simțit nevoia să-i cer permisiunea.

— Acum știi deja cine este. Mai departe vei descoperi singur ce vrea.

Următoarea întâlnire cu „omul cel bun” a fost și ultima. Mă chemase la o altă moschee și în ziua aceea a trecut direct la subiect: mi-a propus să merg în Pakistan, unde avea niște prieteni care înființaseră o școală coranică și care puteau să mă ajute. Nu e vorba că nu-mi trecuse prin cap să devin un martir; mă gândisem de mai multe ori că, dacă mi s-ar fi oferit vreodată bani ca să detonez o bombă atașată de corpul meu, aș fi acceptat încântată: puneam capăt suferinței, iar familia mea avea bani de mîncare. Însă acum, când oferta era atît de aproape, nu mai eram la fel de convinsă. Aveam senzația că „omul cel bun” nu mai era interesat să mă asculte, ci doar

nerăbdător să mă trimită în misiune, ceea ce m-a și determinat să resping definitiv orice posibilitate de a face ceva din ceea ce-mi spunea.

— E foarte important să înveți bine islamul, îmi spunea, iar aici nu te învață așa cum trebuie: în Pakistan vei găsi oameni ca tine. Știu că vei ajunge departe, iar eu te voi ajuta ca un frate.

— Îți mulțumesc mult, însă tatăl meu este bolnav, iar mama are nevoie de mine...

Mi-a spus că puteau veni și ei cu mine, însă prin tot ceea ce spuneam părea că-mi caut scuze și am înțeles amândoi că ceva se rupsese. Nu ne-am mai întâlnit niciodată.

- [1.](#) Adept al învățăturilor religioase fundamentaliste ale lui Muhammad ibn Abd al-Wahhab, care susținea, în secolul al XVIII-lea, revenirea islamului la puritatea sa originală (n.tr.).

Un salariu

Foarte lent s-a instalat și o nouă normalitate, una în care tristețea era mereu prezentă, însă nu se mai afla în centrul lumii mele. Lupta pentru a avea de mâncare și a trăi cu un oarecare confort a redevenit preocuparea mea zilnică.

Într-o zi, o fată pe care o cunoșteam de la școală mi-a spus:

— Taică-miu zice că, dacă îmi aduci o fotografie tip buletin, o s-o dea mai departe unei asociații care o să te-ajute și n-o să mai trebuiască să muncești niciodată.

Îmi și imaginam: „Ce ți s-a întâmplat? Cum o mai duce familia ta? Cum ai făcut să nu fii descoperită? Ți-e teamă? Cum îți câștigi existența? Ești tristă? Ce vrei să faci în viață? Ce rol crezi că trebuie să îndeplinească femeile în societate?”. Povestea îmi era cunoscută. Săraca fată nenorocită! Ce simbol atrăgător al suferinței din Afganistan! Eram sătulă de așa ceva. Îmi doream din toată inima să nu mai fiu nevoită să-mi povestesc zi de zi necazurile, să nu mai fiu compătimită și să nu-mi mai petrec viața arătându-mi recunoștința față de toți cei care voiau „să mă salveze”. Mă împovăra gândul de a mă simți datoare. Eu voiam doar să studiez și să răzlesc. De asemenea, îmi era teamă că, dacă vreun ONG voia să mă ajute financiar, domnul Gani putea să afle și să o considere o lipsă de loialitate față de domnul Hans.

Problema era că aveam nevoie de bani. Prin urmare, i-am trimis o fotografie tatălui colegei mele, iar într-o zi el m-a chemat după ore, însoțit de trei persoane de la CaWaf.

Cînd i-am văzut făcîndu-și apariția cu o cameră de filmat, am fost tentată s-o iau din loc, dar, spre deosebire de alții, nu m-au mințit: mi-au spus că reprezintă o organizație europeană ce derulează proiecte la mine în țară și că vor să-mi ia un interviu pentru a face cunoscută situația mea și a atrage fonduri cu scopul de a ajuta femeile afgane. Aveau să-mi dea 50 de dolari în schimbul interviului. Așa că m-am plimbat cu ei pe străzile mele și chiar i-am dus la cimitirul unde era înmormîntat Zelmai. Am răspuns la toate întrebările pe care mi le-a adresat Sara, o tînră străină cu o voce plăcută, deși nu prea aveam chef și nu am spus de fiecare dată adevărul. În loc să spun ce gîndeam, mai degrabă le ziceam ce voiau să audă, și părea că asta îi mulțumea. De ce să depun eforturi să fiu sinceră dacă a doua zi cu siguranță se vor face nevăzuți și nu o să mai știu nimic de ei niciodată?

Atunci însă m-am înșelat. Au urmat multe alte interviuri și documentare cu Sara și, mai mult decît atît, ea a fost cheia schimbării vieții mele pentru totdeauna.

Vreme de cîteva luni n-am primit nici o veste de la CaWaf și m-am împăcat cu gîndul că o să duc în continuare aceeași viață. Aveam același venit fix de la WIFW și ajutoarele punctuale de la domnul Hans, însă nu reușeam să ies din sărăcie: dacă voiam să cumpăr carne sau să o duc pe mama la vreun medic, trebuia să prestez o muncă suplimentară – să amenajez un puț sau să fiu ucenicul cuiva – ca să o scot la capăt pînă la finele lunii. Iar după aproape un an, cînd nu mai aveam nici o speranță, Sara a revenit din Europa cu o propunere pentru mine.

Biroul celor de la CaWaf era pe New Street, în centrul uneia dintre cele mai moderne zone din Kabul, unde se aflau magazinele și restaurantele renumite.

Cînd ne-am întîlnit, Sara a trecut direct la subiect:

— Îți oferim un ajutor financiar de 150 de dolari pe lună ca să poți să-ți vezi de studii și să nu-ți mai faci griji pentru nimic niciodată.

M-am luminat la față.

— Dar...

Exista un „dar”.

— ...cu o condiție: să nu mai lucrezi nicăieri și să nu mai dai interviuri nimănui.

De ce toți își permiteau să-mi impună condiții, deși știau că asta îmi îpuțina viața? De ce, din cauză că eram săracă și acceptam ajutorul lor, trebuia să renunț la dreptul de a decide singură în privința vieții mele? Nu i-am spus atunci nimic despre domnul Hans și despre WIFW. De ce-aș fi făcut-o? Oare șefii de la CaWaf trăiau doar cu 150 de dolari și ar fi acceptat ca cineva să-i împiedice să-și dorească mai mult? Aveam toate astea în minte, însă am spus doar: „De acord! Mulțumesc!”.

Nu mi-a trecut prin cap nici o secundă să renunț la orice oportunitate de a obține venituri în plus, deși știam că aveam să-mi văd de treburi pe ascuns (iar asta nu era o noutate). Și am avut tot felul de slujbulițe: de la a împărți biscuiți în pauza mare, pentru că mă plătea un ONG, pînă la a da meditații în privat, după ce am avut o colaborare și cu un jurnalist de la *National Geographic*.

Și s-a întîmplat ceea ce trebuia să se întîmple. Într-o zi, cînd mă duceam să-mi iau „salariul” de la CaWaf, în loc de bani, mi-am luat o muștruluială de s-o țin minte:

— Nadia, știm că ai dai interviuri și că lucrezi în continuare, mi-a spus administratorul pe un ton amenințător, mai grav decît cel pe care-l avea în mod obișnuit. Ne-ai păcălit și lucrurile n-or să rămînă așa.

Mi-a povestit că reportajul celor de la *National Geographic* ajunsese în mîinile Sarei, care văzuse poze cu mine lucrînd în construcții. Am fost nevoită să recunosc că acordasem un interviu unui jurnalist, însă am tot negat că lucrăm în continuare constant. De fapt, renunțasem la WIFW și mai munceam ocazional, fără ca asta să-mi afecteze studiile. Administratorul însă nu voia să mă creadă. Se enerva tot mai tare, iar mie îmi clănțăneau dinții-n gură din cauza malariei, ce revenise, dar și de frică. Încercam să mă gîndesc la covorul roșu iranian care-mi transformase casa într-un loc nou, datorită banilor de pe urma acelor mici slujbe. Nu voiam să mă împotmolesc din nou, nu voiam să-l ascult, însă agresivitatea acelui bărbat era înfiorătoare.

— Ia loc! Ți-am spus să ieși loc. Acum îi vei scrie un mesaj Sarei, în care-i vei povesti totul. Și va trebui să returnezi toți banii pe care ți i-a dat, pentru că ți-ai încălcat promisiunea.

Eu nu știam să folosesc o tastatură, iar engleza mea scrisă era încă foarte săracă, dar sub privirea furioasă a acestui bărbat am început să-mi tastez scuzele. Textul era probabil aproape imposibil de înțeles, însă el l-a trimis fără să-l verifice.

E posibil ca mesajul meu plin de durere și incoerent să o fi făcut pe Sara să mă ierte, dar relația cu administratorul era mai tensionată ca oricînd. Sau asta credeam atunci.

Singurul lucru bun după acest incident a fost că m-a forțat să învăț cum funcționează un calculator. Iar în privința asta m-a ajutat foarte mult Flora. Era o voluntară din Italia care trăia în

Afganistan pentru că soțul ei lucra aici. În timpii morți de după-amiază mi-a explicat ce e un calculator, la ce folosesc programele de editare de text și cum funcționează internetul. M-a lăsat să mă uit la pozele de la nunta ei, mi-a arătat imagini cu Florența și Veneția... Eram fermecată. Totul mi se părea un vis: poze cu tinere care aruncau cu petale de flori peste niște miri ce păreau dintr-un basm; orașul în care toată lumea merge cu barca, pentru că străzile sînt niște canale... Îmi era greu să cred că toate acestea există cu adevărat.

Ce descoperire! După ce-am terminat prima dintre aceste sesiuni cu Flora, m-am dus direct la un local unde spuneau că te poți conecta la internet cu 50 de afgani pe oră. După ce l-am convins pe patron că am bani ca să plătesc, am intrat mîndră și m-am așezat pe singurul scaun care mai era liber. Erau cinci calculatoare pe două mese lungi, iar pereții erau tapetați cu postere cu imagini de Bollywood. Totul ar fi fost perfect dacă în capătul celălalt al localului n-ar fi existat o cabină telefonică unde clienții urlau din toți răunchii ca să-i audă nu știu ce rude din Canada.

Am privit tastatura. Nu știam ce să fac. Singurul lucru care mi-a trecut prin cap a fost să schimb fundalul monitorului, unul dintre puținele lucruri pe care-l învățasem la CaWaf, la un curs cam nefolositor. Am deschis un document Word. Am scris un cuvînt. Am schimbat fontul, culoarea, mărimea. Am inserat niște *smilies*.

Mai aveam jumătate de oră. Am început să trag cu ochiul la calculatorul de alături, unde un băiat tasta fără întrerupere, scriind e-mailuri. Am încercat să fac același lucru, însă n-am știut nici măcar cum să deschid programul. I-am spus: „Am impresia că nu merge bine calculatorul meu”. Vecinul mi-a luat

mouse-ul și a dat click pe iconița programului de e-mail. „Ba merge bine! Trebuia să dai click aici!”

Excelent, programul era deja deschis. Și acum ce să fac? Nu îndrăzneam să-mi mai întreb nimic vecinul. Patronul mă privea cu neîncredere. Într-un sfârșit, tânărul de lângă mine s-a hotărât să-mi dea o mână de ajutor, ca să nu-i mai spionez mișcările și să-l las în pace. Mi-a recomandat să-mi fac o adresă de Hotmail, iar eu i-am urmat indicațiile și mi-am făcut una. Cum nu stăpâneam termeni precum *password* sau *login*, nu mi-am mai amintit ce date introdusesem și n-am putut să mai folosesc niciodată acea adresă de e-mail.

Caritate și compasiune

După moartea lui Ajmal, două profesoare de la școală au început să vegheze asupra mea. Corpul îmi cerea să fiu singură cu tristețea mea și să nu trebuiască să dau socoteală nimănui, însă știam că ele erau de bună-credință și nu voiam să le jignesc. Și iată-mă, contrar voinței mele, la o reuniune a cadrelor didactice din Kabul, unde se discuta despre cazurile speciale întâlnite printre elevi. Le-am spus timidă că nu vreau să particip, însă ele au insistat că mă puteau ajuta și că era foarte important să asist.

Așa că mi-am spus pentru a mia oară povestea vieții în fața unei mulțimi de necunoscuți, flancată de profesoarele mele, care păreau că mă etalează ca pe o maimuță de la circ. Publicul era înduioșat: auzeam oamenii murmurând „săraca, săraca”. Cineva, emoționat de relatarea mea și plin de bune intenții, a propus să se facă o chetă pe loc, pentru a mă ajuta. Eu mă simțeam atât de inconfortabil, încât aș fi luat-o la fugă, însă m-am gândit că, dacă refuz banii, acei oameni și-ar fi putut face o părere greșită despre mine. Mi-ar fi plăcut să le spun că nu vreau să mă compătimească, ci doar ca lumea să mă accepte așa cum sînt și să am o slujbă bună din care să-mi câștig existența. Dar m-am forțat să le zîmbesc și să le mulțumesc,

roșie în obraji și pe punctul de a izbucni în plîns din cauza umilinței la care eram supusă.

Una dintre organizatoarele întîlnirii, o fată foarte simpatică, mi-a dat 100 sau 150 de dolari pe care îi avea deja pregătiți. Eu nici măcar n-o puteam privi în ochi. Cînd m-am întors la școală și credeam că nu mai trebuia să-mi joc rolul, directoarea a venit la mine foarte încîntată: „Ce bine, Nadia, ai strîns destui bani, așa-i?”. Nici ea nu părea să înțeleagă cît de mult îmi displăcea această situație.

Cert e că îmi reamintiseră că eram o nenorocită care nu avea să fie niciodată ca ceilalți. La școală continuau să circule mituri despre mine: că îmi murise toată familia, că înainte eram o frumusețe și alte povești care stîrneau imaginația. O fată chiar s-a oferit să mă ia acasă la ea, crezînd că eram singură pe lume. În lipsa telenovelelor, păreau încîntate să aibă în preajmă pe cineva ca mine, pentru a putea născoci scenarii dramatice și a mă compătimi după bunul lor plac. Nici nu mă mai oboseam să dezmint zvonurile. Tot ce voiam era să mă lase odată în pace.

Cel mai rău era că ele credeau că-mi fac o favoare nedezvăluindu-mi identitatea și se așteptau într-un fel să le fiu recunoscătoare. Asta însemna că uneori îmi „cereau” să mă ocup de tot felul de treburi mărunte în locul lor, iar eu nu puteam să refuz. Făceau asemenea soției unchiului Gani, care mă întreba dacă „aș putea” să-i fac cumpărăturile taman vinerea, singura mea zi liberă, și era de neconceput să-i spun nu. Aparent, faptul că eram săracă și că aveam un secret nu-mi dădea dreptul să dispun de propriul meu timp, iar pe deasupra mai trebuia să le fiu și recunoscătoare.

Pentru a mă scăpa de sărăcie, o familie chiar mi-a propus să-mi mărit sora adolescentă cu o rudă de-a lor în vîrstă care avea un handicap fizic grav. N-am reușit cu nici un chip să-i refuz fără să se simtă jigniți, dar adevărul e că eram indignată. De ce o persoană fără resurse trebuie să accepte bucuroasă ceea ce nimeni nu ar accepta, dacă ar putea evita? Eram noi săraci, însă ne păstram libertatea și demnitatea atît cît puteam.

O slujbă nouă

Ca să uit de toate, am încercat să mă concentrez asupra studiilor și astfel, în cele din urmă, am reușit să-mi fac un cadou frumos: am obținut, cu note bune, diploma de bacalaureat!

În această perioadă Sara era în Afganistan, într-o ședere mai lungă, și mi-a cerut s-o vizitez, ca să vorbim despre planurile mele de viitor.

— M-am gândit că aș putea deschide cu prietenii mei o sală cu internet café și cabine telefonice, i-am spus.

— E bine, însă... ce-ai zice dacă ai veni să lucrezi aici, la CaWaf?

Prima imagine care mi-a apărut în minte a fost aceea a administratorului și a ochilor săi veninoși. Puteam oare să refuz, din moment ce trăiam din banii acestei organizații? Nu, nu puteam. Senzația că le sînt datorare punea din nou stăpînire pe mine.

Și am început să lucrez acolo. Uneori mă ocupam de chestiuni administrative, iar alteori – în zilele în care aveam mai mult noroc – o ajutam pe Sara. Ea era președinta ASHDA, o organizație catalană care finanța niște proiecte ale CaWaf – de aceea avea un cuvînt de spus acolo –, și lucra ca jurnalistă. Fata asta mărunțică, energică și hotărîtă m-a învățat multe lucruri și mi-a deschis multe uși.

Pentru început, ușile clădirilor din cartier pline de agenți de securitate. Din cauza aspectului meu, care-i făcea suspicioși, nu m-ar fi lăsat niciodată să intru în aceste locuri atît de șic, dacă m-aș fi dus singură. M-am împrietenit însă cu Sara, iar ea, ca străină, putea intra peste tot și așa am luat ceaiul la City Center, am descoperit (și m-am îndrăgostit de) cafeaua solubilă Nescafé și chiar mi-am cumpărat și niște pantofi. Aveam nevoie tot mai puțin să umblu deghizată în țăran sărac – de fapt, de fiecare dată eram mai puțin săracă și în mod cert nu mai eram o țărancă – și am început să mă îmbrac ceva mai bine cînd mergeam la CaWaf. Această slujbă nouă mi-a adus în cîteva zile ceea ce prietenul meu Afzal nu obținuse ani în șir. Fiindcă era croitor, îmi dăruia din cînd în cînd haine, însă nu-mi veneau bine niciodată, pentru că nu-l lăsam să-mi ia măsurile. „Ce ciudat ești, Zelmai”, ofta el.

Sara încă nu vorbea dari cursiv, iar din această cauză avea uneori nevoie de mine să fiu interpret, cînd ieșea să facă interviuri. Pentru că am însoțit-o, am văzut cît de nerealistă era imaginea despre străini a multor afgani – inclusiv a mea, pînă să mă întîlnesc cu cîtiva de toate felurile. Într-un sat, am reușit să convingem o femeie să stea de vorbă cu noi, deși se presupunea că eu eram bărbat. Foarte abătută, ne-a povestit că soțul ei se căsătorise cu o altă femeie pentru că ea nu-i dăruise copii. Și noua nevastă era tot stearpă, așa că bărbatul fugise în Iran. Această femeie o implora pe Sara să-i dea un leac ca să rămîna însărcinată amîndouă și să-și păstreze soțul.

— Sara nu e nici vraci, nici medic, i-am strigat eu în dari, rușinată din pricina ignoranței ei.

Adevărul e însă că nici eu nu știam mare lucru din ceea ce fetele occidentale știu de mici. Chiar în noaptea aceea am făcut

o descoperire importantă. Ne-am cazat la un hotel, iar cînd să ne ducem la culcare, am văzut cu stupefacție că Sara se dezbrăca în fața mea cu toată naturalețea, ca să se schimbe în pijamale. Mi-am acoperit ochii așa cum făceam cînd se schimba mama, mă sufocam și nu îndrăzneam nici să respir.

Sara și-a dat seama că mă simt stînjenită și a început să vorbească, pentru a sparge gheața. După puțin timp, întinse în paturile noastre, vorbeam despre dragoste. I-am cerut sfatul într-o chestiune care mă neliniștea:

— Am o prietenă care a sărutat o altă fată. Crezi că vor rămîne însărcinate?

Dacă Sarei îi venea să rîdă, și-a mascat rîsul foarte bine.

— Nu, nu vor rămîne însărcinate. Stai liniștită, îți explic imediat cum stă treaba, mi-a spus, apoi s-a dat jos din pat dintr-o mișcare și a început să scotocească prin rucsac.

A scos o agendă și un pix, mi-a desenat corpul femeii și al bărbatului și organele reproducătoare. Mi-a vorbit despre menstruație și despre multe alte lucruri. La 20 de ani am aflat, în sfîrșit, de unde vin copiii.

Cu lumina stinsă deja, mi-am amintit fragmente din conversațiile cu prietenii, care mă făceau să roșesc. Vorbeau despre îmbrățișări și despre băgatul limbii în gura fetelor, iar eu îmi acopeream urechile și îi ceream cu glas tare lui Dumnezeu să ne ierte (*tobar, tobar!*), mascîndu-mi ignoranța în spatele puritanismului. Schimbam brusc subiectul și astfel evitam să mă enervez. Și să învăț.

Mi-am amintit și de ziua în care o verișoară mi-a povestit cum a fost în noaptea nunții sale, despre cum a rămas singură cu soțul ei în aceeași cameră și nu știa ce să facă. El i-a spus să se descalțe, să se relaxeze, dar ea i-a întors-o numaidecît: „Ce

treabă ai tu dacă mă descalt sau nu? Spune-mi doar unde trebuie să dorm și gata!”. Bărbatul i-a răspuns că lângă el, că de asta e soțul ei... Însă poate că nici el nu știa foarte bine ce trebuie să facă, sau îi era frică, sau o respecta pe fata aceea... Cert e că în primele trei nopți au dormit separat.

Ea nu se simțea bine în casa respectivă și voia să se întoarcă la mama sa, dar soacră-sa făcea presiuni asupra lor: în fiecare dimineață voia să știe „cum a fost”. Această femeie voia rezultate și nu s-a oprit pînă cînd nu le-a obținut. Tinerii căsătoriți au înțeles pînă la urmă ce se dorea de la ei și în a patra noapte au împărțit patul, iar după nouă luni verișoara mea a născut primul fiu. Gîndindu-mă la povestea asta, întinsă într-un pat de hotel, mă uimea că nu am înțeles nimic atunci, că nu am avut curiozitatea s-o întreb pe verișoara mea ce au făcut, ce voia soacra, cum a reușit să rămînă însărcinată. Singura explicație era că la mine acasă tabuurile erau foarte puternice, iar eu aveam deja destule probleme de identitate ca să mă mai intereseze și sexul.

Ajutați-o pe Nadia!

Uneori aş fi preferat să nu aflu atît de multe lucruri care mă tulburau şi căroră nu ştiam unde să le fac loc în viaţa mea. Dar, dacă intri în horă, trebuie să joci, iar această perioadă a fost una foarte intensă... Sara mă învăţa lucruri pe care în ţara sa copiii le ştiu de la 7 ani, dar pe care în ţara mea unii nu le află niciodată. Iar Flora, italianca flegmatică, se hotărîse să mă facă să mă deschid şi mai mult lumii. După ce mi-a făcut cunoştinţă cu internetul, a creat un blog, pentru ca şi alţii să mă cunoască: pe blog povestea „cazul” meu şi-i încuraja pe cititori să doneze bani pentru a mă putea duce la Londra ca să mă operez.

Cînd lucrurile se puseseră deja în mişcare, Flora a primit un e-mail surprinzător. Venea din partea unei nord-americance pe nume Margo, care-i spunea că avea şi ea un blog pentru a strînge fonduri ca să mă ajute. Acest mesaj mi-a dat multe bătăi de cap, întrucît cei de la CaWaf credeau că eu ştiu despre asta şi că primesc bani fără să le spun, ceea ce i-a indignat. Am dus multă muncă de lămurire ca să-i conving că nu o cunosc deloc pe această Margo şi că nu primesc bani de la ea.

Mergînd pe fir, am descoperit că Margo era noua mea binefăcătoare de la WIFW, una dintre acele „prietene” din străinătate care continua să-mi trimită bani şi care nu ştia că eu

nu i-am mai primit din momentul în care am început să fiu plătită de CaWaf.

Din fericire, am reușit să rezolvăm problema, iar eu și Margo, aproape de o vîrstă cu mine, am început să ne scriem e-mailuri. Ne-am împrietenit, iar mama ei, Helen – o artistă recunoscută care devenise antreprenoare convinsă –, a ajuns să-mi fie un fel de protectoare. Nu doar financiar, pentru că din acel moment am putut să mă bazez pe ea și să-i turui despre angoasele și speranțele mele. Mai întâi pe e-mail, apoi prin telefon, Helen a început să mă asculte, să mă povățuiască, să mă încurajeze și să mă certe cînd era cazul. M-am trezit dintr-odată că am o „familie” pe care nu o văzusem niciodată, într-o țară pe care poate nu o voi vizita vreodată.

Blogul Florei a funcționat și am strîns o sumă importantă de bani, dar în cele din urmă nu am putut să merg la Londra, pentru că nu mi-au dat viză. Așa că m-am concentrat asupra altor obiective: să mă înscriu la universitate și să obțin versiunea oficială a diplomei de bacalaureat în limba engleză, pentru a o putea trimite la organizații internaționale. Surprinzător, a fost mult mai ușor să-mi îndeplinesc primul obiectiv decît al doilea. Desigur, la universitatea publică nu am putut fi admisă, pentru că nu acceptau dubla mea identitate, cea oficială și cea reală, însă la prima universitate privată la care m-am dus am fost acceptată fără probleme ca studentă la economie. Rectorul era un bărbat deschis, cu studii în străinătate. Am convenit împreună cu el ca la ore și în ochii tuturor să fiu întotdeauna Zelmai, dar să apar ca Nadia în toate documentele oficiale. Am început apoi să parcurg pașii birocratici necesari pentru traducerea legalizată a diplomei de bacalaureat.

Totul a mers strună pînă în ultima clipă, cînd îmi mai lipsea doar ștampila Ministerului de Afaceri Externe. M-am dus acolo, însă agentul de securitate nu m-a lăsat să intru. Aspectul meu îi dădea de bănuît. Cum eu tot insistam, mi-a tras un pumn de-am căzut la pămînt. Apoi, ca să se justifice în fața oamenilor care treceau, gardianul a început să țipe că am o bombă. Și, deodată, nu a mai fost singurul care mă lovea: o ploaie de pumni și șuturi s-a abătut asupra mea din toate părțile. Nimeni nu se gîndea că dacă aș fi avut o bombă, ar fi explodat: loveau și loveau, atît. Iar eu plîngeam, gemeam și, cu fața spre asfalt, vedeam cum sîngerez.

După ceea ce a părut a fi o eternitate, m-au lăsat în pace, sfîșiată și pe dinăuntru, și pe dinafară și m-am dus cum am putut la CaWaf. Sara nu era acolo și am căutat un alt responsabil: nu era decît administratorul. Nu s-a emoționat nici cît negru sub unghie.

— Ce vrei să fac, Nadia? Să mă iau la bătaie cu gardianul ăla?

Se uita complice la alți colegi de-ai săi, ca și cum ar fi vrut să spună: „Ce mai vrea și asta”, și aș fi jurat că rîdeau toți. Au băut niște ceai, ca și cum nu vedeau pe cineva suferind cu adevărat, ci priveau un spectacol stradal sau un film plin de dramatism, care nu avea nimic de-a face cu ei, ba chiar îi distra. Pop-cornul mai lipsea.

— Hei, le-am spus, nu vedeți ce mi-au făcut? Sînt sătulă pînă peste cap...

— Păi, dacă te-ai săturat de tot, mori, fată! mi-au răspuns.

Această remarcă m-a luat atît de mult prin surprindere, încît pur și simplu am ieșit de acolo. M-am urcat pe bicicletă și încet-

încet am luat-o pe drumul spre casă. Când aproape am ajuns, am auzit pe cineva strigându-mă foarte îngrijorat: Maruf.

— Zelmai, ce-ai pățit? Ești bine? Cine ți-a făcut asta?

Nu puteam să-i spun adevărul. I-am spus doar că mă bătușem cu un agent de securitate și că după aceea s-au mai prins și alții în încăierare.

— Zelmai, de ce nu m-ai chemat?

— Pentru că e lupta mea, nu a ta!

Mă simțeam atît de neputincioasă, că nu puteam să fiu sinceră cu el...

— Sînt prietenul tău, așa că e și lupta mea.

Maruf a convocat imediat gașca, iar în mai puțin de o oră eram cu toții în mașina lui Afzal. Cred că agentul de securitate m-a ținut minte multă vreme pe mine, băiatul acela care nu purta nici o bombă, dar care are niște prieteni ce iau treaba în serios cînd cineva îi face rău unuia dintre ei.

Acasă, în timp ce mama, foarte speriată, îmi oblojea rănilor, i-am spus că nu mai am putere să duc în continuare această viață, că mi-e foarte greu să suport atîta dispreț și atîta violență zi de zi și că m-am săturat de atîtea dezamăgiri. Mi-a răspuns că putem pleca de acolo, dacă asta vreau.

— Mamă, o să cer bani de la CaWaf ca să plecăm din țară. Cu cît o facem mai repede, cu atîta mai bine.

A doua zi însă am primit un telefon de la Sara:

— Nadia, ești bine? Mi-au spus ce-ai pățit. E incredibil, e groaznic. Vino, te rog, că vreau să vorbesc cu tine.

A insistat să nu plec, pentru că, dacă o fac, spunea ea, îmi arunc pe apa sîmbetei toate eforturile de a răzbi. Sprijinul ei mă făcea să mă simt în siguranță și m-a convins.

Plec

Viața de student era mai relaxantă decât cea de licean, dar programul meu era în continuare destul de încărcat: dimineața era dedicată rugăciunii – plecam spre moschee când afară era încă întuneric, înainte de ora cinci – și studiului. La prînz îl luam pe fiul domnului Gani de la școală și îl duceam acasă, unde îl ajutam să-și facă temele cît timp mama sa pregătea masa. Mîncam împreună, apoi, cînd el dormea la amiază, eu mergeam la CaWaf, unde ajungeam după un drum de o oră. Dacă nu aveam ceva anume de făcut, stăteam acolo pînă la cinci. După aceea mă duceam acasă la prietena mea Manija și făceam pregătire cu ea și cu frații ei mai mici. La opt seara luam bicicleta și pedalam încă o oră spre casă, unde ajungeam epuizată, însă mai trebuia să-mi fac temele și să învăț puțin înainte să iau cina și să mă bag în pat. Noroc că vinerea era sărbătoare și puteam să ies cu prietenii, că altfel nu știu cum aș fi suportat.

Această etapă n-a durat însă mult, pentru că a apărut posibilitatea să fac o călătorie în Europa. De data asta, la Barcelona, cu vizita medicală garantată. Sara îmi demonstrase că vorbește serios, că are într-adevăr relații acolo și că pot să am încredere în ea. Mai mult, întrucît venea din cînd în cînd la noi acasă, o știa și mama și aveam binecuvîntarea ei. Eu îi

spuneam că, fiindcă vorbeam deja engleza, puteam să mă descurc foarte bine și singură, iar ea doar m-a pus să-i promit că, dacă mă simt rău, mă întorc numaidecât.

Medicii care trebuiau să mă vadă și să mă opereze făceau parte dintr-o organizație care se numește Cirujanos Plástikos Mundi. Înainte să fac călătoria, voiau să mă cunoască și m-au chemat în Shahr-e Nau, un cartier modern și occidental, cu multe ambasade, ONG-uri, hoteluri și restaurante. Unul dintre locurile preferate de străinii stabiliți sau aflați în trecere prin Kabul.

Am fost primiți de două colaboratoare, amabile și surîzătoare. Nu-mi puteam lua ochii de la una dintre ele, pentru că mi se părea foarte exotică: cu părul blond auriu și cu niște ochi albaștri cum nu mai văzusem niciodată. Amîndouă mi-au dat multe speranțe: era aproape sigur că mă vor putea opera și obținuseră sprijinul unui spital din Barcelona în acest sens. Cu Sara au discutat detaliile administrative ale călătoriei – sau asta mi-au spus mie, pentru că vorbeau o limbă pe care nu o mai auzisem – și mi-au explicat că erau în căutarea unor familii care să mă poată găzdui în perioada în care nu eram internată în spital. Deși mai aveam o umbră de scepticism (stai să vezi că or să dea înapoi în ultima clipă), începeam să cred și să-mi fac speranțe. Toate se legau...

Pasul următor a fost o întâlnire cu ambasadorul spaniol. Nu reușeam să înțeleg ce rol are acest domn, dar Sara a insistat că e foarte important ca să pot obține viza, ceea ce mă îngrijora puțin. Dar ea și un colaborator al ei mă însoțeau, iar asta mă liniștea. A rămas să ne vedem la cinci după-amiaza.

— Am ajuns! Hotel Serena! a spus Sara când s-a oprit taxiul. De afară se vedeau doar un zid bej tern, un gard de sîrmă

ghimpată și o grămadă de agenți de securitate care au părut încordați când m-au văzut coborînd din mașină și care s-au relaxat apoi când i-au zărit și pe cei doi străini apărînd din spatele meu.

Poate că intrarea nu avea nici un farmec, însă după ce am trecut de poartă... a fost ca și cum aș fi zburat dintr-odată din Afganistan într-o altă țară, plină de lux și prosperitate. Mi-era greu să cred că putea să existe un asemenea loc în Kabul. Deodată, am auzit chemarea muezinului ce trecea dincolo de zidurile și ferestrele aceluia loc, amintindu-mi că încă mă aflam la mine în țară și că se putea întrerupe postul Ramadanului. Cu mișcări mecanice, am scos din rucsac un suc de cireșe iranian și am început să sorb în timp ce priveam complet fascinată în jur: lumini, canapele, pardoseli strălucitoare, tavane înalte, oglinzi, clienți îmbrăcați elegant, angajați cu uniforme impecabile...

— Îți ajunge?

Eram atît de fermecată, încît nici măcar nu am auzit ce-mi spune colegul Sarei.

— Ce spui?

Mi-a zîmbit:

— Că, dacă după o zi fără să mănînci, îți ajunge un suc!

— Da, da, am răspuns absentă.

Sara a întrebat de ambasador, iar după cîteva minute l-am văzut ieșind dintr-un lift strălucitor, însoțit de un bărbat care era probabil secretarul său. M-a salutat întinzîndu-mi mîna surîzător, mi-a spus „bună” în dari și ne-a invitat în grădina hotelului. O grădină îngrijită, cu gazon, fîntînițe, umbrele, lumînări... La mese, străinii beau bere și coca-cola, de parcă ar fi fost în Paris sau în New York. Pentru mine, toate astea erau pur și simplu halucinante. Ne-am așezat cu toții, eu continuînd

să casc gura și ignorînd aproape complet ce se vorbea în jurul meu.

Mi-am dat seama deodată că în spatele meu e un chelner cu pantaloni negri și cămașă albă, cu un cartonaș în mînă, așteptînd ceva de la mine. Nu prea știam ce trebuie să fac, nu eram obișnuită cu astfel de formalități, iar meniul, în engleză, era prea greu de descifrat pentru mine. M-a salvat Sara:

— Nadia, ai vrea un sandvici și niște cartofi prăjiți?

— Da, e foarte bine așa, mulțumesc!

Știa că îmi plac la nebunie cartofii prăjiți. Cît despre sandviciul cu salată, roșii, ton și maioneză, mă gîndeam doar la faptul că ar fi fost foarte bun pentru mama mea, căreia îi lipseau mulți dinți. Era atît de moale și de delicios... Comesenii mei continuau să vorbească în acea limbă ciudată și din cînd în cînd mi se adresau în engleză, iar eu răspundeam invariabil: „Thank you, thank you!”. Însă aproape că nici nu-i priveam: preferam să mă uit la clienții hotelului, atît de eleganți și de străini de sărăcia care exista cîtiva metri mai încolo, la agenții de securitate care se mișcau fără încetare ca niște furnici agitate și la grădina ca de basm.

N-am putut nici măcar să-mi mănînc sandviciul, așa că am întrebat dacă pot să-l iau acasă. În Afganistan, așa ceva e de neconceput, pentru că nimeni nu lasă mîncare în farfurie la masă, însă în acel hotel lucrul acesta nu părea să fie prea ciudat, pentru că nu s-a uitat nimeni chiorîș... Odată ce m-am văzut cu pachetul în mînă, abia am așteptat să ajung acasă.

— Mamă, mamă! N-o să-ți vină să crezi! Să știi că în Kabul există locuri foarte luxoase! Sînt ca acelea unde merge președintele Karzai cînd îl vedem la televizor... Cred că tata n-a fost niciodată în așa un loc. Sînt canapele, multe lumini

electrice, coridoare largi, toate din beton, și nu din lut... Mi-au făcut cunoștință cu un bărbat important, care mi se pare că e președintele Spaniei! Au feluri de mâncare foarte delicioase... Ți-am adus un sandvici, e foarte moale, ai să vezi!

Mama mîncase deja, însă văzîndu-mă atît de emoționată, a gustat sandviciul. După aceea mi-a spus că e sătulă și că îl ține pe mai tîrziu.

A doua zi, cînd ne-am trezit ca să mîncăm înainte de răsărit, mama mi-a mărturisit că nu-i place sandviciul și mi-a dat mie bucata rămasă. Eu nici măcar nu mi-am pus problema dacă îmi place sau nu: eram atît de încîntată să-l mănînc, încît l-am savurat ca și cum ar fi fost cel mai rafinat fel de mâncare. În acea dimineață mi s-a părut că încep ziua cu mult mai multă energie și nu am ratat nici ocazia de a-mi face seara interesantă alături de prietenii mei. Mă priveau cu admirație, iar Afzal făcea glume:

— Of, Sara asta! Se pare că o să avem o cumnată din străinătate!

M-am uitat la ei și mi-a pierit veselia. Prietenii mei erau bucuroși să afle că îmi merge bine, iar eu îi mințeam. Nu puteam nici să mă căsătoresc cu Sara, nici să le spun ce făcusem cu adevărat la hotelul Serena. Am început să fiu conștientă de faptul că, dacă lucrurile decurgeau așa cum îmi doream, dacă puteam să călătoresc la Barcelona ca să-mi refac corpul, dacă puteam să mă întorc și să trăiesc ca femeie, atunci cu siguranță nu aș mai fi avut șansa să petrec asemenea clipe alături de prietenii mei. Prețul pe care trebuia să-l plătesc pentru a-mi asigura un viitor în care să pot trăi împăcată cu mine însămi era foarte mare.

Se apropie ziua

Pregătirile pentru călătorie avansau fără probleme, iar într-o zi de toamnă Sara m-a chemat la CaWaf, spunându-mi că totul e pus la punct.

Cînd am ieșit din casa unchiului Gani, parcă pedalele bicicletei nu voiau să mă asculte, iar picioarele mi se împleticeau. Pierdută în gînduri, făceam zigzaguri fără să vreau și era cît pe ce să lovesc mai mulți pietoni, unul dintre ei aruncîndu-mi vorbe grele. Și atunci mă trezeam din visare, mă enervam și țipam. Eram foarte emoționată.

Am intrat în sediul CaWaf și am alergat spre biroul Sarei. Eram atît de nerăbdătoare, încît nu mai puteam, mă tot învîrteam în loc în timp ce colegii ei mă priveau siderați.

— Scuză-mă, Nadia, am auzit din spate după cîteva minute.

Sara, cu haina și fularul pe ea și cu un zîmbet larg, îmi arăta niște documente pe care le ținea în mînă.

— Ești pregătită? S-a stabilit deja ziua plecării.

În ultimele zile pregătisem toate documentele: aveam deja pașaportul și viza, iar acum Sara îmi arăta biletul și programul călătoriei. Am răsfoit plină de respect toate documentele care vorbeau despre mine, avînd o poză cu mine – ca fată –, numele meu real, locul și data nașterii pe care le inventase tatăl lui Mariam, unchiul Gani, cînd a mers la evidența populației

pretinzînd că este rudă cu mine. Aveam chiar și un nume de familie, lucru inedit printre afgani. L-am recitat cu voce tare, rar.

Ciudată mai e viața! Prima dată cînd am intrat în sediul CaWaf eram un băiat sărac și cu un viitor incert, iar astăzi ieșeam cu viza care spunea că sînt o tînăra de 21 de ani, care are permisiunea de a călători. Reflectasem mult asupra a ce voia să însemne asta. Nu era doar o viză pentru Europa, via Dubai, ci un pașaport pentru o viață nouă pe care mi-o doream, dar de care, în același timp, îmi era și frică. N-am știut de existența orașului Barcelona pînă nu mi l-a arătat Sara pe o hartă a lumii. Cel mai neliniștitor era însă faptul că, așa cum nu știam nimic despre Barcelona, nu știam nimic nici despre tînăra care mergea acolo, după cum spuneau documentele. Acel „eu” urma să debuteze și nu-mi era clar dacă avea să-mi placă sau nu. Dincolo de toate, Nadia ucidea aproape toată viața pe care o cunoscuse pînă atunci și pe care o iubiseră prietenii mei, surorile mele, precum și universul meu... Nu mă gîndeam că nu m-aș putea adapta la noul oraș – mă adaptasem la situații îngrozitoare, deci m-aș descurca și într-o țară bogată –, însă cum aveam să mă transform într-o femeie „adevărată”?

Vorbisem cu Sara despre asta de multe ori. Urma să fiu operată, iar cînd corpul și mai ales fața îmi vor fi fost reconstruite, urma să mă întorc în Afganistan cu noua mea identitate feminină. Ca să încep o viață nouă fără să-i mai văd pe oamenii de dinainte. Ca și cum acel Zelmai care eram murea și el. Hotărîrea era luată, nu mai exista cale de întoarcere, însă nu puteam să evit enorma tristețe ce mă cuprinsese, o suferință imensă după acel mic Zelmai care trecuse prin atîtea greutăți.

Simțeam o nevoie acută să plec acasă și să iau o pauză de la emoțiile acestor zile fremătătoare. Îmi doream să simt că încă nu schimbasem tot, să inspir mirosul casei mele, să mă întind în patul pe care-l împărțeam cu mama și să mă retrag într-un colț din acest loc pe care-l cunoșteam și care, pentru că-mi era familiar, mă liniștea, care încă reprezenta viața mea, deși pentru puțin timp de-acum încolo. M-am gândit să continui să lucrez la o temă pentru facultate, pe care voiam s-o termin înainte să plec.

Cînd am ajuns însă, am văzut că hîrțiile pe care le adunasem pe jumătate erau murdărite cu pete mari de cerneală în formă de arc, ca și cum cineva trecuse cu mîna pe deasupra ca să o verse... L-am căutat din priviri pe tata și l-am văzut ghemuit într-un colț, cu prezența lui absentă cu care ne obișnuiserăm și ochii goi. Lîngă el, o călimară. Și da, cu mîinile murdare de negru. Paginile erau compromise. L-am certat și aproape că l-am lovit, înfuriată. În loc să găsesc liniștea de care aveam nevoie, îmi pierdusem cumpătul în mai puțin de un minut. Uneori, tata ieșea din starea lui cuprins de niște accese violente, ne insulta și încerca să ne lovească. Adesea, ca să-l potolim trebuia să apelăm la vecini, pentru că nu știam de unde are atîta forță, sau să-i administrăm calmante. Dar o criză așa elaborată, precum distrugerea unei teme, era ceva inedit, și mai dureros pentru mine. „De ce acasă, în loc să fie cineva care să mă ajute, se găsea mereu careva să-mi pună bețe în roate?”, mă gîndeam.

Eram atît de supărată, încît nu puteam să înțeleg ce se întîmplase cu adevărat: că, în felul său, tata încercase să mă ajute. De fapt, acel mic dezastru era primul gest protector pe care-l făcea după mulți ani: tata a încercat să îndepărteze

călimara de pe masă, ca să n-o ia nimeni sau ca să nu se răstoarne, dar, din cauza tremurului său permanent, a vărsat cerneala peste tema mea și, cu stîngăcia lui, a vrut s-o șteargă, însă inutil.

Cînd am aflat adevărul, m-am simțit și mai prost, pentru că îl certasem. Urmele de cerneală de pe hîrtie, care au ajuns și pe covor cînd a luat călimara, erau o dovadă a handicapului său... și o dovadă de iubire.

Rămas-bun pentru totdeauna

Cu gașca obișnuiam să mă văd seara, când mergeam la plimbare sau acasă la unul dintre noi. Deseori mergeam împreună la moschee, apoi mai rămâneam de vorbă lângă fântâna de afară, ca să ne spălăm, iar câteodată mergeam în excursie. Cu o zi înainte de a pleca, m-am hotărât să-i invit la cină în oraș. Nu le-am spus însă și de ce.

Afzal a venit să mă ia de acasă la șapte. Purtam pentru această ocazie vesta Titanic pe care mi-o făcuse el cadou (filmul *Titanic*, deși a fost difuzat pe ascuns în plin regim taliban, a avut un impact major asupra țării și în scurt timp au apărut haine Titanic, parfumuri Titanic, frizuri Titanic și tot ce-ți poți imagina). Ne-am dus împreună să-i luăm și pe ceilalți din gașcă: întâi pe Ashraf, apoi pe Waiss, care, ca întotdeauna, ne-a făcut să-l așteptăm, pentru că stătea la taclale și flirta cu elevele de la academia sa. Afzal râdea de el:

— Hei, dom' profesor, ne puteți da un autograf, vă rugăm? Sau trebuie să vorbim cu secretarul tău?

În cele din urmă ne-am dus să-l luăm pe Maruf. Și, așa cum se întâmpla de fiecare dată când eram împreună, mașina duduia de veselie. Până când am intervenit eu:

— Afzal, oprește puțin, că e ora de rugăciune, nu?

Toți m-au privit nemulțumiți:

— Hai, Zelmai, că azi petrecem! a spus Waiss cu delicatețe. Dar știau toți că nu aveam să-mi schimb părerea, așa că Afzal a oprit la o moschee. Acea ultimă rugăciune împreună, în care i-am cerut lui Dumnezeu pînă la lacrimi să-i aibă în paza sa, a fost pentru mine un moment de mare intensitate.

Apoi am încercat să-mi recapăt buna dispoziție, însă nu-mi ieșea defel.

I-am dus la un restaurant care se găsea în apropierea sediului CaWaf, unde fusesem de cîteva ori cu Sara: toți au rămas uimiți cînd chelnerul m-a recunoscut.

— Să mergem pe terasă, le-am spus ca și cum aș fi fost patroana restaurantului. Toți m-au urmat.

Am comandat orez, pui, miel și multă coca-cola și, ca de fiecare dată cînd eram împreună, totul a fost o adevărată hărmălaie veselă, în care am vorbit mult, mult despre fete.

— Cum ți se pare vecina mea, Zelmai? m-a întrebat Maruf.

Vecina lui fusese colegă de clasă cu mine, dar conveniserăm toate că, dacă se întîmplă să ne întîlnim în afara școlii, doar ne uităm una la alta. Se pare că Maruf interceptase acest schimb de priviri și răspîndise în gașcă zvonul că eu și vecina lui eram iubiți în secret. Cum eu nici nu confirmam, nici nu dezmințeam informația, devenise deja un subiect de discuție obișnuit între noi. Eu eram prea afectată ca să pot face glume și mă emoționa tot ce spuneau ei. Mi-ar fi plăcut să pot înregistra fiecare cuvînt, fiecare imagine, fiecare gest, fiecare zîmbet...

— Mi se pare că Zelmai s-a întristat gîndindu-se la ea... Stai liniștit, colega, că o să te ajutăm, a comentat Ashraf.

— E așa de romantică povestea voastră, a oftat Waiss.

— Hai, Waiss, că ție, care te îndrăgostești în fiecare zi, orice ți se pare romantic! Parcă ai fi un garaj: în fiecare zi intră cîte o

fată, care iese a doua zi!

Mereu îi spuneam lui Waiss gluma cu garajul, pentru că era un cuceritor, însă toți știam că iubește o fată care merge cu el la universitate și că părinții se împotrivesc. Eu mă ofeream, în glumă, să mă căsătoresc cu ea, ca apoi să i-o „fac cadou”. În țara noastră, unde femeile erau atât de oprimăte, nici băieții nu scăpau de puterea de necontestat a tatălui. Din această cauză, multe din discuțiile băieților erau despre fetele de care se îndrăgosteau și despre trucurile pe care le puteau folosi ca să fie acceptați și de ele, și de tații din ambele familii. Spuneam tot felul de prostii ca să minimizăm importanța unui subiect care le provoca un sentiment puternic de neputință tuturor tinerilor.

În cazul meu era, bineînțeles, o joacă și atât. Într-o zi, Afzal a spus:

— Zelmai, ai niște ochi foarte frumoși!

— Foarte bine, uite cum facem: mă căsătoresc cu sora ta și o să ai o nepoată cu ochi ca ai mei, ce zici?

De atunci, de fiecare dată când îl vedeam, îi transmiteam salutări surorii lui. În realitate, nu-i știam pe cei mai mulți dintre frații – cu atât mai puțin surorile – prietenilor mei și nici ei nu le știau pe ale mele. Cu ei, ca și cu toată lumea, preferam să fiu vagă în privința familiei mele: nu le-am spus niciodată câte surori am, pentru că asta îmi permitea să am mai multe posibilități de a născoci povești convenabile prin care să-mi țin secrete activitățile mele ca fată. Când veneau la mine acasă, îmi obligam familia să se închidă în cealaltă cameră pe care o aveam sau să iasă în curtea interioară, indiferent dacă era vorba de câteva minute sau de câteva ore.

Povestea de iubire cu sora lui Afzal era o glumă, însă el vedea lucrurile diferit. După moartea lui Ajmal a fost mereu

alături de mine și, treptat, între noi a apărut ceva, o tensiune pe care o puteam identifica drept îndrăgostire, dar care pentru el, care mă vedea ca pe un băiat, nu era nimic mai mult decât o stînjeneală incomodă și stranie. Afzal era chipeș, amuzant și avea foarte mare grijă de mine. Provenea însă tot dintr-o familie tradițională și conservatoare, el însuși avînd o viziune foarte machistă asupra lumii. Ne simțeam foarte bine împreună, însă nici nu putea fi vorba de un viitor împreună. Și, mai mult, eu nici nu voiam să mă gîndesc la asta, deoarece mi se părea că persoanele pe care le iubesc mor înainte de vreme și suferisem deja destul.

În acea ultimă noapte, după cină ne-am dus într-un parc de distracții. În mod normal, acolo trebuia să fie o ditamai petrecerea, însă Maruf și-a dat seama că ceva nu merge bine și, cînd m-a prins singură, m-a întrebat ce-am pățit, pentru că îi păream foarte tristă.

— Plec, Maruf!

Aveam explicația pregătită deja. Vagă, ca întotdeauna, dar suficientă: mă duceam să lucrez în străinătate, mai întîi în Pakistan, apoi poate în Statele Unite.

Maruf s-a întristat. A strigat către ceilalți:

— Zelmai pleacă, ne părăsește! Și el care spunea că vom fi mereu împreună!

Au venit toți în fugă și nu le venea să creadă.

Afzal era foarte supărat și trist și tot repeta: „Vin cu tine!”.

Ținîndu-mi lacrimile în frîu, le-am spus că și eu sînt foarte tristă, dar că trebuie s-o fac.

— Hai să ne distrăm! Vreau să am o amintire frumoasă cu această noapte... De ce n-am închiria un film, ca să-l vedem acasă la Afzal?

Nu s-a prins nimeni. Toți au spus că sînt obosiți și cu siguranță aveau nevoie de timp ca să digere vestea. N-am putut nici măcar să-i îmbrățișez așa cum mi-aș fi dorit.

Afzal m-a sunat a doua zi, chemîndu-mă la el acasă ca să ne luăm rămas-bun. Nu îndrăzneam să-l văd din nou: i-am spus că trebuie să-mi iau la revedere de la multă lume, însă el a insistat. În cele din urmă, am convenit să mergem împreună să cumpărăm o valiză, iar Afzal mi-a făcut cadou o geacă de piele. De asemenea, a vrut să mă însoțească cînd mi-am luat rămas-bun de la toată lumea, iar în mașină a încercat neconținut să găsească soluții ca să nu plec: că o să vorbească el cu Sara să-mi dea o slujbă mai bună, că o să-mi dea bani, că o să-i ceară ajutorul tatălui său...

— Spune-mi, Zelmai, ești supărat pe vreunul din noi?

Mi se pusese un nod în gît și nu puteam nici să vorbesc. Din fericire, monologul acela atît de trist era întrerupt cînd opream pe la cîte o casă ca să-mi iau rămas-bun. El mă aștepta jos în timp ce mă vedeam cu prietenele mele cele mai bune: Mariam de la școala primară, Mariam de la gimnaziu, Manija... Ele încercau să mă încurajeze, convinse că după operație voi fi ca și nouă. Eu, după ce trecusem pe la chirurg de 14 ori, nu eram la fel de sigură, dar nu și ele, care adăugau: „Și zîmbește, că, dacă nu, o să arăți ca o babă”, iar eu zîmbeam, fără să mă opresc din plîns.

Lui Afzal i-am spus că îmi vizitam familia: mătuși și verișori. El se minuna gîndindu-se cît de bogată trebuie să fi fost „familia” mea, pentru că multe dintre cartierele unde mergeam să-mi iau rămas-bun de la prietenele mele erau prospere, foarte departe de realitatea mea și chiar de a lui.

Mai târziu ne-am oprit ca să mîncăm *bolani*, turtele noastre cu pîne, ceapă și cartofi. Lui Afzal nu-i mai tăcea gura, hotărît să mă facă să mă răzgîndesc, deși mă cunoștea suficient de bine cît să știe că n-o s-o fac. Eu voiam să-i spun să fie mai amabil cu oamenii, să aibă grijă cînd e cu mașina și să nu vorbească la telefonul mobil cînd conduce, însă cuvintele nu-mi ieșeau. Iar el, capitulînd, mi-a cerut numărul de telefon ca să poată ține legătura cu mine.

— Mobilul i-l las mamei. Cînd voi avea unul nou, o să te anunț.

Cînd ne-am despărțit a început să plouă.

Ce-am lăsat în urmă

Și-am plecat, încărcată cu o valiză mare cu roțile. Înăuntru se afla aproape tot ce aveam și tot mai era spațiu: hainele care-mi trebuiau pentru călătorie, puține, fiindcă după aceea nu mai aveam nevoie de ele, Coranul meu tocit de atâtea ore de studiu în moscheea mică, fotografiile de familie pe care mi le dăduse un jurnalist și cele cu prietenii mei prostindu-se într-o zi de picnic, cheia de la casă și atât.

Înainte de a intra în aeroport, mi-am schimbat turbanul cu un vâl și, din obișnuință, din acel moment am început să mă uit în dreapta și-n stînga de frică să nu mă întîlnesc cu vreun cunoscut. N-am văzut însă nimic altceva decît surîsul cald al celor două doamne care mergeau cu mine la Barcelona, pentru că trebuiau să participe la niște prelegeri despre Afganistan organizate de Sara.

Trecuseră doar cîteva ore de cînd îmi lăsasem casa în urmă. Străduindu-mă să par sigură pe mine, am încercat să-i liniștesc pe mama și pe tata, care mă priveau tulburați. Le-am mîngîiat mîinile amîndurora, iar ei m-au mîngîiat pe creștet. Cu surorile mele n-am reușit să sparg zidul de gheață care crescuse între noi de ceva timp: eu și cea mică ne-am îmbrățișat, iar cu cea mare doar am dat mîna. Apoi mama a ținut un Coran în mîini cît mai sus, în timp ce eu am intrat și am ieșit de trei ori din

casă trecînd pe sub cartea sfîntă, simbol al protecției lui Dumnezeu pe durata plecării mele. De asemenea, m-a stropit cu apă, spunînd: „Apa este lumină, fie ca Dumnezeu să te lumineze!”. Ceremonialul mi s-a părut insuportabil de lung, pentru că îmi era greu să fac față tristeții. Cînd s-a sfîrșit, am închis ușa în urma mea și am urcat în taxiul care mă aștepta. Am văzut-o pe mama că a ieșit din casă alergînd, eșarfa i-a căzut de pe cap, însă n-a ridicat-o... I-am spus taximetristului să accelereze. Dacă mama m-ar fi îmbrățișat atunci, nu știu dacă aș mai fi plecat.

M-am gîndit la prietenii mei Afzal, Maruf, Ashraf, Waiss; m-am gîndit la Ajmal, prima mea dragoste; la familia domnului Bismillah și la toate persoanele pe care le-am cunoscut cît am lucrat pentru el; mi-am amintit de mullahul meu, de membrii comunității sufite și de „omul cel bun” care voia să mă înroleze în războiul sfînt... Ceva din mine a murit atunci pentru toți oamenii aceștia pe care nu aveam să-i mai văd vreodată.

Una dintre femeile care mă însoțeau a observat că m-am pleoștit și m-a îmbrățișat puțin. Parcă fără să vrea, a început să vorbească despre cît de frumoasă e Barcelona, că în scurt timp o să pot să văd marea și chiar să fac baie, că Sara îmi va fi alături, că îmi voi face repede noi prieteni și că îmi va fi cu siguranță bine în Europa.

În acel moment, mi-am văzut reflexia într-una din vitrinele cafenelei din aeroport. În geaca mare primită de la Afzal era un trup de fată, cu capul acoperit ca o fată. Cu niște ochi frumoși și niște bucle frumoase. M-am gîndit la fata veselă și fericită care se juca împreună cu Zelmai. Iar fata aceasta eram eu.

M-am îndreptat spre poarta de îmbarcare. Însoțitoarea de zbor s-a uitat la pașaport, s-a uitat la mine, mi-a făcut semn să

trec cu același gest plictisit pe care-l făcea tuturor.

Am zâmbit și am intrat.

Ianuarie 2008 – martie 2010

Mulțumiri

Cele mai alese mulțumiri familiei mele din Catalonia: lui tata *jan*, lui mami *jan* și surorii mele Marta *jan*. Mulțumesc pentru sprijinul vostru necondiționat, pentru răbdarea și încrederea pe care mi le-ați arătat mereu.

Mònicăi Bernabé, care mi-a fost alături și m-a ajutat în cele mai grele clipe, când nu mai aveam puterea să rezist.

Prietenei mele Behjat Mahdavi și prietenilor ei, pentru prietenia și sprijinul lor emoțional. Au fost primii care m-au primit cu brațele deschise.

De asemenea, îi sînt foarte recunoscătoare asociației Exil, în special Ariadnei Nuño și lui Marc Waether, pentru dovezile de empatie și sprijin în tot acest timp.

Lui Carme Vilarmau, conferențiară și profesoară neobosită, care m-a sfătuit și m-a ajutat în acest proiect și în multe alte privințe.

Familiei Puig-Borràs, unchii mei, pentru dragostea lor.

Lui Elaine Keenan, pentru încurajările și sfaturile sale.

Tuturor prietenilor și prietenelor și colaboratorilor de la ASHDA, care m-au ajutat într-un fel sau altul să continui, vreau să vă spun că sînteți niște oameni minunați și o parte importantă din viața mea.

Și, în cele din urmă, mulțumesc familiei mele și prietenilor mei afgani care, în ciuda greutăților, luptă în continuare.

NADIA

Vreau să-i mulțumesc Nadiei că mi-a încredințat povestea vieții sale și mi-a permis să o aștern într-un roman ce s-a transformat într-o aventură de dimensiuni pe care nici una dintre noi nu le-a bănuț.

Multe mulțumiri lui Tati Dunyó, Laiei Tresserra, Núriei Esteve, lui Dolors González și Cristinei Rotger pentru ajutorul lor și tututor celor care mi-au dat curaj, sfaturi sau o mînă de ajutor într-un moment sau altul.

Îi mulțumesc Sandrei Bruna și celor din Grup 62 pentru că au crezut în această carte din prima clipă, precum și fundației Prudenci Bertrana pentru acceptare.

Și, cu riscul de a suna banal, mulțumesc tuturor celor care au crezut în această carte cu mult, mult înainte de a o scrie.

Și, în sfârșit, mulțumesc familiei mele, care mi-a fost mereu alături, în special lui Oriol, Alzira, Marçal și Aniol.

AGNÈS